

ॐ नमः

श्री देवेंद्रसूरि विरचितं चैत्यवंदनादि ज्ञाप्यत्रय
बालावबोध सहितं प्रारभ्यते.

तत्र प्रथमं

श्री चैत्यवंदन ज्ञाप्य प्रारंभोयं

ग्रंथकर्ता मंगलाचरण माटे गाथा कहे ठे.

वंदितु वंदणिले, सबे चिइवंदणाइ सु
द्विधारं ॥ बहु वित्ति ज्ञास चुन्नि सुयाणुसा
रेण बुढामि ॥ १ ॥

बालावबोध कर्तानुं मंगलाचरण कहे ठे.

प्रणम्य प्रणतानंद कारकं विघ्नवारकं
॥ श्रीमद्विजय देवाहं लसह्रावण्य धारकं
॥ १ ॥ मेरु धीरं सुख छीर, गंभीरं नीरधी
शवत् ॥ ज्ञाप्य त्रयाण्य बोधाय, बालबोधो
विधीयते ॥ २ ॥

अर्थः—(वंदणिके के०) वंदनीयान् एटले बांदवा योग्य एवा जे (सवे के०) सर्वे श्रीतीर्थ करदेव अथवा श्री अरिहंतादिक (सवे के०) सर्वे पांचे परमेश्ठी तेमने (वंदित्तु के०) वंदित्वा एटले बांदीने (चिश्बंदणाइ के०) चैत्यवंदनादिक एटले चैत्यवंदन तथा आदिशब्दधी गुरुवंदन अने पञ्चस्काण पण लेवां. ते रूप (सुविचारं के०) सुविचारं एटले रूपा विचारप्रत्ये (बहु के०) घणा एवा जे (वित्ति के०) वृत्ति, (ज्ञास के०) ज्ञाप्य अने (चुष्मी के०) चूर्णि तथा तिर्युक्ति प्रमुख ग्रंथो तडूप (सुयाणु सारेण के०) श्रुतने अनुसारं करीने (बुन्नामि के०) कहीश. परंतु महारी मत्तिकल्पनायें नहीं कहीश. एटले धर्मरुचि जीवोने पंचांगी सम्मत चैत्यवंदनादिकनो विधि कहीश. कारण के समकितनुं बीज तो शुद्ध देव, शुद्ध गुरु अने शुद्ध धर्मनुं स्वरूप जाणवुं, अने सदहवुं ठे ते माटे प्रथम अठार दोष रहित, निष्कलंक एवा जे श्रीअरिहंत देव ठे, ते शुद्ध देव ठे. तेना स्थापनादिक चारे निकेपा बांदवा योग्य

देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

३

ठे, तो इहां चैत्यशब्दे श्रीअरिहंत तथा श्रीअरिहंतनी प्रतिमा तेनी जे वंदना करवी, ते विधि सहित करवी ते विधि कहीश ॥ इति ॥ १ ॥

इवे ते चैत्यवंदननो विधि मूल तो चोवीश द्वारें सचवाय ठे, ते चोवीशना वली उत्तर जेद १७७४ थाय ठे. माटे चोवीश द्वारनां नाम, प्रत्येक द्वारना उत्तर जेदनी संख्या सहित चार गाथायें करी कहे ठे.

दहतिग अहिगम-पणगं, इदिसि तिहु गह तिहा न वंदणया॥पण्णिवाय-नमुक्कारा, वस्सा सोल्ल-सय-सीयाला ॥ १ ॥ इगसीइ सयं तु पया, सग-निउइसंपयानपण दंमा ॥ बार अहिगार चउवं, दण्णिऊ सरण्णिऊ चउह जिणा ॥ ३ ॥ चउरो थुइ निमित्तठ, बारह हेऊअ सोल्ल आगारा ॥ गुण वीस दोसउस्स, गग माण थुत्तं च सगवेला॥४॥ दस आसायण चान्, सवे चिइवंदणाइ ठा

णाइं ॥ चतुर्वीस दुवारेहिं, दुसहस्सा हुंति
चतु सयरा ॥५॥ इतिदारगाहा ॥

अर्थः—प्रथम देव वांदतां नैषेधिक आदिक (द
हतिग के०) दश त्रिक साचववा जोइये, तेनुं द्वार
कहीश, बीजुं (अहिगमपणगं के०) अज्जिगमपं
चक एटले पांच अज्जिगमनुं द्वार कहीश. त्रीजुं
देव वंदन करतां स्त्रीने कयी दिशायें अने पुरुषने
कयी दिशायें उज्जा रहेवुं जोइयें, ते (दुदिसि
के०) द्विदिशि एटले बे दिशाननुं द्वार कहीश,
चोधुं जघन्य, मध्यम अने उत्कृष्ट एवा (त्रिज
गह के०) त्रण प्रकारना अवग्रहनुं द्वार कहीश,
पांचमुं (तिहानवंदणया के०) त्रिधातुवंदनया
एटले त्रण प्रकारें वली चैत्यवंदना करवी. तेनुं
द्वार कहीश, षडुं पंचांग एटले पांच अंगें पणिवाय
के०) प्रणिपात करयो, तेनुं द्वार कहीश, सातमुं
(नमुक्कारा के०) नमस्कार करवानुं द्वार कहीश,
आठमुं देववंदनना अधिकारें जे नवकार प्रमुख
नव सूत्रां आवे ठे, तेना (वस्सा के०) कर्ण एटले
अक्षर ते (सोलसथसीयाला के०) सोलशें ने

सुडतालीश आय, तेने गणी देखामवानुं चार
कहीश ॥ २ ॥

नवमुं देववंदनना अधिकारें नवकार प्रमुख
नव सूत्रानां (इगसीइसयं के०) एकसोने ए
क्यासी (तु के०) वली (पया के०) पदो थाय
ठे, ते देखामवानुं चार कहीश, दशमुं एज नवसू
त्रानां (सगनउइ के०) सप्तनवति एटले सत्ताणुं
(संपयाउ के०) संपदाउ आय ठे, ते देखामवानुं
चार कहीश, अगीयारमुं नमुत्तुणादिक (पणदंमा
के०) पांच दंरुकनुं चार कहीश, वारमुं चैत्यवं
दने विषे पांच दंरुकमां (बारअहिगार के०)
बार अधिकार आवे ठे, तेनुं चार कहीश, तेरमुं
(चउवंदणिऊ के०) चार वांदवा योग्य तेनुं चार
कहीश, चौदमुं उपड्व टालवा निमित्तें एक (स
रणिऊ के०) स्मरण करवा योग्य जे सम्यग्दृष्टि
देवो तेमनुं चार कहीश, पन्नरमुं नामस्थापनादिक
(चउहजिणा के०) चार प्रकारना जिननुं चार
कहीश ॥ ३ ॥

सोलमुं (चउरोथुइ के०) चार स्तुति कहे

६ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

वानुं द्वार कहीश, सत्तरमुं देव वांदवामां पापक
पणादिक (निमित्तक के०) निमित्त आठ ठे,
तेनुं द्वार कहीश, अठारमुं फल साधवा निमित्तें
(बारहेऊ के०) बार हेतुनुं द्वार कहीश, (अ
के०) वली नुगणीशमुं अपवादें कानस्सग्गना
(सोलसआगारा के०) सोल आगारनुं द्वार क
हीश, वीशमुं कानस्सग्गमां (गुणवीसदोस के०)
नुगणीश दोष नपजे तेनुं द्वार कहीश, एकवीसमुं
(नस्सग्गमाण के०) कानस्सग्गना प्रमाणनुं द्वार
कहीश, बावीशमुं श्रीवीतरागनुं (शुत्तं के०)
स्तवन केवा प्रकारे करवुं ? तेनुं द्वार कहीश, त्रे
वीशमुं (अ के०) वली दिन प्रत्ये चैत्यवंदन
(सगवेला के०) सात वेला करवुं, तेनुं द्वार
कहीश ॥ ४ ॥

चोवीसमुं देववंदन करतां देरासरमां तांबूल
प्रमुख (दसआसायणचानु के०) दश आशात
नानो त्याग करवो, तेनुं द्वार कहीश, एम (सब्बे
के०) सर्वे (चिश्वंदणाइंठाणाइं के०) चैत्यवंद
ननां स्थानक ते (चउवीसडुवारेदिके के०) चो

देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

७

वीश द्वारें करीनें (दुसहस्सा के०) बे द्वाारनी ऊपर (चउसयरा के०) चुम्मोतेर (हुंति के०) थाय ॥ ५ ॥ (दारगादा के०) ए द्वारनी गाथाउ चार जाणवी ॥

चोवीश द्वारनां उत्तरजेदसहित यंत्रनी स्थापना. अंक मूलद्वारनां नाम. उत्तरजेदनी संख्या. सरवालो.

१ नैषेधिकादिक दशत्रिकनुं द्वार. ३० ३०

२ पांच अजिगम साचववानुं द्वार. ५ ३५

३ देववांदतां स्त्री पुरुषने उजा रहे

बानी बे दिशानुं द्वार. २ ३७

४ अघन्य, मध्यमादि त्रण अवग्र

हनुं द्वार. ३ ४०

५ त्रण प्रकारें वंदना करवी तैनुं द्वार. ३ ४३

६ प्रणिपात पंचांगे करवानुं द्वार. १ ४४

७ नमस्कार करवानुं द्वार. १ ४५

८ नवकार प्रमुख नवसूत्रानां व

र्णानुं द्वार. १६४७ १६९२

९ नवकार प्रमुख नव सूत्रानां

षट्संख्यानुं द्वार. १८१ १८७३

८ देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

१० नवकार प्रमुख नवसूत्रानी संप दानुं द्वार.	ए७	१ए७०
११ नमोऽहुणादि पांच दंरुकनुं द्वार.	५	१ए७५
१२ देव वांदवाना बार अधिकारनुं द्वार.	१२	१ए८७
१३ चार वंदनीयनुं द्वार.	४	१एए१
१४ स्मरण करवा योग्यनुं द्वार.	१	१एए२
१५ नामादि चार प्रकारे जिननुं द्वार.	४	१एए६
१६ चार शुद्ध कहेवानुं द्वार.	४	२०००
१७ देव वांदवाना आठ निमित्तनुं द्वार.	८	२००८
१८ देव वांदवाना बार हेतुनुं द्वार.	१२	२०१०
१९ कान्तस्सग्गना सोल आगारनुं द्वार.	१६	२०३६
२० कान्तस्सग्गना जगणीश दोषनुं द्वार.	१९	२०५५
२१ कान्तस्सग्गना प्रमाणनुं द्वार.	१	२०५६
२२ स्तवन केम करवुं ? तेनुं द्वार.	१	२०५७
२३ सात वार चैत्यवंदन करवानुं द्वार.	७	२०६४
२४ दश आशातना त्यागवानुं द्वार.	१०	२०७४
हवे ए चोवीशे द्वारना उत्तर जेदनुं		स्वरूप

देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

ए

अनुक्रमेण देखारुतो अको प्रथम दश त्रिकोणुं
घार कहेतो उतो वे गाथार्ये करी दश त्रिकोना
नाम कहे ठे.

तिन्नि निसिही तिन्निउ, पयाहिणा
तिन्नि चेव य पणामा ॥ तिविहा पूया य
तहा, अवन्न-तिय-जावणं चेव ॥ ६ ॥ ति
दिसि-निरस्करण-विरई, पयज्जूमि-पमज्जणं
च तिसकुतो ॥ वन्नाइ-तियं मुद्दा, तियं च
तिविहं च पणिहाणं ॥ ७ ॥

अर्थः—प्रथम देरासरे जातां (तिन्निनिसिही
के०) त्रणवार नैषिधिकी कहेवी, बीजुं देरासरे
(तिन्निउ के०) त्रण वली (पयाहिणा के०) प्र
दक्षिणा देवी, त्रीजी (तिन्नि के०) त्रण वार
(चेवय के०) ए निर्धार वाचक शब्द ठे (प
णामा के०) प्रणाम करीये, चोथो (तिविहा
के०) त्रण प्रकारनी अंगपूजादिक (पूया के०)
पूजा करवी, पांचमी (य के०) वली (तहा
के०) तथा प्रज्जुनी पिंरुस्थावस्थादिक [अवन्नति

१० देवदंन ज्ञाप्य अर्थसहित.

यज्ञावणं के०] अधस्थात्रयनुं ज्ञाववुं जाणवुं,
(चेव के०) निश्चं ॥

ठढी चार दिशिमांथ्री मात्र जगवान् जे दि
शिये बेठेला होय, तेज एक दिशिनी सामुं जोवुं,
अने शेष (तिदिसिनिरस्करणविरई के०) त्रण दि
शिनी सन्मुख जोवानुं विरमण करवुं, सातमी
(पयजूमिपमज्जणं के०) पग मूकवानी जूमिनुं
प्रमाज्जन ते (च के०) वली (तिस्कुतो के०)
त्रण वार करवुं, आठमी (वनाइतियं के०) वर्णा
दिकना आलंबन त्रण कदेशे (च के०) वली
नवमी मुदतियं के०) त्रण मुञ्ज कदेशे, दशमी
(तिविहं के०) त्रण प्रकारें (च के०) वलि
(पणिदाणं के०) प्रणिधान कदेशे, जे त्रण बो
लनो समुदाय तेने त्रिक कहीये, ए दश त्रिकनां
नाम कह्यां ॥ ७ ॥

इवे प्रथम निसिही त्रण कये कये स्थानकें
करवी ? ते कहे ठे.

घर जिणहर-जिण-पूया, वावारच्चायउ

निसिही-तिगं ॥ अग्र-द्वारे मळे, तस्या
चिह्न-वन्दणा-समए ॥ ७ ॥

अर्थः—जे सावद्य व्यापारनो मन, वचन अने कायायें करी निषेध करवो, तेने निसिही कहीये, ते एक पोताना (घर के०) घरनां बीजी (जि लहर के०) जिनघर ते देरासरनां, त्रीजी (जि लपूआ के०) श्रीजिनेश्वरनी पूजानां जे (वावार के०) व्यापार एटले ए त्रणना जे व्यापार तेने (ज्ञायनके०) त्यागवाथकी (निसिहीतिगं के०) नैबधिकीत्रिक थाय तेमां प्रथम निसिहि ते पोताना घर, हाट, परिवारादिक संबंधी जे सावद्य व्यापार ते सर्व निवर्त्ताववा माटे श्रीजिनमंदिरने (अग्रद्वारे के०) अग्रद्वारें कहे. एटले देरासरनां मूल बारणे दरदाजामां पेसतांज कहे, पण इहां श्रीजिनघरने पूंजवा समारवा संबंधि तश्चा पूजा संबंधि सर्व व्यापार आदरे, तथा बीजी निसिही ते जिनघर संबंधी व्यापारथी निवर्त्तवा रूप देरासरनी (मळे के०) मध्य गज्जारांमां पेसतां क

१२ देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

हे, तिहां देरासर परुया आखरुयानी चिंतानो तथा देरासरमां पूजवादिकनो त्याग करीने इव्य पूजादिकनो प्रारंज करे, एम सर्व प्रकारनी पूजा विधिसहित साचवी रह्या पठी (तइया के०) त्रीजी निसिही जे जिनपूजा संबंधि व्यापारना त्याग रूप ठे ते. जिनपूजा व्यापार त्याग तो (चिइवंदणासमए के०) चैत्यवंदन करवाना अवसरें कहे, इहां इव्यपूजा व्यापार सर्व निवर्त्तावीने कैवल्य ज्ञापपूजारूप चैत्यवंदन स्तवनादिकनो एकाग्र चित्ते करी पाठ करे, ए रीतें त्रण निसिही साचवे.

अथवा मन, वचन अने कायायें करी घरसंबंधी व्यापार निषेधवारूप त्रण निसिही देरासरना अग्रद्वारमां कहेवी, अने तेज प्रमाणे मनादिक त्रणे योगें देरासर संबंधी व्यापार त्यागवा आश्रयी त्रण निसिही गजारामां कहेवी, तथा वली चैत्यवंदनादि कहेवाने अवसरें पण मन वचन कायायें करी जिनपूजा व्यापार त्यागरूप त्रण निसिही कहेवी, ए रीतें दरेक वखतें मन,

वचन अने कायाना योगें करी त्रण त्रण निसिही कहेवी, अथवा दरेक वखतें एकज निसिही कहेवी. परंतु घर संबंधी देरा संबंधी अने जिनपूजा संबंधी व्यापार निषेध करीयें ठैयें, एम सम जीनें देरासरमां पेसतांज त्रणे निसिही कही देवी नहीं. ए तात्पर्य ठे. ए प्रथम निसिहीत्रिक कह्युं॥७॥

हवे बीजुं प्रदक्षिणात्रिकनुं नाम प्रथम सामान्यें ठठी गाथामां कहेलुं ठे, तेनो प्रगट अर्थ ठे, माटें जूडुं वखाण्युं नथी. तथापि चैत्यना दक्षिण ज्ञागथी त्रण प्रदक्षिणा देवी, एटले संसारना न वदमण टालवा रूप ज्ञावनायें श्रीप्रतिमाजी महाराजनी जमणी बाजुथी अनुक्रमें ज्ञान, दर्शन अने चारित्रनी आराधना रूप त्रण फेरा फरवा. ए बीजुं प्रदक्षिणात्रिक कह्युं.

हवे त्रीजुं प्रणामत्रिक कहे ठे.

अंजलि-बंधो अक्षो, णउ अ पंचगळ अ तिपणामा ॥ सवळ वा तिवारं, सिरा इ-नमणे पणाम-तियं ॥ ए ॥

अर्थः—श्रीजिन प्रतिमा देखी बे हाथ जोम्नी
 निह्लामे लगानी प्रणाम करीयें ते प्रथम (अं
 जलिबंधो के०) अंजलिबंध प्रणाम कहीये, तथा
 कटिदेशथी उपरलुं अर्धुं शरीर तेने लगारेक न
 मानी प्रणाम करीये, अथवा कुर्चीदि स्थानके
 रहां अकां कांश्क शिर नमानीये, तथा शिर क
 रादिकें करी जूमिका पादादिकनुं फरसवुं ते एक
 अंगथी मांकीने सार अंग पर्यंत नमानवुं ते वी
 जो (अद्दोणु के०) अर्द्धावनत प्रणाम कहीयें,
 तथा (अ के०) क्ली बे जानु, बे कर अने पां
 चसुं उत्तमांग ते मस्तक, ए पांच अंग नमानी
 खमासमण आपीयें, ते त्रीजुं (पंचंगु के०) पं
 चांग प्रणाम जाणवो. ए (तिपणामा के०) त्रण
 प्रणाम जाणवा.

(वा के०) अथवा (सब्बु के०) सर्वत्र प्र
 णाम करवासमये (तिवारं के०) त्रण वार (सि
 राइनमणे के०) मस्तकादिक नमानवे करी एट
 ले शिर, कर अंजली प्रमुखे करी जे त्रण वार
 नमन आवर्त्त करवुं ते (पणामतियं के०) प्रणा

देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

१५

मन्त्रिक जाणवुं. ए त्रीजुं प्रणामत्रिक कह्युं ॥९॥

हवे चोथुं पूजात्रिक कहे ठे.

अंगगजावजेया, पुष्पाहार थुझिं प्र
यतिगं ॥ पंचोवयारा अठो, वयार सवोव
यारा वा ॥ १० ॥

अर्थः—(अंगग के०) अंगने अग्र एटले पहे
ली अंगपूजा अने बीजी आगल ठोवारूप अग्रपू
जा, तथा त्रीजी चैत्यवन्दनरूप (ज्ञाव के०) ज्ञा
वपूजा ए त्रण (जेया के०) जेदथकी अनुक्रमे
(पुष्पाहारथुझिं के०) पुष्पाहारस्तुतिजिः एट
ले पहेली पुष्प केसरादिके अने बीजी आहार
फलादि ठोकने तथा त्रीजी स्तुति करवे करीने
(पयतिगं के०) पूजा त्रिक आय ठे.

तेमां प्रथम अंगपूजा ते श्रीवीतरागनी पूजा
अवसरे मनःशुद्धि, वचनशुद्धि, कायशुद्धि, वस्त्रशुद्धि,
नीतिनुं धन, पूजाना उपकरणनी शुद्धि, भूमिशु
द्धि, ए सात दानां शुद्ध करी धवल निर्मल सुपोत
घोतीयां पुरुष पहेरे, अने जेनो आठपमो मुख

कोश आय, एहवी एक सामी उत्तरासंगनी धरे, एवी रीतें पुरुषें पूजा अवसरें बे वस्त्र राखवां, अने स्त्रीनें तो विशेष वस्त्रादिकनी शोजा जोड़यें, तथापि हमणां संप्रदायें त्रण वस्त्र पहेरी पूजा करे, ए रीतें वस्त्र पहेरी आशातना टालतो थको प्रथम पूंजणीयें करी श्रीजिनबिंबने पूंजे, पूंजवाथी मांजी पर्वनेविषे त्रण, पांच, सात, कुसुमांजलि प्रक्षेप करे. न्हवण, अंगलूहणां धरतो, विलेपन, नूषण, अंगीरचन, पुष्प चम्पावतो जिनहस्तमां नारिकेरादिक धूपाक्षेप, सुगंधवासक्षेपणादिक करतो पूजा करे. ए सर्व अंगपूजा जाणवी. १

बीजी अग्रपूजा; तेमां धूप, दीप, नैवेद्यादि शब्दें आहार ढोकन पुष्प प्रकर, गंधिम, वेढिम, पूरिम, संघातिमादि जेदें जल, लवणोत्तारण, आरती, मंगलदीपक, अष्टमंगलचरण, ए सर्व बीजी अग्रपूजा जाणवी.

त्रीजी ज्ञाप्यपूजामध्यें स्तुति, गीत, गान, नाटक, उत्र, चामर, विंजवादि तथा देवज्ञ्य वधा रवा प्रमुख सर्व ज्ञाप्यपूजा जाणवी. ए पूजात्रिक

कह्युं. अथवा करवा, कराववा अने अनुमोदवारूप ए पण त्रिविध पूजा जाणवी.

अथवा एक विघ्नोपशामिनी, बीजी अच्युदय साधनी, त्रीजी निवृत्तिदायिनी, ए पूजात्रिक जाणवुं. यदुक्तं ॥ विघ्नोपशामिनी, अच्युदयसाधिनी जन्वे बीया ॥ निवृत्तिकरणे तस्या, फलयाज जहत्त नामेहिं ॥१॥ इत्यावश्यकनिर्युक्तिवचनात् ॥

(वा के०) अथवा (पंचोपचारा के०) पंचोपचारा पूजा ते १ गंध; २ माल्य, ३ अधिवास, ४ धूप, ५ दीप. अथवा १ कुसुम, २ अक्षत, ३ गंध, ४ धूप, ५ दीप ए पांच प्रकारें पण प्रथम अंगपूजा जाणवी.

बीजी (अष्टोपचार के०) अष्टोपचार एटले १ कुसुम २ स्कन्ध ३ गंध ४ पर्श्व ५ धूप ६ नैवेद्य ७ जल ८ फलेहि पुणो ॥ अष्टविह कम्ममहणी, अष्टोपचारा हवइ पूया ॥ १ ॥ इति आवश्यकनिर्युक्तिवचनं ए आठ प्रकारें पूजा जाणवी.

त्रीजी (सध्वोपचारा के०) सर्वोपचारा एटले सर्वोपचारपणे पूजा ते प्रणाम मात्रादिक सर्व

लोकोपचार विनय ते सर्वपूजा जाणवी. अथवा जेटली वस्तु मले तेषां करीने पूजा करवी, ते सर्वोपचारपूजा जाणवी. तिहां १ न्हवण, २ वि लेपन, ३ देवदुष्यवस्त्र, तथा चक्षुयुगल, ४ वास पूजा, ५ फूलपगर, ६ फूलमाल, ७ वूटां फूल, ८ चूर्णघनसारादि, तथा आंगी रचनादि, ९ ध्वजा रोपण, १० आजरण, ११ फूलघर, १२ फूलनो मेघ, १३ अष्टमंगल रचना, १४ धूप दीप आरती मंगल दीपादिक नैवेद्य ढोकन, १५ गीतगान, १६ नाटक, १७ वाजित्र. ए सत्तर प्रकारें पूजा, तथा वली २१ प्रकारें पूजा, तेनां नाम कहे ठे. १ स्नान, २ विलेपन, ३ जूषण, ४ फल, ५ वास, ६ धूप, ७ दीप, ८ फूल, ९ तंडुल, १० पत्र, ११ पूगी, १२ नैवेद्य, १३ जल, १४ वस्त्र, १५ ठत्र, १६ चा मर, १७ वाजित्र, १८ गीत, १९ नृत्य, २० स्तुति, २१ देवद्वयकोशवृद्धि, एवं एकवीश जेद, तथा एकशो आठ प्रकारादि ए सर्व बहुविध पूजा जाणवी. ए रीतें पंचोपचार, अष्टोपचार अने सर्वोपचार मली त्रस जेदें पूजा जाणवी. ए चोथुं पूजात्रिक कहुं। १०।

इवे पांचमुं, अवस्थात्रिक कहे ठे:-

ज्ञाविज्ञ अवन्नतियं, पिंमन्न पयन्न रूव
रहियत्तं ॥ ठन्नमन्न केवलित्तं, सिद्धत्तं चव
तस्सन्नो ॥ ११ ॥

अर्थ:-हे ज्ञव्यजीव ! तुं (ज्ञाविद्य के०)
ज्ञाव्य. श्रीजगवंतनी (अवन्नतियं के०) त्रण
अवस्था प्रत्ये एटले त्रण अवस्थानी ज्ञावना ज्ञा
विये, ते कहे ठे. प्रथम (पिंमन्न के०) पिंमस्था
वस्था ज्ञावीये, बीजी (पयन्न के०) पदस्थ अव
स्था ज्ञावीये, त्रीजी (रूवरहियत्तं के०) रूपर
हितत्वं एटले रूपरहित एवी रूपातीत अवस्था
ज्ञावीये, तिहां जे पिंमस्थावस्था ते (ठन्नमन्न
के०) ठन्नस्थावस्थायें ज्ञाविये, तीर्थकर पदनां
पिंम जे शरीर तीर्थकर नाम कर्मयोग्य ठे, ते
पिंमस्थावस्था ठे अने पदस्थावस्था ते (केवलित्तं
के०) केवलज्ञान अवस्थायें ज्ञावीये एटले केवल
ज्ञान पाम्या पढी प्रज्ञुपदस्थ थया ते, तथा रूपा
तीतावस्था ते (सिद्धत्तं के०) सिद्धत्वं एटले सि

१० देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

क्षपणानी अवस्थायें ज्ञाववी, कारण के सिद्धपणुं जे ठे, ते रूपशुकी अतीत ठे, माटे सिद्धरूपपणुं ज्ञावतां रूपातीत ज्ञावना कह्यें. ए (चेव के०) निश्चें (तस्सत्ता के०) ते पिंमस्थादिक त्रण अवस्थानो अर्थ जाणवो ॥ ११ ॥

॥ हवे ए त्रणे अवस्था कयां कयां ज्ञाववी ?
तेनां ठाम कहे ठे.

एहवणच्चगोहिं ठउम, ङवत्त पमिहार
गोहिं केवलियं ॥ पलियं कुस्सग्गेहिय,
जिणस्स ज्ञाविज्ज सिद्धतं ॥ १२ ॥

अर्थः—(एहवणच्चगोहिं के०) स्तपनार्चकैः एट
ले न्हवण, पखाल, अर्चादि पूजाना अवसरें, पूजा
करनारा पूजक पुरुषायें (जिणस्स के०) श्रीजिने
श्वरनी (ठउमङ्गवत्त के०) उद्यस्थावस्थाने ज्ञाववी,
ते उद्यस्थावस्थाना त्रण जेदठे, एक जन्मावस्था,
बीजी राज्यावस्था अने त्रीजी श्रमणावस्था, तेमां
प्रभुने न्हवण अर्चादिक प्रक्षालन करतां जन्मा
वस्था भाववी, अने मेरुपर्वतनी उपर जे जन्म

देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित. ३१

महोत्सव ज्ञाववो ते पण जन्मावस्थाज जाणवी.

तथा मालाधारादि, पुष्प, केशर, चंदन अने अलंकारादि चढावतां राज्यावस्था ज्ञाववी. बली भगवंतने अपगत शिरकेश, शर्षि, श्मश्रु कूर्च रहित एवा मुख मस्तकादिक देखीने श्रमणाव स्थानी ज्ञावना ज्ञाववी. ए प्रथम उद्यस्थावस्था त्रण ज्ञेई विवरीने कही.

तथा किंकली, कुसुमवृष्टि अने दिव्यध्वनि प्र मुख (पद्मिहारगेहिं के०) आठ महाप्रातिहार्ये करीने एटले प्रातिहार्य युक्त भगवानने देखीने बीकी पदस्थावस्था एटले (केवलियं के०) केव ली पणानी अवस्था ज्ञावीये.

तथा (पलियंक के०) पर्यंकासने करी स हित एटले पलोठी वालीने बेठा एवा (नस्सग्गेहि के०) कानस्सग्गीयाने आकारें (य के०) वली (जिणस्स के०) जिननुं बिंब देखवे करीने (सिद्धत्तं के०) सिद्धत्व एटले सिद्धणानी अव स्था अर्थात् रूपातीतपणानी अवस्था प्रत्ये (ज्ञा विज्ञ के०) ज्ञाववी. केम के ? केटलाएक तीर्थ

१२ देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

करो पर्येकासने कान्तस्सग्ग मुझ्ये मुक्ति गया ठे
माटे ज्योतिरूप अवगाहना ज्ञावबी. आ गाथामां
ज्ञाविज्ज ए क्रियापद सर्वत्र संगत करवुं, ए पां
चमुं अवस्थात्रिक कह्युं ॥ १२ ॥

हबे ठहुं त्रण दिशि जोवाथी निवर्त्तवानुं
त्रिक कहे ठे.

उट्टाहो तिरिआणं, तिदिसाण निरस्काणं
चइज्जहवा ॥ पञ्चिम दाहिण वामण, जिण
मुह त्रत्त दिशि जुत्त ॥ १३ ॥

अर्थः—श्रीजिनप्रतिमा जुहारतां प्रभु उपर
एकांत ध्यान राखवा निमित्तें एक (उट्टा के०)
ऊर्ध्वदिशि, बीजी (अहो के०) अधोदिशि अने
त्रीजी (तिरिआणं के) तीर्गं दिशि, ते आमुं अ
वतुं ए (तिदिसाण के०) त्रण दिशिनुं (निर
स्काणं के०) जोवुं (चइज्ज के०) ठामुं एटले
वर्जन करवुं. (अहवा के०) अथवा (पञ्चिम
के०) पाठली पूठनी दिशियें (दाहिण के०) ज
मणी दिशियें तथा (वामण के०) दाबी दिशियें

एटले जे दिशायें श्रीजगवंतनी प्रतिमा होय, ते दिशि टालीने शेष पूंठनी बाजु तथा जमणी बाजु अने ऋषी बाजु, ए त्रण दिशायें जोवानुं वर्जन करवुं, मात्र (जिणमुह के०) श्री जिने श्वरना मुखनेविषे पोतानी (दिदि के०) दृष्टिने (न्नह के०) न्यस्त एटले स्थापी राखेली होय. तेणे करी (जुन के०) युक्त एटले सहित एवो थको वंदन करे. एटले जिनप्रतिमा उपर पोतानां लोचन थापी एकाग्र मन करे, परंतु आमुं अवलुं अरहुं परहुं जूवे नहीं. ए उहुं त्रण दिशि निरखण वर्जवानुं त्रिक कह्युं ॥ १३ ॥

हवे सातमुं पदभूमिप्रमार्जनत्रिक कहे ठे, ते आवी रीतें केः—श्रीजिनवंदनायें इरियावहि पडिक्रमतां तथा चैत्यवंदन करतां जीवयत्नने अर्थें रूढे प्रकारें दृष्टिवढे जोइने पद स्थापवानी जूमि त्रण वार पूंजवी. तिहां गृहस्थ होय तो वस्त्रांचले करी पूंजे, अने साधु होय तो रजोहरणे करी पूंजे. ए सातमुं त्रिक थयुं.

हवे आठमुं आलंबनत्रिक अने नवमुं मुद्रात्रि
कनुं स्वरूप कहे ठे.

वन्नतियं वन्नज्ञा, लंबणमालंबणं तु प
द्मिमाई ॥ जोग जिण मुत्तसुत्ती, मुद्धानेण
मुद्धतियं ॥ १४ ॥

अर्थः—(वन्नतियं के०) वर्णत्रिकंकयुं ते कहे
ठे. (वन्नञ्जालवणं के०) वर्णार्थालंबनं एटले एक
वर्णालंबन, बीजुं अर्थालंबन, तिहां नमोहुंणादिक
सूत्र ज्ञातां तेमां आवेला जे हलवा जारे अक्षर
ते न्यूनाधिकरहितपणे यथास्थित बोलवा, तेश्चा
संपदा प्रमुखनुं बराबर चिंतन राखवुं, ते प्रथम
वर्णालंबन जाणवुं, अने जे नमोहुणं प्रमुख सू
त्रो ज्ञातां तेना अर्थ हृदयमां जाववा, ते बीजुं
अर्थालंबन जाणवुं, तथा (आलंबणं तु के०) आ
लंबन ते वली शुं कहीये (तोके) पद्मिमाई के०)
प्रतिमादि एटले जिनप्रतिमा तथा आदि शब्द
थकी ज्ञाव अरिहंतादिकनुं तथा स्थापनादिकनुं
पण ग्रहण करवुं, तेनुं जे स्वरूप आलंबन धारवुं,

ते त्रीजुं प्रतिमालंबन जाणवुं. ए आठमुं आलं बनत्रिक कह्युं.

हवे नवमुं मुडात्रिक कहे ठे. एक (जोग के०) योगमुडा, बीजी (जिण के०) जिनमुडा अने त्रीजी (मुत्तमुत्ती के०) मुक्ताशुक्ति मुडा, ए (मुद्दाजेएण के०) योग मुडादिकना जेदें करी ने (मुद्दतियं के०) मुडात्रिक जाणवुं ॥ १४ ॥

हवे प्रथम योगमुडानुं स्वरूप कहे ठे:-

अनुसंतरिअंगुलि, कोसागारेहिं दोहिं हठेहिं ॥ पिटोवरि कुप्परि सं, ठिएहिं तह जोगमुद्धत्ति ॥ १५ ॥

अर्थ:- (अनुसंतरिअंगुलि के०) अन्योन्यांतरितांगुलि एटले बे हाथनी दशे अंगुलिने अन्योन्यते मांहेमांहे अंतरित करीठे जिहां एवी अने (कोसागारेहिं के०) कमलना मोराने आकारें जो नीने कीधा एवा (दोहिंहठेहिं के०) बे हाथे करीने, ते बेहु हाथ केहवा ? तो के (पिटोवरि के०) पेट उपरें (कुप्परि के०) कोणी ते (संठिएहिं

२६ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

के०) संस्थित एटले रही ठे जेनी एवा प्रकारें र हेवे करी (जोगमुदत्तिके०) योगमुझ इति एटले योग मुझ एम होय. ए पहेली योगमुझनुं स्व रूप कह्युं ॥ १५ ॥

हेवे बीजी जिनमुझनुं लक्षण कहे ठे.

चत्तारि अंगुलाइं, पुरन ऊणाइं जठ पन्निमन ॥ पायाणं नस्सग्गो, एसा पुण होइ जिणमुद्दा ॥ १६ ॥

अर्थः—(जठ के०) यत्र एटले जिहां (पायाणं के०) पगना जे (पुरन के०) आगलना अंगुलिनी बाजु तरफना पहोचाने मांदोमांहे (चत्तारि अंगुलाइं के०) चार आंगुलनो आंतरो राखयो होय, अने पगना (पन्निमन के०) पाठलनी पानीनी बाजुना ज्ञागमां मांदोमांहे चार आंगुलथी कांडक (ऊणाइं के०) ऊणो आंतरो राखयो होय. ए रीतें पग राखीने (नस्सग्गो के०) कानस्सग्ग करीय (एसा के०) एप्रकारें (पुण के०) वली (जिणमुद्दा के०) जिनमुझ (होइ के०) होय ॥

इवे त्रीजी मुक्ताशुक्तिमुद्रा कहे ठे.

मुक्ता सुक्ती मुद्रा, जञ्ज समा दोवि ग
प्रिञ्चा हञ्जा ॥ ते पुण निलाडदेसे, लग्गा
अन्ने अलग्ग ति ॥ १७ ॥

अर्थः—(जञ्ज के०) जिहां (दोवि के०) बेहुए
पण (हञ्जा के०) हाथ ते (समा के०) सरखा
बराबर (गप्रिञ्चा के०) गर्जितपणे राखी (ते
के० (ते बे हस्त) पुण के०) वली निलाडदेसे
के ललाटना देश एटले ललाटनां मध्य जागने
विषे (लग्गा के०) लग्गामुचा होय, वली (अन्ने
के०) अन्य एटले बीजा केटलाएक आचार्यो कहे
ठे के (अलग्गति के०) अलग्गामुचा होय एटले ल
लाटदेशथी डुर राख्या होय. इति एटले ए प्रकारे
(मुक्तासुक्तीमुद्रा के०) मुक्ताशुक्तिनामे मुद्रा क
हींयें. एमां अंगुलिनां ठिड विना जेम मोतीना
ठीपनो जोमो मलेलो होय, तेवा आकारें हाथ
राखवा, ए मुद्रानुं ए लक्षण ठे ॥ १७ ॥

१७ देववंदन ज्ञाप्य अर्घसहित.

हवे ए त्रण मुञ्ज मांहेली कइ मुञ्जयें कइ
क्रिया करवी. ते कहे ठे.

पंचंगो पणिवान, थयपाढो होइ जोग
मुद्दाए ॥ वंदण जिणमुद्दाए, पणिहाणं मु
त्तसुत्तीए ॥ १७ ॥

अर्थ:—एक इच्छामि खमासमणनो पाठ तेने
(पंचंगो पणिवान के०) पंचांग प्रणिपात कही
यें. बीजो (थयपाढो के०) स्तवपाठ ते श्रीजिने
श्वरना गुणनी स्तुति जे स्तवनादिनो पाठ करवो
ते (जोगमुद्दाए के०) योगमुञ्जयें करीने (होइ
के०) होय, तथा (वंदण के०) वांदणा देवां
अने कानुस्सग्ग जे अरिहंतचेइयाणं इत्यादि सर्व
(जिणमुद्दाए के०) जिनमुञ्जयें करीने आय, त
था जावंति चेइआइं. जावंत केवि साहु अने ज
यवीयराय ए त्रणे (पणिहाणं के०) प्रणिधानसं
ज्ञामां आवे. पण इहांते संप्रदायगत एकज जयवी
यरायने कहीयें ठैयें, ते (मुत्तसुत्तीए के०) मुक्ताशुक्ति
मुञ्जयें कहीयें ॥१७॥ इहां श्रीसंघाचार ज्ञाप्यम

देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १ए

ध्ये मुक्ताशुक्ति मुद्रायै स्त्रीने स्तनादिक अवयवो
प्रगट देखाय तेम न श्रुं जोश्ये, एवा हेतु माटे
स्त्रीने उंचा ललाटदेशें हाथ लगारुवा कह्या नथी.
ए नवमुं मुद्रात्रिक कह्युं ॥

हवे दशमा प्रणिधानत्रिकनुं स्वरूप कहे ठे.

पणिहाणतिगं चेश्य, मुणिवंदण-पञ्चणा
सरूवं वा ॥ मण-वय-काएगतं, सेस-तिय
ठो न पयमुत्ति ॥ १ए ॥ दारं ॥ १ ॥

अर्थः—(पणिहाणतिगं के०) प्रणिधानत्रिक,
ते क्युं ? ते कहे ठे. तिहां जावंति चेश्याइं ए
गाथा (चेश्य के०) चैत्यवांदवा रूप ते प्रथम
प्रणिधान जाणवुं. तथा जावंत केवि साहु ए गा
था (मुणिवंदण के०) मुनि वांदवा रूप, ते बी
जुं प्रणिधान जाणवुं. तथा जयदीयराय आ
जव मखंदा पर्यंत ए गाथा (पञ्चणासरूवं के०)
प्रार्थनास्वरूप ते त्रीजुं प्रणिधान जाणवुं. (वा
के०) अथवा एक (मण के०) मननुं बीजुं (वय
के०) वचननुं अने त्रीजुं (काय के०) कायानुं

३० देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

(एगत्तं के०) एकत्व एटले एकाग्रपणुं ते पण प्रणिधानत्रिक कहीयें. इहां शिष्य पूठे ठे के चै त्यवंदनायें प्रणिधान आवे ठे, अने बीजी शेष वंदना तो प्रणिधान विनाज आय ठे, तिहां ए बोल सचवाता नथी ते केम? तेने गुरु कहे ठे, के तिहां मन, वचन अने कायानी एकाग्रता ठे ए मुख्य प्रणिधान ठे ए दशमुं प्रणिधान त्रिक कह्युं.

हवे (सेस के०) शेष रह्या जे (तिय के०) त्रिक एटले आहीं गाथायें करी जेनुं स्वरूप नही वखाण्युं एवं बीजुं अने सातमुं त्रिक, तेनो (अ ठो के०) अर्थ ते (उ के०) वली (पयमुत्ति के०) प्रकट ठे, माटे तेनुं स्वरूप मूल गाथामां लख्युं नथी, एम जाणवुं. तथापि बालावबोधकर्त्तारियें ते त्रिकोना अनुक्रमें संक्षेप अर्थ ते ते स्थानके ल ख्या ठे, एटले दशत्रिकनुं ए प्रथम मूल चार थयुं अने उत्तर बोल त्रीश थया ॥ १ए ॥

हवे बीजुं पांच प्रकारना अत्रिगमनुं चार कहे ठे.

सचित्त दध मुञ्जाण, मचित्त मणुञ्जाणं

मणोगतं ॥ इग सामि उत्तरासं, ग अंजलि
सिरसि जिण दिठे ॥ १० ॥

अर्थः—चैत्यादिकने विषे प्रवेश करवानो वि
धि तेने अजिगम कहियें. ते पांच प्रकारें ठे. ति
हां देहरे जातां (सचित्तद्वं के०) सचित्तद्व्य
जे पोताना अंगे आश्रित कुसुमादिक, फलादिक
होय, तेनुं (उज्जणं के०) ठाम्बुं, ते प्रथम अ
जिगम, तथा (अचित्तं के०) अचित्त पदार्थ जे
द्व्यनाणादिक तथा आज्ञरणादिक वस्त्रादिक व
स्तु तेनुं (अणुज्जणं के०) अणुठाम्बुं एटले पो
तानी पासैं राखवानी अनुज्ञा ते बीजो अजिग
म. तथा (मणोगतं के०) मननुं एकाग्रपणुं क
रवुं, ते त्रीजो अजिगम. तथा (इगसामि के०)
एकपमुं वल्ल बेहु ठेमार्यें सहित होय तेनो (उ
त्तरासंग के०) उत्तरासंग करवो, ते चोथो अजि
गम. तथा (जिणदिठे के०) श्रीजिनेश्वरने दूर
थकी नजरें दीठे थके (अंजलि के०) बे हाथ
जोमीने (सिरसि के०) मस्तकने विषे लगामवा

३१ देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

एटले अंजलिबद्ध प्रणाम करवो, ते पांचमो अ
ज्ञिगम जाणवो ॥ १० ॥

इय पंचविहाज्ञिगमो, अहवा मुञ्चति
रायचिह्नाइं ॥ खग्गं उतोवाणह, मउमं च
मरे अ पंचमए ॥ ११ ॥ दारं ॥ १ ॥

अर्थः—(इय के०) पूर्वली गाथामां कह्या जे
(पंचविहाज्ञिगमो के०) पांच प्रकारें अज्ञिगम
ते देव तथा गुरु पासें आवतां साचववा (अह
वा के०) अथवा वंदना करनार श्रावक जो पोतें
राजादिक होय तो ते ए पांच अज्ञिगम साचवे,
अने वली बीजां (रायचिह्नाइं के०) राजानां
पांच चिह्न ठे ते प्रत्यें (मुञ्चति के०) मूके एटले
ठांमे तेनां नाम कहे ठे, एक (खग्गं के०) खड्ग,
बीजुं (उत्त के०) उत्र, त्रीजुं (उवाणह के०)
उषानह, एटले पगनी मोजमां, चौथो माथानुं
(मउमं के०) मुकुट अने (पंचमएके०) पां
चमुं (चमरेअ के०) चामर, ए पण पांच अ
ज्ञिगम जाणवा ॥ ११ ॥ एटले पांच अज्ञिगमनुं

देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. ३३

बीजुं द्वार पूर्ण अयुं ॥ उत्तर बोल पांत्रीश थया
हवे बे दिशिनुं त्रीजुं द्वार, तथा त्रण अवग्र
हनं चोशुं द्वार कहे ठे ॥

वंदंति जिणे दाहिण, दिसिष्ठिया पूरि
स वामदिसि नारी ॥ दारं ॥ ३ ॥ नवकर
जहनु सठि, करजिठ मजुग्गहो सेसो ॥
॥ २२ ॥ दारं ॥ ४ ॥

अर्थः—(जिणे के०) श्रीजिनने (दाहिण
दिसिष्ठिया के०) दक्षिणदिशिस्थिता एटले मूल
नायकनी जमणी दिशायें रह्या थका (पुरिस
के०) पुरुषो (वंदंति के०) वांदे एटले चैत्यवं
दना करे, अने मूल नायकने (वामदिसि के०)
दावे पासें रही थकी (नारी के०) स्त्रीजनवांदे,
एटले चैत्यवंदना करे. इहां चैत्यवंदना पूजाना
अधिकार माटें प्रसंगथी जमणी पासें दीपक
थापवो, अने दावी पासें धूपादिक नाणुं, फला
दिक, जिन आगलें तथा हस्तें आपीयें. ए बे दि

३४ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

शिनुं त्रीजुं द्वार थयुं. अने उत्तर बोल साम
त्रीश थया.

हवे त्रण अवग्रहनुं चोथुं द्वार कहे ठे. तिहां
जगवंतथकी (नवकर के०) नव हाथ वेगला र
हीने चैत्यवंदना करवी, ते प्रथम (जहनु के०)
जघन्य अवग्रह जाणवो, तथा जगवंतथकी (स
ठिकर के०) षष्ठिकर एटले शाठ हाथ वेगला र
हीने चैत्यवंदना करवी, ते बीजो (जिठ के०)
ज्येष्ठ एटले उत्कृष्ट अवग्रह जाणवो, अने (सेसो
के०) शेष जे नव हाथथी उपर अने शाठ हाथनी
मांहेली कोरें एटली वेगलाईयें रही चैत्यवंदना
करवी, ते सर्व त्रीजुं (मद्युग हो के०) मध्यम
अवग्रह जाणवो. तथा केटलाएक आचार्य बार
प्रकारना अवग्रह कहे ठे के ॥ नकोस सठिपन्ना,
चत्ता तीसा दसठ पणदसगं ॥ दस नव ति डु ए
गहं, जिणुगहं बारस विज्ञेयं ॥ १ ॥ एटले ६०,
५०, ४०, ३०, १०, १५, १०, ५, ३, २, १, ० ॥
ए बार अवग्रह थया एटले अर्द्ध हाथथी मांहीने
शाठ हाथ पर्यंत श्रीजिनगृहें तथा गृहचैत्यादिकें

देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित. ३५

श्वासोच्चासादि आशातना वर्जवा निमित्तै ए अव
ग्रह जाणवां ॥ ११ ॥ ए चोशुं त्रण अवग्रहनुं
घार कह्युं, इहां सुधी सर्व मली उत्तर बोल ४०
अया ॥ ११ ॥

हवे त्रण प्रकारें चैत्यवन्दना करवी, तेनुं
पांचमुं घार कहे ठे.

नमुकारेण जहन्ना, चिश्चवन्दण मद्य दंम
थुइ जुअला ॥ पण दंम थुइ चनक्कग, थ
य पणिहाणेहिं उक्कोसा ॥ १३ ॥

अर्थः—(नमुकारेण के०) एक नमस्कार श्लो
कादिक रूप तथा नमो अरिहंताणं कहीनें अथवा
हाथ जोमी मस्तक नमारुवे करी अथवा नमो
जिनाय कही नमवे करी अथवा एक श्लोकादि केहेवे
करी अथवा हमणां देहरे चैत्यवन्दन कहियें ठैयें,
इत्यादि रूपें सर्व प्रथम (जहन्ना के०) जघन्य
(चिश्चवन्दण के०) चैत्यवन्दन जाणवुं. तथा (दंम
थुइजुअला के०) दंमक युगल ते अरिहंत चेश्याणंनुं
युगल तथा स्तुतियुगल ते चार थुइ एटले एकनम

३६ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

स्कारश्लोकादिरूप कही, शक्रस्तव कही, उजा थइ,
अरिहंत चेइयाणं कही कानस्सग्ग करी, थुइ कहेवी,
ते बीजी (मच्च के०) मध्यम चैत्यवंदना जाणवी.
तथा (पणदंरु के०) पांच नमोत्तुणा रूप पांच
दंरुकें करी अने (थुइचनक्कग के०) स्तुतिचतुष्क
एटले आठ थुइयें करीने, (थय के०) स्तवनें क
रीने तथा जावंति चेइआइं, जावंत केविसाहु अने
जयवीयराय, ए त्रण (पणिहाणेहिं के०) प्रणि
धाने करीनें त्रोजी (उक्कोसा के०) उत्कृष्टी चै
त्यवंदना जाणवी ॥ १३ ॥

अन्ने बिंति गेणं, सकन्णएणं जहन्नं वं
दणया॥ तद्दुग तिगेण मध्मा, उक्कोसा चउहिं
पंचहिं वा ॥ १४ ॥ दारं ॥ ५ ॥

अर्थः—(अन्ने के०) अन्य एटले बीजा वली
केटला—एक आचार्य एम (बिंति के०) ब्रुवंति
एटले कहे ठे के (इमेणं के०) एकेन एटले एक
(सकन्णएणं के०) शक्रस्तवें करीनें देव वांदीयें
ते (जहन्न के०) जघन्य (वंदणया के०) चैत्य

वन्दना जाणवी. अने (तद्गुतिगेण के०) तद्दि
 कत्रिकेण एटले तेहीज बे तथा त्रण शक्रस्तर्वे करी
 (मद्या के०) मध्यम चैत्यवन्दना जाणवी. तथा
 (चनहिं के०) चार शक्रस्तर्वे करी (वा के०) अथवा
 [पंचहिं के०] पांच शक्रस्तर्वे करीने प्रणिधान युक्त
 करीये ते (उक्कोसा के०) उत्कृष्ट चैत्यवन्दना जा
 णवी, अने ज्ञाप्यादिकने विषे स्तुती युगल कहां ठे,
 ते त्रण शुइ स्तुतिरूप एक गणीयें ठैये. अने चोथी
 थुइ शिंकारूप समकेतदृष्टिनी सहायरूप जूदी
 गणी ते माटे स्तुति युगल कहे ठे, तेनो विचार
 आच्छयकवृत्तिथकी जाणवो ॥ ३४ ॥ एटले त्रण
 जेदे चैत्यवन्दनानुं पांचमुं चार कहुं. सर्व मलीठ
 तर बोल त्रैतालीश थया ॥

हवे गहुं प्रणिपातद्वार तथा सातमुं नमस्कार
 द्वार कहे ठे.

पण्णिवान पंचंगो, दो जाणू करडुगुत्त
 मंगं च ॥ दारं ॥ ६ ॥ सुमहत्त नमुक्कारा,
 इग डुग तिग जाव अठसये ॥ १५ ॥ दारं ॥ ७ ॥

अर्थः—जिहां प्रकर्षे करी जक्ति बहुमानपूर्वक नमबुं तेने (पणिवानु के०) प्रणिपात कहियेँ. ते (पंचंगो के०) पांच अंग जूमियेँ लगारुवा रूप जाणवो, तेनां नाम कहे ठे (दोजाणू के०) बे जानुं, एटले बे ढींचण, अने (करडुग के०) बे हाथ, (च के०) वली पांचमुं (उत्तमंगं के०) उत्तमांग ते मस्तक, ए पांच अंग जिहां खमास मण आपतां जूमियेँ लागे, ते पंचांग प्रणिपात कहियेँ. एणें करी “ इहामि खमासमणो वं दिउं जावणिद्याए निसीहियाए मण्णएण वंदामि ” ए पाठ कहे.ए ठहुं प्रणिपात द्वार कह्युं. उत्तरबोल चुम्मालीश थया ॥

हवे सातमुं नमस्कार द्वार कहे ठे. (सु के०) जला एवा (महत्त के०) अत्यंत महोटा गहन अर्थ ठे जेहना एटले जक्ति, ज्ञान, वैराग्य दशाना दीप क एवा (नमुक्कारा के०) नमस्कार कहेवा ते (इग के०) एक तथा (डुग के०) बे, तथा (तिग के०) त्रणथी मांरीनें (जावअठसयं के०) या वत् एकशो ने आठ पर्यंत कहे ॥ ए सातमुं न

देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. ३९

मस्कार द्वार कथ्युं. उत्तर बोल पीस्तालीश थया

हवे देववंदनना अधिकारें जे नवकार प्रमुख
नव सूत्रां आवे ठे, तेमने एक वारनां उच्चस्थां
हलवां तथा जारे मलीने सर्व गणीयें तेवारे
१६४७ अक्षर थाय अने १७१ पद थाय तथा ९७
संपदा थाय, ए अक्षर, पद तथा संपदा मली त्रणे
द्वार एकठां कहे ठे. तेनी साथें संपदानां नाम त
था अर्थ पण कहेसे. यद्यपि इहामि खमासमणो
तथा जे अईयासिद्धा ए गाथा तथा तस्स उत्तरी,
अन्नन्न, इत्यादि अपर ग्रंथांतरें तो ए सूत्रमां संक
लितं नथी तथापि ज्ञाप्यमांहेला देववंदनाधिकारें
बोड्या ठे, अन्यथा जे धूर्वे उत्तरद्वार कथां, ते पूर्ण
न थाय, तेमाटें ते सर्व द्वार एकठां कहे ठे.

अमसठि अठवीसा, नवनजयसयंच
दुसय सग नजया ॥ दो गुणतीस दुसठा,
दु सोल अमनजयसय दुवन्नसयं ॥ २६ ॥

अर्थः—१ प्रथम “ पंच मंगल महासुयस्कंध ”
एहवुं नाम नवकारनुं ठे, तेनां अक्षर (अमसठि

के०) अमृशठ ते हवइ मंगलं एवो पाठ ज्ञातां
 थाय, केम के श्रीमहानिशीथ सूत्रमध्ये प्रकटाकरें
 हवइ मंगलं एहवो पाठ ठे ॥ यदुक्तं ॥ पंच पया
 णं पणतिस, वसूचूलाइं वसू तित्तीसं ॥ एवं सम्मे
 समप्पइ. फुरु मस्कर मठसठीए ॥ इति ॥ १ ॥ ते
 माटें जो नमस्कारनो एक अकर लुठो करे, तो
 चोशठ विधानें नमस्कार साधवो ते न्यून थाय,
 तेथी ज्ञाननी आशातनानो अतिचार लागे, एवं
 श्रीजगद्ग्राहस्वामीयें नमस्कारकट्टपें प्रकाश्युं ठे,
 माटें हवइ मंगलं एवो पाठ कहेवो.

२ बीजुं “ प्रणिपात ” एवं नाम इच्छामिश्चमा
 समणतुं ठे, ते थोज्ञसूत्रमां गुरुवंदनाधिकारें वां
 दणामां आवशे, पण इहां चैत्यवंदन माटें ज्ञेलुं
 कहुं ठे. तेना अकर (अठवीसा के०)अठावीश ठे.

३ त्रीजुं “ पद्मिकमणा सुयस्कंध ” एवं नाम
 इरियावहियानुं ठे, ते सूत्रना इच्छामि पद्मिकमनुं
 इहांथी मांतीने यावत् ठामि कानुस्सगं लगे अ
 कर (सयंच के०) एकशोने बली उपरें (नवन
 उय के०) नवाणुं ठे.

४ चोथुं “शक्रस्तव” एवं नाम नमोन्तुणंनुं ठे. तेना अक्षर (दुसयस गनजया के०) बशें ने सत्ताणुं जाणवा.

५ पांचमुं “चैत्यस्तव” एवं नाम अरिहंत चेइयाणंनुं ठे. तेना अक्षर (दो गुणतीस के०) बशें ने जगणत्रीश ठे.

६ छठुं “नामस्तव” एवं नाम लोगस्सनुं ठे, वर्त्तमान जिन चोवीशीना नामनुं गुणोत्की र्त्तनरूप तेना अक्षर (दुसठा के०) बशें ने शाठ ठे.

७ सातमुं “श्रुतस्तव” एवं नाम पुस्करव रदीनुं ठे तेना अक्षर (दु सोल के०) बशेंने सोल ठे.

८ आठमुं “सिद्धस्तव” एवं नाम सिद्धाणं बुद्धाणंनुं ठे तेना अक्षर (अरुनजयसय के०) ए कशो ने अठाणुं ठे.

९ नवमुं “प्रणिधान त्रिक” एवं नाम जा वंति चेइयाइं, जावंत केवि साहुअने सेवणा आ जवमखंटा पर्यंत जयवीयराय ए त्रणेनुं ठे. तेना अक्षर (दुवन्नसयं के०) एकशो ने बावन ठे. १६

इअ नवकारखमासण, इरिअ सकञ्चआइ
दंमेसु ॥ पणिहाणेसु अ अडुरु, तवन्नसो
लसय सीयाला ॥ १७ ॥

अर्थः—(इअ के०) ए पूर्वे कया जे अकर ते
अनुक्रमे अरुशठ अकर (नवकार के०) नव
कारने विषे जाणवा, अठावीश अकर (खमासण
के०) खमासमणने विषे जाणवा, तथा एकशो
नवाणुं अकर (इरिय के०) इरिया वहियाना
ठामि कानस्सगं लगे जाणवा. (११००) अकर
(सकञ्च आइ दंमेसु के०) शक्रस्तवादिक पांच
दंरुकने विषे अनुक्रमे जाणवा. तेमां नमुत्तुणंना
सवे त्रिविहेणवंदामि लगे १९७, तथा अरिहंतचे
इयाणंना अप्पाणं वोसिरामि लगे ११९, तथा
लोगस्सना सबलोए लगे १६०, तथा पुस्करवरदी
ना सुअस्सज्जगवत्त लगे ११६, तथा सिद्धाणं बु
द्धाणंना वेआवच्चगराणं, संतिगराणं, सम्मद्विदि
समाहिगराणं लगे १९८, ए सर्व मली पांच दंरु
कना ११०० अकर थया. तथा १५१ अकर जा

वंति चेइ आइं, जावंत केवि साहु अने जयवीय
 राय सेवणा आज्ञव मखंमा लगेँ ए त्रण (पणि
 हाणेषु के०) प्रणीधानने विषे जाणवा. ए रीतेँ
 ए नव सूत्रांना अहरो एकठा करियेँ. त्यारे (अ
 डुरुक्त के०) अद्विरुक्त एटले बीजी वार अण उ
 च्चस्था एवा (वन्ना के०) वर्ण एटले अह्रर ते सर्व
 मलो (सोलसयसीयाला के०) सोलशेँ ने सुम
 तालीश थाय ॥ २७ ॥

हवे पदसंख्या कहे ठे. .

नव बत्तीस तित्तीसा, तिचत्त अम्वीस सो
 ल वीसपया ॥ मंगल इरिया सक, न्या
 इसु इगसीइ सयं ॥ २८ ॥

अर्थः—नवकारनां (नव के०) नव पद ठे, इ
 रियावहिनां (बत्तीस के०) बत्तीश पद, नमोबु
 षांनां (तित्तीसा के०) त्तीश पद, अरिहंतचेइ
 याषांना (तिचत्त के०) त्रैतालीश पद, लोगस्सनां
 (अम्वीस के०) अठ्ठावीश पद, पुस्करवरदीनां
 (सोल के०) सोल पद, सिक्षाणंबुद्धाषांनां (वी

४४ देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

सपया के०) वीश पद, एम (मंगल के०) नव कार, (इरिया के०) इरियावहि अने (सक्रतया इसु के०) शक्रस्तवादिक पांचे दंरु ए सात सूत्रांने विषे सर्व मली (इगसीइसयं के०) ए कशो ने एक्याशी पदनी संख्या जाणवी. अने प्रणिपातनां पद तो वांदणां जेलां गुरु वंदनमां कदेशे, तथा प्रणिधानत्रिकनी पद संपदा अनुक्रमें ठे, तेमाटं न कह्युं “वारिज्जइ” इत्यादि गाथा जक्तिनी योजना ठे, ते इहां गणी नही ॥ १७ ॥

हवे संपदानी संख्या कहे ठे.

अठठ नवठय अठ वी, स सोलसय वीस वीसाम्मा ॥ कमसो मंगल इरिया, सक थयाईसु सगनजई ॥ १८ ॥

अर्थः—प्रथम नवकारनी (अठ के०) आठ संपदा, तथा इरियावहिनी (अठ के०) आठ संपदा, तथा नमोत्तुषंणी (नव के०) नव संपदा, तथा अरिहंत चेश्याणंणी (अठ के०) आठ संपदा, (य के०) बली लोगस्सनी (अठवीस

के०) अष्टावीश संपदा, तथा पुस्कारवरदीनी (सोलस के०) सोल संपदा, (य के०) वली सिद्धाणंबुद्धाणंणी (बीस के०) वीश संपदा जा एवी. ए लगारेक रहेवानुं स्थान तथा अर्थनो (बीसामा के०) बीसामो लेवानुं स्थान तेने संपदा कहियें. ते (कमसो के०) अनुक्रमे (मंगल के०) नवकारने विषे, (इरिया के०) इरिया वहिनेविषे अने (सक्कथयार्इसु के०) शक्रस्तवा दिक पांच दंरुकने विषे ए सर्व मली सात सूत्रां ने विषे सर्व संपदा (सगनडई के०) सप्तनवती एट्ठे सत्ताणुं थाय ॥ २९ ॥

इवे नवकारना अकर तथा पद अने संपदा विवरी देखामे ठे.

वण्णसठि नव पय, नवकारे अठ संपया तह ॥ सग संपय पय तुह्वा, सतरस्कर अठमी डु पया ॥ ३० ॥ “ नवस्कर अठमी डुपयठठी ” इत्यन्ये

अर्थः—(नवकारे के०) नवकारने विषे (व

सप्तसठि के०) अरुशठ वर्ण होय, तथा नमोअ
रिहंताणं आदिक (पय के०) पद ते (नव के०)
नव होय, अने (संपया के०) संपदा तो (अठ
के०) आठ होय, (तठ के०) तिहां ते आठ सं
पदामांहे प्रथमनी “सवपावप्पणासणो” सुधी
नी जे (सगसंपय के०) सात संपदा ठे, ते तो
(पयतुद्धा के०) पदने तुल्य जाणवि एटले जे
टला पद तेटली संपदा पण जाणवी. तथा (अ
ठमी के०) आठमी संपदा तो “मंगलाणं च सवेसिं”
पढमं हवइ मंगलं ए बे पदने एकठां कहीयें माटे ए
(डुपया के०) बे पदनी जाणवी, तथा अन्य केटला
एक आचार्य एम कहे ठे, के “पढमं हवइ मंगलं”
ए (नवस्करअठमी के०) नव अकरनी आठमी
संपदा तथा “एसोपंच नमुक्कारो, सवपावप्पणा
सणो” ए (डुपय के०) बे पदनी अने शोल अरु
रनी (ठठी के०) ठठी संपदा जाणवी ॥ ३० ॥
हवे प्रणिपात खमासमणना अकर तथा पद अने
संपदा विवरी देखामे ठे.

पणिवाय अस्कराइं अठावीसं तहाय

इरियाए ॥ नव ननु अ मस्कर सयं, डुती
स पय संपया अठ ॥ ३१ ॥

अर्थः—(पणवाय के०) प्रणिपात दंरुकने विषे
(अठ्ठावीसं के०) अठ्ठावीश (अस्कराइं के०) अ
हर ठे, (तहाय के०) तथाच एटले तेमज वली
(इरियाए के०) इरियावहिने विषे (नवननुअम
स्करसयं के०) नवनवति अहरशतं एटले नवा
णुयें अधिक एकशो अहर जाणवा अर्थात् एकशो
ने नवाणुं अहर जाणवा, तथा (डुतीस के०)
वत्रीश (पय के०) पद जाणवां अने (संपया के०)
संपदा (अठ के०) आठ जाणवी ॥ ३१ ॥

ए आठ संपदाना पदनी संख्या तथा संपदाना
आदि पद कहे ठे.

दुग दुग इग चनु इग पाण, इगार ळग
इरिय संपयाइ पया ॥ इच्छा इरि गम पाणा,
जे मे एगिंदि अत्रि तस्स ॥ ३२ ॥

अर्थः—पहेली संपदा (दुग के०) बे पदनी,
बीजी संपदा पण (दुग के०) बे पदनी. त्रीजी

(इग के०) एकपदनी, चोथी (चन के०) चार पदनी, पांचमी (इग के०) एकपदनी, ठठी (पण के०) पांच पदनी, सातमी (इगार के०) अगी यार पदनी, आठमी (ङग के०) ठ पदनी जाणवी॥

हवे ए (इरिय के०) इरियावहीनी सर्व (सं पया के०) संपदानना (आइपया के०) आदिपद एटले प्रथमना पद जे संपदाना द्युरियां ते कहेठे. तिहां प्रथम (इञ्जा के०) इञ्जामि ए पहेली संपदानुं पहेलुं पद, (इरि के०) इरियावहियाए ए बीजी संपदानुं पहेलुं पद, (गम के०) गमणा गमणे ए त्रीजी संपदानुं पहेलुं पद, (पाणा के०) पाणक्कमणे ए चोथी संपदानुं पहेलुं पद, (जेमे के०) जेमेजीवाविराहिया ए पांचमी संपदानुं पहेलुं पद, (एगिंदि के०) एगिंदिया ए ठठी संपदानुं पहेलुं पद, (अजि के०) अजिहया ए सातमी संपदानुं पहेलुं पद, (तस के०) तस्सउत्तरी कर षेणं ए आठमी संपदानुं पहेलुं पद जाणवुं॥३१॥ हवे ए इरियावहीनी आठ संपदानां नाम कहे ठे

अप्रुवगमो निमित्तं, उहे अरहेउ संगहे

पंच ॥ जीवविराहण पद्मि, कर्मण ज्ञेयउति
त्रि चूलाए ॥ ३३ ॥

अर्थः—अन्युपगम एटले अंगीकार करवुं ते
आहीं पापना क्यनुं जे आलोचना लक्षण कार्य
तेनो अंगीकार करवो ते स्वरूप एटला माटे इ
हामि पद्मिक्कमिनुं ए बे पदनी प्रथम (अणुवगमो
के०) अन्युपगम संपदा जाणवी.

२ ते अंगीकार कृत वस्तुनें उपजाववाना का
रण रूप इरियावहियाए विराहणाए बे पदनी बी
जी, (निमित्तं के०) निमित्त संपदा जाणवी.

३ सामान्य प्रकारें प्रायश्चित्त उपजाववा रूप
गमणागमणे ए एक पदनी त्रीजी (न्ह के०)
नुघ एटले सामान्य हेतु संपदा जाणवी. ए जीव
हिंसा उपजाववानो सामान्य हेतु गमनागमनळे.

४ जीवहिंसाना विशेष हेतु रूप एटले विशेष
पणे प्राण बीजादिक आक्रमण रूप ते पाणक
मणे, बीयकमणे, हरियकमणे, नुसा उत्तिंग प
णग दगमट्टीमकमना संताणा संकमणे, ए चार

५० देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

पदनी चोथी (इअरहेतु के०) इतरहेतु एटले वि
शेष हेतु संपदा जाणवी. जे सामान्यथ्री इतर ते
विशेष होय; माटे विशेष हेतु एवुं नाम जाणवुं.

५ समस्त जीवना परिताप रूप जीवविरा
धना संग्रह रूप ते जे मे जीवा विराहिया ए ए
कपदनी (पंच के०) पांचमी (संगहे के०) सं
ग्रह संपदा.

६ एकेंद्रियादिक पांच जीवने देखामवा रूप
जीवजेद ५६३ प्रमुख कथन रूप एगिंदिया, बेइं
दिया, तेइंदिया, चउरिंदिया, पंचिंदिया, ए पांच
पदनी ठठी (जीव के०) जीव संपदा जाणवी.

७ ते जीवादिक जेदने परितापना विराधना
रूप ते अजिहयाथ्री मांकीने तस्स मिह्यामि डुकुमं
लगे अगीयार पदनी सातमी (विराहण के०)
विराधना संपदा जाणवी.

८ प्रायश्चित्तविशोधनकरण रूप ते तस्स उत्तरी
करणेणथ्री मांकीने ठामि कानस्सग्गं लगे ठ पद
नी आठमी (पत्तिकमण के०) प्रतिक्रमण संपदा.

देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित. ५१

(ज्ञेयञ्च के०) ए ज्ञेदशकी. ए मांहे प्रथमनी
पांच संपदा ते इरियावहिनीमूल संपदा जाणवी,
अने पाठलनी (तिन्रि के०) त्रण संपदा ते इरि
यावहिनी(चूलाए के०) चूलिकारूप जाणवी॥३३॥

हवे नमुहुणंती प्रत्येक संपदाना पदनी संख्या
तथा आदिपद कहे ठे.

डु ति चञ्च पण पण पण डु, चञ्च तिपय
सकथय संपयाइपया ॥ नमु आइग पुरिसो,
लोग अन्नय धम्मऽप्य जिण सव्वं ॥ ३४ ॥

अर्थः—पहेली (डु के०) वे पदनी, बीजी (ति
के०) त्रण पदनी, त्रीजी (चञ्च के०) चार पदनी,
चोथी (पण के०) पांच पदनी, पांचमी (पण
के०) पांच पदनी, उठ्ठी (पण के) पांच पदनी,
सातमी (डु के०) वे पदनी, आठमी (चञ्च के०)
चार पदनी अने नवमी (तिपय के०) त्रण प
दनी ए (सकथय के०) नमुहुणंनेविषे संपदानां
पद कख्यां, ते सर्व मली तेत्रीश जाणवां.

हवे नमुहुणंती (संपया के०) संपदाना (आ

इपया के०) आदिना एटजे पहेला धुरियांनां पद
 कहे ठे. (नमु के०) नमुहुणं ए पहेली संपदानुं
 प्रथम पद जाणवुं, (आइग के०) आइगराणं ए
 बीजी संपदानुं प्रथम पद, (पुरिसो के०) पुरि
 सुत्तमाणं ए त्रीजी संपदानुं प्रथम पद, (लोग
 के०) लोगुत्तमाणं ए चौथी संपदानुं प्रथम पद,
 (अन्नय के०) अन्नयदयाणं ए पांचमी संपदानुं
 प्रथम पद, (धम्म के०) धम्मदयाणं ए षठी सं
 पदानुं प्रथम पद, (अप्प के०) अप्पमिहयवरना
 णदंसणधराणं ए सातमी संपदानुं प्रथम पद,
 (जिण के०) जिणाणं जावयाणं ए आठमी सं
 पदानुं प्रथम पद, (सब के०) सबन्नूणं सबदरि
 सिणं ए नवमी संपदानुं प्रथम पद.

हवे ए शक्रस्तवनी नव संपदानुंनां नाम कहे ठे.

योअप्रव संपया उह, ईयरहेऊ वनग त
 धेऊ ॥ सविसेसु वनग सरूव, हेन नियस
 मफलय मुक्के ॥ ३५ ॥

अर्थः—श्रीअरिहंत जगवंत ते विवेकी जनोयें

स्तववा योग्य ठे एटला माटे नमुत्रुणं अरिहंताणं,
 जगवंताणं ए वे पदनी पहेली (थोअब्र संपया
 के०) स्तोतव्य संपदा जाणवी. पढी ते स्तववा
 योग्यनुं सामान्य हेतु कहेवा माटे आइगराणंथी
 मांतीने सयंसंबुद्धाणं लगें त्रण पदनी बीजी (नह
 के०) नघ एटले सामान्यहेतु संपदा जाणवी. पढी
 ए बीजी संपदाना अर्थने विशेषे दीपावे तेमाटे
 सामान्यहेतुथी (इयरहेळु के०) इतरहेतु ते वि
 शेष हेतुरूप बीजी संपदा जाणवी, पढी आद्य
 संपदाना अर्थने विशेषे दीपावे एटले सामान्य
 स्तवनानो उपयोग तेनुं कहेवुं ते चौथी (नवउग
 के०) उपयोग संपदा जाणवी. पढी ए उपयोग
 संपदानाज अर्थ ने हेतु सद्गावें करी दीपावे ते पां
 चमी (तळेळु के०) तत् हेतु संपदा जाणवी, अथवा
 उपयोग हेतु संपदा जाणवी, पढी एज उपयोग
 हेतु संपदाना अर्थ गुण दीपाववा निमित्तें अर्थ वि
 शेषे जणावे एटले कारण सहित स्तववा योग्यनुं
 स्वरूप कहेवुं ते षठी (सविसेसुवनग के०) सवि
 शेष उपयोगहेतु संपदा जाणवी, पढी यथार्थ पो

५४ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

ताना स्वरूपनुं हेतु प्रकटार्थदेखाम्वा रूप सातमी (सरूवहेज के०) स्वरूप हेतु संपदा जाणवी, तथा पोताने समान फलदायक प्रकटार्थ रूप एटले स्त वना करनारने आपतुळ्य करे एवी परम फलदा यिनी एटले पोतानी समान परने फलनुं करण ए टला माटे आठमी (नियसमफल्य के०) निज समफलदनामे संपदा जाणवी, तथा मोक्ष स्वरूप प्रकटार्थ रूप मोक्षपदनुं स्वरूप, एटला माटे नव मी (मुखे के०) मोक्ष संपदा जाणवी. जे माटे कहुं ठे के "सवन्नूआइं पढमो, बीन सिवमयल माइ आलावो ॥ तइनुं नमोजिणाणं जिय जयाणं तन्निदिठो ॥ १ ॥ इत्यावश्यके ॥ ३५ ॥

हवे नमोत्तुणंना अकरादिकनी एकंदर सरवाले संख्या कहे ठे.

दो सगनऊआ वणा, नवसं पय तित्ती स सकथए ॥ चेइयथयठ संपय, तिचत्त पय वण डुसयगुणातीसा ॥ ३६ ॥

अर्थ:- (सकथए के०) शक्रस्तव जे नमुत्तुणं

तेने विषे सर्व मलीने (दोसगनऊआ के०) बडोने सत्ताणुं (वसूा के०) वर्षा जाणवा अने (नवसंपय के०) नव संपदा जाणवी, तथा (पयतिती स के०) पद तेत्रीस जाणवां.

हवे (चेइयथय के०) चैत्यस्तव एटले अरिहंत चेइयाणंने विषे सर्व मली (अठसंपय के०) आठ संपदा जाणवी अने (तिचत्तपय के०) तेंता लीश पद जाणवां, तथा (वसू के०) वर्षा एटले अकर ते (दुसयगुणतीसा के०) बडो ने नंगण त्रीश जाणवा ॥ ३६ ॥

ह्ये चैत्यस्तव जे अरिहंत चेइयाणं तेनी प्रत्येक संपदाना पदनुं मान तथा प्रत्येक संपदाना आदिपद एटले धुरियां कहे ठे.

डु ठ सग नव तिय ठ चउ, ठप्पय चिइ संपया पया पढमा ॥ अरिहं वंदण सिद्धा, अन्न सुहुम एव जा ताव ॥ ३७ ॥

अर्थः—पहेली (डु के०) वे पदनी, बीजी (ठ के०) ठ पदनी, त्रीजी (सग के०) सात पदनी,

६६ देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

चोथी (नव के०) नव पदनी, पांचमी (तिय के०) त्रण पदनी, षष्ठी (ठ के०) ठ पदनी, सातमी (चन के०) चार पदनी, आठमी (उप्पय के०) उ पदनी जाणवी.

हवे ए (चिइ के०) चैत्यस्तवनी प्रत्येक (संपया के०) संपदानां (पहमा के०) प्रथमना एटले आदिनां धुरीयांनां (पया के०) पद कहे ठे. तिहां (अरिहं के०) अरिहंत चेइयाणं ए पहेली संपदानुं प्रथम पद (वंदण के०) वंदणवत्तियाए ए बीजी संपदानुं प्रथम पद (सिद्धाए के०) सिद्धाए ए त्रीजी संपदानुं प्रथम पद, (अन्न के०) अन्नउससिएणं ए चोथी संपदानुं प्रथम पद, (सुहुम के०) सुहु मोहिं अंगसंचालेहिं ए पांचमी संपदानुं प्रथम पद, (एव के०) एवमाइएहिं आगारेहिं ए षष्ठी संपदानुं प्रथम पद, (जा के०) जाव अरिहंताणं ए सातमी संपदानुं प्रथम पद, (ताव के०) तावकायं ए आठमी संपदानुं प्रथम पद ॥ ३७ ॥

हवे ए चैत्यस्तवनी संपदाननां नाम कहे ठे.

अप्पुवगमो निमित्तं, हेउ इग बहु व

यंत आगारा ॥ आगंतुग आगारा, नस्स
गावहि सरूवठ ॥ ३७ ॥

अर्थः—जे अंगीकार करवुं तेने अच्युपगम क
हीयें माटे इहां अरिहंत वांदवानी अंगीकाररूप
प्रथम (अप्रवगमो के०) अच्युपगम संपदा जा
णवी, तथा कानस्सग्ग कया निमित्तं करी करी
यें ? ते बीजी (निमित्तं के०) निमित्त संपदा
जाणवी. तथा अरिहंत हेतु वधते वधते करी
करिये, केम के अरिहंत कारण विना निष्फल
थाय माटे बीजी (हेतु के०) हेतु संपदा जाण
वी. तथा आगार राख्या विना निरतिचारपणे
कानस्सग्ग न थाय, एटला माटे आगार राखवा
नी अन्नन्नससीएणं इत्यादि उन्हासादिकने करवे
करी चौथी (इगवयंत के०) एकवचनांत आगार
संपदा जाणवी. तथा “ सुहुमेहिं अंगसंचालेहिं ”
एटले सूद्धमनेत्रादिकफुरकवादि मात्र आदिकें करी
पांचमी (बहुवयंत आगारा के०) बहुवचनांत
आगार संपदा जाणवी. इहां आगारा पद वेहुने
जोरवुं, तथा एक सहज बीजो अटपवाहुट्टय ए

५८ देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

टले एवमाइएहिं एणे करी अग्निस्पर्श, पंचेंद्रिय
वेदन, चौरादिजय, सर्पादि, कदाचित् आवी मले
तो इत्यादि आगार कक्षां, माटे बहु हेतु आगंतुक
जावरूप अथवा अग्न्यादिक उपघात रूप ठी
(आगंतुम आगारा के०) आगंतुगागार संपदा
जाणवी. तथा जाव अरिहंताणं इत्यादिक काज
स्सग्नो अवधि मर्यादा रूप जे संपदा, ते सात
मी (नस्सग्गावहि के०) कायोत्सर्गावधि संपदा
जाणवी, तथा कायोत्सर्गनुं यथावस्था रूप स्व
रूप ते आठमी (सरूप के०) स्वरूप संपदा जा
णवी. ए (अठ के०) आठ संपदानां नाम कक्षां ॥

हवे नामस्तव एटले लोगस्सादिकने विषे पद
आदिकनी संख्यादिक कहे ठे.

नामथयाइसु संपय, पयसम अरुवीस
सोल वीस कमा ॥ अडुरुत्त वण दोसठ,
डुसय सोलठ नउअ सयं ॥ ३९ ॥

अर्थः—(नामथयाइसु के०) नामस्तवादिकने
विषे एटले नामस्तव ते लोगस्स तथा आदिश

वदशकी पुस्करवरदी ते श्रुतस्तव जाणवुं अने सि
 ष्स्तव ते सिद्धाणं बुद्धाणं जाणवुं. ए त्रण सूत्रने
 विषे (पयसम के०) पद समान (संपय के०)
 संपदा जाणवी. एटले जेटलां ए सूत्रोनां पद ठे,
 तेटलां विशामानां स्थानक जाणवां. तिहां लोम
 स्सनां पद (अरुवीस के०) अष्टावीश अने सं
 पदा पण अष्टावीश जाणवी. अने पुस्करवरदीनां
 पद (सोल के०) सोल अने संपदा पण सोल
 जाणवी. तथा सिद्धाणं बुद्धाणंना पद (वीस के०)
 वीश अने संपदा पण वीश जाणवी. ए (कमा
 के०) अनुक्रमें संपदा तथा पद कहेवां, तथा लो
 गस्सने विषे (अडुरुत्त के०) बीजी वार अणु
 च्छ्या एवा, (दोसठ के०) बशें. ने शाठ (वस
 के०) वर्ण एटले अक्षर जाणवा. तथा पुस्करवर
 दीना (सुअस्स जगवणं पर्यंत (दुसयसोल के०)
 बशें ने शोल अक्षर जाणवा, अने सिद्धाणं बुद्धा
 णंना करेमि कानुस्सगं पर्यंत (अठनउअसयं
 के०) एकशो ने अठाणुं अक्षर जाणवा ॥ ३९ ॥

पणिहाण दुवन्नसयं, कमेण सग ति

चतुर्वीस तित्तीसा ॥ गुणतीस अठवीसा,
चतुर्वीसिगतीस बार गुरु वस्सा ॥४०॥ दारं
॥ ७ ॥ ए ॥ १० ॥

अर्थः—इवे जावंतिचेइयाइं तथा जावंत केवि साहू अने सेवणा आज्ञवमखंता लगें जयवीयराष ए त्रण (पणिहाण के०) प्रणिधान सूत्र ठे, तेने विषे (डुवन्नसयं के०) एकशो ने बावन अक्षर जाणवा.

इवे (कमेण के०) अनुक्रमें संयोगीया गुरु एटले ज्ञारे अक्षर सर्व सूत्रांना कहे ठे. तिहां प्रथम नवकारनें विषे ङा, प्रा, व, हू, क्का, व, प्प, ए (सग के०) सात अक्षर गुरु एटले ज्ञारे जाणवा.

तथा खमासमणने विषे ङा, ज्ञा, ङ, ए (ति के०) त्रण अक्षर गुरु जाणवा. तथा इरियावहिने विषे ङा, क्क, क्क, क्क, क्क, त्तिं, ट्टि, क्क, त्ति, ट्टि, द, स्स, ङा, क्क, स्स, त्त, ङ्गि, त्त, ल्ली, म्म, ग्घा, ङा, स्स, ग्गं, ए (चतुर्वीस के०) चोवीश अक्षर गुरु जाणवा.

देववन्दन ज्ञाप्य अर्घसहित. ६१

तथा नमुब्रुणंने विषे हु, ङ, क्षा, त, छि, त, जो, स्कु, ग्ग, म्म, म्म, म्म, म्म, म्म, क्क, ट्टी, प्प, ट्ट, न्ना, क्षा, ता, व, न्नु, व, स्के, वा, त्ति, ङ्गि, ता, क्षा, स्सं, ट्ट, वे, ए (तितीसा के०) तेत्रीश अक्षर गुरु जाणवा. केटलाएक ङुमाणां पदना ठकारने गुरु कहेता नथी अने केटलाएक ट्ट ङ, म्म, ए ञणने गुरु गणीने तेत्रीश गुरु अक्षर करे. तिहां चूलिका नी गाथा गुरु नथी गणता. इत्यादिक बहु मतां तर ठे, पण इहां तो संप्रदायागत एक टकार जारे गणीयें ठैयें.

• तथा अरिहंत चश्याणं रूप चैत्यस्तवने विषे स्स, ग्गं, त्ति, त्ति, क्का, त्ति, म्मा, त्ति, त्ति, ग्ग, त्ति, क्षा, प्पे, ट्ट, स्स, ग्ग, न्न, ङ, क्क, ग्गे, त, ङ्गा, ङि, ग्गो, ज्जि, स्स, ग्गो, क्का, प्पा, ए (गुणतीस के०) ङगणत्रीश अक्षर गुरु ठे.

तथा लोगस्सरूप नामस्तवने विषे स्स, जो, म्म, ङ, त, स्सं, प्प, प्प, प्फ, ज्जं, ज्जं, म्मं, लिं, व, ङ, ङ, ङ, त्ति, स्स, त, क्षा, ग्ग, त, म्म, च्चे. क्षा, ङ्गि, व, ए (अठवीसा के०) अठावीश अक्षर गुरु जाणवा.

६२ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

तथा पुस्करवरदीरूप श्रुत स्तवने विषे स्क, ह्ये, म्मा, ङं, स्स, स्स, स्स, प्फो, स्स, स्स, ह्या, स्क, स्स, च्चि, स्स, म्म, स्स, प्र, दे, न, न, स्स, प्रू, च्चि, ड, ठि, क, चा, म्मो, ट, म्बु, त, ट, स्स, ए (चउतीस के०) चोत्रीश अक्षर गुरु जाणवा.

तथा सिद्धाणं बुद्धाणंरूप सिद्ध स्तवने विषे ङा, ङा, ग्ग, व, ङा, क्को, का, स्स, ङ, स्स, जिं, र्का, स्स, म्म, क, टिं, ठ, ता, ठ, वी, ठ, ठि, वा, ङा, दिं, च्च, म्म, द्वि, ठि, स्स, ग्गं, ए (इग तीस के०) एकत्रीश अक्षर गुरु ठे.

तथा प्रणिधान त्रिकने विषे ट्टे, वा, ङ, वे, ग्गा, ह्य, दि, ङ, चा, ङ, व, ए (बार गुरुवसा के०) बार गुरुवर्ण एटले जारे अक्षर जाणवा ॥

एटले वर्ण संख्या, पद संख्या अने संपदा मली त्रण द्वार कथां, तेनी साथे पूर्वे कहेलां सात द्वार मेलवतां मूल दश द्वार कहेवाणां, अने उ त्तर जेद १९७० थया. ए सूत्रांना अर्थ सर्व श्री आवश्यकनिर्युक्तिनी वृत्तिथी जाणजो. इहां घणो ग्रंथ वधे मांटे अर्थ लखयो नथी ॥ ४० ॥

ए आठमो. नवमो अने दशमो मली त्रण द्वारना यंत्रनी स्थापना.

सूत्र.	सूत्रांनां नाम.	पदसंख्या.	संपदासर्वाक्षर.	गुरुअलघुअ
नवकार.	पंचमंगलसुअ०	ए	८	७ ६८ ७ ६१
इत्नामिखमासम०	प्रणिपातहोत्रसूत्र		०	३ २५ ३ २५
इरियावहि.	पन्निक्कमणासूत्र.	३२	८	२४ १७५ २४ १७५
नमोत्तुणं.	शक्रस्तव.	३३	ए	३३ २६४ ३३ २६४
अरिहंतचेइयाणं.	चैत्यस्तवाध्ययन.	४३	८	२२५ २०० २२२ २००
लोगस्स.	नामस्तव.	२८	२८	२६० २८ २३२
पुस्करवरदीवम्.	श्रुतस्तव.	१६	१६	२१६ १८२ १८२
सिद्धाणंबुद्धाणं.	सिद्धस्तव.	२०	२०	१९८ ३१ १६७
जावंतिचेइयाइं.	प्रणिधानत्रिक.	अनुक्रमें.	अनु०	
जावंतकेविसाहु.			
जयवीयराय.			

सर्वमली सरवाले १८१ ए७ १६४७ २०१ १४४६

इरियावह्निनीसंपदा.संपदानां पद.धुरियानां पद.

१ अत्र्युपगमसंपदा.	१ इडाभि.
२ निमित्तसंपदा.	२ इरियावह्नियाए.
३ लघसंपदा.	१ गमणागमणे.
४ इतरहेतुसंपदा.	४ पाणक्रमणे.
५ संग्रहसंपदा.	१ जेमेजीवाविराहिया.
६ जीवसंपदा.	५ एगिंदिया.
७ विराधनासंपदा.	११ अजिहया.
८ पदिक्कमणसंपदा.	६ तस्स उत्तरि.

चैत्यस्तवनीसंपदा.संपदानां धुरियांनां पद.
पदसंख्या.

१ अत्र्युपगमसंपदा.	१ अरिहंतचेइयाणं.
२ निमित्तसंपदा.	६ वंदणवत्तिआए.
३ हेतुसंपदा.	७ सिद्धाए.
४ एकवचनांतसंपदा.	९ अन्नत्तुससीएणं.
५ बहुवचनांतसंपदा.	३ सुहुमेहिंअंगसंचालेहिं
६ आगंतुगागारसंपदा.	६ एवमाइएहिंआगारेहिं
७ कायोत्सर्गावधिसंपदा.	४ जावअरिहंताणं.
८ स्वरूपसंपदा.	६ तावकायं.

शक्रस्तवन्ती संपदा. संपदानां धुरियांनां पद.
पद.

१ स्तोतव्य संपदा.	२ नमोत्तुणं.
२ नघसंपदा.	३ आङ्गराणं.
३ इतरहेतुसंपदा.	४ पुरिसुत्तमाणं.
४ उपयोगसंपदा.	५ लोगुत्तमाणं.
५ तद्धेतुसंपदा.	६ अन्नयदयाणं.
६ सविशेषोपयोगसंपदा.	७ धम्मदेसियाणं.
७ स्वरूपहेतुसंपदा.	८ अप्पनिहयवर०
८ निजसमफलदसंपदा.	९ सव्वन्नूणं०
९ भोक्कसंपदा.	१० जिणाणंजावयाणं.

इवे अगीयारमुं पांच दंमकनुं चार अने बारमुं
पांच दंमकने विषे देव वांदवाना जे बार
अधिकार ठे, तेनुं चार कहे ठे.

पणदंमा सक्कत्तय, चेइअ नाम सुअ
सिद्धत्तय इत्त ॥दारं॥११॥ दो इग दो दो पंच
य, अहिगारा बारस कमेण ॥४१॥

अर्थः—(पणदंमा के०) पांच दंमकनां नाम

६६ देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

कहे ठे. तेमां पहेलुं नमोऽनुंने (सकृन्नय के०)
शक्रस्तव दंरुक कहिये. बीजुं अरिहंतचेइयाणंने
(चेइअ के०) चैत्यस्तव दंरुक कहिये. त्रीजुं लो
गस्सने (नाम के०) नामस्तव दंरुक कहिये. चोथुं
पुस्करवरदीने (सुअ के०) श्रुतस्तव दंरुक कहिये.
पांचमुं सिद्धाणंबुद्धाणंने (सिद्धय के०) सिद्धस्तव
दंरुक कहिये. ए पांच दंरुकना नामनुं अगीयारमुं
घार कह्युं. सर्व मली उत्तर बोल १९७५ थया ॥
हवे (इत्त के०) ए पांच दंरुकने विषे देव वांदवाना
बार अधिकार ठे, तेमनुं बारमुं घार कहे ठे.

तिहां प्रथम शक्रस्तव मध्ये (दो के०) बे अ
धिकार ठे, तथा बीजा अरिहंतचेइयाणंरूप चैत्य
स्तवमध्ये (इग के०) एक अधिकार ठे, तथा त्री
जा नामस्तव एटले लोगस्सने विषे (दो के०) बे
अधिकार ठे, तथा चोथा श्रुतस्तव मध्ये (दोके०)
बे अधिकार ठे, पांचमा सिद्धस्तव मध्ये (पंचय
के०) पांच अधिकार ठे. ए (कमेण के०) अनु
क्रमे कहेवा. सर्व मली चैत्यवन्दनने विषे (बारस
अहिगारा के०) बार अधिकारो ठे ॥ ४१ ॥

हवे ए बार अधिकारनां धुरियानां पद एटले
आद्यनां पद कहे ठे.

नमु जेइअ अरिहं, लोग सब पुस्क तम
सिद्ध जो देवा ॥ उच्चि चत्ता वेअ्या, वच्चग
अहिगार पढम पया ॥ ४५ ॥

अर्थः—(नमु के०) नमोबुणं ए पहेला अधि
कारनुं प्रथम पद जाणवुं, (जेइअ के०) जेअ अ
ईआ सिद्धा ए बीजा अधिकारनुं प्रथमपद जाणवुं,
तथा (अरिहं के०) अरिहंत चेइयाणं ए त्रीजा अधि
कारनुं प्रथम पद जाणवुं, (लोग के०) लोगस्स
नल्लोयगरे ए चोथा अधिकारनुं प्रथम पद जाणवुं.
(सब के०) सबलोए अरिहंत चेइयाणं ए पांचमा
अधिकारनुं प्रथम पद जाणवुं, (पुस्क के०) पुस्क
रवरदीवमू ए ठठा अधिकारनुं प्रथम पद जाणवुं,
(तम के०) तमत्तिमिर पमल विहंसणस्स ए सा
तमा अधिकारनुं प्रथम पद जाणवुं, (सिद्ध के०)
सिद्धाणं बुद्धाणं ए आठमा अधिकारनुं प्रथम पद
जाणवुं, (जोदेवा के०) जो देवाणविदेवो ए नव

६८ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

मा अधिकारनुं प्रथम पद जाणवुं, (नञिं के०)
नञित सेलसिहरे ए दशमा अधिकारनुं प्रथम
पद जाणवुं (चत्ता के०) चत्तारि अठ दस दोय,
ए अगीयारमा अधिकारनुं प्रथम पद जाणवुं,
(वेआवञ्चग के०) वेआवञ्चगराणं ए बारमा अ
धिकारनुं प्रथम पद जाणवुं, ए बार (अहिगार
के०) अधिकारोना (पढमपया के०) पहेलां पद
एटले आदिनां पद धुरियां जाणवां ॥ ४२ ॥

ए बार अधिकार मांहेला कया अधिकारें कोने
वांइवा ? ते कहे ठे.

पढम अहिगारे वंदे, ज्ञावजिणे बीय एउ
दव्वजिणे ॥ इगचेइय ठवणजिणे, तइय च
उत्तंमि नामजिणे ॥ ४३ ॥

अर्थः—नमुहुणंथी मांहीने जियजयाणं पर्यंत
(पढमअहिगारे के०) पहेला अधिकारने विषे
जे तीर्थंकर थया, केवलज्ञान षाम्या ठे. एवा
(ज्ञावजिणे के०) ज्ञावजिनने एटले ज्ञावतीर्थंकर
ने (वंदे के०) हुं वांइं तुं, तथा जे अइआ सि

६ ए गाथायें (बीयएन के०) बीजो अधिकार ठे, तेने विषे बली जे आगल थारो एवा (दध जिणे के०) इयजिनने हुं वांडुं बुं. ए बे अधिकार नमुहुणंना जाणवा. तथा (तइय के०) त्रीजा अधिकारें (इगचेइय ठवणजिणे के०) एक चैत्यना स्थापनाजिनने हुं वांडुं बुं, एटले एक देरा सरमांहेली सर्व प्रतिमाने वंदन करवुं ए अरिहंत चेइयाणने पाठें जाणवो. ए सूत्रांमां एकज अधिकार ठे. तथा लोगरस उज्जोयगरे रूप (चन उमि के०) चोथा अधिकारने विषे (नामजिणे के०) श्रीरुषनादिक नाम जिनने हुं वांडुं बुं॥४३॥

तिहुअण ठवणजिणे पुण, पंचमए विहरमाण जिण ठठे ॥ सत्तमए सुयनाणं अठमए सब सिद्ध थुई ॥ ४४ ॥

अर्थः—(पुण के०) वली सबलोए अरिहंतचे इयाणंरूप (पंचमए के०) पांचमा अधिकारने विषे स्वर्ग, मृत्यु अने पाताल रूप (तिहुअण के०) त्रण जुन्नने विषे जे शाश्वता अने अशा

७० देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

श्वता एवा (ठवणजिणे के०) स्थापना जिन
ठे ते प्रत्ये हं वांडुं. तथा पुस्करवरदीवमूनी पहेली
गाथा रूप (ठठे के०) ठठा अधिकारने विषे अ
ढी द्वीपमध्ये श्रीसीमंधर स्वाम्यादि (विहरमाण
जिणे के०) विचरता ज्ञाव जिनप्रत्ये बांडुं बुं.
तथा तमतिमिरपमल इहांथी मांढीने सुअस्स
जगवन्न पर्यंत (सत्तमए के०) सातमा अधिका
रने विषे (सुअनाणं के०) श्रीश्रुतज्ञानप्रत्ये हं
वांडुं. तथा सिद्धाणं बुद्धाणं ए गाथा रूप (अठ
मए के०) आठमा अधिकारने विषे तीर्थ अती
र्थादिक पन्नर जेदवाला एवा (सब्वसिद्धथुई के०)
सर्व सिद्धनी स्तुति जाणवी ॥ ४४ ॥

तिड्ढाहिव वीरथुइ, नवमे दसमे य न
ऊयंत थुई ॥ अठवायाइ इगदिसि, सुदिठि
सुर समरणा चरिमे ॥ ४५ ॥

अर्थः—तथा जो देवाणविदेवो अने इक्कोवि न
मुक्कारो ए बे गाथा रूप (नवमे के०) नवमा
अधिकारने विषे आ वर्त्तमान (तिड्ढाहिव के०)

तीर्थना अधिपति ठाकुर जे श्री (वीर के०) वीर
 जगवान् तेनी (शुइ के०) स्तुति जाणवी. तथा
 उज्जितसेलसिहरे ए गाथा रूप (दसमे के०) द
 शमा अधिकारने विषे (अ के०) वली (उज्जयंत
 के०) श्रीरैवतकाचल पर्वतने विषे श्रीनेमिनाथ
 जगवाननी (थुइ के०) स्तुति जाणवी. तथा
 “ चत्तारि अठदस दोय वंदिया ” ए गाथा रूप
 (इगदिसि के०) अगीयारमा अधिकारने विषे
 (अठवायाइ के०) अष्टपादादिकने विषे श्रीजर
 तेश्वरें करावेली चौवीश जिन प्रतिमानी स्तुति
 जाणवी. तथा वेयावच्चगराणं ए गाथारूप (च
 रिमे के०) ठेला बारमा अधिकारने विषे (सुदिठि
 के०) सम्यगृहृष्टि (सुर के०) देवताने (समरणा
 के०) स्मरवारूप स्तुति जाणवी ॥ ४५ ॥

आ ठेकाणें अगीयारमा अधिकारने विषे च
 त्तारि अठदस इत्यादि गाथामां घणा प्रकारें देव
 वांध्या ठे ते मांहेला केटला एक इहां लखीयें
 ठैयें. संज्ञवादिक चारजिन दक्षिण दिशें, तथा
 सुपार्श्वदिक आठ जिन पश्चिमदिशे, तथा धर्मा

दि दशजिन उत्तरदिशे, तथा श्रीरुषज्ज अने अजित ए बे जिन पूर्वदिशे. एवं चोवीश जिन वांद्या ठे, तथा बीजे अर्थे प्रथमना चारने आठ गुणा करीयें तेवारें बत्रीश आय. अने वचला दशने बे गुणा करियें, त्यारें वीश आय. ए बे आंक मेलवीयें तेवारें बावन थाय, ते बावन चैत्य, नं दीश्वरछीपें ठे, तेने वांद्या ठे.

तथा त्रीजे अर्थे (चित्त केण) ठांरुया ठे (अरि केण) वैरी जेणें एवा अठदस एटले अठार अने बे पाठला मेलवीयें त्यारें वीश तीर्थ कर थाय ते श्रीसमेतशिखरें सिद्ध अया तेने वांद्या. अथवा विचरता जिन उत्कृष्टे कालें एक समयें जन्मथी वीश होय तेमने वांद्या.

तथा चोथे अर्थे अठने दश अठार आय, तेनी साथें वीशनो चोथो ज्ञाग पांच थाय, ते मेलवीयें, तेवारें त्रेवीश थया. ते एक श्रीनेमीश्वर विना त्रेवीश जिन श्रीशत्रुंजये समवसस्था ठे, माटें तेने वांद्या.

पांचमे अर्थे दशने आठ गुणा करीयें, तेवारें

एंशी थाय, तेने बमणा करतां एकशो ने साठ थाय, ते उत्कृष्टकालें पांच महा विदेहें विचरे, तेने वांधा.

ठठे अर्थें आठ अने दश मली अठार थाय, तेने चार गुणा करतां बहोतेर थाय. ए त्रैकालिक त्रण चोवीशी ज़रतादिक क्षेत्रनी वांदी.

सातमे अर्थें चारने आठ युक्त करीयें, तेवारें बार थाय तेने दश गुणा करीयें, तेवारें एकशो ने वीश थाय, तेने बमणा करतां बशें ने चालीश थाय ते ज़रतादिक दश क्षेत्रनी दश चो वीशी वांदी.

आठमे अर्थें मूल चार ठे, तथा वली आठ ने आठ गुणा करतां चोशठ थाय, तथा दशने दश गुणा करतां एकशो थाय. तेनी सांथें पाठला वे मेलवतां १७० जिन थाय. ते उत्कृष्ट कालें विचरता जिनने वांधा.

नवमे अर्थें अनुत्तर, त्रैवेयक, विमानवासी अने ज्योतिषी ए चार स्थानक ऊर्ध्वलोकं ठे तिहांनां चैत्य तथा आठ व्यंतरनिकाय, दश ज़व

नपति, ए अधोलोकनां चैत्य तथा मनुष्यलोकं
मां तो शाश्वती अने अशाश्वती प्रतिमा ए त्रण
लोकनां चैत्य वाद्यां. एवी रीते ए गाथा मध्ये
सर्व तीर्थवंदना लक्षण अर्थ घणा ठे, ते सर्व व
सुदेव हिंरु प्रमुख ग्रंथोथी जोइ लेवा. अहींयां
विस्तार घणो आय माटे लख्या नथी ॥ ४५ ॥

नव अहिगारा इह ललि, अविन्नरा
वित्तिआइ अणुसारा ॥ तिस्सि सुयपरंपर
या, बीयन दसमो इगारसमो ॥ ४६ ॥

अर्थः—(इह के०) ए बार अधिकारमांथ्री
पहेलो, त्रीजो, चोथो, पांचमो, षठो, सातमो,
आठमो, नवमो, अने बारमो, ए (नव अहिगा
रा के०) नव अधिकार ते (ललिअविन्नरा के०)
ललितविस्तरा नामें ज्ञाप्यनी (वित्तिआइ के०)
वृत्ति आदिकना (अणुसारा के०) अनुस्मारथकी
जाणवा. अने (बीयन के०) बीजो अधिकार,
जेअ अईआ सिद्धा तथा (दसमो के०) दशमो
अधिकार उज्जितसेल ए गाथोक्त तथा (इगार

देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. ७५

समो के०) अगीयारमो अधिकार चत्तारि अठ
दस ए गाथोक्त एटले जेअ अईआ, उद्यंत अने
चत्तारि, ए (तिस्सि के०) त्रण अधिकार, ते (सु
यपरंपरया के०) श्रुतनी परंपराथी एटले जेम
सिद्धांतनुं व्याख्यान ठे, तेम तथा गीतार्थ संप्र
दायथी जाणवा ॥ ४६ ॥

आवस्सय चुस्सीए, जं ज्ञणियं सेसया
जहिञ्जाए ॥ तेणं उद्यंताइवि, अहिगारा सु
यमया चेव ॥ ४७ ॥

अर्थ:- (जें के०) जेम (आवस्सयचुस्सीए
के०) आवश्यक सूत्रनी चूर्सीने विषे तथा प्रति
क्रमण चूर्सीमध्ये (ज्ञणियं के०) कहुं ठे. जे
उद्यंतादिक (सेसया के०) शेष अधिकार ते
(जहिञ्जाए के०) यथेत्तायें जाणवा. (तेणं के०)
ते कारण माटें ए (उद्यंताइवि के०) उद्यंतसे
लसिहरे इत्यादिक गाथायें पण जे (अहिगारा
के०) अधिकारो ते सर्व (सुयमया के०) श्रु
तमय जाणवा. (चेव के०) चकार पादपूर्णार्थ
ठे अने एव शब्द निश्चयवाचक ठे ॥ ४७ ॥

७६ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

बीज सुयज्ञयाइ, अन्न वन्नित तहिं
चेव ॥ सकृन्नयंते पठित, द्वारिहवसरि प
यमठो ॥ ४७ ॥

अर्थः—अने “ जे अईआसिद्धा जे नविस्सं
ति ” इत्यादि गाथायें जे इअ जिन वंदन रूप
(बीज के०) बीजो अधिकार ते पण (सुयज्ञया
इ के०) श्रुतस्तवादि एटले श्रुतस्तवनी आदिमां
आवेली पुस्करवरदी नामनी गाथाने विषे ठे ते
(अन्न के०) अर्थअकी तो (तहिं के०) ते श्रु
तस्तव मांहेज (चेव के०) निश्चें श्रीआवश्यक
चूर्णने विषे (वन्नित के०) वर्णितो एटले वर्ण
व्यो ठे. जेम के उक्कोसेणं सत्तरिएणंजिणयर
सयं जहन्न एणं वीसं तिन्नयराए, एताय एगका
लेणं नवंति अईआ अणागया अणंता ते तिन्नय
रा नमंसंति ॥ ए पाठ ठे. अहीं कोइ शंका करे,
के त्यां भले तेम नणो, परंतु आंही लखेला पाठें
करिने शुं ? तो त्यां कहे ठे, के (सकृन्नयंते
के०) शकस्तवना अंतने विषे जे (पठित के०)

पठितः एटले कह्यो ठे अर्थात् पूर्वाचार्योयें शक्र
स्तवना अंतमां स्थापन करेलो ठे, ते (द्वारि
हवसरि के०) इय अरिहंत वांदवाना अवसरें
एटले ज्ञाव अरिहंत वंदनानंतर इय अरिहंत
वंदनानुं अनुक्रमे प्राप्तपणुं ठे, माटे ए आद्य अ
धिकारमां पण नवमी संपदाने विषे कांइक ज्ञ
णवाथकी तेनुं विस्तारार्थपणुं ठे तेम (पयमत्तो
के०) प्रगटार्थो एटले प्रगटार्थ ज्ञाणवो माटे ए
पण श्रुतमय जणवो. आ प्रकारें निर्युक्ति अने चू
र्णीनां वचनते प्रमाणज ठे, जे माटे कह्युं ठे॥४८॥

अंसढाइन्नण वज्जं, गीअन्न अवारिअंति
मज्जता ॥ आयरणा विहु आण, ति वय
णउ सु बहु मन्नंति ॥ ४९ ॥

अर्थः—जे आचारणा (अणवज्जं के०) अनवद्य
होय एटले पापरहित होय, अने वली ते (गीअन्न
अवारिअं के०) गीतार्थे अवारित होय एटले बीजा
कोइ गीतार्थ पुरुषे तेने वारी नहीं होय (इति
के०) एवा (मच्चत्ता के०) मध्यस्थ राग द्वेष

रहित (असदाङ्गण के०) अशठ पंक्ति, गीतार्थ पुरुषो तेणे जे आचर्यो होय तो तेवा गीतार्थनी करेली जे (आयरणावि के०) आचारणा ते पण (हु के०) निश्चै श्रीजगवंतनी (आण के०) आझाज कहीयें (इति वयणान के०) एवं वचन ठे, ते माटे (सु के०) सुष्टु एटले जला अथवा सुविहित अशठ गीतार्थनी करेली आचरणाने पण (बहुमन्नंति के०) गीतार्थ जन घणुं माने ॥ ४९ ॥

ए वार अधिकारनुं वारमुं द्वार कह्युं, इहां सुधी उत्तर बोल १९८७ अथा ॥

हवे चार वांदवा योग्यनुं तेरमुं आदे देइने बीजां पण द्वार कहे ठे.

चउ वंदणिका जिण मुणि, सुय सिद्धा ॥
 दारं (॥१३॥) इह सुराइ सरणिका ॥ दारं
 ॥१४॥ चउह जिणा नाम ठवण, दव ज्ञाव
 जिण ज्ञेणं ॥ ५० ॥

अर्थः—(चउवंदणिका के०) चार वंदनीयक

एटले चार वांदवा योग्य कहा ठे, ते कया कया? तेनां नाम कहे ठे. एक (जिण के०) जिन तीर्थ कर अरिहंत, बीजा (मुणि के०) मुनिराज साधु, त्रीजो (सुय के०) श्रुत सिद्धांत प्रवचन अने चोथा (सिद्धा के०) सिद्ध जगवान् जे मोक्ष प्राप्त थया ते जाणवा. ए चार वंदनीकनुं तेरमुं द्वार कह्युं. उत्तर बोल १९९१ थया ॥ १३ ॥

हवे एक स्मरवा योग्यनुं चौदमुं द्वार कहे ठे. (इह के०) ए श्रीजिनशासनमांहे सम्यग्दृष्टि अधिष्ठायिक (सुराइ के०) देवताप्रमुख (सरणिज्जा के०) स्मरणीय ठे एटले स्मरवा योग्य जाणवा. ए स्मरवा योग्यनुं चौदमुं द्वार कह्युं. उत्तर बोल १९९२ थया ॥ १४ ॥

हवे चार प्रकारना जिननुं पन्नरमुं द्वार कहे ठे.

(चउहजिणा के०) चार प्रकारना जिन कहा ठे ते कहे ठे. एक (नाम के०) नामजिन, बीजा (ठवण के०) स्थापना जिन, त्रीजा (दव्व के०) इयजिन, चोथा (ज्ञाव के०) ज्ञा

८० देववंदन ज्ञाप्य अर्घसहित.

वजिन ए चार (जिणजेणं के०) जिनना जेदें
करीने चार जिन जाणवा ॥ ५० ॥

इवे ए चार प्रकारना जिननुं स्वरूप चार
निकेपे कहे ठे.

नामजिणा जिणनामा ठवणजिणा पु
ण जिणंद पडिमानु ॥ दव्व जिणा जिण
जीवा, ज्ञावजिणा समवसरण्ठा ॥ ५१ ॥
दारं ॥ १५ ॥

अर्घः—प्रथम (जिणनामा के०) श्रीकृष्णा
दिक जिननां जे नाम ठे तेमने ते ते नामें बोला
वीये ठैयें तेने (नामजिणा के०) नाम थकी
जिन कहियें, (पुण के०) वली बीजा (जिणंद
पडिमानु के०) श्रीजिनैइनी जे शाश्वती अशा
श्वती प्रतिमानु ठे तथा पगलां ठे ते सर्वने (ठ
वणजिणा के०) स्थापना जिन कहियें, त्रीजा
जेणे तीर्थकर नाम कर्म बांध्युं ठे एवा श्रीकृष्ण,
श्रेणिकादिक ए सर्व तथा जे तेज ज्ञवमां तीर्थकर
पदवी पामशे पण दीक्षा लइने ज्यां सुधी केवल

ज्ञान नश्री पाम्या त्यांसुधी तेपण (जिणजीवा के०) जिनना जीव कहेवाय, तेने (दवजिणा के०) इव्यथकी जिन कहियें. चोथा जे केवल ज्ञान पामीने (समवसरणत्ता के०) श्रीसमवसरणने बिषे स्थित थया, बेठा थका धर्मोपदेश आपे तेने (ज्ञावजिणा के०) भावथकी जिन जाणवा ॥ ५१ ॥ (दारं के०) ए चार प्रकारें जिनना नामनुं पन्नरमुं द्वार कह्युं. उत्तर बोल १९९६ थया ॥

हवे चार थोयोनुं शोलमुं द्वार कहे ठे.

अहिगय जिण पढमथुई, बीया सवा
ण तइअ नाणस्स ॥ वेयावच्च गराणउ, उ
वनुगठं चनुठ थुई ॥ ५२ ॥ दारं ॥ १६ ॥

अर्थः—जेनी आगल देव वांदीयें एवी जे नामे मूलनायकनी प्रतिमा होय एटले प्रस्तुत अंगीक खो जे चोवीश जिन मांहेलो कोइ श्रीरुषजादिक एक जिन तेने (अहिगयजिण के०) अधिकृत जिन कहियें तेनी (पढमथुई के०) प्रथम स्तुति

८३ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

ते एक जिननीज जाणवी. तथा (बीया के०)
बीजी स्तुति तो (सद्वाण के०) सर्व तीर्थकरोनी
साधारण जक्तिरूप जाणवी. तथा (तइअ के०)
त्रीजी स्तुति ते (नाणस्स के०) ज्ञाननी एटले
श्रुत सिद्धांत प्रवचननी जाणवी. तथा श्रीजिन
शासनना रखवाला (वेयावच्चगराण के०) वैया
वृत्त्यना करनार एवा सम्यग्दृष्टि देवतानुनी (तु
के०) वली (नवन्नगत्तं के०) उपयोग मनःस्म
रणने अर्थे (चन्नत्तुइ के०) चौथी स्तुति जाण
वी ॥ ५३ ॥ ए चार शुद्धं शीलं चार कहुं ॥
उत्तर बोल १००० अया ॥

हवे आठ निमित्तनुं सत्तरमुं चार कहे ठे.

पाव खवणाठ इरिआई, वंदणावत्तिआइ
ठ निमिक्ता ॥ पवयणा सुर सरणात्तं, उस्स
ग्गो इअ निमित्तठं ॥ ५३ ॥ दारं ॥१७॥

अर्थः—गमनागमनथी उपना जे (पाव के०) पाप
ते (खवणाठ के०) खपाववाने अर्थे (इरिआई के०)
इरियावहि प्रथम पक्कमवी ते प्रथम निमित्त

जाणवुं. तथा श्रीतीर्थकरने (वंदणवत्तिआइ केण)
 वंदणवत्तियादि (ठ केण) ठ (निमित्ता केण)
 निमित्तें कानुस्सग्ग करवो, जेम के प्रथम वंदणवत्ति
 आए एटले श्रीजिनराजने वांदवाथी जे लाज्ज
 थाय, ते कानुस्सग्गमां मुजने लाज्ज थान. बी
 जो पूअणवत्तिआए एटले केशर चंदनादिक धूप
 प्रमुखें परमेश्वरने पजवाथी जे लाज्ज थाय, ते
 मुजने कानुस्सग्गमां लाज्ज थान. त्रीजो सक्कार
 वत्तिआए एटले सक्कार ते श्रीजिनेश्वरने आज्ञर
 णादि चढाववाथी जे लाज्ज थाय, ते मुजने कान
 स्सग्गमां लाज्ज थान. चौथो सम्माणवत्तिआए
 एटले सन्मान ते श्रीजिनना स्तवनगुण कहेवाथी
 जे लाज्ज थाय, ते मुजने कानुस्सग्गमां लाज्ज
 थान, पांचमो बोहिलाज्ज वत्तिआए एटले आगले
 ज्ञवे समकेतनो लाज्ज थाय, ते निमित्तें कानुस्स
 ग्ग करुं. षडुं निरुवसग्ग एटले निरुपसर्ग ते ज
 न्म जरा मरणादि उपसर्ग टालवा निमित्तें
 कानुस्सग्ग करुं. ए ठ निमित्त अने एक प्रथम
 कसुं एवं सात जयां. तथा आठमुं (पवयणसुर

के०) प्रवचनना अधिष्ठायक सुर एटले देवता तेने (सरणहं के०) स्मरवाने अर्थे (नस्सग्गो के०) एक नवकारनो कानुस्सग्ग चैत्यवंदनने विषे करवो (इअ के०) ए (निमित्तहं के०) निमित्त आठ जाणवां. ते देववंदनने विषे होय. ए आठ निमित्तनुं सत्तरमुं द्वार पूर्ण थयुं. उत्तर बोले २००८ थया ॥ ५३ ॥

हवे बार हेतुनुं अठारमुं द्वार कहे ठे.

चउ तस्स उत्तरीकरण, पमुह सद्दाइ आय पाण हेउ ॥ वेया वच्चगरताइं, तिन्नि इअ हेउ बारसगं ॥ ५४ ॥ दारं ॥ १८ ॥

अर्थः—तिहां प्रथम देव वांदतां पाप टले ठे (तस्स के०) ते पाप टालवाना (उत्तरीकरण के०) उत्तरीकरण (पमुह के०) प्रमुख (चउ के०) चार ठे, ते कहे ठे. एक तस्सउत्तरीकरणे एं एटले पापने आलोववे करीने अर्थात् पापकर्म निर्घातन करवे करी, बीजो पायञ्चित्तकरणेणं ए टले अजिहया पदथी उपन्युं जे प्रायश्चित्त ते लेवे

करी, त्रीजो विसोदिकरणेणं एटले राग द्वेषनुं
 टालवुं अतिचार टालवानी विशुद्धि करवे करी,
 चोथो विसद्धी करणेणं एटले माया मात्सर्यादि
 वर्जवे करी मन वचन कायानी निःशब्दयत्व त्रि
 काल अतीत अनागत वर्तमानने विषे अरिहंता
 दिक षट्पद साथें पापकर्म टालवे कानस्सग्गनुं
 फल आपे ए चार उत्तरीकरणादि निमित्त कहां
 तथा (सद्धाइआ के०) श्रद्धादिक (य के०)
 वली (पणहेउ के०) पांच हेतु ठे तेनां नाम कहे
 ठे, सद्धाए, मेहाए, धिईए, धारणाए, अणुप्पेहाए
 एटले एक श्रद्धा, बीजी मेधा एटले बुद्धि, त्रीजी
 धृति एटले चित्तस्वस्थता, चोथी धारणा ते यथा
 किंचित् शिक्षा ग्रहणता पांचमी अनुपेक्षा ते तदे
 काग्रता, ए सर्व पांचे वानां वधते थके पांचहेतु
 जाणवा तथा (वेयावच्चगरताइं के०) वेयावच्चक
 रत्वादिक वेआवच्चगराणं संतिगराणं, सम्मद्धिदि
 समाह्विगराणं ए (तिन्नि के०) त्रण हेतु करे, ते
 कहे ठे. एक वैयावच्चकर सम्यग्दृष्टि देव, बीजो
 संतिगराणं एटले सम्यक्दृष्टिने रोगादिकनी शांति

८६ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

करवे करीने, त्रीजो समाहिगराणं एटले सम्यक्
दृष्टिने समाधि उपजाववे करीने ए त्रण हेतुं
देव संज्ञारवा एटले चार उत्तरीकरण तथा पांच
श्रद्धादिक अने त्रण वैयावञ्चकर (इअ के०) ए
(बारसगं के०) द्वादशकं एटले बार (हेन के०)
हेतु चैत्यवंदनने विषे जाणवा एटले बार हे
तुनुं अठारसुं द्वार पूरुं थयुं अने उत्तर बोल
१०१० थया ॥ ५४ ॥

हवे शोल आगारनुं उगणीशसुं द्वार कहे ठे.

अन्नठयाइ बारस, आगारा एवमाइया
चनरो ॥ अगणि पणिंदि ठिंदण, बोही खो
जाइ मकोय ॥५५॥ दारं ॥१६॥

अर्थः—(अन्नठयाइ बारस आगारा के०) अ
न्नठयादि बार आगार एटले अन्नठनसिएणंथी
मांकीने सुहुमेहिं दिदिसंचालेहिं पर्यंत बार आ
गार जाणवां. तेनां नाम कहे ठे. पहेलो नंचो
श्वास लेवे, बीजुं नीचो श्वास लेवे, त्रीजुं खांसी
ऊघस आवे, चोशुं ठीक आवे, पांचसुं बगासुं

आवे, उहुं उरुकार ते ऊर्ध्ववात आवे, सातमुं अधोवात आवे, आठमुं जमरि आवे, नवमुं व मन पित्त मूर्छा आवे, दशमुं सूक्ष्म अंगस्फुरक णथी, अगीयारमुं खेलसिंघाण नामक मेल सं चारथी, बारमुं दृष्टि प्रमुख संचारथी कानस्स र्ग न ज्ञांगे.

तथा (एवमाश्या चतुरो के०) एवमादिक चार आगार कहे ठे एक (अगणि के०) अग्निनो उपड्व उपने थके तिहांथी पूंजतो अलगो जाय अथवा दीवा प्रमुखनी उजेई थातां तथा अग्निनो स्पर्श थतो होय तेवारें कानस्सग्गमांहे कपर्णाथी शरीर ठांके, अथवा पूंजतो अलगो जइ रहे, बीजुं (पणिंदिठिंदण के०) पंचेंद्रियठिंदन पंचेंद्रियनुं ठेदन थतुं होय अथवा मूषकादिक पंचेंद्रिय जीव, ते स्थापनाचार्य अने पोतानी वचमां जाता होय, तेवारें पूंजतो अलगो जइ रहे, तो कानस्सग्ग जंग न थाय. त्रीजुं (बोहीखोत्ताइ के०) बोधि होत्तादि ते जिहां राजा अथवा चोरादिक मनु ष्य तेना पराज्जवें करी धर्मनी होत्तणा थाय माटें

८८ देववंदनं ज्ञाप्य अर्थसहित.

कानुस्सग्गमांहे तिहांथी अल्लगो जइ रहे तो का
नुस्सग्ग जंग न थाय, चोथुं (रुक्कोअ के०) रुक्क
ते साप प्रमुखना रुंकना जयें करी अथवा साप
प्रमुख पासें आवतो होय तो तेना जयथी अल्लगुं
जवुं पढे, तेथी कानुस्सग्ग जंग न थाय, ए शोल
आगारनुं उगणीशमुं छार थयुं. उत्तर बोल २०३६
अया ॥ ५५ ॥

हवे कानुस्सग्गना उगणीश दोष त्यागवा, तेनां
नामनुं वीशमुं छार कहे ठे.

घोरुग लय खंजाई, मालु द्वी निअल्ल
सबरि खल्लिण वहुं ॥ लंबुत्तर थण संजइ,
जमुहंगुलि वायस कविठे ॥ ५६ ॥

अर्थः—प्रथम घोरुानी पेठें एक पग उंचो राखे,
वांको पग राखे, ते (घोरुग के०) घोटक दोष,
बीजो जेम वायरथी वेल्की कंफे तेम शरीरने
धूणावे, ते (लय के०) लता दोष, त्रीजो आंजा
प्रमुखने उठिंगे रहे, ते (खंजाई के०) स्तंजादि
दोष, चोथो मेम्हा उपरने माले माथुं लगावी रहे

ते (माल के०) माल दोष, पांचमो गाम्बानी ऊ
 धिनी परें अंगुठा तथा पानी मेलवी पग राखे
 ते (उद्धी के०) उधि दोष, उठो नेजलमां पग
 नाख्यानी परें पग मोकला राखे, ते (नियल
 के०) निगरु दोष, सातमो नागी जिद्धनीनी
 परें गुह्यस्थानके हाथ राखे ते (सबरि के०) श
 बरि दोष, आठमो घोमना चोकमानी परें हाथ
 रजोहरणें राखे, ते (खलिण के०) खलिण दोष,
 नवमुं नवपरिणीत वहूनी परें माथुं नीचुं राखे
 ते (वहू के०) वधूदोष, दशमो नाजिनी उपरें
 अने ठींचणथी नीचे जानुं उपरें लांबुं वस्त्र राखे
 ते (लंबुत्तर के०) लंबुत्तर दोष, ए दोष यति
 आश्रयी जाणवो. केमके मुंटीथी चार अंगुल नी
 चे अने ठींचणथी चार अंगुल उपर यतिने चोल
 षट पहेरवो कह्यो ठे. अगीयारमुं मांस मसाना
 ज्ञयें अथवा अज्ञानथी लज्जाथी स्त्रीनी परें हैयुं
 ढांकी राखे, हृदय आन्नादे, ते (अण के०) स्त
 नदोष, बारमो शीतादिकने ज्ञयें साधवीनी परें
 बेहु खंजा ढांकी राखे एटले समग्र शरीर आन्नादी

९० देवचंदन जाष्य अर्थसहित.

राखे ते (संजइ के०) संयतिदोष, तेरमो आलावो गणवाने अर्थे संख्या करवाने अंगुली तथा पांपणना चाला करे, ते (जमुहंगुली के०) जमुहंगुली दोष, चउदमो वायसनी पेरें आंखना मोला फेरवे, ते (वायस के०) वायस दोष, पंदरमो पहेरेलां वस्त्र ते घूका तथा प्रस्वेदें करी मलिन थवाना जयने लीधे कोठनी परें लुगमुं गोपवी राखे ते (कविठे के०) कपिठ दोष ॥ ५६ ॥

सिरकंप मूत्र वारुणि, पेहति चइऊ दोस नस्सग्गे ॥ लंबुत्तर थण संजइ, न दोस समणीण सवहु समृणीं ॥५१॥ दारं॥

अर्थः—शोलमो यहावेशितनी परें माथुं घूणावे, ते (सिरकंप के०) शिरःकंपदोष, सत्तरमो मुंगानी पेरें हू हू करे, ते (मूत्र के०) मूकदोष, अठारमो आलावो गणतो थको मदिरानी परें बरुबमाट करे, ते (वारुणि के०) मदिरा दोष, उं गणीशमो वानरनी पेरें अरहुं परहुं जोव, उंष्ट पुट चलावे, ते (पेह के०) प्रेष्य दोष (इति

देवदंन जाष्य अर्थसहित. ए१

के०) ए प्रकारें ए नुगणीश दोष ते (नुस्सग्गे
के०) कानुस्सग्गने विषे जाणवा. तेने (चड्ढ
के०) ठाम्ने. ए नुगणीश दोषमां केटलाएक न
मूह अने अंगुली बे जूदा दोष करे ठे, तेवारें वीश
थाय, तथा एक (लंबुत्तर के०) लंबुत्तर, बीजो
(थण के०) स्तन अने त्रीजो (संजइ के०)
संयति ए त्रण (दोस के०) दोष ते (समणीण
के०) श्रमणीने (न के०) न होय, केमके एनुं
वस्त्रावृत शरीर होय, पण एटलुं विशेष जे सा
ध्वी प्रतिक्रमणादि क्रिया करते मस्तक नघामुं
राखे एटले शोल दोष साधवीने लागे, अने ए
त्रण दोषने (बहु के०) वधू दोषें करी (स के०) स
हित करियें तेवारें लंबुत्तरादि चार दोष थाय. ते
(समृणीं के०) श्राविकाने न होय, शेष पंदर
दोष श्राविकाने लागे ए सर्व दोष टालीने कानु
स्सग्ग करवो एटले कानुस्सग्गना दोषनुं वीशमुं
चार अयुं. उत्तर बोल ३०५५ थया ॥ ५७ ॥

ए१ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

हवे कानस्सग्गना प्रमाणनुं एकवीशमुं द्वार
तथा स्तवननुं बावीशमुं द्वार कहे ठे.

इरि उस्सग्ग पमाणं, पणवीसुस्सास
अठ सेसेसु ॥ दारं ॥ ११ ॥ गंजीर महुर
सदं, महत्तजुत्तं हवइ थुत्तं ॥ ५७ ॥
॥ दारं ॥ १२ ॥

अर्थः—(इरिउस्सग्ग के०) इरियावहिना कान
स्सग्गनुं (पमाणं के०) प्रमाण (पणवीसुस्सास
के०) पञ्चीश श्वासोद्वासनुं जाणवुं. एटले संप्रदायें
“चंदेसु निम्म लयरा” पर्यंत यावत् पञ्चीश पदनुं
कानस्सग्ग कराय ठे, अने (सेसेसु के०) शेष का
उस्सग्ग जे देव वांइता स्तुति कानस्सग्ग ते (अठ
के०) आठश्वासोद्वास प्रमाण जाणवो. केम के
संप्रदायें एक नवकारनी संपदा आठ ठे माटें. ए
कानस्सग्ग प्रमाणनुं एकवीशमुं द्वार थयुं. उत्तर
बोल १७५६ थया.

हवे श्रीवीतरागनुं स्तवन कहेवा प्रकारें कहे
वुं ? तेनुं बावीशमुं द्वार कहे ठे. (गंजीर के०)

देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. ए३

मेघनी पेरें गंजीर अने (महुरसदं के०) मधुर
शब्द ठे जिहां अने वली (महत्तुत्तं के०) महा
अर्थयुक्त जक्ति, ज्ञान, वैराग्य अने आत्मानंदादि
दशायुक्त एवं श्रीवीतरागनुं (शुत्तं के०) स्तुत
एटले स्तवन (हवइ के०) होय. ए स्तवन ज्ञण
वानुं बावीशमुं द्वार थयुं. उत्तर बोल १०५७
थया ॥ ५८ ॥

हवे चैत्यवंदन एक दिवसमां केटलीवार करवुं?
तेनुं त्रेवीशमुं द्वार कहे ठे.

पम्किमणे चेइय जिमण, चरिम पम्कि
कमण सुअण पम्बोहे ॥ चिइवंदण इअ
जइणो, सत्तु वेला अहोरत्ते ॥ ५९ ॥

अर्थः—एक (पम्किमणे के०) प्रजातने पम्कि
कमणे पञ्चस्काण करतां देव वांदवाने विषे विशा
ललोचन कही चैत्यवंदन करे, बीजुं (चेइअ
के०) चैत्यगृहमां जगवंत आगले चैत्यवंदन करे,
त्रीजुं (जिमण के०) जमती वखत पञ्चस्काण
पारे, तेवारें चैत्यवंदन करे, चोथुं (चरिम के०)

ए३ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

बे हेलो जमीने उठ्या पठी एटले आहार करी
रह्या पठी दिवसचरिम पञ्चस्काण करतां चैत्यवं
दन करे, पांचमुं (पम्कमण के०) संध्याने प
म्कमणे नमोस्तु वर्द्धमानादि चैत्यवंदन करे,
बहुं (सुअण के०) सूती वखतें शयन संथारा
पोरिसी ज्ञणावतां चैत्यवंदन करे, सातमुं (प
म्बोहे के०) पाठली रात्रे जाग्या पठी कुसुमि
ण डुसुमिणकानुस्सग्ग कख्या पठी किरियानी
वेलायें चैत्यवंदन करे, (इअ के०) ए कख्या जे
(सत्तनवेला के०) सात वखतना (चिइवंदण
के०) चैत्यवंदन करवां, ते (अहोरत्ते के०) एक
अहोरात्रमध्ये (जइणो के०) यतिने होय ॥५॥

इवे श्रावकने एक अहोरात्रमां केटलां चैत्य
वंदन होय ? ते कहे ठे.

पम्कमिण गिहिणोवि हु, सगवेला
पंचवेला इअरस्स ॥ पूआसु ति संजासु
अ, होइ ति वेला जहन्नेणं ॥ ६० ॥

अर्थः—एक प्रज्ञाते अने बीजो सांजे ए बे

देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १५५

वार (पम्बिकमिउ के०) पम्बिकमणुं करता एवा
 (गिह्णोवि के०) गृहस्थने पण (हु के०) नि
 श्चै यतिनी पेरें (सगवेला के०) सात वार चै
 त्यवंदन श्राय. तथा जे एक वार पम्बिकमणुं क
 रता होय एवा गृहस्थने (पंचवेल के०) पांच
 वार चैत्यवंदन श्राय, तेमां एक पोरिसि सांजल
 तां, एक क्रिया करतां अने त्रणवार देव वांदता
 मली पांच थाय. अने तेथी (इअरस्स के०) इ
 तर एटले जे पम्बिकमणुं नथी करता एवा गृह
 स्थने तो प्रजात, सांज अने मध्यान्हे ए (तिसं
 जासुअ के०) त्रण संध्यायें (पूआसु के०) पू
 जाने विषे (जहन्नेणं के०) ए जघन्यथी पण
 गृहस्थने माटें (तिबेला के०) त्रणवार चैत्यवंद
 ना (होइ के०) होय. ए सात प्रकारना चैत्यवं
 दननुं त्रेवीशमुं छार पूर्ण थयुं. उत्तर बोल
 १००६४ थया ॥ ६० ॥

ए६ देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

इवे ए पूर्वोक्त सर्व बोल जो आशातनानो परि
हार करे, तो सफल थाय, मांटे चोवीशमुं
दश आशातनानुं द्वार कहे ठे.

तंबोल पाण ज्ञोयण, वाणह मेहुन्न
सुअण निठवणं ॥ मुत्तुच्चारं जूअं, वळे
जिणनाह जगई ए ॥ ६१ ॥

अर्थः—प्रथम आशातना शब्दनो अर्थ करे
ठे. जे ज्ञान, दर्शन अने चारित्रनो आय एटले
लाज तेनी शातना एटले खंरुना करवी, तेने
आशातना कहीर्ये ते जिनघरमां न करवी ते
आशातना जघन्यथी दश प्रकारे ठे, तेनां नाम
कहे ठे. प्रथम (तंबोल के०) तांबूल ते सोपारी,
नागरवल्लीना पान अने पंचसुगंधादिकनुं खावुं,
बीजी (पाण के०) पाणी पीवुं, त्रीजी (ज्ञो
यण के०) ज्ञोजन करवुं, चौथी (उवाणह के०)
उषानह एटले मोजनी पगरखादिक पहेरवां,
पांचमी (मेहुन्न के०) मैथुन ते कामचेष्टा कर
वी, षठी (सुअण के०) सुवुं ते शयन करवुं,

सातमी (निष्ठवणं के०) थूंकवुं, श्लेष्म नाखवुं
 आठमी (मुत्त के०) मात्रा एटले लघु नीति
 करवी, नवमी (उच्चारं के०) उच्चार ते वमीनी
 तिनुं करवुं, दशमी (जूअं के०) जूवटे रमवुं,
 ए दश आशातना ते (जिणनाह के०) जिन
 नाथ एटले जगवानना देरासरनी (जगईए के०)
 जगतीने विषे एटले देरासरनी कोटमीमांहे पेस
 तां ए दशवानां (वज्जे के०) वर्जवां ए जघन्यथी
 दश आशातना महोटी ठे, तेनां नाम कह्यां॥६१॥

इवे उत्कृष्टथी चोराशी आशातना त्यजवी
 जोह्ये तेनां नाम इहां प्रसंगें लखीये ठैये. १ स्वे
 लश्लेष्म, २ द्यूतादिक्रीमा, ३ कलह, ४ धनुर्वेदा
 दिक कला, ५ कोगला नाखवा, ६ तांबूल पूगी
 फल पत्रादि जहण, ७ तांबूल खावाना कूचा,
 तथा उजार नाखवा, ८ गालो देवी, विरुद्ध बोल
 वुं, ९ लघुनीति वमीनीति करवी, दातनिर्गमना
 दि पवित्र करणादि, १० शरीर धोवन, ११ केश
 समारवा, १२ नख समारवा, १३ रुधिरादि नाख
 वा, १४ शेकेला धान्य प्रमुख खावां, १५ त्वघाचा

९८ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

गदिक नाखवां, १६ औषधादिकें करी पित्त वमन
करे, १७ वमन करे, १८ दंतधावनादि करे, १९
वीसामण करावे, २० बकरी, गज, अने अश्वादि
कनुं दमन बंधन करे, २१ दांत, २२ आंख, २३
नख, २४ गंठस्थल, २५ नासिका, २६ कान, २७
मस्तकादिक, ते सर्वनो मेल गांठे, २८ सूवे, २९
मंत्र जूतादि ग्रह तथा राजादि कार्यना आलोच
विचार करे, ३० वृद्ध पुरुषनो समुदाय तिहां आ
वी मले, ३१ नामां लेखां करे, ३२ धनना ज्ञाग
प्रमुख मांडोमांडे बहेंचे, ३३ पोतानुं ड्यजंमार
करी तिहां थापे, ३४ पग नपर पग चमत्त्वीने
बेसे, ३५ गाणां थापे, ३६ वस्त्र सुकवे, ३७ दाल
ढंढणीयादिक नगवे, ३८ पापम शालेवां करे, ३९
वस्त्रीआदि देइ कचर चीजनी प्रमुख सर्व शाक
जाति नगवे, ४० राजादिकना ज्ञयथी देरासर म
ध्यें नासीने बुपी रहे, ४१ शोकादिकें रुदन आक्रंद
करे, ४२ स्त्री, जक्त, राज्य, देशादिकनी विकथा
करे, ४३ शर, बाण, तथा बीजा षण अधिकरण
शस्त्र घडे, ४४ गाय, बलद, प्रमुख थापे, ४५ टाढें

देववन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित. एए

पीरयो अग्नि सेवे, ४६ अन्नादिकनुं रांधवुं करे,
४७ नाणादिक पारखे, ४८ अविधियें निसिद्दी
कह्या विना प्रवेश करे, ४९ ठत्र, ५० उपानह,
५१ शस्त्र, ५२ चामर न मूके. एटले ए चार वा
नां साथें लइ प्रवेश करे, ५३ मननी एकाग्रता
न करे, ५४ अज्यंग एटले शरीरें तैलादिक चो
पमे, ५५ सचित्त पुष्पफलादिक न मूके, ५६ अ
जीव वस्तु जे हार मुझादिक वस्त्रादिक ते बाहेर
मूकी कुशोज्जावंत थइ देरासरमां प्रवेश करे, ५७
जगवंत दीठे अंजलि न जोमे, ५८ एक शाटक
उत्तरासंग न करे एए मुकुट मस्तकें धरे, ६०
मौली पाघनी उपर वस्त्र बोकानी घोस पेच प्र
मुख न गोमे, ६१ कुसुमना सेहरा, गोगां प्रमुख
माथाथी न मूके, ६२ होम पामे, ६३ गेनीदमे
रमत करे, ६४ प्राहुणादिकने जुहार करे, ६५
ज्जाम चेष्टा, गाल; काख पूंठ वजावे, ६६ रेकार
तुकारादि तिरस्कारनां वचन बोले, ६७ लेवा देवा
आश्रयी धरणुं मांमे, ६८ रणसंग्राम करे, ६९
वाल बूटा होय ते समा करे, जूआ करे, माथुं

१०० द्रवचंदन ज्ञाप्य अर्घसहित.

खणे, ७० पलांठी पग बांधे, ७१ चांखनीयें चने,
७२ पग पसारी बेसे. ७३ पुरुपुनी देवरावे, ७४
पगनो मेल जाटके, ७५ वस्त्रादिक जाटके, ७६
माकरु यूकादिक वीणे, तथा तेने त्यांज नाखे,
७७ मैथुनक्रीडा करे, ७८ जमण करे, ७९ व्या
पार क्रयविक्रय करे, ८० वैडुं करे, ८१ शय्या स
मारे, ८२ गुह्य लिंगादिक उघामे, तथा समारे,
८३ बाहुयुद्ध करे तथा कुकमादिकना युद्ध करावे,
८४ वर्षाकालादिकने विषे प्रणालीशी पाणी सं
ग्रहे श्रंघोल स्नान करे, तथा पाणी पीवाना ज्ञा
जन मूके, ए उत्कृष्टशी चोराशी आशातना जिन
जुवनमां वर्जवी.

हवे मध्यम बहेंतालीश आशातना वर्जवी
तेनां नाम कहे ठे. १ मूत्र, २ पुरीष, ३ पाणी,
४ उपानह, ५ शयन, ६ अशन, ७ स्त्रीप्रसंग, ८
तंबोल, ९ शुकवुं, १० जूवटुं रमवुं, ११ जूवटादि
कनुं जोवुं, १२ पलांठी वालवी, १३ पग पसार
वा, १४ परस्पर विवाद, १५ परिहास, १६ मत्स
र, १७ सिंहासन परिजोग, १८ केश शरीर वि

जूषा, १९ ठत्र, २० खन्न, २१ मुकुट, २२ चाम
रनुं राखवुं, २३ धरणुं करवुं, २४ हास्यादि वि
लास परिहास, २५ विटसाथें प्रसंग करवो, २६
मुखकोश न करवो, २७ मलिन शरीर राखे,
२८ मलिन वस्त्र पहरे, २९ अविधियें पूजा करे,
३० मननुं एकाग्रपणुं न करे, ३१ सचित्त ड्य बा
हिर न मूकी आवे, ३२ उत्तरासंग न करे, ३३
अंजलि न करे, ३४ अनिष्ट, ३५ हीन, कुसुमादि
पूजोपकरण राखे, ३६ अनादर करे, ३७ जिनेश्व
रना प्रत्यनीकने वारे नही, ३८ चैत्यड्य खाय,
३९ चैत्यड्यनी उपेक्षा करे, ४० उती सामर्थ्यें
पूजावन्दनादिकें मंदता करे, ४१ देवड्यादि ज
हक साथें व्यापार मित्राइ सगाइ करे, ४२ तेहवा
वमेरानी मुख्यता करे, तथा तेनी आज्ञायें प्रवर्ते,
ए बहेतालीश मध्यम आशातना वर्जवी. एटले
ए चोवीशमुं आशातनानुं द्वार थयुं ॥ उत्तर
बोल २०७४ पूर्ण थया ॥

हवे देव वांदवानो विधि कहे ठे.

इरि नमुक्कार नमुत्तुण, अरिहंत थुई लोग

१०५ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

सव थुइ पुस्क ॥ थुइ सिद्धा वेआ थुइ, न
मुन्न जावंति थय जयवी ॥ ६५ ॥

अर्थः—प्रथम (इरि के०) इरियावहि संपूर्ण
पनिक्कमि पढी चैत्यवंदननो आदेश मागी (नमु
क्कार के०) नमस्कार कही पढी (नमुबुण के०)
नमुबुणं कहे. पढी नजो थइ (अरिहंत के०)
अरिहंत चेइयाणं कही कानस्सग्ग करी एक ती
र्थकरनी (थुइ के०) स्तुति कहे. पढी (लोग
के०) लोगस्स कहीयें पढी (सवथुइ के०) स
वलोए अरिहंत चेइयाणं कही कानस्सग्ग करी
सर्व तीर्थकरनी बीजो स्तुति कहियें, पढी (पुस्क
के०) पुस्करवरदी कही कानस्सग्ग करी श्री सि
द्धांतनी त्रीजी (थुइ के०) स्तुति कहेवी पढी
(सिद्धा के०) सिद्धाणं बुद्धाणं (वेआ के०) वे
यावच्चगराणं इत्यादिक कही कानस्सग्ग करी अ
धिष्ठायिक देवोनी चोथी (थुइ के०) स्तुति कही
पढी नीचें बेसीने (नमुबु के०) नमुबुणं संपूर्ण
कहीने (जावंति के०) जावंति चेइआइं जावंत
केवि साहु कही नमोर्हत् सिद्धाचार्योपाध्यायसर्व

साधुभ्यः कही (अय के०) स्तवन कहीने, सं पूर्ण (जयवी के०) जयवीयराय कहीर्ये. ए देव वांदवानो विधि कह्यो ॥ ६१ ॥

हवे यद्यपि कोइ प्राणी एटला बोल तथा एवो विधि न जाणतो होय तो एण आ कहेला आठ बोल तेमां होय तेने ज्ञक्तिवंत कहीर्ये. जे माटे संबोध प्रकरणमध्ये कहुं ठे ॥ ज्ञक्ति बहुमा णोवस, संजलण आसायणाइ परिहारो ॥ पन्नि णीय संगवज्जण, सइ सामठे तज्जुणणं ॥ १ ॥ विहिजुंजण मस्स वण, मवही वायाण विहि प ण्णिमेहो ॥ सिद्धाए इय अरुगुण, जुत्तो संपुस विहिजुत्तो ॥ २ ॥

ए बे गाथानो ज्ञावार्थ कहे ठे. एक ज्ञक्ति ते अंतरंग राग, बीजुं बहुमान ते बाह्य लोकोपचार विनयादि गुण. त्रीजो वर्णवाद यशोवादनं बोलवुं. चोथो आशातनादिकनो परिहार, पांचमो तेमना प्रत्यनीकनी साथे संग वर्जवो. षष्ठो षती सामर्थ्ये विघ्ननुं टालवुं. सातमो आगलाने विधिमां जोरु वुं, आठमो अवर्णवाद न सांजलवापूर्वक अवि

१०४ देववंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

धिनो निषेध करवो अने विधिनो प्रतिसेवन करवो,
एवा आठ गुण विशुद्धयुक्त ते सर्वोपाधि विशुद्ध
संपूर्ण विधि युक्त कहिये ॥ १ ॥

सद्योवाहि विमुद्धं, एवं जो वंदए सया
देवे ॥ देविंदविंद महिअं, परमपयं पावइ
लहुसो ॥ ६३ ॥

अर्थः—एम (सद्योवाहि विमुद्धं के०) सर्वो
पाधि विशुद्ध जेम होय (एवं के०) एम एटले
सर्व श्रीजिनधर्म संबंधिनी चिंता तेणे करी नि
दोष प्रकारें शुद्ध श्रद्धायें करी (जो के०) जे
जब्य प्राणी (देवे के०) श्रीदेवाधिदेवने (सया
के०) सदा सर्वदा (वंदए के०) वांदे ते जब्य
प्राणी जबजयरूप पद जिहां नथी एवो (परम
पयं के०) परमपद एटले मोक्षरूप पद ते प्रत्ये
(लहुसो के०) शीघ्र उतावलो (पावइ के०)
पामे, ते परम पद कहेवुं ठे ? तो के (देविंद के०)
देवना इंड तेमना (विंद के०) समूह एटले इंड
इने समूहें जेने (महियं के०) अर्चितं एटले

पूज्यं एवं वे. एमां ग्रंथकर्ता श्रीदेवेंद्रसूरियें पो
तानुं नाम पण सूचव्युं वे ए श्रीचैत्यवन्दनज्ञा
प्यनुं वार्तिक संक्षेपथी कहुं, अने विस्तारथी तो
श्रीआवश्यकनिर्युक्ति तथा प्रवचनसारोद्धारनी
बृत्त्यादिकथी जाणवुं. इति श्रेयः ॥ इति श्री देव
वन्दनज्ञाप्यं बालावबोधसहितं संपूर्णम् ॥ ६३ ॥

इवे ए श्रीदेवाधिदेवने विधि वांदवाना फल
ना कहेवावाला ते श्रीगुरु वे माटे तेमने पण
जक्ति विनये करी विधि पूर्वक वंदना करवा थकी
सकल आगमनां रहस्य पामीये. ए श्रीगुरुनें वां
दवानां पण घणां फल आगममांदे कहां वे ॥
यदुक्तं ॥ वंदणएणं जंते जीवे किं जणाइ, गोयमा
वंदणएणं जीवे नीयागोयं खवेइ, उच्चागायं णिबं
धइ. साहगंचणं अपमिलेहियं आणाफलं निवि
त्तेइ दाहिण ज्ञावच जणय इति ॥ तेषे प्रसंगे
आव्यो जे गुरुवंदनाधिकार ते इवे कहे वे.

अथ
बालावबोध सहित
श्रीगुरुवंदन भाष्य प्रारंभः

गुरुवंदना मह तिविहं, तं फिट्टा गोज्ञ
बारसावत्तं, सिर नमणाइसु पढमं, पुष्प ख
मासमण डुगि बीञ्चं ॥ १ ॥

अर्थः—(अह के०) अथ शब्द ते मंगलादिकारें
बे, तथा प्रथम प्रारंजने कारणे अथ शब्दे करी
चैत्यवंदन ज्ञाप्य कह्या पढी हवे गुरुवंदन ज्ञाप्य
कहीयें बेंयें. (तं के०) ते (गुरुवंदनां के०) गुरु
वंदन (तिविहं के०) त्रण प्रकारें बे तेमां पहेलुं
(फिट्टा के०) फेटा वंदन, बोजुं (गोज्ञ के०)
गोज्ञवंदन, त्रीजुं (बारसावत्तं के०) द्वादशावर्त्त
वंदन, तिहां (सिरनमणाइसु के०) मस्तक न
मारुवादिकने विषे आदि शब्द थकी अंजलिकरण
ते हाथ जोरुवादिक जाणवा. ते (पढमं के०)

पहेलुं फेटा वंदन जाणवुं. तथा (पुसखमास मण्डुगि के०) पूर्ण पंचांग बे खमासमणा देवे करीने एटले बे हाथ, बे गोठण अने एक मस्तक ए पांच अंग नमाववा रूप ते (बीयं के०) बीजुं थोजनवंदन जाणवुं ॥ १ ॥

इहां शिष्य पूढे ठे के थोजनवंदनें तथा छद्द शावर्त्त वंदने प्रथम एक वार वांदीने फरी बीजी वार शे हेतुयें वांदीयें ठैयें ? त्यां आचार्य उत्तर आपे ठे.

जह दून रायाणां, नमिउं कज्जं निवेइ उं पन्ना ॥ वीसज्जिनवि वंदिअ, गन्इ ए मेव इत्त दुगं ॥ २ ॥

अर्थ:- (जहदून के०) जेम दूत पुरुष ठे ते (रायाणां के०) राजाने. (नमिउं के०) नमिने (कज्जनिवेइउं के०) कार्य निवेदन करे वली (पन्ना के०) पाठो राजायें (वीसज्जिनवि के०) विसर्ज्यो थको पण (वंदिअ के०) वांदीने (गन्इ के०) जाय (एमेव के०) एनी पेरें (इत्त के०)

१०० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

इहां गुरुवंदनने विषे पण वंदननुं (डुगं के०)
द्विक जाणवुं ॥ १ ॥ अने द्वादशावर्त्त वंदने तो
बेहु वांदणे मलीने आवश्यक आवर्त्तादि बोध
नीपजे ठे, ते माटे बेहु वांदणानी जोनीयें एकज
वंदन कहेवाय ठे ॥

हवे वांदणां देवानुं कारण शुं ? ते कहे ठे.

आयरस्सन मूलं, विणान सो गुणवत
अ पम्बिती ॥ सा य विहि वंदणान, वि
ही इमो बारसावत्ते ॥ ३ ॥

अर्थः—जे माटे श्रीसर्वज्ञप्रणीत जे (आयर
स्स के०) आचार तेनो (न के०) बली (मूलं
के०) मूल जे ठे, ते (विणान के०) विनय ठे
(सो के०) ते विनय केवी रीते होय ? ते कहे
ठे. (गुणवत के०) गुणवंत गुरुनी (अ के०)
बली (पम्बिती के०) प्रतिपत्ति एटले सेवा क
रवी जाणवी (सा के०) ते ज्ञप्ति (च के०)
बली (विहिवंदणान के०) विधियें करीने वांद्
बायकि प्राय ते (विही के०) विधि (इमो के०)

आ. आगल (वारसावत्ते के०) द्वादशावर्त्त वंदनने
विषे कदेशे ॥ ३ ॥

हवे ए त्रीजुं द्वादशावर्त्त वंदन केम होय ?
ते कहे ठे.

तइयं तु ठंदण डुगे, तन्न मिहो आइमं
सयल संघे ॥ बीयं तु दंसणीण य, पयठि
आणां च तइयं तु ॥ ४ ॥

अर्थः—(तइयं के०) त्रीजुं द्वादशावर्त्त वंदन
ते (तु के०) वली (ठंदणडुगे के०) बे वांदणां
केवे करीने होय, एटले बे वांदणां देवे करी थाय,
इहां ठंदण शब्द वंदनवाचक जाणवो. (तन्न के०)
ते पूर्वोक्त त्रण वांदणांमां (आइमं के०) आदिम
एटले पहेलुं फेटावंदन जे ठे, ते साधु, साध्वी,
श्रावक अने श्राधिकारूप चतुर्विध (सयलसंघे
के०) समस्तश्रीसंघे मली (मिहो के०) मिथो
एटले मांहोमांहे परस्पर तेवा तेवा अवसरने विषे
करवुं होय त्यारें थाय, अने (बीयं के०) बीजुं
जे श्रोत्रवंदन ठे, ते (तु के०) निश्चें वली सुसाधु

११० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

एवा (दंसणीण के०) दर्शनीयनेज अर्थे होय, एटले एक गङ्गगत, बीजो अनुयोगी, त्रीजो अनियतवासी, चोथो गुरुसेवी, पांचमो आयुक्त जे संयममार्गमां सावधान एवा गुणवंत यतिने ए वांदणुं देवाय, तथा (य के०) चकारथी, तथा विधिविशिष्ट कार्यने विषे लिंगमात्रधारी पण जो सम्यक्त्वदर्शनवंत होय, तो ते पण ज्ञानवंदने वंदनीय होय. तथा (तइयें कं०) त्रीजुं द्वादशावर्त वंदन जे ठे ते (तु के०) वली आचार्य, उपाध्याय, गुणवंत गीतार्थादिक एवा (पयट्टिआणं के०) पदप्रतिष्ठित जे होय तेमने (च के०) निश्चें होय.

हेवे ए वांदणांनां पांच नाम ठे, ते कहे ठे.

वंदणा चिइ किइ कम्मं, पूत्र्प्राकम्मं
च विणायकम्मं च ॥ कायव्वं कस्स व के,
ए वावि काहेव कइ सुत्तो ॥ ५ ॥

अर्थः—एक (वंदण के०) वंदन कर्म ते अज्ञिवादन स्तुतिरूप, अर्द्धावन तकाय करवी, ते शरीर मस्तकादिकें अवनत तथा कर्मथकी ज्ञलां

कर्म बंधाय एटला माटें बीजुं (चिइ के०) चि
 तिकर्म, त्रीजुं (किइकम्मं के०) कृतिकर्म वांद
 णुं, (च के०) वली ज्ञलां मन, वचन अने का
 यानी चेष्टानुं जे कर्म करवुं, ते माटें चोथुं (पू
 आकम्मं के०) पूजाकर्म कहियें, तथा विनयनुं
 करवुं ते माटें पांचमुं (विणयकम्मं के०) विन
 यकर्म कहियें, ए पांच प्रकारें वंदन (च के०)
 वली (कायव्वं के०) करवुं एटले पांच प्रकारें
 वांदणां देवां ते (कस्स के०) केने अर्थे देवां ?
 (व के०) वली (केणवावि के०) केहने वादणां
 देकां ? अपि शब्द निश्चयार्थमां ठे. (काहेव के०)
 केवारें वांदणां देवां ? (कइस्कुत्तो के०) केटली
 वार वांदणां आपीयें ? ॥ ५ ॥

कइणायं कइसिरं, कइहि व आव
 स्सएहिं परिसुद्धं ॥ कइदोसविप्पमुक्कं, कि
 इकम्मं कीस किरइवा ॥ ६ ॥

अर्थः—वांदणाने विषे (कइणायं के०) के
 टला अवनत करवा, (कइसिरं के०) केटलीवार

११९ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्घसहित.

मस्तक नमाम्बुं, (कइहि के०) केटला (व
के०) बली (आवस्सएहिं के०) आवश्यकें क
रीने (परिसुदं के०) परिशुद्ध शको तथा (क
इदोसविप्पमुक्कं के०) केटला दोषें करी विप्रमुक्त
एटले रहित थके (कीस के०) शामाटें (किरई
के०) करी (किइकम्मं के०) कृतिकर्म वांदणां
दीजे ? वा शब्द पुनर्वाचक ठे ॥ ६ ॥ ए पांच
मी अने ठठी बे गाथा आवश्यक निर्युक्तिमां क
ही ठे ते इहां कही ॥

इवे त्रण गाथायें करी वंदनानां बावीश
छार कहे ठे.

मूलदारगाहा ॥ पण नाम पणाहरणा,
अजुग्गपण जुग्गपण चउअदाया ॥ चउ
दाय पणनिसेहा, चउअणिसेहठ कारण
या ॥ ७ ॥ आवस्सय मुहणांतय, तणुपेह
पणिस दोस बत्तीसा ॥ ठ गुण गुरु ठवण
डुग्गह, डुठवीसकर गुरु पणीसा ॥ ८ ॥
पय अम्वन्न ठाणा, ठ गुरु वयणा आ

सायण तित्तीसं ॥ इविहि इवीसदारेहिं,
चनुसया बाणुनइठाणा ॥ ए ॥

अर्थः—(मूलदारगाहा के०) मूलधारनी गा
थानु जाणवी. पहेलुं वांदणांनां (पणनाम के०)
पांच नाम कहेशे, त्रीजुं वांदणांनां (पणाहरणा
के०) पांच आहरण एटले वांदणांनां पांच नदा
हरण दृष्टांत इव्य अने ज्ञावथी कहेशे; त्रीजुं
वांदणां देवाने (अजुग्गपण के०) अयोग्य एवा
पांच पासढादिक कहेशे, चोथुं वांदणां देवाने
(जुग्गपण के०) योग्य एवा आचर्यादिक पांच
कहेशे, पांचमुं जेनी पासैं वांदणां न देवरावीयें
एवा (चनुअदाया के०) चार जण वांदणांना
अदाता कहेशे, ठुं जेनी पासैं वांदणां देवरावी
यें एवा (चनुदाय के०) चार वांदणांना दातार
कहेशे, सातमुं (पणनिसेहा के०) पांच स्थान
कें वांदणानो निषेध करवो एटले वांदणां न देवां
ते कहेशे, आठमुं (चनुअणिसेह के) चार स्था
नकें वांदणानो अनिषेध करवो एटले चार स्था
नकें वांदणां देवां ते कहेशे, नवमुं वांदणां देवा

११४ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

नां (अठकारणया के०) आठ कारण कहेशे ॥७॥

दशमुं वांदणाने विषे (आवस्सय के०) आ
वश्यक साचववां, अग्यारमुं (मुद्दणंतय के०)
मुखनंतक एटले मुद्दपत्तिनी पम्पिलेहणा करवी,
बारमुं (तणुपेह के०) शरीरनी पम्पिलेहणा क
रवी, ए त्रणे वानां (पणिस के०) पच्चीश पच्चीश
करवां ते कहेशे, पणिस शब्द सर्वने जोरवो. तेर
मुं वांदणां देतां (दोसबत्तीसा के०) बत्तीश
दोष टालवा ते कहेशे, चौदमुं वांदणां देतां (ठ
गुण के०) ठ गुण उपजे ते कहेशे, पन्नरमुं वां
दणां देवामां साक्षात् गुरु न होय तेवारें सज्जाव
अने असज्जाव रूप (गुरुठवण के०) गुरुनी स्था
पना करवी ते कहेशे, शोलमुं वांदणां देतां (ड
ग्गह के०) डे अवग्रह साचववा, ते कहेशे, स
त्तरमुं वांदणाना सूत्रने विषे (डुग्गवीसकर के०)
बोशे ने उच्चीश अकर डे, तेम (गुरुपणीसा के०)
गुरु अकर पच्चीश डे ते कहेशे ॥ ८ ॥

अठारमुं वांदणानां सूत्राने विषे (पयग्रमवन्न
के०) पड अठारवन डे ते कहेशे, उगणीशमुं वां

दणां देतां शिष्यने प्रश्न पूठवालकृष्ण वीशामानां
 (ठगाणा के०) ठ स्थानक ठे ते कदेशे, वी
 शमुं वांदणां देतां प्रश्नोत्तररूप. (ठगुरुवयणा के०)
 ठ गुरुनां वचन ठे, ते कदेशे, एकवीशमुं वांदणां
 देतां गुरुनी (आसायणतित्तीसं के०) तेत्रीश
 आशातना न करवी तेनां नाम कदेशे, बावीशमुं
 वांदणाने विषे (डुबिहि के०) वे प्रकारनो विधि
 कदेशे. एम वांदणाना (डुवीसदारोहिं के०) वा
 वीशद्वारें करीने सर्व मली (चउसयाबाणउशठणा
 के०) चारशेने वाणुं स्थानक शाय ॥ ए ॥

अंकः मूलद्वारनां नाम. उत्तर जेद. शरवालो.

१	वंदननाम.	५	५
२	दृष्टांत.	५	१०
३	वांदवाने अयोग्य.	५	१५
४	वांदवाने योग्य.	५	२०
५	वांदणांना अदाता.	४	२४
६	वांदणांना दाता.	४	२८
७	निषेधनां स्थानक.	५	३३

११६ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

८	अनिषेधनां स्थानक.	४	३७
ए	वांदणांना कारण.	८	४५
१०	आवश्यक.	१५	७०
११	मुहपत्ति पम्पिलेहण.	१५	७५
१२	शरीर पम्पिलेहण.	१५	१२०
१३	वांदणांना दोष.	३२	१५२
१४	वांदणांना गुण.	६	१५८
१५	गुरु स्थापना.	१	१५९
१६	अवग्रह.	२	१६१
१७	अक्षरनी संख्या.	२२६	३८७
१८	पदनी संख्या.	५८	४४५
१९	स्थानक.	६	४५१
२०	वांदणांमां गुरुवचन.	६	४५७
२१	गुरुनी आज्ञातना.	३३	४९०
२२	विधि.	७	४९७

इवे पूर्वोक्त बावीश द्वारमां पहेलुं पांच
नामनुं द्वार कहे ठे.

पद्मिदार गाहा ॥ वंदणयं चिइकम्मं,
किइकम्मं विणायकम्म पुअकम्मं ॥ गुरु
वंदण पण नामा, दवे ज्ञावे उहोहेण ॥
॥ १० ॥ दारं ॥ १ ॥

अर्थः—(पद्मिदारगाहा के०) प्रतिद्वारनी गा
था कहे ठे. प्रथम (वंदणयं के०) वंदनकर्म ते
अज्जिवादन स्तुति रूप जाणवुं. बीजुं (चिइक
म्मं के०) चितिकर्म ते रजोहरणादि उपकरण
विधि सहितपणे कुशलकर्मनुं करवुं जाणवुं.
त्रीजुं (किइकम्मं के०) कृतिकर्म ते शरीर म
स्तकादिकें श्रवनमन करवुं. चोथुं (पुअकम्मं
के०) पूजाकर्म ते प्रशस्त मन, वचन अने काय
चेष्टा रूप जाणवुं. पांचमुं (विणायकम्म के०)
विनयकर्म ते पूर्वोक्त चार प्रकारें विशेष उद्यम
पणुं जाणवुं. ए (गुरुवंदण के०) गुरु वांदणांनां
(पणनामा के०) पांच नाम ते वंदनानां पर्याय

११० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

जाणवा. ए (दवेजावे के०) एक ड्ययश्रकी वां
दणां अने बीजां ज्ञावश्रकी वांदणां एम (डुह
के०) वे प्रकारें (नहेण के०) नयेन एटले सा
मान्यप्रकारें जाणवां ॥ १० ॥

हवे पांच दृष्टांतोनुं बीजुं चार कहे ठे.

सीयलय स्कुमुए वीर, कन्ह सेवग डु
पालए संबे ॥ पंचे ए दिठंता, किइकम्मे
दव ज्ञावेहिं ॥ ११ दारं ॥ १ ॥

अर्थः—प्रथम वंदन कर्मउपर ड्ययवंदन अने
ज्ञाववंदन आश्रयी (सीयलय के०) शीतलाचा
र्यनो दृष्टांत, बीजा चितिकर्म उपर (स्कुमुए
के०) कुल्लकाचार्यनो दृष्टांत जाणवो. त्रीजा
कृतिकर्म उपर (वीरकन्ह के०) वीरा शालवी
नो अने कृष्ण महाराजनो दृष्टांत जाणवो. चो
आ पूजाकर्म उपर (सेवग डु के०) राजाना वे
सेवकोनो दृष्टांत जाणवो. पांचमा विनयकर्म उ
पर (पालए संबे के०) श्रीकृष्णमहाराजना पुत्र
पालक अने साम्बनो दृष्टांत जाणवो (ए के०)

ए (पंचे के०) पांच (दिंडंता के०) दृष्टांत ते
 (किङ्कमे के०) कृतिकर्म एटले वांदणाने विषे
 (दवजावेहिं के०) डव्यजावें करीने जाणदा
 ॥ ११ ॥ हवे ए पांचे दृष्टांतोनी कथा कहे ठे.

हड्डिणातर नयरना वज्रसिंह राजानी सौ
 ज्ञाग्यमंजरी राणीने शीतलनामा पुत्र हतो,
 अने शृंगारमंजरी नामे पुत्री हती. ते कंचनपुर
 नगरें विक्रमसेन राजाने परणावी, अनुक्रमें शी
 तलपुत्र राजा थयो, तेषें धर्मघोषसूरि पासेंथी
 दीक्षा लीधी, पढी विज्ञातसिद्धांत गीतार्थ थइ,
 अन्वार्यपद पाम्या. हवे तेनी जगिनीने चार पुत्र
 सकलकलामां निपुण थया जाणी तेमनी माता
 निरंतर पोताना पुत्र आगल ज्ञाशनी प्रशंसा करे
 अने कहे के धन्य कृतपुण्य पृथिवीमांहे एक त
 मारो मातुल ठे, के जेणे राजजार ठांकी दीक्षा
 लीधी ? एवी प्रशंसा सांजली ते चारे पुत्र संवेग
 पणुं पाम्या. पढी स्थविरपासें दीक्षा लइ बहु
 श्रुत थइ गुरुने पूढी पोताना मामा शीतलाचा
 र्यने एक पुरें आव्या सांजली तेने वांदवाने अर्थे

१२० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

गया. तिहां जातां विकाल वेलायें गाम बाहेर एक देवलमां रह्या. मांहे पेसतां एक श्रावकने जणाव्युं के अमारा मातुलने कहेजो जे ज्ञाणेज साधु आव्या ठे. हवे ते चारे ज्ञाणेजने रातें शु ज्ञध्यानशी केवलज्ञान उपज्युं. प्रजातें तेमनुं अ नागमन जाणी मातुल आव्या, तेहने अनादर करता जाणी कषाय दंरुकमां आवते दंरुक थापी इरि यापशिका प्रतिक्रमी ड्यथी वंदन कीधुं, ते वारें ते बोड्या अहो ड्यवंदने कषाय दंरुक व धते वांद्या, परंतु ज्ञाववंदने कषायोपशांतियें वां बो, ते सांजली मामोजी बोड्या तमें केम जा एयुं ? तेवारें ज्ञाणेज बोड्या के अमें अप्रतिपा ती ज्ञानें करी जाण्युं. ते सांजली मामोजी म नमां विचारवा लाग्या के अहो में केवलीनी आशातना करी, एम विचारी कषायस्थानकधी निवर्त्या अने ते चारे केवलीने वांदवा लाग्या, अनुक्रमें चोथा केवलीने वांदतां मामाने पण के वलज्ञान उपनुं. ए शीतलाचार्यने प्रथम ड्यवं दन पढी ज्ञाववंदनकर्म थयुं. ए प्रथम उदाहरण॥

हवे बीजा चितिकर्म उपर कुल्लकनो दृष्टांत
 केहे ठे. जेम एक कुल्लक जला लक्षणवालानें,
 आचार्यें अंत समयें पोताने पदें स्थाप्यो, गीतार्थ
 साधु पासें जणे, ते पण विशेषथी जक्ति साच
 वे. एकदा समयें मोहनीय कर्मना उदयथी जग्न
 परिणामी थयो; पठी साधु जिहायें गये थके
 बाहेर जूमिने विषे निकळयो पठी एक वनने विषे
 एक दिशें जातां थकां, तिलक, अशोक चंपकादि
 विविधवृक्ष तिहां इता तेम ठतां एक शमी एटले
 खीजनीनो वृक्ष तेनुं कोइक पूजन करतो इतो ते
 देखी पूजक प्रत्यें पूज्युं, के तमे ए कंटकवृक्षनें
 केम पूजो ठो ? तेणे कह्युं के अमारा वनिलोयें
 पूर्वे ए वृक्षने पूज्युं ठे माटे अमे पण पूजीये ठैये.
 ते वचन सांजलीने क्षुल्लके विचारयुं जे आशमी
 एटले जांखरांना वृक्ष सरिखो हुं तुं; तेने उत्तम
 वृक्ष समान गुणवंत लोक पूजे ठे. अने महारामां
 श्रमणपणुं नथी; मात्र रजोहरणादि चितिकर्मगु
 णे करी मुऊने पूजे ठे, एम विचारी, पाठो आवी,
 साधुनी पासें आलोयणा लई, उजमाल थयो.

१२२ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

एम एने पूर्वे ड्य चितिकर्म हतुं, पठी ज्ञावचि
ति म् नत्पन्न थयुं. ए बीजुं उदाहरण जाणवुं.

हवे त्रीजा कृतिकर्म नपर बीरा शालवी अने
श्रीकृश्नुं उदाहरण कहे ठे. श्रीनेमिनाथ जगवा
न् द्वारिकाये समोसस्था तेवारे श्रीकृश्ने सर्व सा
धुनुने द्वादशावर्त वांदणे वांद्या, एने ज्ञावकृतिकर्म
कहीये, अने श्रीकृश्ने रूमुं मनववाने अर्थे बीरा
शालवीये पण वांद्या एने ड्य कृतिकर्म कहीये.
एना संबंधनो विस्तार आवश्यकवृत्तिथी जाणवो.
ए त्रीजुं उदाहरण जाणवुं.

हवे चोत्रा पूजाकर्म नपर बे सेवकनो दृष्टांत
कहे ठे. जेम एक राजाना बे सेवक हता ते गा
मनी सीमा निमित्ते विवाद करता राजपंथे जातां
हता, मार्गमां साधु देखीने प्रशस्त मन, वचन
अने कायार्थे करी एके कह्युं के “ साधौ दृष्टे ध्रुवा
सिद्धिः ” एटले साधु दिठे ठते निश्चयें कार्यसिद्धि
आय, एमां संशय नथी, एम कही एकाग्र चित्ते
साधुने वांद्या. अने बीजे सेवके नजटी हांसी
रूपें व्यवहार मात्रें तेने अवनमन करयुं, पठी

गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १२३

राजद्वारें गये थके पहेला सेवकनो जय श्रयो,
अने बीजानो पराजय श्रयो एम एकनें ड्व्यथी
पूजाकर्म अने बीजानें ज्ञावथो पूजाकर्म श्रयुं;
ए चोशुं उदाहरण.

हवे पांचमा विनयकर्मने विषे पालक अज्ञ
व्य अने सांबनो दृष्टांत कहे ठे. श्रीनेमिनाथ ज्ञ
गवान् द्वारिका नगरीयें समोसख्या, तेवारें श्री
कृष्ण बोड्या के जे श्रीनेमीश्वर ज्ञगवाननें स
र्वथी पहेलुं जई वंदन करशे, तेने महारो पट्ट
तुरंगमविशेष आपीश, ते सांजली तुरंगमने लो
जें. प्रथम रात्रि ठतां पण पालकें आवीने वांध्या,
ते ड्व्यथकी वंदन जाणवुं. अने त्यां सांब कुमारें
ज्ञावथकी वांध्या ठे, ते ज्ञाववंदन जाणवुं. ए पां
चमुं उदाहरण कह्युं. ए पांच दृष्टांतनुं बीजुं द्वार
थयुं, उत्तर बोल दश थया ॥ ११ ॥

हवे पासनादिक पांच अवंदनीयनुं त्रीजुं
द्वार कहे ठे.

पासन्नो उस्सन्नो, कुसील संसत्तु

१२४ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

अहाञ्चंदो ॥ दुग दुगति दुगणोग विहा,
अवंदणिजा जिण मयंमि ॥१५॥दारं॥३॥

अर्थः—जे ज्ञान, दर्शन अने चारित्रनी पासें
रहे ते प्रथम (पासणो के०) पासणो जाणवो
तथा जे साधु सामाचारीने विषे प्रमाद करे ते
बीजो (नस्सन्नो के०) नस्सन्नो जाणवो. तथा
जे ज्ञान, दर्शन अने चारित्रनी विराधना करे
ते त्रीजो (कुसील के०) कुशीलीयो जाणवो.
तथा जे वैरागी मले तो तेनी साथें पोतें पण वै
रागी जेवो बनी बेसे अने जो अनाचारी मले
तो तेनी साथें पोतें पण अनाचारी बनी बेसे, ते
चोथो (संसत्तन के०) संसक्त जाणवो तथा जे
श्रीतीर्थकरनी आज्ञा विना पोतानी इच्छायें प्रव
र्त्ते, पोतानी इच्छायें प्ररूपणा करे, ते पांचमो
(अहाञ्चंदो के०) यथाञ्चंदो जाणवो. ए पोताने
उंदे प्रवर्त्ते माटे एने उंदो कहीये. तिहां एक दे
शथी बीजो सर्वथी मली (दुग के०) बे जेद
पासणाना, तथा एक देशथी बीजो सर्वथी मली
(दुग के०) बे जेद नस्सन्नाना, तथा ज्ञानकु

शील, दर्शनकुशील अने चारित्रकुशील मली (ति के०) त्रण जेद कुशीलीयाना, तथा सं क्लिष्ट चित्त अने असंक्लिष्ट चित्त मली (दुग के०) बे जेद संसक्तना, तथा (अणोगविहा के०) अ नेक प्रकार, ठंदाना जाणवा, एटले यथाठंदा अ नेक जेदना थाय ठे ए पासत्तादिक पांच जे कह्या ते (जिणमयंमि के०) श्रीजिनमतने विषे (अ वंदणिजा के०) अवंदनीय जाणवा ॥ १२ ॥

हवे ए पांचेनुं कांइक विशेष स्वरूप लखीयें ठेयें. तिहां मिथ्यात्वादिक बंध हेतुरूप पास तेने विषे जे रहे, तेने पासत्तो कहीयें. अथवा ज्ञाना दिकने पोतानी पासें करी मिथ्यात्वादिक पास मां रहे एटले ज्ञानादिकने पासें राखे पण सेवे नही, अथवा पासनी पेरें पोतानुं पासुं मलिन रा खे ते पासत्तो कहीये. तेना बे जेद ठेः—एक देश पासत्तो अने बीजो सर्वपासत्तो. तेमां जे कारण विना शय्यांतर पिंरु, अज्याहत एटले साहामो आणयो पिंरु, राज्यपिंरु, नित्यपिंरु अने अग्रपिं रुादिक जुंजे. तथा गाम, देश, कुल श्रावकनी

१२६ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

ममता मांसे, जेम के “ आ महारा वासित ज्ञा व्या ठे ” ते कुलादिकनी निश्चाये विचरे, तथा गुर्वादिकने जे विशेष ज्ञक्तियोग्य रहस्यज्ञूत था पना कुल ठे, ते कुलमांहे निष्कारणे प्रवेश करे, तथा “ नित्यप्रत्ये तमने एटलुं देइशुं तमे नित्य आवजो ” एवी रीतनी जे निमंत्रणा करे तेनी पासें ते पिंरु लीये तेने नित्य पिंरु कहिये. तथा ज्ञाजनमांहेथी वापस्था विना नुदन ज्ञक्तादिकनी शिखा उपरितन ज्ञाग लक्षण लीये, तेने अग्रपिंरु कहिये. केटलाएक एम कहे ठे के कारण विना प्रधान सरस आहार लीये तेने अग्रपिंरु कहिये. तथा बहेंतालीश दोष आहारना न राखे, वारं वार आहार लीये तथा जमणवार, विवाह अने प्राहुणामां शिखंमि जोतो फरे, आहारनी लालचें मुखें कहे. तिहां निमित्त दोष न होय, सूजतो होय ते माटे. तथा सूर्य आश्रमता उगताथी मां र्नी जमे, मांरुलीये आहार न करे, सन्निधि रा खे, पीतानी निश्चायें औषधादिक अलगु गृहस्थने घरे मूकावे, द्रव्यादिक सहित विचरे, तथा ज्ञान

इत्यादिक मिषं करी स्वनिश्चयें ज्ञानादि ज्ञानार
नां नाम लेई, पुस्तकादि संग्रहे, इत्यादि सहित
विचेर, मुखे कहे अमे निर्ग्रंथ ठैये पूर्व साधु स
मान गर्व राखे. इत्यादिक अनेक प्रकारे साधु ल
क्षणथी विपरीत होय ते देश पासठो जाणवो.

तथा जे सर्वथा ज्ञान, दर्शन अने चारित्र्यी
अलंगो रहे, केवल लिंगधारी, वेषविभवक, गृह
स्थाचार धारी होय, ते सर्वथी पासठो जाणवो.

बीजो जे क्रियामार्गने विषे शिथिलता करे,
अथवा खेद पामे तेने अवसन्नो कहीयें; तेना बे
जेद.ठे. एक देशथी अवसन्नो अने बीजो सर्वथी
अवसन्नो. तिहां जे आवश्यक, प्रतिक्रमण, देववं
दनादि, सज्जाय ते पठन पाठनादि, पण्डितेहण,
मुखवस्त्रिका, वस्त्रपात्रादि, जिह्वा ते गोचरी का
लादि, ध्यान ते धर्मध्यानादि, अज्ञकार्थ ते तप नि
यम अग्निग्रहादि, आगमन ते बाहेरथी उपाश्रय
मां प्रवेशलक्षण, निसिहिया ते पग पूंजवादि, नि
गमन ते प्रयोजनविना उपाश्रयथी बाहेर निकल
वा लक्षण, स्थान ते कायोत्सर्गादि, निषोदन ते

१२८ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

बेसवुं, तुयदण ते त्वग्वर्तन एटले शयन इत्यादिक, दशविध चक्रवाल साधु समाचारी, तथा नुघ पद विज्ञाग सामाचारो प्रमुख विधि संयुक्त न करे, अथवा नुगी अधिकी करे अथवा कषाय दंरुक सहित करे, अथवा राजवेठनी पेरे करे ज्ञय मानीने करे, तथा गुर्वादिकना वचन सांज्ज ली डुमणो थइने वचन खंरुन करे, आक्रोश करे, इत्यादिक लक्षण करी देश अवसन्नो जाणवो.

अने सर्वथकी अवसन्नो तो चोमासा विना शेषकालें पाट, बाजोठ, निष्कारण संधारे, सेवे, स्थापनापिंरु जमे. संधारो पाथरयो राखे, प्राज्ञृ तिकादि दोष जमे. इत्यादिक लक्षणें सर्व अवसन्नो जाणवो.

त्रीजो जेनुं कुत्सित, निंदनीय मातुं शील एटले आचार होय, तेने कुशील कहियें. तेना त्रण जेद ठे. ज्ञानकुशील, दर्शनकुशील अने चारित्र कुशील, तिहां ज्ञानकुशील ते अकाल, अविनय, अबहुमान, गुरुनिन्हवता. योग उपधान हीन सूत्र, अर्थ अने तडुजय हीन, इत्यादिक आशातना

युक्त थको ज्ञान भणे तथा आजीविकाहेतें पठन पाठन संजलाववुं, लखवुं, लखाववुं, जंमार कराववा, नंदी समारचनादि स्वार्थना उपदेश देवा, तथा आजीविका हेतें धर्मकथा कहे, जणे, घर घर धर्म संजलाववा जाय, पोताना श्रवाने हेतें स्त्रीवालकादिकने जणावे, अनेरा ज्ञानना जंमार नुलवे ज्ञानने नुलवे, लखवां लखाववां, क्रयवि क्रय पुस्तकादिकोनो करे, करावे, इत्यादिक लक्षणें ज्ञानकुशील जाणवो.

बीजो दर्शनकुशील ते शंका कांक्षा विचि किंसा व्यापन्न, दर्शननिन्दहव, अहाठंदा, कुशी लिया वेषविमंभनादिक सांशें परिचय करे, एटले तेनी सांशें आलाप संलाप पठनादिक करे, ते दर्शनकुशील जाणवो.

त्रीजो चारित्रकुशील ते ज्योतिष, निमित्त, अह्वरकर्म, यंत्र, मंत्र, भूत कर्म, बलिपिंरु, नजेणी, दानादि, सौजाग्य दौर्जाग्यकारी, जमी, मूली, विद्यारोहणादिक, पादलेप, आंख अंजन, चूर्ण, स्वप्नविद्या, चिपुटीदान प्रमुख, अतीत अ

१३० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

नागत वर्तमान निमित्तकथन, पोतानी जाति कुल विज्ञानादिक स्वार्थकार्ये प्रकाश करे, नख, केश, शरीर, शोभा करे, वस्त्र पात्र दंढादिक बहु मूल्यवाला सुंदर सुकोमलनी वांछा करे, शिष्या दिक परिग्रहनी विशेष तीव्रता धरे, निष्कारण अपवाद पद सदूषण मार्ग प्रकाशे, तथा सेवे, इत्यादिक लक्षणें चारित्रकुशील जाणवो.

चोथी संसक्त, ते पासठा अथवा संविज्ञादिक जन जेवानी साथें मले त्यां तेवो अई प्रवर्त्ते, अथवा मूलोत्तर गुण दोष सर्व एकठा प्रवर्त्तावे, जेम गायनी आगल सुंमलो मूक्यो होय तेमां सरस, नीरस, कपाशिया, खोल, घृत, डुग्धादिक एकठुं मेळ्युं होय तो ते सर्वने एकठांज खाई जाय पण तेनुं विवेचन न करे. तेम ए पण गुण अने दोष सर्वने एकठा प्रवर्त्तावी देखामे तेने संसक्तो कहियें, ते एक संक्लिष्टचित संसक्तो अने बीजो असंक्लिष्ट चित्तसंसक्तो एवा बे जेदें जाणवो.

तिहां जे प्राणातिपातादिक पांच आश्रवनो सेवनार, रुद्धिगारव, रसगारव अने शातागारव

ए त्रण गारवें करी सहित, स्त्रीगृहादिक सेवनने विषे प्रसक्त, अपध्यानशील, परगुणमत्सरी, इत्यादि गुण युक्त ते संक्लिष्ट चित्तसंसक्तो जाणवो. तथा पोताना आत्माने जेवारे जेवो प्रसंग मले ते वारे तेवो आय एटले प्रियधर्मी साधु मले ते वारे साधुना आचार पाले अने अप्रियधर्मी पासणो मले तेवारे तेवो आय लिंबूना पाणीनी पेरे तडूप अइ जाय ते असंक्लिष्ट चित्तसंसक्तो जाणवो. इति ॥

पांचमो यथाबुद्धो ते यथा रुचियें प्रवर्त्ते, यथा तथा लवे, उत्सूत्र ज्ञापे, पोताना स्वार्थना उपदेश आपे, स्वमति विकल्पित करे, परजातिने विषे प्रवर्त्ते, पारकी तांत करे, उपकारी धर्माचार्यादिकनी हेलना करे, आचार्य उपाध्यायना अवर्णवाद बोले, जेनाथी ज्ञानादिक पामे तेवा बहुश्रुतनी निंदा करे, गारव प्रतिबंधि होय, कारणविना विगय खाय, इत्यादिक अनेक भेदे यथाबुद्धो जाणवो. ए पांचेनां विशेष लक्षण श्रीप्रवचनसारोद्धारवृत्ति तथा आवश्यकवृत्ति

१३२ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

तथा उपदेशमालावृत्ति प्रमुख ग्रंथोत्थी जाणवा. ए पांचेने अवंदनीय जाणवा. एमने वांदवात्थी कर्मनिर्झरा न थाय, केवल क्लेश अने कर्मबंध उपजे तथापि ए कहेलां लक्षणवालो जो ज्ञान, दर्शन अने चारित्रना सहाय कारणे सेव्यो होय तो वंदनीय जाणवो. जे माटे श्रीआगममांहे कहुं ठे के पासठादिक चारित्रना असंज्ञवी होय पण दर्शनना असंज्ञवी न होय ते कारणे ते सेव्य जाणवो पण इहां तो चारीत्रीयो वंदनीय कह्यो ठे ते अधिकार माटे चारित्रवंत ते वंद्य ठे अन्यथा जो अचारित्रीयाने वंद्य कहिये तो जे टला तेना प्रमादनां स्थानक ठे ते सर्व अनुमोदनीय थाय तेथी तेने वांदतो थको प्रवचन बाधा कारी थाय. ए रीते वांदणां देवाने पासठादिक पांच अयोग्य तेमनुं त्रीजुं द्वार कहुं. उत्तर बोल पन्नर थया ॥ १२ ॥

हवे पांच वांदवाने योग्य तेमनुं चोशुं द्वार कहे ठे.

आयसिअ उवप्राए, पवत्ति थेरे तद्देव

रायणिए ॥ किं कम्मनिज्जरठा, कायव्व
मिमेसि पंचन्हं ॥ १३ ॥ दारं ॥ ४ ॥

अर्थः—पहेला ज्ञानादिक पांच आचारे करी
युक्त ते (आयरिय के०) श्रीआचार्य कहीये, बी
जा (नवप्राए के०) श्रीजपाध्यायजी, त्रीजा जे
तप संयमने विषे प्रवर्त्तावे, गह्वनी चिंता करे ते
(पवत्ति के०) प्रवर्त्तक कहीये, चोथा जे चारि
त्रयी परुता होय तेने प्रतिबोध आपीने पाठा
ठेकाणे आणे तेने (थेरे के०) श्रिविर कहीये
(तहेव के०) तथैव एटले तेमज वली पांचमा
गह्वने अर्थे क्षेत्र जोवा माटे विहार करे, सूत्र अ
र्थना जाण तेने (रायणिए के०) रत्नाधिक गणा
धिप कहीये, (इमेसिपंचन्हं के०) ए कह्या जे
आचार्यादिक पांच जण तेने (किं कम्म के०)
कृतिकर्म एटले वादणानुं कर्म (कायव्वं के०) क
रुं एटले वादणां देवां ते केवल (निज्जरठा के०)
कर्मनिज्जराने अर्थे जाणवुं ॥ १३ ॥ ए आ
चार्यादिक पांचनुं कांइक विशेष स्वरूप नीचे
लखीये ठैये.

१३४ गुरुवन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

आचार्य ते सूत्र अने अर्थ उज्जयना वेत्ता, प्रशस्त समस्त लक्षणें लक्षित, प्रतिरूपादि गुण युक्त शरीर होय, जाति कुल गांज्नीर्य धैर्यादि अनेक गुणमणियुक्त, आठ प्रकारनी गणिसंपदायें करी युक्त, पंचाचार पालक, पलाववाने समर्थ. ढत्रीश ढत्रीशी गुणें करी बिराजमान, आर्य पुरुषें सेववा योग्य, गण्डमूलस्तंज्जत गण्डचिंतारहित अर्थज्ञापी, एटले जेमां गण्डचिंता न उपजे एवा अर्थ ज्ञापे एवा गुणयुक्त ते आचार्य जाणवा.

तथा नपाध्याय ते जेनी पासें अगीयार अंग, बार नपांग, चरणसित्तिरी, करणसित्तिरी ज्ञानीयें, आचार्यने युवराज समान, ज्ञान, दर्शन अने चारित्ररूप रत्नत्रयी युक्त, सूत्र अर्थना जाण, आचार्यने हितचिंतक, ते नपाध्याय.

तथा प्रवर्तक ते यथोचित प्रशस्त योग जे तप संयम तेने विषे साधुसमुदायने प्रवर्तवि, गण्डने योगक्षेम करवानी योग्यतानी संज्ञालना करनार जाणवा.

तथा ध्रिविर ते ज्ञानादिकगुणोने विषे सी

दाता साधुने इहलोक तथा परलोकना अपाय दृष्टान्त देखानी संयममार्गमां स्थिर करे, ते स्थविर त्रण प्रकारें ठे. एक शाठवर्षना ते वयःस्थविर, बीजा वीश वरसदीक्षा पर्याय जेने थया होय ते पर्यायस्थविर, त्रीजा जे निशीथादिक छेदग्रंथना रहस्य जाणे, जघन्यथी समवायांगादि श्रुत जाणे, ते श्रुत स्थविर पण इहांतो जेने आचार्यादिकें स्थविर कीधा होय ते स्थविर जाणवा.

तथा रत्नाधिक ते गह्वने कार्यें शिष्य उपधि प्रमुख लाजनें अर्थे विहारक रणशील सूत्रार्थ वेत्ती एनुं गणावच्छेदक एवुं पण नाम कहियें एवा गुणवंत ते पर्यायें ज्येष्ठ अथवा लघु होय तो पण तेने रत्नाधिक कहियें. एटले पांच वंदनिकनुं चो शुं द्वार थयुं. उत्तर बोल वीश थया ॥

हवे चार जण पासे वांदणां न देवराववां तेनुं पांचमुं द्वार तथा चार जण पासे प्रायः वांदणां देवराववां, तेनुं ठुं द्वार, ए बे द्वार साथे कहे ठे.

माय पित्र जिष्ठ ज्ञाया, अनुमावि

१३६ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

तद्देव सब रायणिए ॥ किङ्कम्म न का
रिजा, चनुसमणाई कुणांति पुणो ॥ १४ ॥
दारं ॥ ५ ॥ ६ ॥

अर्थः—एक (माय के पोतानी माता, बीजो
(पिअ के०) पोतानो पिता, त्रीजो (जिहज्जाया
के०) पोतानो ज्येष्ठ ज्ञाइ एटले मोहोटो ज्ञाइ,
चोथो (अनुमावि के०) वयादिके लघु होय ए
टले वय प्रमुखें तो यद्यपि पोताश्री न्हानो होय
तो पण (तद्देव के०) तेमज ए त्रणेनी परें ते
(सबरायणिए के०) सर्व रत्नाधिक एटले स
घला पर्यायें करी ज्येष्ठ होय ज्ञान, दर्शन अने
चारित्रें करी अधिक होय ए चारनी पासें प्रायः
(किङ्कम्म के०) वांदणां देवराववानुं (न का
रिजा के०) न करावे. ए विधि साधुने जाणवो,
अने गृहस्थ पासें तो वंदन देवरावे. ए पांचमुं
द्वार थयुं. उत्तर बोल चोवीश अया ॥

तथा (चनुसमणाई के०) चार श्रमणादिक
एटले साधु, साध्वी, श्रावक अने श्राविका ए

गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १३७

चार जण ते कृतिकर्मने (पुणो के०) वली (कुणं
ति के०) करे एटले ए चार जन वांदणां आपे. ए
ठुं वांदणां देवा योग्य चार जण तेनुं चार अयुं.
उत्तर बोल अष्टावीश अथा ॥ १४ ॥

हवे पांच स्थानकें वांदणां न देवां, तेनुं
सातमुं चार कहे ठे.

विस्वित्त पराहुत्ते, पमत्ते मा कयाइ वं
दिजा ॥ आहारं नीहारं, कुणमाणे कान
कामे अ ॥ १५ ॥ दारं ॥ ७ ॥

अर्थः—एक (विस्वित्त के०) विस्वित्त गुरुशके
एटले जेवारें धर्मकथा करवामां व्यग्रचित्त होय,
बीजो कार्यादिकें करीने (पराहुत्ते के०) पराडू
मुख होय एटले संमुख बेठा न होय पण उप
रांठा बेठा होय, त्रीजुं (पमत्ते के०) प्रमादी अ
का होय एटले क्रोधादिकें अथवा संधारवादिकें
प्रमाद सेवता होय, निजालु अका होय, चोथुं
(आहारं के०) आहार पांचमुं (नीहारं के०)
नीहार एटले लघुनीति अथवा वनीनीति प्रत्ये

१३८ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

(कुणमाणे के०) करता होय, अथवा (कान के०) करवानी (कामे के०) कामना एटले वां ठना करता होय (अ के०) वली करवा जता होय एटले स्थानके (कयाइ के०) केवारें पण गुरुने (मा वंदिजा के०) वांदवा नही. आहीं माशब्द निषेधवाचक ठे ॥ १५ ॥ ए सातमुं द्वार थयुं. उ त्तर बोल तेत्रीश थया ॥ ३३ ॥

इवे चार स्थानके वांदणां देवां, तेनुं
आठमुं द्वार कहे ठे.

पसंते आसणठे अ, उवसंते उवठि
ए ॥ अणुन्नवि तु मेहावी, किइकम्मं पउ
ऊई ॥ १६ ॥ दारं ॥ ७ ॥

अर्थ:—एक (पसंते के०) प्रशांतचित्त व्या
क्षेपरहित गुरु होय, बीजुं (आसणठे के०) आ
सनस्थ एटले पोताने आसने बेठा होय, (अ के०)
वली त्रीजुं (उवसंते के०) उपशांतचित्त एटले
क्रोधादिकें रहित होय, चोथुं (उवठिए के) उप
स्थित होय एटले ठंदेण इत्यादिक कहेवाने संमुख

गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १३ए

नजमाल थया होय, एवा गुरु आदिकने वांदणां देवानी (अणुन्नवि के०) अनुज्ञा मागीने (तु के०) वली वांदणां देवाना विधिना जाण एवा (मेहावी के०) मेघावी एटले पंमितजनो ते (किङ्कम्मं के०) कृतिकर्म एटले वांदणां देवा प्रत्ये (पञ्जङ्ग के०) प्रयुंजे एटले नद्यम करे ॥ १६ ॥ ए आठमुं द्वार थयुं. उत्तर बोल सारु त्रीश थया ॥

हबे आठ कारणे वांदणां देवां, तेनुं नवमुं द्वार कहे ठे.

पत्तिकम्मणे सजाए, कानुस्सग्गे वरा ह पाहुणए ॥ आलोयणसंवरणे, उत्तम ठे य वंदणायं ॥ १७ ॥ दारं ॥ ए ॥

अर्थः—एक (पत्तिकम्मणे के०) पत्तिकम्मणने विषे सामान्य प्रकारें वांदणां देवाय, बीजा (स जाए के०) स्वाध्यायवाचनादि लक्षण तथा स जाय पढाववाने विषे विधिवांदणां देवाय, त्रीजा (कानुस्सग्गे के०) पञ्चस्काण करवाना कायोत्स

१४० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

गने विषे एटले आचाम्लादि योगादि पारणे प
रिमितविगय विसर्ज्जामणी विगयपरिज्ञोगनी आ
ज्ञा रूपे वांदणां देवाय, चोथा (अवरारह के०) अ
पराध एटले गुरुनो विनय नुलंघवा रूप पोतानो
अपराध खमावतां वांदणां देवाय, पांचमा (पा
हुणए के०) प्राहुणो महोठो यति आवे तेवारें
तेमने वांदणां देवाय एटले महोठाना समागमने
वांदणां देवाय. उठ्ठा गुरुनी पासें (आलोयण
के०) आलोचना लेवाने अर्थे एटले अलोचना
विहारादि समाचारी पद जिन्न हुंते अके वांदणां
देवाय, सातमा पञ्चस्काण करतां अथवा मासख
भणादिक विशेष त्परूप (संवरणे के०) संवर
ने विषे वांदणां देवाय आठमा उत्तमठे के०) उ
त्तमार्थे एटले अंतसमये अनशन करवाने विषे
संलेशणाने विषे (य के०) वली वांदणां देवाय,
अथवा वांदवुं थाय. ए आठ कारणे (वंदणयं
के०) वांदणां देवाय, तेनुं नवमुं द्वार अयुं. उत्तर
बोद पिस्तालीश अया ॥ १७ ॥

गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १४१

हवे अवश्य साचववा माटे आवश्यक कहीयें,
ते वांदणां देतां पच्चीश आवश्यक सच
वाय, तेनुं दशमुं द्वार कहे ठे.

दोवणाय महाजाय, आवत्ता बार चनु
सिरतिगुत्तं ॥ दुपवेसिग निस्कमणं, पण
वीसावसय किइकम्मे ॥ १७ ॥

अर्थः—(दोवणायं के०) बे अवनत वांदणाने
विषे जाणवां एटले बे वार उपरितन शरीर ज्ञाग
नमामवो तिहां एक तो जेवोरें “ इण्णामि खमा
समणो वंदिजं जावणिज्जाए निसीहिआए ”
एम कहीने नमे तेवोरें उंदेणनी अणुजाणह एटले
आज्ञा मागतो शरीरनो उपरितन ज्ञाग नमामे
त्यारे गुरु उंदेण कहे. ए एक अवनत अयुं, एम
बीजीवार वांदणां देतां बीजुं अवनत आय. ए बे
अवनत रूप बे आवश्यक अयां.

तथा (अहाजाय के०) एक यथाजात एटले
जे रूपें दीक्षानो जन्म अयो हतो अर्थात् रजोहर
ण, मुहपत्ति चोत्तपट्टमात्रणणे श्रमण थयो हतो

१४२ गुरुवंदन त्राप्य अर्थसहित.

तेटलाज जेला थई हाथ जोमे अथवा योनिथी बालक निकलते जेम रचितकर संपुट होय तेम करसंपुट कख्या हाथ जोमेलाने ललाटे लगामे ते यथाजात कहियें एम बे अवनत अने त्रीजुं यथा जात मली त्रण आवश्यक थयां.

हबे शरीरना व्यापार रूप (बार के०) बार (आवत्ता के०) आवर्त्त सूत्रान्निधान गर्जित का यव्यापार विशेष जाणवां. तेमां प्रथम वांदणे ङ आवर्त्त थाय, ते आवी रीतें:—प्रथम त्रण आवर्त्त तो “ अहो ” “ कायं ” “ काय ” ए बे बे अ हूरें नीपजे एटले पोताना हाथनां तलां बे उंधा गुरु चरणे लगामे तथा उत्तान हाथें पोतानो ल लाटदेश फरसे अने “ १ अहो २ कायं ३ काय संफासं ” कहेतो मस्तक नमामे तेवार पठी “ खमणिज्जोथी मांमीने वइक्कंतो ” पर्यंत यावत् कर संपुटे कहीने वली त्रण आवर्त्त त्रण त्रण अहरना कहे तेमां एक अहर गुरुचरणे हाथ लगामतां कहे, बीजो अहर उत्तान हाथे वचाले विशामा रूप कहे अने त्रीजो अहर ललाटदेशे

गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १४३

हाथ लगावतां कहे, जेम “ ज ता जे ” “ ज व णि ” “ ज्ञं च जे ” एवा त्रण आवर्त्त त्रण त्रण अक्षरना कहेतो खामेमि खमासमणो कही बीजी वार मस्तक नमाने. ए रीते ए प्रथम वां दणे ठ आवर्त्त अयां तेम वली बीजे वांदणे पण एज रीते ठ आवर्त्त थाय, बे वार मली वार आ वर्त्त रूप वार आवश्यक थाय. सर्व मली पंदर अयां.

तथा (चतुसिर के०) चतुःशिरः एटले चार वार शिर नमारुवुं तिहां पहेले वांदणे बे वार मस्तक नमारुवुं अने बीजे वांदणे पण बे वार म स्तक नमारुवुं मली चार वार शिर नमन थाय. एवं ङगणीश आवश्यक अयां.

तथा (तिगुत्तं के०) त्रण गुप्ति ते मन, व चन अने काया ए त्रणने अन्यव्यापारथी गोपवी राखे ए त्रणने ड्यथी तथा ज्ञावथी अयत्नाये न प्रवर्त्तावे, एवं बावीश आवश्यक अयां.

तथा (डुपवेश के०) द्विप्रवेश एटले बे वार आवश्यकें बे वार गुरुनी आज्ञा मागी अवग्रह मांहे प्रवेश करवा रूप बे आवश्यक अने (इग

१४४ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

निक्रमणं के०) एक वार अवग्रहथी बाहेर निकले एटले पहेले वांदणे आज्ञा मागी निसीहि कहेतो पग पूंजतो थको एकवार अवग्रह मांहे प्रवेश करे अने पठी आवस्सियाए कहेतो पाठल पूंजतो एकवार पहेले वांदणे अवग्रहथी बाहेर निकले, अने बीजा वांदणामां प्रवेश करे पण फरी पाठो बाहेर निकले नही माटे बे वार पेसवुं अने एकवार निकलवुं मली त्रण आवश्यक थयां ते पूर्वोक्त बावीश साथें मेलवतां (पणवीसा के०) पच्चीश (आवसय के०) आवश्यक ते (किश्कम्मे के०) कृतिकर्म एटले वांदणाने विषे थाय ॥ १७ ॥

किश् कम्मंपि कुणांतो, न होइ किश्कम्म निज्जरा ज्ञागी ॥ पणवीसामन्नयरं, साहु छाणं विराहंतो ॥१७॥दारं॥१७॥

अर्थः—हवे ए (पणवीसां के०) पच्चीश आवश्यक जे ठे, तेमां (अन्नयरं के०) अनेहं एक पण (छाणं के०) स्थानक प्रत्ये (विराहंतो के०)

गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १४५

विराधतो एदो जे (साहु के०) साधु तेमज साध
 वी श्रावक, श्राविका होय, ते (किङ्कम्मंपिकु
 णंतो के०) कृत्तिकर्मने करतो ठतो पण एटले
 वांदणां देतो ठतो पण (किङ्कम्म के०) कृत्ति
 कर्म थकी जे कर्मपरिशाटरूप (निज्जरा के०)
 निज्जरा थाय तेनो (ज्ञागी के०) संविज्ञागी (न
 होइ के०) न थाय एटले ते वांदणांनुं जे निज्जरा
 रूप फल, ते न पामे ॥ १९ ॥ ए दशमुं चार
 थयुं उत्तर बोल सित्तेर थया ॥

यंत्र स्थापना.

अवनैत नमवुं २	यथाजात मुद्रा. १	आवर्त्त. १२	शिरो नमन. ४	गुप्ति ३	प्रवेश. २	निकलवुं. १
---------------------	------------------------	----------------	-------------------	-------------	--------------	---------------

हवे मुहपत्तिनी पञ्चीश पमिलेहणानुं
 अगीयारमुं चार कहे ठे.

दिठि पमिलेह एगा, ठ उह्वपप्फोम
 तिग ति अंतरिआ ॥ अस्कोम पमज्जाण
 या, नवनव मुहपत्ति पणवीसा ॥ २० ॥

१४६ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

अर्थः—प्रथम मुहपत्तिने पहिले पासे सूत्र अने बीजे पासें अर्थ तेनुं तत्त्व, सम्यक् प्रकारे हृदयेने विषे धरुं एमचिंतवीने मुहपत्ति उखेली तेना बेहु पासां सर्वत्र दृष्टियें करी जोवां ते (दि ढिपनिलेह के०) दृष्टि पनिलेहणा (एगा के०) एक जाणवी. तेवार पढी (ङ के०) ङ (उडूप प्फोरु के०) उंचा पखोना करवा एटले मुहपत्तिने फेरवी बे हाथें साहीने एकेका हाथें नचा ववा रूप त्रण त्रण उंचा पखोना करवा तिहां नावे हाथे करतां सम्यक्त्व मोहनीय, मिश्रमोहनीय अने मिथ्यात्वमोहनीय ए त्रण मोहनीय परिहरुं एम चिंतवीयें तथा जमणे हाथे करतां कामराग, स्नेहराग अने दृष्टिराग, ए त्रण राग परिहरुं. एम चिंतवीयें ए ङ खंखेरवा रूप ङ पनिलेहणा अइ तेनी साथे प्रथमनी एक दृष्टि पनिलेहणा मेलवीये तेवारे सात आय.

तेवार पढी (तिग के०) त्रण (अस्कोरु के०) अस्कोना अने (ति के०) त्रण (पमऊ णया के०) प्रमाऊना एटले पूंजवुं ते अनुक्रमे

एक बीजा केने त्रणवार (अंतरिआ के०) एके
 केने अंतरे करवा एटले मुहपत्तिये एक पद्म वा
 लो मुहपत्तिना त्रण वधूटक करी जमणा हाथ
 नी अंगुलीना आंतरानी वचमां त्ररावीने त्रण
 अस्कोमा पसली त्ररीये त्रणवार मुहपत्ति उंची
 राखी मावा हाथना तलाने अण लागते खंखेरी
 ये पण हाथने तले लगानीये नहीं पढी त्रण प्र
 मार्जना पशलीमांहेथी घसी काहानीये एम ए
 केकने आंतरे त्रण वार त्रण त्रण अस्कोमा कर
 वा अने त्रण वार त्रण प्रमार्जना करवी. एवी
 रीते त्रण वार करतां (नव के०) नव अस्कोमा
 खंखेरवा रूप आय. अने (नव के०) नव पस्को
 मा प्रमार्जना एटले पूंजवा रूप थाय मली अ
 ढार पदिलेहणा आय तेनी साथे पूर्वोक्त सात
 मेलवीये, तेवारे सर्व मली (मुहपत्ति के०) मु
 हपत्तिनी पदिलेहणा (पणवीसा के०) पच्चीश
 थाय ॥ १० ॥ हवे अढार पदिलेहणा करतां ए
 केका त्रिके शुं शुं मनमां चिंतविये ? ते कहे ठे.

पहेला त्रण अस्कोमां सुदेव, तुगुरु अने

सुधर्म, ए त्रण तत्त्व आदरुं, पढी त्रण प्रमार्ज्ज
नामां कुदेव, कुगुरु अने कुधर्म, ए त्रण परिहरुं,
बीजा त्रण अस्कोमां ज्ञान, दर्शन अने चारित्र,
ए त्रण आदरुं, पढी त्रण प्रमार्ज्जनामां ज्ञानवि
राधना, दर्शनविराधना अने चारित्रविराधना, ए
त्रण परिहरुं, बीजा त्रण अस्कोमां मनोगुप्ति,
वचनगुप्ति अने कायगुप्ति ए त्रण गुप्ति आदरुं,
पढी त्रण प्रमार्ज्जनामां मनोदंरु, वचनदंरु अने
कायदंरु, ए त्रण दंरु परिहरुं, एवी रीते मनमां
चित्तववुं, ए क्रिया करवानी मुहपत्ति एक वेत
ने चार अंगुल आत्म प्रमाणनी जोइये अने रजो
हरण तथा चरवलो बत्रीश अंगुलनो जोइये ते
मां चोवीश अंगुलनी दांरी अने आठ अंगुलनी
दशी जोइये अथवा न्यूनाधिक करी होय तो
पण सरवाले बत्रीश अंगुल जोइये, ए पच्चीश
परिलेहणा स्त्री पुरुष बेहुये करवी. ए अमीयारमुं
घार थयुं, अने उत्तर बोल पच्चाणुं थया ॥

हवे शरीरनी पञ्चीश पन्धिलेहणानुं बारमुं चार
कहे ठे.

पयाहिणेण तिअ्र तिअ्र, वामेअ्रर बाहु
सीस मुह हियए ॥ अंसुमृहो पिठे, चउ
ठप्पय देह पाणवीसा ॥ ५१ ॥

अर्थः—(पयाहिणेण के०) प्रदक्षिणायें एटले
प्रदक्षिणावर्त्ते करी एक (वाम के०) दाबे (बाहु
के०) बाहुयें अने बीजुं (इअ्रर के०) इतर ते
जमणे बाहुयें तथा त्रीजुं (सीस के०) मस्तके,
चोथुं (मुह के०) मुखे अने पांचमुं (हियए
के०) हीयाने विषे ए पांच ठामे (तिअ्रतिअ्र
के०) त्रण त्रण बार पन्धिलेहणा करवी एटले
मुहपत्तिने वधूटकनी पेरे प्रहण करीने वामजु
जादिक पांच स्थानके फेरववी तेवारे पन्नर
पन्धिलेहण थाय, अने (अंसुमृहो के०) अं
सुमृ एटले बे खंजानी उपर अने ते बे खं
जानी अहो एटले नीचें काखमां (पिठे के०)
पिठे एटले वांसानी बाजुयें (चउ के०) चार
पन्धिलेहण करवी एटले बे खंजा उपर अने बे

१५० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

काखने विषे. एमज (ठप्पय के०) ठ पन्डिलेहण
बे पगनी उपर करवी तेमां त्रण वाम पगे अने
त्रण दक्षिण पगे करतां ठ थाय, एवी रीतें सर्व
मली (देह के०) शरीरनी पन्डिलेहणा (पणवी
सा के०) पञ्चीश थाय ॥ २१ ॥

इहां यद्यपि श्रीआवश्यकवृत्ति तथा प्रवचन
सारोद्धारादिकें पन्डिलेहणानो विशेष विचार कह्यो
नथी तो पण इहां परंपराथी संप्रदाय समाचा
रीयें स्त्रीनुं शरीर वस्त्रें आवृत होय माटें एने श
रीरनी पन्डिलेहणा पञ्चीशमांथी त्रण मस्तकनी,
त्रण हृदयनी अने बे पासाना खंजानी चार, एवं
दश पन्डिलेहणा न होय शेष पन्नर होय तथा
वली साध्वीने तो उघाणे माथे क्रिया करवानो
व्यवहार ठे माटें तेने मस्तकनी त्रण पन्डिलेहणा
होय शेष सात न होय बाकी अठार पन्डिले
हणा होय.

ए पन्डिलेहणा जे ठे, ते यद्यपि जीवरक्षानी
कारणजूनत जव्य जीवनें ठे एम तीर्थकरनी आ
ज्ञा ठे तो पण मनरूप मांकमाने नियंत्रबा सारु

बोल धारीयें ते यद्यपि आवश्यकवृत्ति तथा प्रवचनसारोक्षरादि ग्रंथें कथ्युं नथी तोपण अल्पमतिने मन स्थिर राखवा माटे "सुत्तञ्च तत्तदिदि" इत्यादि पांच गाथानुं कुलक कथ्युं ठे, ते इहां वां दणामां अधिकार नथी तोपण ते पांच गाथानो अर्थ लखीयें ठैयें.

जमणा फेरथी मुहपत्तिने वधूटकनी पेरें ग्रहण करीने पन्निहण करीयें ते कहे ठे. मावा हाथनी जुजायें त्रण वार पुंजीयें त्यां हास्य, रति अने अरति, ए त्रण परिहरूं. एम चिंतवीयें. जमणा हाथनी जुजायें त्रण वार पुंजीयें त्यां जय, शोक अने दुगंढा, ए त्रण परिहरूं, एम चिंतवीयें. मस्तक त्रण वार पुंजीयें तेमां कृष्ण, नील अने कापोत ए त्रण माठी लेश्या गांठुं, एम चिंतवीयें. मुखनी त्रण पन्निहण करीयें त्यां रुद्धिगारव, रसगारव अने शातागारव, ए त्रण परिहरूं, एम चिंतवीये. हृदयनी त्रण पन्निहणा करीये त्यां मायाशब्द, नियाणाशब्द अने मिथ्यात्वशब्द ए त्रण शल्य गांठुं, एम चिंतवी

१५३ गुरुवन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

ये. रुबा खंजा अने जमणा खंजानी नीचे उ पर बे पासानी पडिलेहणा चार करीये त्यां क्रो ध, मान, माया अने लोत्र ए चार कषायने ठांरुं; एम चींतवीये. रुबे जमणे पगे अनुक्रमे त्रण पडिलेहणा करीये, तिहां अनुक्रमे पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजकाय, वायुकाय, वनस्पतिकाय अने त्रसकाय, ए ठ काय जीवोनी रक्षा करुं, एम चींतवीये ॥

तथा वली पडिलेहणना अधिकार माटे वस्त्र, पात्र, पाट, बाजोठ, पायावाला पाटला, पाटली, स्थापनाना रुबा, ठांकणां, अने ज्ञाजन प्रमुखनी पञ्चीश पडिलेहण तथा कषादोरा, रुंरु अने रुंरुनी दश पडिलेहण तथा थापनानी तेर, पा यानी तेर इत्यादिक सर्व परंपरागते जाणवी ॥

आवस्सएसु जह जह, कुणइ पयत्तं अहीण मइरित्तं ॥ तिविह करणोवउत्तो, तह तह से निज्जरा होई ॥ ११ ॥

अर्थः—ए (आवस्सएसु के०) आवश्यकने

विषे तथा मुहपत्ति अने शरीरनी पन्ध्रिहलाने
 विषे (जदजद के०) जेम जेम उजमाल चित्त
 थको (पयत्तं के०) प्रयत्न एटले उद्यमप्रत्ये (अ
 हीण के०) हीन नहि परंतु जेम कह्यो ठे तेमज
 करे, पण तेथकी उठो करे नही तेमज (अइरिक्तं
 के०) अतिरिक्त ते तेथकी जूदो एटले जेम हीन
 न करे, तेम अधिक पण न करे एवी रीते जलो
 बुद्धिये सहित थको (त्रिविहकरण के०) त्रिविध
 करण ते मन, वचन अने काया, ए त्रण करणे
 करी (उवउत्तो के०) उषयुक्त थको एटले शुद्ध
 उपयोगी थयो थको एकाग्रचित्त ठतो (कुषाड के०)
 करे (तहतद के०) तेम तेम (से के०) ते उ
 द्यम करनार पुरुषने (निङ्गराहोई के०) विशेषे
 कर्मोनी निङ्गरा थाय अने जो अविधिये प्रतिले
 खनादिक करे तो ते ठ कायनो विराधक कह्यो
 ठे. एटले पन्ध्रिहलानुं बारमुं द्वार थयुं. उत्तर
 बोल एकशो वीश थया ॥ ११ ॥

१५४ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

हवे चार गाथाये करी बत्रीश दोष त्यागवानुं
तेरमुं द्वार कहे ठे.

दोस अणाडिअ थडिअ, पविद्र प
रिपिंमिअं च ढोलगई ॥ अंकुस कञ्ज
रिंगिअ, मञ्जुवतं मणपणठं ॥२३ ॥ वेइय
बद्ध जयंतं, जय गारव मित्त कारणा तिन्नं
॥ पडिणीय रुठ तज्जिअ, सठ हिलिअ
विपलिय चिअयं ॥ २४ ॥ दिठमदिठं सिं
गं, कर तम्मो अण अणिद्वणालिद्धं ॥
ऊणं उत्तर चूलिअ, मूअं ढहर चुमलिअं
च ॥ २५ ॥ बत्तीस दोस परिसुद्धं, किइ
कम्मं जो पणंजई गुरूणं ॥ सो पावइ नि
व्वाणं, अचिरेण विमाणवासं वा ॥ २६ ॥
॥ दारं ॥ १३ ॥

अर्थः—जे अनादार पणे संज्जांत थको वांढे,
ते पहेलो (अणाम्पिय केण) अनाहत (दोस
केण) दोष. तथा जे जात्यादिके करी धीगे थ

को स्तब्धपणुं राखतो वांदे, अथवा ड्य ज्ञावा
दिक चउजंगीये करी स्तब्ध थको वांदे ते बीजो
(थट्टिअ के०) स्तब्ध दोष. तथा जे वांदणांआ
पतो ज्ञामुतनी पेरे तुरत नासे, अथवा वांदणां
देतो अरहो परहो फरे ते त्रीजो (अपविद्ध के०)
अपविद्ध दोष. तथा जे घणा साधु प्रत्ये एकज
वांदणे वांदे अथवा आवर्त्त, व्यंजन, अने आलाप
ए सर्व एकठा करे, ते चोथो (परिपिंमियं के०)
परिपिंमित दोष. (च के०) वली जे तीरुनी
पेरे उठलतो एटले उषनी उषनी विसंष्टुल वांदे,
ते पांचमो (ढोलगई के०) ढोलगति दोष. तथा
जे अंकुशनी पेरे रजोहरणने बे हाथे ग्रहीने वांदे
ते षष्ठो (अंकुस के०) अंकुश दोष. तथा जे
काठबानीपेरे रिंगतो रिंगतो वांदे, ते सातमो
(कठजरिंगिय के०) कठजरिंगित दोष. तथा
जे उजो अइ वेसीने जलमांहेला माठलानी पेरे
एकने वांदीने उतावलो उपी फरी बीजाने वांदे,
अथवा पाठ प्रहन्न करे अथवा रेचकावर्त्त अनुलो
म प्रतिलोम वांदे, ते आठमो (महुवत्तं के०)

१५६ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

मत्स्योद्धर्त दोष. तथा कोइ साधु पोताथी एकादे गुणें हीन होय ते दोषने मनमां चिंतवतो ईर्ष्या सहित थको वांदे, ते नवमो (मणपत्रुं के०) मनःप्रदुष्ट दोष जाणवो ॥ १३ ॥

तथा जे बे ढाँचणनी उपर तथा देठे हाथ राखीने अथवा बे हाथ विचाले बे ढाँचण राखी ने अथवा बे हाथनी वचमां एक ढाँचण राखीने अथवा खोले हाथ मूकीने वांदे, ते दशमो (वेश्य बद् के०) वेदिकाबद् दोष जाणवो. तथा ए कां इक अमने जजशे एटले विद्यामंत्रादिक शीख वशे इत्यादिक लालचनी बुद्धिये वांदे, अथवा न ही वांदीश तो रीश करशे एवं जाणीने वांदे, ते अगीयारमो (जयंतं के०) जजंत दोष जाणवो. तथा एमने नही वांदीश तो मुजने गञ्जादिकथी बाहिर काठी मूकशे, अथवा शापादिक आक्रोश करशे, इत्यादिक जयें करी वांदे, ते बारमो (जय के०) जयदोष जाणवो. तथा जो हुं जली रीते वांदीश तो सर्व एम जाणशे जे ए सामाचा रीमां कुशल ठे, माह्यो ठे, विधिप्रवीण ठे, एवी

रीते जाणपणाना गारवे करी वांदे, ते तेरमो (गारव के०) गारव दोष जाणवो. तथा एमनी साथे महारे पूर्वे मित्राइ ठे, एवं जाणी मित्रादिकनी अनुवृत्तिये वांदे, ते चौदमो (मित्र के०) मित्रदोष जाणवो. तथा जे ज्ञानदर्शनादिक कारण विना बीजा अन्य कारण जे वस्त्रादिक पदादिक मुज्जने देशे, एम उद्देशीने जे वांदे, ते पन्नरमो (कारण के०) कारण दोष जाणवो. तथा जे चोरनी पेरे ठानो रह्यो थको वांदे एटले परथी पोताना आत्माने ठानो राखे, रखे कोइ मुज्जने नलखी लेशे तो माहारी लघुता थशे. एवीरीते पोताने बुयावतो वांदे, ते शोलमो (तिन्नं के०) स्तैन्यदोष जाणवो. तथा आहारादिकनी वेलाये प्रत्यनीकपणे अनवसरे वांदे, ते सत्तरमो (पन्निणीय के०) प्रत्यनीक दोष जाणवो. तथा क्रोधे धमधम्यो थको वंदना करे, अथवा क्रोधांतप्रत्ये वांदे, ते अठारमो (रुठ के०) रुष्टदोष जाणवो. तथा जे घणीये वार बांद्या, तो पणप्रसन्न थता नथी तेम कोपमां पण थता नथी

१५८ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

काष्ठनी पेरे देखाय ठे, एम तर्जना करतो वांदे, अथवा तर्जनी अंगुलियादिके तर्जना देतो थको वांदे, एटले कहे के एने रूपेशी शुं ? अने तुठेशी पण शुं ? एम तर्जतो थको वांदे, ते उगणीश मो (तर्जिय के०) तर्जित दोष जाणवो. तथा जे मायादिक कपटें करी वांदे, अथवा ग्लानादि क व्यपदेश करी सम्यक् प्रकारे न वांदे, ते वी शमो (सठ के०) शठ दोष जाणवो. तथा हे गणि ! हे वाचक ! तमने वांदवाची शुं फल थाय ? एवी रीते जात्यादिकनी हेलना करतो थको वांदे, ते एकवीशमो (हिलिय के०) द्विद्वित दोष जाणवो. तथा अर्द्ध वांदणां देइने वचमां वली देशकथादिक विकथान करतो करतो अजि याने वांदे, ते बावीशमो (विपलियचिअयं के०) विपलितचित्तकं एटले विपलितचित्त दोष जाणवा ॥ १४ ॥

जे मुंगो रही ठानो मानो बेसे तेने कोइ बीजो जाणी जाय जे आ ठानो बेसी रह्यो ठ तो वांदे तथा कोइ अपरनुं वचमां अंतर ठते न

वांदे, एम दीतुं अणदीतुं करे, एटले कोइये दी
 हुं, कोइये न दीतुं एम लाजतो थको अंधारामां
 वांदणां आपे, ते त्रैवीशमो (दिष्टमदिष्टं के०)
 दृष्टादृष्ट दोष जाणवो. तथा जे पोताना मस्तक
 ने एक देशे करी एटले मस्तकनुं एक पासुं गुरुने
 पगे लगामे तथा मुझाहीन पणे धर्मोपकरणादिक
 विपरीत पणे राखतो ठतो वांदे, ते चोवीशमो
 (सिंगं के०) शृंग दोष जाणवो. तथा जे राजा
 दिकना कर वेठनी पेरे जाणीने वांदे, पण कर्म
 निर्झराने अर्थे वांदे नही, ते पच्चीशमो (कर
 के०) करदोष जाणवो. तथा जे गुरुने वांदणां
 दीधां विना बुटको नथी, केवारे एथी बुटशुं ? एम
 चिंतवतो वांदे, ते ठवीशमो (तन्मोअण के०)
 तन्मोचन दोष जाणवो. तथा सत्तावीशमा आ
 श्लिष्टाना श्लिष्टदोषनी चनुजंगी थाय ते आवी
 रीते के, हाथे करी रजोहरण अने मस्तक फर
 से ए प्रथम ज्ञांगो ते शुद्ध जाणवो, तथा रजोह
 रणने हाथ लगामे पण मस्तके हाथ न लगामे,
 ए बीजो ज्ञांगो, तथा मस्तके हाथ लगामे पण

१६० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

रजोहरणे हाथ न लगाने ते त्रीजो ज्ञांगो, तथा रजोहरण अने मस्तक वेहुने हाथ फरसे नही एटले लगाने नही, आश्लेषे नही, ते चोथो जंम जाणवो. ए चार ज्ञांगामां प्रथम ज्ञांगो शुद्धे अने पाठला त्रण ज्ञांगा अशुद्ध दोषावतार जाणवा. ए त्रण ज्ञांगे करी वंदन करे ते सत्तावीशमो (अणिङ्गालिङ्गं के०) आश्लिष्टानाश्लिष्ट दोष जाणवो. तथा जे आवश्यकदिकें पाठ आलावा असंपूर्ण कहेतो थको वांदे, ते अठ्ठावीशमो (ऊं के०) ऊंश दोष जाणवो. तथा जे वांदणे वां दीने पत्ती महोटे शब्दे करी ' मन्त्रेण वंदामि ' एम कहे, ते उगणत्रीशमो (उत्तरचूलिअ के०) उत्तरचूलिका दोष जाणवो. तथा जे आलाप आ वर्त्तादिकने मूकनी परे अणउच्चरतो वांदे, ते त्रीशमो (मूत्रं के०) मूकदोष जाणवो. तथा जे आलावाने अत्यंत महोटे स्वरें उच्चर करतो वां दे, ते एकत्रीशमो (ढड्ढर के०) ढड्ढर दोष जाणवो. तथा जे अंबुअरानी परे रजोहरण ठेहने थ हण करी रजोहरणाने ज्ञामास्तो थको वांदणां

गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १६१

आपे, ते (च के०) वली बत्रीशमो (चुमलियं के०) चुमलिक्र दोष जाणवो ॥ १५ ॥

ए पूर्वोक्त (बत्तीसदोस के०) बत्रीश दोष तेणे करीने रहित थको (परिसुद्धं के०) परिशुद्ध निर्दोषपक्षे (किङ्कमं के०) कृतिकर्म ज वांदणां तेने (गुरुणं के०) गुरुना चरण प्रत्ये (जो के०) जे ज्ञव्य प्राणी (पञ्जइ के०) प्रयुंजे, एटले आपे ठे (सो के०) ते प्राणी (अचिरेण के०) श्रोत्रा कालमां (निघाणं के०) निर्वाण एटले कर्मरूपदावानलनो उपशम जे मोक्ष ते प्रत्ये (पावइ के०) पागे (वा के०) अथवा (विमाणवासं के०) वैमानिक देवपणाना वास प्रत्ये पागे ॥ १६ ॥ एटले ए तेरमुं बत्रीश दोष नुं छार पूरुं थयुं, उत्तर बोल १५१ अथा ॥

इवे वांदणां देतां ठ गुण उपजे, तेनुं
चौदमुं छार कहे ठे.

इह उच्च गुणा विणुन, वयारमाणाइ
जंग गुरुपूत्रा ॥ तिन्त्रयराणय आणा, सु

१६३ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

अधम्माराहणा किरिया ॥२७॥दारं॥१४॥

अर्थ:- (इह के०) ए वांदणाने विषे (ठच्च के०) ठ वली (गुणा के०) गुण उपजे ते कहे ठे. तेमां एक तो (विणुवयारं के०) विनयो पचार करवो ते गुण उपजे एटले जे विशेषे करी सर्वकर्मनो नाश करे तेने विनय कहीयें. तेहिज उपचार एटले आराधवानो प्रकार जाणवो. बीजो (माणाइजंग के०) पोताना अजिमानादिकनो जंग आय एटले पोताना माननुं गालवुं थाय. त्री जो (गुरुपूआ के०) गुरु जे पूज्यजन तेमनी पूजा सेवा जक्तिनुं साचववुं थाय. चोथो सभस्त कट्याणनुं मूल रूप एवी (तिन्नयराणय के०) श्रीतीर्थंकर देवनी (आणा के०) आज्ञा तेनुं आराधन आय एटले आज्ञानुं पालवुं आय केमके जगवंते विनय मूल धर्म कह्यो ठे, तथा पांचमो (सुयधम्माराहणा के०) श्रुतधर्मनी आराधना थाय, केमके श्रुतज्ञान जे गुरु पासेंथी जणवुं ते पण वंदन पूर्वक जणवुं कह्युं ठे. तथा ठठो गुण तो परंपरायें एथी (अकिरिआ के०) अक्रियारूप

फल एटले सिद्धपणुं पामीयें ए ठ गुण वांदणां
देवाथी नपजे, तेनुं चौदसुं द्वार पूर्ण थयुं, उत्तर
बोल १५७ थया ॥ १७ ॥

हवे त्रण गाथायें करी गुरुस्थापनानुं पत्ररमुं
द्वार कहे ठे.

गुरुगुणजुत्तं तु गुरुं, ठाविजा अहव
तन्न अस्काइं ॥ अहवा नाणाइतिअं, ठ
विज्ज सस्कं गुरुअजावे ॥ १७ ॥ अस्के व
रामए वा, कठे पुठ्ठे अ चित्तकम्मे अ ॥
सप्रावमसप्रावं, गुरुठवणा इत्तराव कहा ॥
१८ ॥ गुरुविरहंमी ठवणा, गुरुवएसोव दं
सण्णं च ॥ जिणविरहंमी जिणबिंब, से
वणा मंतणं सहलं ॥३०॥दारं॥१५॥

अर्थः—(गुरु के०) महोटा विशेष प्रतिरूपादि
ठत्रीश (गुणजुत्तं के०) गुणें करी युक्त एवा
(तु के०) निश्चें (गुरुं के०) गुरुने (ठाविजा के०)
स्थापन करीने तेनी आगल प्रतिक्रमणादि क्रिया

१६४ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

करीयें (अइवा के०) अथवा (सखं के०) साक्षात् पूर्वोक्त गुणयुक्त एवा (गुरुअज्ञावे के०) गुरुनो अज्ञाव ठते (तह के०) तत्र एटले ते गुरुने स्था नके (अस्काइं के०) अक्षादिक स्थापनीने तेनी आगल क्रिया करीयें ते अक्षादिक स्थापनाचार्य न होय तो (नाणाइतियं के०) ज्ञानादिक त्रण एटले एक ज्ञान, बीजुं दर्शन, त्रीजुं चारित्र, ए त्रणेना उपकरण जे पोथी नोकरवाली प्रमुख ठे तेने (ठविज्ज के०) स्थापनीने तेनी आगल क्रिया करीयें. परंतु अगुरुने विषे गुरुबुद्धि आणीने तेनी आगल क्रिया करवी नहीं. केमके आगभमां अगुरुने विषे जे गुरुबुद्धि आणवी तेने अत्यंत आकरुं लोकोत्तर मिथ्यात्व कहुं ठे ॥ १७ ॥

हवे अक्षादिक जे कया ते कहे ठे. एक (अस्के के०) अक्ष ते चंदन प्रसिद्ध मालानी स्थापना जाणवी, तेना अज्ञावे (वरामए के०) वराटके एटले त्रण लींटीना कोमानी स्थापना करवी, (वा के०) अथवा (कठे के०) काष्ठ मांदा मांदा प्रमुख चंदना दिकनी पाटी आदिकनी स्थापना करवी, (पुठे के०)

पुस्तकनी स्थापना करवी, (अ के०) वली तेना अज्ञावें (चित्तकम्मे के०) चित्रकर्म ते गुरुनी मूर्तिनां चित्राम आलेख, अथवा गुरुनी काष्ठनी प्रतिमा ए पाठ श्रीअनुयोगद्वार सूत्रधी लखीयें ठैयें, “ से किंतं ठवणाणुसा जसं वा अस्के वा वरामए वा कठकम्मे वा पोडुकम्मे वा लेपकम्मे वा चित्तकम्मे वा गंधिकम्मे वा वेढिकम्मे वा पूरिकम्मे वा संघातिकम्मे वा एगे अणेगे वा सप्राउ वा असप्राउ वा ठवणा ठविज्जत्ति ॥ एवी रीतें गुरुनी स्थापना करवी. ते बे प्रकारें जाणवी ते कहे ठे. (सप्रावमसप्रावं के०) एक सप्रावस्थापना अने बीजी असप्राव स्थापना तिहां गुरुनी मूर्ति तथा प्रतिमादिकनी आकार सहित जे स्थापना ते सप्राव स्थापना जाणवी, अने आकार विभा अक्षादिकनी जे स्थापना करवी ते असप्राव स्थापना जाणवी, वली (गुरुठवणा के०) गुरुनी स्थापना ते एक (इत्तर के०) इत्तर अने बीजी (यावकहा के०) यावत् कथिका तेमां इत्तर ते धोरा काल लगे स्थापना रहे, जेम नोकरवाली

१६६ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

अने पुस्तकादिकनी जे स्थापना ठे, ते स्थापना क्रिया करवाने वखतें थापे. ठे, माटें ज्यां सुधी ते क्रिया करीयें, तिहां सुधी ते स्थापना रहे, जो दृष्टि तिहांनी तिहां राखीयें, तो रहे, नही तो वली फरी बीजी स्थापना स्थापवी परे, ते इस्वर कालनी स्थापना जाणवी. अने बीजी यावतक थिक स्थापना ते घणा काल पर्यंत रहे, ते प्रति मादिक तथा अक्षादिकनी बे प्रकारनी स्थापना करीयें ठैयें. ए स्थापनानी आशातना पण गुर्वादि कनी पेरें टालवी ॥ ३९ ॥

हवे स्थापना शा कारण माटें स्थापवी ? ते कहे ठे. जेवारें साक्षात् गुणवंत (गुरुविरहंमि के०) गुरुनो विरह एटले अज्ञाव होय, तेवारें (गुरुवदेसोवदंसणं के०) गुरूपदेशोपदर्शनने अर्थे एटले गुरुनो उपदेश देखामवाने माटें (ठव णा के०) स्थापना स्थापवी जोड्यें (च के०) इहां ज्ञावार्थ ए ठे जे, स्थापनानी आगल क्रिया करतां ते एवुं जाणे जे गुरुज मुऊने आदेश आपे ठे, ते महारे इहाकारि कही प्रमाण करवुं. केम

के ? गुरुना अज्ञावे जे धर्मानुष्ठान करवुं, ते शून्य ज्ञाव गणाय. हवे दृष्टांत कहे ठे. जेम (जिणवि रहंमी के०) हमणां श्रीजिनेश्वरनो विरह ठतां (जिणबिंब के०) श्रीतीर्थकरना बिंब एटले प्रति मानी (सेवण के०) सेवन करीने (आमंतणं के०) आमंत्रण करवुं. जे हे जगवंत ! तमे मुज ने संसार समुद्रकी तारो, मोक्ष आपो इत्यादि क जे कहेवुं, ते (सहलं के०) सकल आय ठे. ए दृष्टांते इहां पण श्रीगुरुना विरहें गुरुनी स्थापना पण सफल होय ठे. ए गुरु स्थापनाना एकज बोलनुं पत्ररमुं द्वार अयुं. उत्तर बोल ? एए थया ॥ ३० ॥

हवे बे प्रकारना अवग्रहनुं शोलमुं द्वार कहे ठे.

चनुदिसि गुरुगहो इह, अद्भुत तेरस करे सपरपस्के ॥ अण्णुनायस्ससया, न कप्पए तन्न पविसेउ ॥ ३१ ॥ दारं ॥१६॥

अर्थः—(इह के०) ए श्रीजिनशासनमांहे (गुरुगहो के०) गुरुशकी अवग्रह (चनुदिसि

१६७ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

के०) चारे दिशाने विषे (सपरपस्के के०) स्व
अने परपक्ष आश्रयी अनुक्रमे केटलो केटलो
होय ? ते कहे ठे. तिहां एक (अक्षुठ के०) सा
ना त्रण अने बीजो (तेरस के०) तेर (करे
के०) हाथनुं जाणवुं. तेमां स्वपक्ष ते पोतामां
साधु साधुमां अने बीजा श्रावक जाणवा. तथा
परपक्ष ते साधु अने साध्वी तथा श्राविका जा
णवी. तेमां साधु साधुने तथा श्रावकने मांहोमां
हे सामा त्रण हाथ वेगलो अवग्रह होय अने गु
र्वादिकथी साध्वी तथा श्राविकाने तेर हाथ वेग
लो अवग्रह होय. तेमज साध्वी तथा श्राविकाने
मांहोमांहे सामा त्रण हाथनो अवग्रह होय (त
ठ के०) तेटला अवग्रहमांहे (अणणुनायस्स
के०) गुरुनी अनुज्ञा लीधा विना (सया के०)
सदा निरंतर (पविसेतुं के०) प्रवेश करवाने
वली (नकप्पए के०) न कळपे. ए बे अवग्रहनुं
शोलसुं द्वार थयुं. उत्तर बोल १६१ थया ॥११॥

हवे वादणांना सूत्रांना अक्षरी संख्यांनुं
सत्तरमुं चार तथा पदनी संख्यांनुं
अठारमुं चार कहे ठे.

पण तिग बारस डुग तिग, षठरो ठ
छाण पय इगुणतीसं ॥ गुण तीस सेस
आव, स्सयाइं सव पय अमवत्रा ॥३५॥
॥ दारं ॥ १७ ॥ १८ ॥

अर्थः—प्रथम वंदनक सूत्रना अक्षर (११६)
ठे. तेमां लघु अक्षर (१०१) ठे, अने गुरु अ
क्षर, तो इच्छामिथी मांकीने वोसिरामि पर्यंत प
चीश ठे ते लखे ठे, ङा जा ग्ग जो प्य कं ता
जं क क ती न्ना क क क व व छो व म्मा
क स्स क प्पा. ए पचीश अक्षर गुरु जाणवा
एटले सत्तरमुं वंदनक सूत्रना अक्षरोनुं चार अयुं.
उत्तर बोल (३८७) अया.

हवे अठारमुं वंदनक सूत्रना पदनी संख्यांनुं
चार गाथाना अर्थे कहे ठे. तिहां 'विज्ञक्त्यंतं पदं'
एटले विज्ञक्ति जेना अंतमां होय तेने पद कहीये

१७० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

ते इहां वंदनक सूत्रना ठ स्थानक मध्ये सर्व म
ली अष्टावन पदनी संख्या ठे, तिहां प्रथम स्था
नकमां इहामि, खमासमणो, वंदिनं, जावणिजा
ए, निसीहियाए, ए (पण के०) पांच पद जाणवां
तथा बीजा स्थानकमां अणुजाणह, मे, मि
नुगहं, ए (तिग के०) त्रण पद जाणवां, तथा
त्रीजा स्थानक मध्ये निसीहि, अहो, कायं, काय
संफासं, खमणिज्जो, जे, किलामो, अप्पकिलंता
णं, बहुसोज्जेण, जे, दिवसो, वइक्कंतो. ए (बारस
के०) बार पद जाणवां, तथा चोथा स्थानकमां
जत्ता, जे, ए (डुग के०) बे पद जाणवां. तथा
पांचमा स्थानकमां जवणिज्जं, च, जे, ए (तिग
के०) त्रण पद जाणवां, तथा षठा स्थानकमां
खामेमि, खमासमणो, देवसियं, वइक्कमं, ए (च
नुरो के०) चार पद जाणवां, एम (षष्ठाण के०)
ठ स्थानकने विषे (पय इगुणतीसं के०) नुग
णत्रीश पद जाणवां.

तथा (सेस के०) शेष रद्यां जे (गुणतीस
के०) नुगणत्रीश पद त (आवस्सियाइं के०)

आवस्सिआएथी मांकीने वोसिरामि पर्यंत थाय,
 तेवारें (सब के०) सर्वे मलीने (पय के०) पद
 (अरुवन्ना के०) अठ्ठावन थाय ठे. हवे ए पाठला
 नगणत्रीश पद कही देखामे ठे. आवस्सियाए प
 क्किडमामि खमासमणाणं देवसियाए आसायणाए
 तित्तीसन्नयराए जं किंचि मिञ्जाए मणडुक्कणाए व
 यडुक्कणाए कायडुक्कणाए कोहाए माणाए मायाए
 लोन्नाए सब्बकालियाए सब्बमिञ्जोवयाराए सब्बध
 म्माइक्कमणाए आसायणाए जो मे अइयारो कन्
 तस्स खमासमणो पन्निक्कमामि निंदामि गरिहा
 मि, अप्पाणं वोसिरामि. ए नगणत्रीश पद अयां.
 आ ठेकाणें केटलाएक जंकिंचिमिञ्जाए ए एक पद
 माने ठे तथा केटलाएक आवस्सियाए ए अनि
 ष्ठित पद ठे माटे नथी गणता. तेमाटे बहुश्रुत
 कहे ते प्रमाण जाणवुं. ए अठ्ठावन पदनुं अठ्ठारमुं
 छार अयुं. उत्तर बोल ४४५ अया ॥ ३९ ॥

इवे वांदणांना दायकना स्थानकनुं नगणीशमुं
 छार कहे ठे.

इत्थाय अणुन्नवणा, अवावाहं च ज

१७३ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

त्त जवणा य ॥ अवरारह खामणावि य,
वंदणा दायस्स ठठाणा ॥ ३३ ॥ दारं ॥ १९ ॥

अर्थः—(इच्छाय के०) इच्छामि खमासमणो
वंदिजं जावणिज्जाए निसीहिआए लगे पांच प
दनुं प्रथम स्थानक जाणवुं, तथा (अणुन्नवणा
के०) असुजाणह मे मिउग्गहं ए त्रण पदनुं बी
जुं स्थानक, तथा (अद्वाबाहं च के०) अब्याबाध
एटले निराबाध पणुं पूठवा अर्थे निसीहिथी मां
नीने दिवसो वइक्कंतो पर्यंत बार पदोनुं त्रीजुं
स्थानक जाणवुं, तथा (जत्त के०) जत्ता जे ए
बे पदोनुं चोथुं स्थानक, तथा (जवणाय के०)
जवणिज्जं च जे ए त्रण पदनुं पांचमुं स्थानक,
तथा (अवरारहखामणाविय के०) अपराधनुं ख
माववुं एटले खामेमि खमासमणो देवसियं वइ
क्कमं ए चार पदोनुं ठहुं स्थानक जाणवुं. अपिच
एटले वली ए (वंदणदायस्स के०) वांदणानो
जे देवावालो तेनां (ठठाणा के०) ठ स्थानक
जाणवां. ॥ ३३ ॥ ए ठ स्थानकनुं उगणीशमुं द्वार
थयुं ॥ उत्तर बोव ४५१ अया.

गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १७३

हवे ए स्थानकमां ठ गुरु वचन होय तेनुं वीशमुं
घार कहे ठे.

ठंदेणणुजाणामि, तहत्ति तुप्रंपि वटए
एवं ॥ अहमवि खामेमि तुमं, वयणाइं वं
दणारिहस्स ॥ ३४ ॥

अर्थः—जिहां इत्थामि खमासमणो वंदितं जा
वणिजाए निसीहिआए एटलो पाठ शिष्य कहे,
तेवारें गुरु जो वांदणां देवरावे तो (ठंदेण के०)
ठंदेण ए पाठ कहे, अने वांदणां न देवरावे तो
“ तिविहेण ” एवो पाठ कहे, ए प्रथम गुरुवचन
जाणवुं, तथा ‘अणुजाणह मे मिउग्गहं’ ए पाठ
शिष्य कहे, तेवारें गुरु कहे (अणुजाणामि के०)
आज्ञा आपुं ठुं: ए बीजुं गुरुवचन जाणवुं, तथा
निसीहि इत्यादिक जेवारें शिष्य कहे, तेवारें गुरु
कहे (तहत्ति के०) तथेति ए त्रीजुं गुरुवचन जा
णवुं, तथा जेवारें जत्ता जे इत्यादि शिष्य कहे,
तेवारें गुरु कहे (तुप्रंपिवटए के०) तुमने कानें
पण वर्ते ठे ? ए चोशुं गुरुवचन जाणवुं, तथा जे

१७४ गुरुवन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

वारें जवणिऊं च ज्ञे शिष्य कहे तेवारे गुरु कहे
(एवं के०) एमज, तुं पूढे ठे तेमज. ए पांचमुं
गुरुवचन जाणवुं. तथा जेवारें खामेमि खमास
मणो शिष्य कहे, ते वारे गुरु कहे (अहमविखा
मेमितुम के०) हुं पण खमावुं तुं तुम प्रत्ये. ए
बहुं गुरुवचन जाणवुं. ए ढ (वयणाइं के०) व
चन ते (वंदण के०) वांदणां देवा योग्य (आरि
हस्स के०) आचार्यादिकनां जाणवां, एटले वी
शमुं ढ गुरुना प्रतिवचननुं द्वार पूर्ण थयुं. उत्तर
बोल ४५७ थया ॥ ३४ ॥

हवे त्रण गाथायें करी तेत्रीश आशातनानुं
एकवीशमुं द्वार कहेठे. तिहां प्रथम आशातना
शब्दनो अर्थ करे ठे. जिहां ज्ञान, दर्शन अने चारि
त्र तेनो (आय के०) लाज्ज आय ते लाज्जने
(शानता के०) पामवुं नाश करवो तेने आशात
ना कहियें ते इहां शिष्यादिक जो अविनयथी प्र
वर्त्तता होय, गुरु आदिकनी आशातना करे,
ते तेत्रीश प्रकारे ठे तेनां नाम गाथाना अ
र्थथी कहे ठे.

गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित. १७५

पुरञ्च पस्कासन्ने, गंता चिठ्ठा निसी
अणायमणे ॥ आलोयण पम्सुणणे, पु
वालवणे अ आलोए ॥ ३५ ॥ तह उव
दंस निमंतण, खद्दा ययणे तहा अपम्सि
सुणणे ॥ खद्दति य तद्गए, किं तुम त
जाय नो सुमणे ॥ ३६ ॥ नो सरसि क
हत्तिता, परिसंजिता अणुठिवाइ कहे ॥
संथार पायघट्टण, चिठ्ठु च समासणे आ
वि ॥३७ ॥ दारं ॥ ३१ ॥

अर्थः—प्रथम गुरुने (पुरञ्च के०) आगल
चालतां शिष्यने विनयजंगादिक लागे माटे ए
अकारणें आशातना थाय परंतु जो मार्गादिकनी
विषमता होय अथवा गुरुने मार्ग देखाम्ना माटे
जो गुरुथी आगल चालवुं पन्ने तो ते अकारणमां
गणाय नही. बीजी (पस्का के०) गुरुने पम्सु
बेहु पासे गमन करे गुरुनी बराबर चाले तो आ
शातना थाय, त्रीजी (आसन्नेगंता के०) एमज

१७६ गुरुवन्दन ज्ञाप्य अर्थसहित.

गुरुने आसन्ने एटले अरुकतो गंता एटले चाले पत्रवाने हूकूमो चाले तो श्वास, ठीक, श्लेष्म, उग्रसादि दोष रूप आशातना थाय, एम ए त्रण आशातना जेटले जूमिजागे गुरुनी साथे चालतां थकां थाय, तेटलेज जूमिजागें गुरुनी पासै (चि षण के०) उजा रहेवाथकी पण पूर्वोक्त त्रण आशातना थाय. एम त्रण स्थानके गुरुनी पासै (निसिअणा के०) बेसता थकां पण पूर्वोक्त त्रण आशातना थाय. एवं नव थइ. दशमी (आयमणे के०) आचमने एटले गुरुनी साथे उच्चार जूमिये गयां थकां शिष्य जो आचार्यथकी पहेला आचमन लीये अथवा गुरुनी पहेलां चलु करे अथवा हाथवाणी लीये तो आशातना थाय. अगीयारमी उच्चारादिक बहिर्दिशी गुर्वादिक साथे आव्या षठी गमणागमणाथी जो गुरुथकी प्रथम (आलोयण के०) आलोये, तो आशातना थाय, बारमी गुर्वादिक वनेरा तथा रत्नाधिक जे होय ते रात्रिये बोलावे जे कोण सूतो ठे ? कोण जागे ठे ? एम वचन सांजलतो जागतो थको पण (अप

निसुणणे के०) अण सांजलतानीपेरें पाठो प्रत्यु
 तर नहीं आपे तो आशातना थाय, तेरमी गुरु
 आदिकने आलाववा बोलाववा योग्य एवा कोइ
 श्रावकादिक आव्या होय अथवा आवेला जे तेने
 आवर्ज्जा माटे गुरु बोलाव्यानी (पुढालवणोय
 के०) पूर्वेज पोते बोलावे तो आशातना थाय,
 (अ के०) वली चौदमी अशन पान खादिम स्वा
 दिम ए चारे आहार रूप जे जिह्वा आणी होय ते
 प्रथम कोइ बीजा शिष्यादिक आगल आलोर्डने
 पठी गुरु आगले (आलोए के०) आलोचे तो
 आशातना थाय ॥ ३५ ॥

पन्नरमी (तह के०) तेमज वली अशनादिक
 चार जे लव्या होय ते प्रथम बीजा यतिने देखा
 नीने पठी गुरुने (उवदंस के०) देखामे तो आ
 शातना थाय, शोलमी तेमज अशनादिक चार
 लाव्या होय तेनी प्रथम बीजा यतिने निमंत्रणा
 करे के आ ज्ञात पाणी लेशो ? पठी गुरुने (नि
 मंतण के०) निमंत्रणा करे तो आशातना थाय.
 सत्तरमी अशनादिक चार सूरि प्रमुख साथें जि

१७८ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

कार्ये आणीने पढी गुर्वादिकने पूढ्या विना जेनी
साथे पोतानुं मन माने तेने मधुर जाणीने (खर
के०) खवरावे तो आशातना लागे, अठारमी गु
र्वादिक तथा रत्नाधिक साथे जमतो थको (आ
यणेण के०) अज्ञानादिक स्निग्ध सरस होय ते
पोतेंज वावरे, ते आशातना जाणवी. यदुक्तं द
शाश्रुतस्कंधसूत्रे ॥ सहेअसणं वा राइणिएसेहिं
जुंजमाणे तठ सेहे खरं खरं मायं मायं नसहं
नसहं मणुसं मणुसं मणामं मणामं निरं निरं
लुस्कं लुस्कं आहारित्ता हवइ आसायणा लेहस्त
त्ता ॥ (तहा के०) तेमज उगणीशमी गुरु जे
वारें साद करे तेवारें (अपमिसुणणे के०) अप्र
तिश्रवणे एटले अणसांजलतानी पेरें गुरुने पागे
जुबाब आपे नही, ते आशातना जाणवी. ए आ
शातना पूर्वे कही ठे, परंतु ते रात्रिसंबंधी शयन
करवा पढीनी जाणवी, अने आ ते दिवससंबंधि
धिठाइपणे तथा अनाज्ञोग पणे जाणवी. वीशमी
रत्नाधिक तथा गुर्वादिक जेदारें साद करे, तेवारें
तेने (खरत्तिअ के०) खर एटले अत्यंत कर्कश

महोटे स्वरे करी परुत्तर घणा वाले, कहे के अरे
 ज्ञाइ खाधो रे ज्ञाइ खाधो ! केम केरु मूकता
 नथी. इत्यादिक कठिन वचन बोले, अथवा आ
 क्रोश गाढस्वरादिक गुरुने करावे. ते आशातना
 जाणवी, वली एकवीशमी गुर्वादिकें बोलाव्यो
 थको (तन्नगए के०) त्यांश्रीज एटले पोताने ठे
 काणें बेठो थकोज उत्तर आपे, परंतु गुरुनी स
 मीपें आवीने जबाप न आपे तो आशातना था
 र्य. बावीशमी वली गुर्वादिकें बोलाव्यो थको क
 हे के (किं के०) शुं ठे ते ? (तुम के०) तमें
 कहो. कोण कहेवरावे ठे ? शुं कहो ठो ? इत्या
 दिक विनयहीन वचन बोले, ते आशातना जा
 णवी, तथा त्रेवीशमी वली गुर्वादिकें बोलाव्यो थको
 कहे के तूंज कां नथी करतो ? एवी रीतें पोता
 ना पूज्यने एक वचनांत बोलावे अथवा कहे के
 तमे कोण थका मुऊने प्रेरणा करो ठो ? इत्या
 दिक वचन कहे, ते आशातना जाणवी. चौवी
 शमी गुर्वादिक तथा रत्नाधिक शिष्यने कहे के
 तमें समर्थ ठो, पर्यायें लघु ठो, माटे वृद्धुं तथा

१८० गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

ग्लाननुं वैयावच्च करो तेवारें ते पाठो जबाप आपे
के जो तमेंज लाज जाणो ढो, तो तमे पोतें केम
नथी करता ? तथा तमारो बीजो पण शिष्यादि
कनो बहु परिवार ढे ते शुं लाजना अर्थी नथी ?
तो तेमनी पासें करावो. तेवारें वली गुर्वादिक
तेने कहे के हे शिष्य ! तमे आलसु न थान. ते
वारें वली गुरुने कहे के तमे ते शुं अमनेज दीठा
ढे ? एवी रीतनां वचन बोलीने गुरुनी (तज्जय
के०) तर्जना करे ते आशातना जाणवी. पच्ची
शमी गुर्वादिक धर्मकथा कहेता होय तेवारें शि
ष्य दुमणो थाय परंतु (नोसुमणे के०) सुमनो
न थाय, गुर्वादिकना गुणनी प्रशंसा करे नही
अने कहे के तमे गृहस्थने विशेष प्रकारें समजा
वो ढो, कहो छो, ते रीतें अमने समजावता नथी
अथवा गुर्वादिक तथा रत्नाधिकनो जे रागी
होय तेने देखीने दुमणो थाय ते आशातना
जाणवी ॥ ३६ ॥

ठवीशमी जेवारें गुरु कथा करता होय ते
वारें कहे के तमने ए अर्थ (नोसरसि के०)

नथी सांज्ञरतो? आ अमुकनो अर्थ एम न होय. एवी रीतें कहेतां आशातना लागे. सत्तावीशमी गुर्वादिक कथा करता होय तेनी वचमां पोतानुं माहापण जणाववाने अर्थ सज्य लोकने कहे के ए कथा हुं तमने पढी समजावीश एम कही (कहञ्जिता के०) कथानो छेद करे, ते आशात ना जाणवी, अठावीशमी गुरु कथा कहेता होय अने तेने सज्य लोक हर्षवंत हृदयथी सांज्ञलतां होय ते सज्य जनाने देखतां उतां गुरुने कहे के एवमी शी कथा कहो ठो? हमणां जिहानो अबसर ठे, जोजनवेला पोरिसि वेला ठे, एम कही (परिसंज्ञिता के०) पर्षदानो जंग करे तो आशातना थाय, जगणत्रीशमी गुर्वादिक धर्मक था कही रह्या पढी पर्षदा (अणुठिवाइ के०) अणुठे थके तेज कथाने पोतानुं माहापण जणा ववाने हेतुयें जे गुरुयें अर्थ कह्यो होय तेहिज अर्थ वली विशेषथी विस्तारी चर्ची देखामाने (कहे के०) कहे तो आशातना थाय, त्रीशमी (संथा रपायघट्टण के०) गुरुनी शय्या तथा संथाराने

१८२ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

पोताना पादादिकें करी संघट्टे तेने खमावे नही तो आशातना थाय, इहां शय्या ते सर्वांग प्रमाण जाणवी, अने संथारो ते अढी हाथ प्रमाण जाणवो, अथवा शय्या ते ऊर्णादिवस्त्रमय जाणवी, अने संथारो ते दर्जादिक तृणमय जाणवो. एक त्रीशमी गुरुनी शय्या संथारो तथा बेसणादिकने विषे (चिठ के०) तिष्ठेत् एटले बेसे, अथवा आ लोटे असज्य शरीरने अवयवे करी फरसे, तो आशातना थाय, बत्रीशमी गुरुथी (उच्च के०) उंचे आसने बेसे, अथवा अधिक बेसणे बेसे तथा गुरु जेवां वस्त्र पहेरे, तेथकी अधिक मूल्यवालां वस्त्रादिकनो परिजोग करे, तो आशातना थाय, ते त्रीशमी (समासणोयावि के०) गुरुने समान आसने बेसे, अथवा गुरुना जेवां वस्त्रादि होय, ते वांज समान वस्त्रादिकनो परिजोग करे तो आशातना थाय ठे. इहां अपिशब्द निश्चयवाचक ठे, तथा गुरुने आगल अने पाठल तथा बे बाजुयें बे सवादिकनी आशातना तो पूर्वे कहेली ठे. ए ते त्रीश आशातना टालतो थको शिष्य विनयी क

देवाय, ते शिष्य वांदणां देवा देवराववाने योग्य
जाणवो, ए प्रवचनपात्र आय ॥ ३७ ॥ ए तेत्रीश
आशातनानुं एकवीशमुं द्वार संपूर्ण थयुं. सर्व
बोल (४९०) थया ॥

हवे बे विधिनुं बावीशमुं द्वार कहे ठे. एटले
पन्तिकमणुं करवानी सामग्रीना अज्ञावें तथा बे
प्रतिक्रमण करणादि पर्याप्तिने अज्ञावे प्रज्ञातें अ
ने संध्याये वांदणां बे देवां. ते बेहु विधिनो अनु
क्रम जाणवो, ते कहे ठे.

इरिया कुसुमिणुस्सग्गो, चिइवंदण
पुत्ति वंदणाल्लोयं ॥ वंदण खामण वंदण,
संवर चउ त्तोत्त उ सज्जाउ ॥ ३८ ॥

अर्थः—तिहां प्रथम प्रज्ञातनो वंदनक विधि
कहे ठे. इहां पहेली ? (इरिया के०) इरियाप
थिकी प्रतिक्रमीने, पढी २ (कुसुमिणुस्सग्गो
के०) कुसुमिण डुसुमिण उमाविणी निमित्ते
चारं लोग्गस्सनो कानस्सग्ग करे, ते वार पढी
३ आदेश मागीने, (चिइवंदण के०) चैत्यवंदन

१८४ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

करे, पढी ४ आदेश मागीने, (पुत्ति के०) मु
हपत्ति पम्ल्लेहे, पढी (वंदण के०) वांदणां बे
आपे, तेवार पढी ६ (आलोयं के०) राइयं आ
लोए, तेवार पढी ७ (वंदण के०) बे वांदणां
आपे. पढी ८ (खामण के०) अप्पुच्छिमि अप्पिं
तर राइउं खामवुं, पढी ९ (वंदण के०) बे
वार वांदणां आपे, पढी १० (संवर के०) पच्च
स्काण करे, पढी ११ (चउत्तोत्त के०) चार ख
मासमण पूर्वक जगवन् आचार्यादिक चारने थो
ज वंदन करे, पढी १२ (दुसज्जान के०) सञ्जा
यसंदिसाहुं, सञ्जाय करुं, ए बे खमासमणें बे
आदेश मागी सञ्जाय संदिसानं सञ्जाय करे. ए
प्रज्ञातवंदनकविधि जाणवो ॥ ३८ ॥

हवे संध्यावंदनकविधि अथवा लघुप्रतिक्रम
एविधि कहे ठे.

इरिया चिइवंदण पु, त्ति वंदणं चरि
मवंदणाल्लोयं ॥ वंदण खामण चउत्तो,

न दिवसुस्सग्गो दुसप्राण ॥ ३ए ॥
॥ दारं ॥ २२ ॥

अर्थः—प्रथम ? (इरिया के०) इरियावहि पन्निक्कमीने पढी आदेश मागी १ (चिइवंदण के०) चैत्यवंदन करे, तेवार पढी ३ (पुत्ति के०) सुहपत्ति पन्निक्कमे, पढी ४ (वंदणं के०) बे वां दणां दीये, ते देइने पढी ५ (चरिम के०) दि वसचरिम पच्चस्काण करे, पढी ६ (वंदण के०) बे वांदणां देइने ७ (आलोयं के०) देवसियं आ लोए. पढी ८ (वंदण के०) बे वांदणां देइने, ९. (खामण के०) देवसियं खामवुं करे, पढी १० (चउत्तोअ के०) चार खमासमणां देइ न गवानादिक चारने वांदी पढी आदेश मागीने ११ (दिवसुस्सग्गो के०) देवसियपायञ्चित्तविसो हणत्तं चार लोगस्सनो कानुस्सग्ग करी आदेश मागीने १२ (दुसप्राण के०) बे खमासमणे स अाय करे, एटले एक खमासमणे सअाय संदि साणं, बीजे खमासमणे सअाय करुं. इति सं ध्यावंदनकविधिः समाप्तः ए बावीशमुं चार प्रा

१७६ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

ज्ञातिकवंदन तथा संध्यावंदन मली बे विधिथे
करी बे प्रकारनुं कह्युं. उत्तर जेद ४९९ थया ॥३९॥

एयं किङ्कम्मविहिं, जुंजंता चरण
करण मानत्ता ॥ साहू खवंति कम्मं, अ
णोगज्जवसंचियमाणंतं ॥ ४० ॥

अर्थः—(एयं के०) ए पूर्वे कही आव्या जे
बोल, तेणे करी (किङ्कम्म के०) कृतिकर्म जे
वांदणां, तेनो जे (विहिं के०) विधि जे व्यव
हार ते प्रत्ये (जुंजंता के०) प्रयुंजतां थकां (च
रणकरणं के०) चरणसित्तरी अने करणसित्तरी
तेना गुणें करी (आनुत्ता के०) आयुक्त एटले
सहित एवा (साहू के०) जे साधु निर्ग्रथ चारि
त्रीया ते (अणोगज्जवसंचियं के०) अनेक जव
नां संचित एटले कोटि जन्मनां उपार्जन करेलां
अने जेनो (अणंतं के०) डुरंत विपाक ठे एटले
अनंतता काल पर्यंत जोगवाय एवां अठेइपणे रहे
नारां जे कर्म अथवा अनंत कालनां उपार्जन
करेलां एवां जे (कम्मं के०) कर्म ठे ते कर्मो

प्रत्ये तुरत शीघ्रपणे (खवंति के०) क्षेपवी नि
राकरण करे ठे, अर्थात् क्षय पमाने ठे ॥ ४० ॥

अप्पमइ जवबोहणं, ज्ञासियं विवरि
यं च जमिह मए ॥ तं सोहंतु गीयन्ता, अ
णज्जिनिवेसि अमच्चरिणो ॥ ४१ ॥ इति
गुरु वंदनकज्ञाप्यं समाप्तम् ॥

अर्थः—आ वांदणानो विचार ते (अप्पमइ
के०) अडप ठे मति जेहनी एवा जे (जव के०)
जव्यप्राणी तेमना (बोहणं के०) बोध ज्ञानने
अर्थे (ज्ञासियं के०) ज्ञांख्यो परंतु आवश्यक
बृहच्चृत्यादिक ग्रंथने विषे एना अत्यंत विस्तार
ठे त्यांथी विशेषे जोवुं, इहां संक्षेपथी कह्यो ठे.
तेमांहे जे अनाजोगें (विवरिअं के०) विपरीत
पणे (च के०) वली (जं के०) जे (इह के०)
ए ज्ञाप्यमांहे (मए के०) महाराथी कहेवाणुं
होय (तं के०) तेने वली (अणज्जिनिवेसि के०)
अकदाग्रही एटले हठवादरहित एवा अने (अ
मच्चरिणो के०) मत्सरपणाना परिणामें रहित,

१८८ गुरुवंदन ज्ञाप्य अर्थसहित.

गुणना रागी एवा जे (गीयज्ञा के०) गीतार्थ एटले गीतना अर्थ तेना जाण अर्थात् सूत्रार्थना जाण तथा निश्चय व्यवहारने विषे कुशल होय ते (सोहंतु के०) शोधजो, अर्थात् शुद्ध करजो. ए ४९९ बोलें करी श्रीगुरुने वांदणां देवानो विधि कह्यो ॥ आंहीं “ इच्छामि खमासमणो वंदि उं जावणिज्जाए निसीहिआए ” इत्यादिक गुरुवंदन सूत्र जो पण ग्रंथकारें मूल पाठमां गाथा रूपें कह्युं नथी, तो पण प्रसंगशी तेनो अर्थ लखवो जोइये, परंतु आ प्रतिक्रमणने विषे प्रथम सुगुरु वांदणांमां ते अर्थ सविस्तर लखाइ गये लो होवाशी आ ठेकाणे लख्यो नथी. इति श्री गुरुवंदनक ज्ञाप्य अर्थ सहित संपूर्ण ॥ ४१ ॥

हवे एवा गुणवंत गुरुप्रत्ये वांदणां देइने ते मना मुखशी यथाशक्तिये पञ्चस्काण लेवुं, केम के ‘ ज्ञानस्य फलं विरतिः ’ एवुं वचन ठे. वली आयम मध्ये कह्युं ठे के, “ पञ्चस्काणेषां जंतो जीवे किं जणयइ पञ्चस्काणेषां य आसव दाराइनिहं जंति ” तेमाटे पञ्चस्काण करवानो महोटो लाज

वे. ते पञ्चस्काण शुं ? अने ते केटला प्रकारनां पञ्चस्काणो वे ? इत्यादिक जाणवा माटे त्रीजुं पञ्चस्काण ज्ञाप्य कहे वे.

अथ

तृतीयपञ्चस्काणभाष्यप्रारंभः

तिदां प्रथम पञ्चस्काणनां नवद्वार एक गाथाये करी कहे वे.

दस पञ्चस्काण चञविहि, आहार डू बीसगार अडुरुत्ता ॥ दस विगई तिस विगई, गय डुहजंगा ठ सुद्धि फलं ॥१॥

अर्थः—प्रथम (दसपञ्चस्काण के०) पञ्चस्काणना दश जेद वे, तेनुं द्वार कहेशे. बीजुं पञ्चस्काण करवाने विषे पाठ विशेषरूप (चञविहि के०) चार प्रकारनो विधि वे तेनुं द्वार कहेशे. त्रीजुं चार प्रकारना (आहार के०) आहारना स्वरूपनुं द्वार कहेशे, चौथुं पञ्चस्काणमां (अडुरुत्ता के०)

१९० पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

अद्विरुक्त एटले बीजी वारनां अण उच्चस्थां अर्था
तू एकवार कक्षां तेनां ते फरी जुदां जुदां पञ्चस्का
णमां आवे, ते न लेवां एवा (डुवीसगार के०)
बावीश आगारनुं द्वार कहेशे, पांचमुं (दसविग
ई के०) दश विकृति एटले दश विगयनी संख्या
नुं द्वार कहेशे, ठहुं (तिसविगईगय के०) त्रीश
विकृतिगत एटले ठ मूल विगयना त्रीश निवीया
ता थाय तेनी संख्यानुं द्वार कहेशे, सातमुं एक
मूल गुण पञ्चस्काण तथा बीजुं उत्तरगुण पञ्चस्का
ण एम (डुहजंगा के०) वे प्रकारना ज्ञांगा प
ञ्चस्काणना थाय, तेनुं द्वार कहेशे. आठमुं पञ्च
स्काणनी (ठ सुद्धि के०) ठ शुद्धिनुं स्वरूप नि
श्वेथी, कहेवुं तेनुं द्वार कहेशे. नवमुं पञ्चस्काण
कस्याथी इहलोक तथा परलोक मली वे ठेकासे
(फलं के०) फल थाय तेनुं द्वार कहेशे ॥ १ ॥
ए मूल नवद्वारनां नाम कक्षां. एनां उत्तरद्वार
आंहीं विवस्थां नथी, पण ग्रंथांतरे नेवुं कक्षां ठे,
अने अहीं पण शरवालो आपतां नेवुं थाय ठे, ते
आगल विस्तारे कहेशे.

इहां प्रथम पञ्चस्काण शब्दनो अर्थ करे ठे. तिहां एक प्रति, बीजुं आ, अने त्रीजुं आख्यान, ए त्रण पद मलीने प्रत्याख्यान शब्द थयो ठे. ते मां अविरतिपणानां स्वरूपप्रत्ये प्रति एटले प्रतिकूलपणे करी आ एटले आगार मर्या दाकरणस्वरूपे करी आख्यान एटले कहेवुं कथन करवुं ते ठे जेने विषे, तेने प्रत्याख्यान कहीये.

अथवा प्रति एटले आत्मस्वरूप प्रत्ये आ एटले अज्ञिव्यापीने करण एटले करवुं एटले अनाशंसारूप गुण आत्माने उपजे एम करे तेनुं जे आख्यान एटले कथनरूप ते ठे जेने विषे तेने प्रत्याख्यान कहीये.

अथवा (प्रति के०) परलोकें (आ के०) क्रिया योगार्थें शुजाशुज फल कथनरूप जेने विषे ठे तेने प्रत्याख्यान कहीये. एम घणां व्याख्यान ठे.

ते प्रत्याख्यान एक मूलगुणरूप अने बीजुं उत्तरगुणरूप एवा बे जेदें ठे. तेमां मूलगुणानुं पञ्चस्काण यतिने पंचमहाव्रत्तादि रूप ठे अने उ

१९२ पञ्चस्काण जाप्य अर्थसहित.

उत्तरगुण प्रत्याख्यान तो यतिने पिंरुविशुद्ध्यादिक ठे तथा श्रावकने मूल गुण तो पांच अणुव्रता दिकनुं ठे अने उत्तर गुण तेशिक्षाव्रतादिकनुं ठे. तथा सामान्य प्रकारें जे अविरतिपणानुं प्रतिप द्द ते सर्व पञ्चस्काण कहियें.

हवे प्रतिदिन उपयोगीपणा माटे उत्तरगुण प्रत्याख्यान दश प्रकारें होय, ते आ ग्रंथना प्रथम धारना जेद रूपे कहे ठे.

अणागय मङ्कतं, कोमीसहियं नि यंति अणागारं ॥ सागार निरवसेसं, परि माणाकमं सके अद्वा ॥ ५ ॥

अर्थः—प्रथम जे कारण विशेषे आगलश्री करे पण ते दिवसे न करी शके ते (अणागयं केण) अनागत पञ्चस्काण ते पर्युषणादिक पर्व आव्या नी पहेलांज एवं विचारे जे गुरु, ग्लान, शिष्य अने तपस्वी प्रमुखनुं वैयावच्च महारे करवुं प रुझे, तेवारे व्याकुलताने लीधे महाराथी अष्ट म्यादिक तपश्चर्या थइ शकशे नही, तो मने ला

पञ्चरुखाण ज्ञाप्य अर्थसहित. १९३

जनी हानि थरो माटे ते पर्व आव्यानी पहेलां
ज गुरुपासे पञ्चस्काण लइने तप करे ते अनागत
जावी पञ्चस्काण.

बीजुं (अइकंतं के०) अतिक्रांत पञ्चस्काण
ते पूर्वोक्त रीते पर्युषणादिक पर्व अतिक्रम्या पढी
तेहिज कार्यादिकने हेतुये जे पाठलथी अष्टम्या
दिक तप गुरुपासे पञ्चस्काण लइने करे, तेने अ
तिक्रांत अतीत पञ्चस्काण कहीये.

त्रीजुं (कोटीसहितं के०) कोटिसहित पञ्च
स्काण ते प्रजातें उपवास प्रमुख व्रत करीने व
ली बीजा दिवसना प्रजात समये पण तेहिज
उपवासादिकनुं पञ्चस्काण करे, एम उठादिकनी
पण कोटि एटले संधि मेलवे एटले उठादि एक
पञ्चस्काण पूर्ण थयानी वखतें बीजुं पञ्चस्काण
पञ्चस्के. एवा कोटिक्रमें जे तप करवुं, ते कोटि
सहित तप अथवा नीवी, एकाशनादिकने विषे
पञ्चस्काण पाख्या पहेलां आंबिलादिक करवुं ते,
एटले एकनो अंत अने बीजा पञ्चस्काणनी आदि
ते कोटिसहित पञ्चस्काण जाणवुं.

१९४ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

चोथुं (नियंति के०) नियंत्रित तप ते पुष्ट नीरोगी तथा ग्लानपणे होय तो पण एवं चिंतवे जे अमुक दिवसें महारे अमुक ठठ अठमादिक तप करवुं. पढी गमे तेवुं कारण उपजे तो पण ते निर्धारेला दिवसें ते तप अवश्य करे, पण मूके नही. एम नियतकालें ते पञ्चख्वाण चौदपूर्वी दशपूर्वी, जिनकल्पिने विषे प्रथम वज्र रुषजना राच संहनने विषे हतुं. हमणां व्युञ्जित् अयुं ठे. श्रिविर पण ते वेलायें ते तप करता हता, परंतु हमणां ते पञ्चस्काण नथी. ए नियंत्रित पञ्च स्काण जाणवुं.

पांचमुं (अणगारं के०) अनागार तप ते “ अन्नञ्जणाजोगेणं ” तथा “ सहसागारेणं ” ए बे आगार तो सर्वत्र होयज ठे, परंतु महत्तरागा रादिक आगार जे पञ्चस्काणने विषे न होय, ते आगार रहित पञ्चस्काण कहीयें. ए पण पहेला संघयणनी साधें व्युञ्जेद अयुं.

ठठुं (सागार के०) आगार सहित ते महत्तरागारादि आगारसहित पञ्चस्काण करवुं, ते

आगार सहित पञ्चस्काण जाणवुं.

सातमुं (निरवसेसं के०) निरवशेष तप ते समस्त अज्ञानादिक चार आहार वस्तु अने अनाहार वस्तु प्रमुख सर्वनुं पञ्चस्काण करीयें. चण विहार प्रमुख करीयें अनज्ञान करियें ते निरवशेष पञ्चखवाण जाणवुं.

आठमुं (परिमाणकर्म के०) परिमाणकृत तप पञ्चखवाण ते दातीनी संख्या करे तथा क वलनी संख्या करे तथा घरनी संख्या करे, एट ले दातीनुं परिमाण तेमज कोलीयानुं परिमाण तथा घरनुं परिमाण जे ज्ञिह्यादिकें करवुं, अथ वा मग अरुद प्रमुख ड्यादिकें जे ज्ञिह्यानो प रित्याग ते सर्व परिमाणकृत पञ्चखवाण जाणवुं.

नवमुं (सके के०) सांकेतिक पञ्चखवाण ते इहां (केत के०) गृह तेणें करी जे सहित वर्ते तेने गृहस्थ कहियें, ते संबंधी प्रायः ए पञ्चखवाण गृहस्थने होय अथवा (संकेत के०) चिन्ह जे अंगुष्ठादिक तेणें करी होय ते संकेत कहेवा य एटले कोइएक श्रावक पोरिसी आदिक पञ्च

१९६ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

रुखाण करीने बाहरे कोइ कामें अथवा क्षेत्रादि के गयो होय तिहां पोरिसीनो काल पूर्ण थयो अथवा घरमांज बेगो ठे अने पोरिसीनो काल पूर्ण थयो ठे, परंतु जोजन सामग्री तैयार अइ नथी ते वखत विचार करे जे एटलो काल वच मां महारो अपचरुखाणपणे रहेशे, ते श्रावकने योग्य नथी. एम चिंतवी एक अंगुठ सहिअं पचरुखामि एटले जिहांसुधी मुठीमां अंगुठो राखुं त्यांसुधी महारे पचरुखाणनी सीमा ठे. एमज बीजुं मुठसहियं पचरुखामि एटले मुठी बांधी राखुं तिहां सुधी. त्रिजुं गंठसहियं पचरुखामि एटले गांठ बांधी राखुं तिहां सुधी. चोथुं घरसहिअं पचरुखामि. पांचमुं प्रस्वेदसहियं ते ज्यां सुधी अंगना परसेवाना बिंडु निकले, त्यां सुधी. ठहुं नस्ताससहियं पचरुखामि. सातमुं त्रिबुकसहियं पचरुखामि एटले स्तिबुक ते ज्यां सुधी पाणीना बिंदूआ ज्ञाजनादिकें तथा करादिक सू के तिहां पर्यंत जाणवुं. आठमुं जोइरकसहियं पचरुखामि एटले ज्योतिष्क जे दीवा प्रमुखनी

ज्योति रहे तिहां सुधी संकेत करे. ए आठ प्र
 कारें नवमुं सांकेतिक पञ्चखाण कहेवाय ठे जे
 माटें कह्युं ठे के ॥ अंगुठ मुठी गंठी, घर सेउ
 उस्सास शिबुक जो इखखो ॥ पञ्चखाण विचा
 ले. किच्च मणजिग्गहे सुचियं ॥ १ ॥ तथा कोइ
 पोरिसी आदि पञ्चखाण न करे अने केवल अ
 जिग्रहज करे तो गांठ प्रमुख न ठोमे त्यां लगे
 पञ्चखाण तेने थाय, तेथी ए पञ्चखाण जेम
 बीजा पञ्चखाणोनी वचमां थाय ठे, तेम अ
 जिग्रहने विषे पण थाय ठे. तथा साधुने पण
 कोइक स्थानके ज्यां सुधी मंरुढयादिकें गुर्वादिक
 न आया होय त्यां लगे अथवा सागारिकादिकनुं
 कांइ कारण होय, तेवारें पण ए अजिग्रह संकेत
 पञ्चखाण थाय.

दशमुं (अक्षा के०) अक्षा ते काल मुहूर्त पौ
 रुष्यादिक प्रमाणने पण उपचारथी जाणी लेवो.
 ते काल पञ्चखाण जाणवुं ॥ २ ॥

१९८ पञ्चस्काण ज्ञाप्यअर्थसहित.

इवे ए दश पञ्चख्वाण कह्यां, तेमां ठेहलुं अक्षा
पञ्चख्वाण कहुं, तेना दश जेद ठे, ते
एक गाथायें करी कहे ठे.

नवकार सहिअ पोरिसि, पुरिममू
गासणोगठाणे अ ॥ आयंबिल अन्नतठे,
चरिमे अ अजिगहे विगई ॥३॥दारां॥१॥

अर्थः—प्रथम (नवकारसहिअ के०) नवका
रसहित एटले नवकार कहीने पारीयें ते बे घनी
प्रमाण नोकारसी पञ्चख्वाण कहीयें, बीजुं प
होर दिवससुधी पञ्चस्काण ते (पोरिसि के०)
पोरिसि कहीयें, एमां सामूपोरिसी सार्द्ध एटले
दोठ पहोरनुं पञ्चख्वाण पण जाणवुं. त्रीजुं (पु
रिममू के०) पुरिमार्द्ध ते बे पहोर प्रमाणनुं पञ्च
ख्वाण, चोथुं (एगासण के०) एकाशननुं प
ञ्चख्वाण (अ के०) अने पांचमुं (एगठाणे
के०) एकलठाणुं. ए त्रणेनुं बे पहोर प्रमाण प
ञ्चख्वाण जाणवुं. ठहुं जिहां एक हाथ विना बी
जुं अंग हाले नही ते (आयंबिल के०) आयंबि

पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित. १९९

ल पञ्चख्खाण. सातमुं (अज्जत्ते के०) अज्जत्ता
थे एटले उपवासनुं पञ्चख्खाण. आठमुं (चरिमे
अ के०) दिवसचरिम अशवा ज्वचरिमादिरूप
जाणवुं. नवमुं (अज्जिग्गहे के०) अज्जिग्रह पञ्च
स्काण ते अमुक वस्तु तेवारेज खानं जेवारे अमुक
करुं ? इत्यादिक अज्जिग्रह करे ते. तथा दशमुं
(विगई के०) विगई निविगइनुं पञ्चस्काण जा
णवुं. ए दशे पञ्चस्काणोने कालनी मुख्यता ठे मा
टे अद्दा पञ्चस्काण कहीये ॥ ३ ॥

इहां शिष्य पूठे ठे के पोरिसी प्रमुखने काल
पञ्चस्काण कह्युं ते खरुं पण नोकारसीनुं कालमा
न न कह्युं माटे नोकारसी जे ठे, ते अज्जिग्रह
पञ्चस्काण कहेवाय पण कालपञ्चस्काण अइ
शके नहीं ?

त्यां गुरु उत्तर कहे ठे. नवकारसहियं एमां
सहित शब्द आव्यो माटे सहित शब्दे कालप्रमा
ण जाणवुं, अने अल्प आगार ठे माटे अल्प
काल जाणवो.

तेवारे शिष्य पूठे ठे के पोरिसी तो एक प्रहर

१०० पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

काल प्रमाण ठे माटे ए नवकारसीने विषे मुहूर्त्त
द्वयादिक काल केम न लीधो ? केम के मुहूर्त्तद्व
यादिक काल पण पोरिसीथी अल्प ठे माटे बे घ
नीनुंज मान शा वास्ते लीधुं ?

गुरु उत्तर कहे ठे, के हे शिष्य ! तें कहुं ते
सत्य ठे, परंतु सर्वथी स्तोक काल अक्षापच्चस्काण
नो एक मुहूर्त्तज ठे, मुहूर्त्तक्षा अक्षा इति वचनात्
तेमाटे एनुं एक मुहूर्त्तज कालमान जाणवुं.

इवे ए नवकारसी पच्चस्काण, सूर्योदय पहेलां
ज करवुं अने नमस्कारे करी पारवुं, अन्यथा जंग
लागे, नोकारसी कस्या पढी आगल पोरिसीया
दिक थाय, परंतु ते विना न थाय अने यद्यपि नो
कारसी बिना पोरिसीयादिक करे तो काल संकेत
रूप जाणवो. तथा वली वृद्ध संप्रदाये एम कहे
ठे जे नोकारसी पच्चस्काण जे ठे, ते रात्रे चउबि
हारादिक पच्चस्काणना तारण रूप ठे एटले शिक्षा
रूप ठे. इत्यादिक घणो विचार ठे ते प्रवचनसारो
क्षरग्रंथनी वृत्तिथी जाणवो. अर्हींयां विशेषे करी
लखयो नथी.

पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित. ३०१

हवे पुरुष प्रमाण गया जेहने विषे थाय ते पोरिसी जाणवी “आसाढमासे डुपया” इत्या दिक पाठ श्रीउत्तराध्ययनादि सूत्रथी जाणवो.

ए रीते नोकारसी, पोरिसी, दिननुं पूर्वादि ते पुरिमरू, एकासण, एकलठाणुं, आयंबिल, उपवास, दिवसचरिम, अजिग्रह अने विगड् एवं दश पञ्चस्काणना नामनुं ए प्रथमद्वार थयुं. उत्तर जेद दश थया ॥ ३ ॥

हवे बीजे द्वारें पञ्चस्काण करवानो पाठरूप विधि चार प्रकारें कहे ठे.

उग्गए सूरे अ नमो, पोरिसि पञ्चस्क उग्गए सूरे ॥ सूरे उग्गए पुरिमं, अज्जत्तठं पञ्चस्काइत्ति ॥ ४ ॥

अर्थः—प्रथम नवकारसीनुं पञ्चस्काण उच्चरीयें तेवारें (उग्गए सूरे के०) उग्गए सूरे (अ के०) वली (नमो के०) नमुक्कार सहिअं पञ्चस्काइ च उविहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अ वण्णणाज्जोगेणं सहस्सागारेणं वोसिरई ए उच्चार

३०३ पञ्चस्काण जाष्य अर्थसहित.

करवानो प्रथम विधि जाणवो.

बीजो (पोरिसी के०) पोरिसीनुं (पञ्चस्क के०) पञ्चस्काण उच्चरीये, तेवारे (उग्गए सूरे के०) उग्गए सूरे पोरिसियं पञ्चस्काइ, उग्गए सूरे चउविहंपि आहारं असणं पाणं खाइमं साइमं अन्नत्तणान्नोगेणं सहस्सागारेणं ए उच्चार करवानो बीजो विधि जाणवो.

त्रीजो पूरिमाईनुं पञ्चस्काण उच्चरीये तेवारे (सूरेउग्गएपुरिमं के०) सूरे उग्गए पुरिमं पञ्चस्काइ चउविहंपि आहारं ए उच्चार करवानो त्रीजो विधि.

चोथो अन्नत्तार्थ एटले उपवासनुं पञ्चस्काण उच्चरीये तेवारे (अन्नत्तठं पच्चख्खाइ के०) अन्नत्तठं पच्चख्खाइ तिविहंपि आहारं चउविहंपि आहारं (इति के०) एम उच्चार करीये, ए चोथो विधि जाणवो.

अहींयां पुरिमाई ते दिवसनं पूर्वाई समजवुं एटले नोकारसी आदि पच्चख्खाण जो पूर्वे सूर्यो दयथी न करयुं होय तो पण पुरिमं आय, एम

उपवासादिक पण आय. तथा सूर्योदयश्री मांसी
ने यावत् आगला दिवसनो सूर्योदय थाय, त्यां
सुधी अन्नकार्थ एटले उपवासनुं पच्चरुखाण कहे
वाय ठे, एम जणाववाने तथा रात्रिनो चउवि
हार कस्यो होय अने बीजे दिवसे एक उपवासनुं
पच्चरुखाण करे, तेहने चोथन्नत्तनुं पच्चरुखाण
आय. तथा रात्रियें चउविहारनुं पच्चरुखाण न
करधुं होय अने बीजे दिने उपवास करे, तेने
अन्नत्तनुं पच्चरुखाण कहिये, पण चोथन्नत्तनुं प
च्चरुखाण न कहिये. अने उन्नयकोटि एकासणा
दिके तो चोथन्नत्तनुं पच्चरुखाण होयज.इत्यादिक
जणाववा माटे चारे विधि देखामचा ॥४॥

हवे बीजा पण चार विधि ठे, ते देखामे ठे.

जणइ गुरु सीसो पुण, पञ्चस्कामिति
एव वोसिरई ॥ उवउगिनु पमाणां, न पमा
णां वंजणहलणा ॥ ५ ॥

अर्थः—प्रथम (गुरु के०) गुरु जे पच्चरुखा
णनो करावनार होय, ते पच्चरुखाइ एम (जणइ

१०४ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

के०) ज्ञणे, एटले कहे; ए प्रथम विधि जाणवो.
(पुण के०) वली (सीसो के०) शिष्य जे प
च्चख्खाणनो करनार होय ते (पच्चख्खामि
के०) पच्चख्खामि (इति के०) एम कहे.
ए बीजो विधि जाणवो. अने (एव के०)
एम संपूर्ण पच्चख्खाणे गुरु (वोसिरई के०) वो
सिरई कहे. ए त्रीजो विधि जाणवो अने शिष्य
जे पच्चख्खाणनो करनार होय ते वोसिरामि कहे,
ए चोथो विधि जाणवो. ए चार विधि कह्या.

(इह के०) इहां पच्चख्खाणने विषे करतां
तथा करावतां थकां पोताना मननो जे (उवज्ज
के०) उपयोग एटले मननी धारणा ठे तेज (प
माणं के०) प्रमाण ठे एटले मनमांहे जे पच्च
ख्खाण धारथुं होय तेज प्रमाण ठे. परंतु (वंजण
के०) अक्षर तेनी (उल्लणा के०) उल्लना ठे एट
ले स्वलना ठे. अर्थात् अनाज्ञोगने लीधे धारेला
तिविहार पञ्चस्काणथी बीजो कोइ चउविहार प
च्चख्खाणनोज पाठ उच्चरीये, ते वंजण उल्लना जा
णवी ते (न पमाणं के०) प्रमाण नथी ॥ ५ ॥

इवे तेहीज उच्चारनो विशेष विधि कहे ठे.

पढमे ठाणे तेरस, बीए तिन्निउ तिगाइ
तइ अंमि॥पाणस्स चउठंमि, देसवगासाइ
पंचमए ॥ ६ ॥

अर्थः—इवे एनां पांच स्थानक ठे तेमां (पढमेठाणे के०) प्रथम स्थानकने विषे कालपञ्च ख्खाणरूप नोकारसी प्रमुख (तेरस के०) तेर पञ्चख्खाण जाणवां, तेनां नाम आगली गाथार्ये कहेसे, तथा (बीए के०) बीजा स्थानकने विषे विगइ, नीवी अने आयंबिल ए (तिन्निउ के०) ऋण पञ्चख्खाण जाणवां. तथा (तइअंमि के०) त्रीजा स्थानकने विषे (तिगाइ के०) त्रिकादिक एटले एकासण, बीयासण ने एकलठाणादिक, ए ऋण पञ्चख्खाण जाणवां, तथा (चउठंमि के०) चोथा स्थानकने विषे (पाणस्स के०) पाणस्स ले वेण वा अलेवेण वा इत्यादि अचित्त पाणीनां ठ आगार जाणवां, तथा (पंचमए के०) पांचमा स्थानकने विषे (देसवगासाइ के०) देशवकाशिकादि पञ्चख्खाण करवा जाणवां ॥ ६ ॥

१०६ पञ्चस्काण जाण्य अर्थसहित.

ए पांचस्थानक मांहेला प्रथमादि स्थानकना
पृथक् पृथक् जेद कहे ठे.

नमु पोरिसीसम्रा, पुरिमवमृ अंगुठ
माइ अरु तेर ॥ निवि विगइ अंबिल ति
य, तिय डु इगासण एगठाणाई ॥ ७ ॥

अर्थः—प्रथम स्थानकें तेर जेदनां नाम कहे
ठे. एक (नमु के०) नमुक्कारसी, बीजुं (पोरिसी
के०) पोरिसि, त्रीजो (सम्रा के०) सार्द्धपोरि
सि ते दोढ पहोर पर्यंत, चोथो (पुरिम के०)
पुरिममृ ते बे पहोर, पांचमो (अवमृ के०) अवमृ
ते त्रण पहोरनुं पञ्चस्काण. ए पांचनी साथें पूर्वोक्त
(अंगुठमाइ के०) अंगुठ सहितादिक (अरु के०)
आठ जेद मेलवीयें तेवारे (तेर के०) तेर जेद
थाय. तथा बीजा स्थानके एक (निवि के०)
निवी, बीजो (विगइ के०) विगइ अने त्रीजो
(अंबिल के०) आयंबिल ए (तिय के०) त्रण
पञ्चस्काण जाणवां, तथा त्रीजा स्थानकने विषे
एक (डु के०) बेआसणुं, बीजुं (इगासण के०)

एकासणुं अने त्रीजुं (एगठाणाई के०) एकल
गणादिक ए (तिय के०) त्रण पच्चस्काण जाणवां.

इवे वली प्रकारांतरें उपवासादिक विधियें
उपवासने दिवसें पांच स्थानक केवी
रीतें करवां? ते कहे ठे.

पढमंमि चउत्ताई, तेरस बीयंमि तइय
पाणास्स ॥ देसवगासं तुरिए, चरिमे जह
संज्जवं नेयं ॥ ७ ॥

अर्थः—(पढमंमि के०) पहेले स्थानके (चउ
त्ताई के०) चोथादिक एटले एक उपवासथी मां
नीने चोथ ठठ इत्यादि यावत् चोत्रीश जक्त प
र्यंत पच्चस्काण करवां, तथा (बीयंमि के०) बीजा
स्थानकने विषे नोकारसी, पोरिसी, सार्द्धपोरिसी,
पुरिमट्ट, अवट्ट अने गंठसहियं, मुठसहियं, अंगु
ठसहियं, घरसहियं, प्रस्वेदसहियं, श्वासोन्नासस
हियं, जलविंडुसहियं, दीपसहियं, ए (तेरस के०)
तेर पच्चस्काण मांहेलुं हरकोइ पच्चस्काण करवुं,
तथा (तइय के०) त्रीजा स्थानकने विषे (पा

१०८ पञ्चस्क्राण ज्ञाप्य अर्थसहित.

एस्स के०) पाणीना ठ आगारनुं पञ्चस्क्राण क
रवुं तथा (तुरिए के०) चोथा स्थानकने विषे
(देसवगासं के०) देसावगासिकनुं पच्चख्खाण
करवुं तथा पांचमा स्थानकने विषे (चरिमे के०)
बेहेमानुं पच्चख्खाण जे दिवसचरिमं एटले रात्रिनुं
डुविहार, तिबिहार, चनविहार पाणहार प्रमुखनुं
पच्चख्खाण ते (जहसंज्ञवं के०) यथासंज्ञवे जे
पोताने करवानी इच्छा होय ते यथाशक्तियें करवुं
तथा ज्ञवचरिमादि जे ठे, ते पण यथासंज्ञवं क
रवुं. एम (नेयं के०) जाणवुं. ए पांच मांहेलुं
जे कोइ करवुं ते पच्चख्खाण कहियें ॥ ८ ॥

वली ए पच्चख्खाण करवाना पाठनोज
विशेष कहे ठे.

तह मद्य पञ्चस्क्राणे, सु न पिहु सूरु
गयाइ वोसिरई ॥ करण विहीन न ज्ञत्र
इ, जहावसीयाई बिअ्रठंदे ॥ ९ ॥

अर्थः—(तह के०) तथा ए पद विशेष देखा
रुवावाची ठे (मद्यपच्चख्खाणोसु के०) मध्यनां बे

स्थानक जे बिगइ, नीवी अने आयंबिलनुं तथा
 एकासण, बियासण अने एकलठाणानुं ए बेनां ठ
 पञ्चस्काणोने विषे पृथग् पृथग् पञ्चस्काणे (सूरुग्ग
 याइ के०) सूरु नग्गए विगइञ्च पञ्चस्काइ इत्या
 दिक पाठ (नपिहु के०) वारंवार न कहेवो, ए
 टले प्रथम जे पञ्चस्काण मांने, तिहां सूरु नग्गए
 कहेवो, परंतु पञ्चस्काण पञ्चस्काण प्रत्ये न कहेवो,
 तेमज (वोसिरई के०) वोसिरइ तथा वोसिरा
 मि ए पाठ पण अंतने विषे एक वार कहीये,
 पण वारं वार न कहीये ए (करणविहीञ्च के०)
 करवानो विधि एटले पूर्वाचार्य परंपराये एमज
 कहेता आव्या ठे करवानो एहज विधि ठे. माटे
 महोटा पुरुष पण (नज्जत्रइ के०) नथी जणता.
 (जहा के०) जेम (आवसीयाई के०) आव
 स्सियाए ए पाठ (बिअठंदे के०) बीजा वांदणा
 ने विषे कहेता नथी, ए पण पूर्वाचार्यनी परंपरा
 ठे तेम इहां पण जाणी लेवुं ॥ ए ॥

तह तिविह पञ्चस्काणे, जन्नंति अ
 पाणग च आगारा ॥ इविहाहारे अचि

११० पञ्चस्काण जाप्य अर्थसहित.

त्त, ज्ञोऽणो तह्य फासु जले ॥ १० ॥

अर्थः—(तद् के०) तेमज वली (त्रिविहप च्चख्वाणे के०) त्रिविहारना पञ्चख्वाणेने विषे तथा एकासणादि पञ्चस्काणे प्रासुक निर्जीव जल पान संबन्धि (पाणग के०) पानक एटले पाणी ना (ष आगारा के०) ष आगार (जसंतिअ के०) जणे ठे कहे ठे. तेनां नाम कहे ठे. पाण स्सलेवेण वा, अलेवेण वा, अहेण वा, बहुलेवेण वा, ससिहेण वा, असिहेण वा. ए ष आगारनां नाम जाणवां. तथा (डुविहाहारे के०) द्विविहा हार पञ्चस्काणेने विषे (अचित्तज्ञोऽणो के०) अचित्तज्ञोजी होय सचित्तज्ञोज्य परिहारें तेने तथा (तह्य के०) तेमज जे एकासणा बिया सणाविना (फासुजले के०) फासु पाणी लेतो होय एवा सचित्त परिहारीने पण पञ्चस्काणेने विषे पाणीना ष आगार कहेवा. ए प्रथम विकल्प.

तथा अचित्तज्ञोजी होय अने फासु निर्जीव पाणी पीतो न होय तेने पाणस्सना आगार न कहेवा. ए बीजो विकल्प. तथा जे सचित्तज्ञोजी

होय पण फासु पाणी पीये ठे तो तेने पाणस्स
ना आगार ठ कहेवा. ए त्रीजो विकल्प तथा
सचित्तज्ञोजी ठे अने फासु पाणी पीतो नथी
तो तेने पाणस्सना ठ आगार न कहेवा. तथा
सचित्तज्ञोजी ठे अने केवलखादिम, अशन अने
स्वादिम रूप त्रण आहारना पञ्चस्काणने उद्देशे
रात्रिप्रमुखें तिबिहार करे ठे, तिहां पण पाण
स्सना आगार न कहेवा. ए चोथो विकल्प. ए
चार विकल्प आगारना कह्या, अर्ही तथा शब्द
थी विशेष जाणवुं ॥ १० ॥

इत्तुच्चिय खवणंबिल, निवियाइसु फा
सुयं चि य जलं तु ॥ सडावि पियंति तहा,
पञ्चस्कंति य तिहाहारं ॥ ११ ॥

अर्थः—(इत्तुच्चिय के०) एटलाज माटे अचि
त्तज्ञोजी होय तेने (खवण के०) रूपण एटले
उपवासने विषे (अंबिल के०) आयंबिलने विषे,
तथा (निवियाइसु के०) निवि आदिक एटले
निवि एकास्सणादिक तिबिहार पञ्चस्काण तथा

११२ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

आदिशब्दार्थी सचित्त परिहारने विषे (चिय के०) निश्चयशक्ती (फासुयं के०) फासुक अ चित्त (जलं के०) जल ते (तु के०) जेम यति फासुक निर्जीव पाणी पीये (तहा के०) तेनी परं (सम्रावि के०) श्रावक पण फासुक पाणी (पियंति के०) पीये तेने पण एहिज आगार कहीये, परंतु ते (य के०) वली (तिहाहारं के०) तिविहार पञ्चस्काण (पञ्चस्कंति के०) प च्छखे तेवारेज होय पण डुविहारें न होय. सचि त्तज्जोजीने पण उपवास, आयंबिल, निविनुं प च्छखाण तिविहारें होय ते उष्ण पाणी पीये अने एकासणादि पञ्चखाणनो नियम नथी. एमां तो डुविहार, तिविहार, चउविहार यथासंज्ञे होय ॥ ११ ॥

चउहाहारं तु नमो, रत्तिपि मुणीण
सेस तिह चउहा ॥ निसि पोरिसि पुरिमे
गा, सणाइ सम्राण डुतिचउहा ॥ १२ ॥ १२ ॥

अर्थः—(नमो के०) नोकारस्तीनुं पञ्चस्काण

तथा (रत्तिंपि के०) रात्रिनुं पञ्चख्खाण पण (मु
लीण के०) मुनिने, यतिने (तु के०) वली नि
यमा (चउहाहारं के०) चउविहारज होय अने
(सेस के०) शेष पोरिसी आदिक पञ्चख्खाण ते
मुनिने (तिहचउहा के०) तिविहारा तथा चउ
विहारा यथासंज्ञवे होय. इवे श्रावक आश्रयी
कहे ठे. (निसि के०) रात्रिनुं पञ्चख्खाण, (पो
रिसि के०) पोरिसीनुं पञ्चख्खाण, (पुरिम के०)
पुरिमरुनुं पञ्चख्खाण अने (एगासणाइ के०) ए
कासणादिक पञ्चख्खाण जे ठे, ते (समूण के०)
श्रावकने अर्थे (डु ति चउहा के०) डुविहार, ति
विहार अने चउविहार, ए त्रण प्रकार यथायोग्ये
होय, तिहां नवकारसी अने पोरसी तो श्रावकने
चउविहार पञ्चख्खाणेज होय, अने शेष पुरिमरू
दि पञ्चख्खाण तथा रात्रिनुं दिवस चरिमादि पञ्च
स्काण ते डुविहार तिविहार अने चउविहारे यथा
योग्ये होय, परंतु ग्रंथांतरें एटलो विशेष ठे जे
एकासणादि तिविहार पञ्चख्खाणीने रात्रे पाणहार
होय अने डुविहार पञ्चस्काणे एकासणादिकने विषे

२१४ पञ्चस्त्राण ज्ञाप्य अर्थसहित.

रात्रे चतुर्विहार होय तथा केटले एक स्थानके श्रावकने पण पोरिसी तिविहारें बोली ठे. अने दुविहार पञ्चस्त्राणे रात्रे तिविहार होय परंतु ते कारणिक जाणवुं, व्यवहारे समजवुं नही. इत्यादि बीजी विशेष वात ग्रंथांतरथी जाणवी, एटले चार विधिनुं बीजुं द्वार पूर्ण थयुं. उत्तर बोल चौद थया ॥ १२ ॥ २ ॥

हवे चार प्रकारना आहारनुं त्रीजुं द्वार कहे ठे.

खुहपसम खमेगागी, आहारिवि एइ देइ वा सायं ॥ खुहित वि खिवइ कुठे, जं पंकुवम तमाहारो ॥ १३ ॥

अर्थः—प्रथम सामान्य प्रकारे आहारनुं लक्षण कहे ठे. जे (खुहपसम के०) कृधाने उपशमाववाने अर्थे (खम के०) समर्थ होय एवो जे (एगागी के०) एकाकी इव्य होय तथा वली (आहारिवि के०) आहारने विषे पण (एइ के०) एति एटले आवे एवा लवण द्विग्वदिक जे आहारमांहे (सायं के०) स्वाद प्रत्ये (देइ के०)

आपे ते, (वा के०) वली (जं के०) जे (पंकु
वम के०) पंकोपम एटले कादवनी परें असार
होय कादवनी उपमा धारण करे एवं कादव स
रखुं इव्य होय परंतु (खुद्दिन्वि के०) कुधि
तोपि एटले कुधित थको पण (कुठे के०) को
ठामां उदरमां (खिवइ के०) क्षिपति एटले क्षेपवे
ठे तो (तं के०) ते सर्व (आहारो के०) आ
हार जाणवो ॥ १३ ॥

इवे ए आहारना मूल चार जेद ठे,
ते कहै ठे.

असणे मुग्गोयण स, तु मंम पयखळ
रब्ब कंदाई ॥ पाणे कंजिय जव कयर,
कक्रोमोदग सुराइजलं ॥ १४ ॥

अर्थः—तिहां एक (असणे के०) अशन ते, आ
शु एटले शीघ्र जे कुधाने उपशमावी नाखे तेने
अशन कहीयें, तेने विषे (मुग्ग के०) मगादि
सर्व कठोल जाति जाणवी. तथा (नयण के०)
उदन ते चावल ज्ञात प्रमुख सर्व उदन जाति

११६ पञ्चस्कान जाण्यअर्थसहित.

जाणवी. तथा (सत्तु के०) साथुत्त (मंन के०)
मांमा, रोटली, पकान, रोटला पूना प्रमुख. (प
य के०) दूध, दही, घृत, तेल. माखण विगयादि
प्रमुख (खज्ज के०) खाजलां पकान खीर सुकु
मारिका लापसी दहीथरां प्रमुख पकान. (रब्ब
के०) रावनी घेंस प्रमुख (कंदाई के०) कंदा
दिक ते सूरणकंदादिक जाणवां. तथा तेमज, तुल
सी नागरवड्यादि पत्र विना सर्व जातिनां फल
फूल पत्र सर्वकंद सर्व वनस्पतिविकार शाकादि
कूळ्वरी चूरिम पर्पिटिकादि सर्व वस्तुनी जाति
अशनमां हे आवे, तथा लवण, ढिंग, सूया, अज
मो, वरीयाली, घाणादिकें तल्यां एक वेसण पण
अशनमां आवे, इत्यादि सर्व अशनजाति समजवी.

इवे बीजो (पाणे के०) पानने विषे तिहां
जेने पीजीयें ते पाणी कहीयें तेमां अप्काय ते
बदी, तलाव, इह, समुड इत्यादि पाणीना आश्र
य संबंधि सर्व स्थलोनुं पाणी जाणवुं. तथा (कं
जिय के०) कांजीनुं पाणी ठासनी आठ, तथा
(जव के०) यवनुं धोयण, (कयर के०) केरनुं

पञ्चकाल ज्ञाप्य अर्थसहित. ११७

धोयण, आमलादिकनुं धोयण, शकनुं धोयण, तथा (ककरोदग के०) काकनी प्रमुख सर्व फलनां धोयणनुं उदक एटले पाणी, तथा (सुरा इजलं के०) सुरादि जल ते मदिरादिकनां पाणी जाणवां, ए अन्नद्वयमां जले ठे. एमां आदिश ब्दधी शकृदिकना आसव, नालिकेरादिकनां पाणी, इहुरस, सौवीर, तक्र ते ढाश इत्यादि सर्व पदार्थ पाणीने विषे कल्पे ठे, तथापि इहुरस, तक्र ते ढास अने मदिरादि तथा नालिकेरादिकनां जलने सांप्रत जितव्यवहारे अशनमां गणीये ठेयें ॥ १४ ॥

खाश्मे जतोस फलाइ, साश्मे सुंठि जीर अजमाइ ॥ महुगुम तंबोलाई, अणाहारे मोय निंबाई ॥ १५ ॥ दारं ॥ ३ ॥

अर्थः—हवे त्रीजो खादिम आहार कहे ठे. (ख के०) आकाश एटले मुखनुं विवर कहिये. तेने पूरवाने लगारेक जूख मात्र ज्ञांजे, पण अनादिकनी परं तृप्ति न करे, परंतु कांशएक अश

११८ पञ्चस्वाणाम्नाय्य अर्थसहित.

नसमान आय ते खादिम वस्तु कहीये. ते (खा
इमे के०) खादिमने विषे तिहां प्रथम (जक्तो
स के०) जक्तोष एटले शेकेलां धान्य चणा प्र
मुख तथा अखोन सुखाशिका सर्व जाणवा,
तथा आंबा केलां प्रमुख सर्व (फलाइ के०) फ
लादिक जाणवां, तथा फलजातिनी सुखनी मेवा
सर्व कयरी पाकादिकनी जातियो, गुंदपाकादि
क, झरू, चारोली प्रमुख मेवा जातिनुं सर्व प
कान्न खांरु शाकरादि तेना विकार जे खांरु का
तली प्रमुख ते सर्व खादिमने विषे लीधा कळ्ये.
परंतु जीतव्यवहारे प्रसिद्ध पणे अशन मध्ये जे
पकृत्य उत्तम इयमां गण्या ठे. परंपरायें इत्या
दिक सर्व खादिम “ जत्तासं दंताइं, खजुर ना
लिकेर आइं दस्काइं ॥ कककि अंबग फणसाइ,
बहुविहं खाइमेनेयं ॥ ? ॥ इत्यादिक विचार सर्व
प्रवचनसारोक्षर ग्रंथशी जाणवो ॥ ए त्रीजो
खादिम आहार कह्यो ॥

हवे चोथो (साइमे के०) स्वादिमने विषे
शुं कळ्ये ? ते कहे ठे. तिहां प्रथम ते जे आस्वा

दे करी लइये अथवा आहारादिक जे कीधां होय ते सर्व तेना स्वादमां विनाश पामे, लयलीन प्राय ते स्वादिम कहीये तेमां (सुंठि के०) सुंठ, (जीर के०) जीरुं, (अजमाइं के०) अजमादिक, आदि शब्दअकी पीपर, मरिच, हररु, बेहेमां, आमलां, मरी, पींपलीमूल, पीपर, अजमोद, आजो, काजो, काथो, कुलिंजर, कसेलो, कयसेलियो, मोष, जेठीमध, पुष्करमूल, एलची, वावची, चिणिकबाब, कर्पूर, तज, तमालपत्र, नागकेसर, केशर, जायफल, लविंग, हिंगुलाष्टक, हिंगुत्रेवीसो, संचल, सैधव, यवखार, खयर सारं, कोठवली, गोली सर्व जातिनी अशनादि मां न जले तेवी जाणवी, सर्व जातिनां दातण, तुलसी पत्र, श्रीपत्र, खार, सया, भेशी, गोमूत्रादिकना कीधा अन्नमेलादिकनी गोलीयो, चित्रो, पिंमार्थ, कोइएक तो पिंमार्थने खजुर कहे ठे. परंतु ग्रंथांतरें एने जे सूरणादि कंदनां खार चूदां करे ठे, तेने कहे ठे. कर्पूर, कचूरो, त्रिगुनु, पंच पटोल, विरुलवण, इत्यादिक अनेक जाति

३१० पञ्चस्काण जाण्य अर्थसहित.

ना स्वादिम आहार जाणवा.

तथा (महु के०) मधु एटले मध अने (गुरु के०) गोल, खांरु, साकर तथा (तंबोलाई के०) तंबोलाईदिक ते विविध जातिनो तंबोळ नागरवे लीनां पान तथा सोपारी प्रमुख ए पण स्वादिम जाणवा.

द्वे अणाहार वस्तु कहे ठे. अने पूर्वे कहेला चारे आहारमांहेला कोइ पण आहारमां न आवे, परंतु चउविहार उपवासे तथा रात्रिने चउविहारे वावरी कळपे, ते अणाहार वस्तु जाणवी. तेनां नाम कहे ठे.

(अणाहारे जे०) अनाहारने विषे कळपे ते वस्तु कहे ठे. (मोय के०) लघु नीति जाणवी, अने (निंबाई के०) निंबादिक ते निंबनो शली पानना प्रमुख पांचे अंग ए सर्व अनाहार वस्तु जाणवी, आदि शब्दअकी त्रिफला, करू, करि यातुं, गलो, नाहि, धमासो, केरनामूल, बोरठा लि मूल, बाबलठालि, कंधेर मूल, चित्रो, खयर सार, सूखरु, मलयारु, अगुरु, चीरु, अंबर,

कस्तूरी, राख, चूनो, रोहिणी वज, हल्लिडा, पा
तली, आसगंधी, कुंदरु, चोपचीनी, रिंगणी, अ
फिणादिक सर्वजातिनां विष, साजीखार, चूनो,
जाको, उपलेट, गूगल, अतिविष, धूंयान, एली
न, चूणीफळ सूरुखार, टंकणखार, गोमूत्र आर्दे
देइने सर्व जातिनां अनिष्ट मूत्र, चोल, मंजीठ,
कणयरमूल, कुंआर, थोहर, अर्कादिक पंचकूल,
खारो, फटकमी, चिमेरु इत्यादिक वस्तु सर्व अ
निष्ट स्वादवान् ठे, अने इच्छा विना जे चीज मु
खमां प्रक्षेप करीये ते सर्व अणाहार जाणवी. ए
उपवासमां पण लेवी सूजे, अने आयंबिल मध्ये
पाणहार पञ्चस्काण कत्या पठी सूजे ए आहारनुं
त्रीजुं द्वार अयुं, उत्तर जेद अठार थया ॥ १५ ॥

हवे नवकारसी प्रमुखना आगारनी संख्यानुं
चोथुं द्वार कहे ठे.

दो नवकार ठ पोरिसि, सग पुरिममे
इगासणे अठ ॥ सत्तेगठाण अंबिल, अ
ठ पण चउत्ति ठ प्पाणे ॥ १६ ॥

अर्थः—जे मूलगुण उत्तरगुण रूप पञ्चस्त्राण राखवाने अर्थे वाम्नी रूप होय ते आमार जाणवा. तिहां अपवाद पदे ड्य, क्षेत्र, काल अने जावादिके विचारतां मूलगुण पञ्चख्खाणने विषे अन्नन्वणादिक चार आगार जाणवा. अने उत्तर गुण पञ्चस्त्राणने विषे यथोक्त रीते आगल कहेशे ते प्रमाणे सर्वत्र आगर जाणवा. ते सर्व मली एकवार उच्चस्त्रा थका बावीश आगार आय. यद्यपि अन्नन्वससिएणादिक शोल आगार कानुस्सगना ठे तथा समकितना रायाज्जिणेणादिक ठ आगार ठे, तेमज एक चोलपट्टागारेणं ठे, एवं सर्व मली (४५) आगार थाय ठे, परंतु अर्हीयां तो दश पञ्चख्खाणने विषे बावीश आगारनुंज काम ठे, माटे ते कहे ठे.

(नवकार के०) नोकारसीना पञ्चस्त्राणने विषे (दो के०) बे आगार जाणवा. (पोरिसि के०) पोरिसीना पञ्चख्खाणने विषे (ठ के०) ठ आगार, तेम सार्डे पोरिसिना पञ्चख्खाणे पण ठ आगार, (पुरिमने के०) पुरिमार्दना पञ्चख्खाणने विषे

पञ्चखण्डाणाम् ज्ञाप्य अर्थसहित. ११३

(सम के०) सात आगार, (इगासणे के०) एकसणाना पञ्चखण्डाणाने विषे (अठ के०) आठ आगार, (एगठाण के०) एकलठाणाना पञ्चखाण्डाणाने विषे (सत्त के०) सात आगार, (अंबिल अठ के०) आयंबिलना पञ्चखण्डाणाने विषे आठ आगार जाणवा. (चउत्ति के०) चोअत्तके एटले उपवासना पञ्चखाण्डाणाने विषे (पण के०) पांच आगार, (प्पाणे के०) पाणस्सना पञ्चखण्डाणाने विषे (ठ के०) ठ आगार जाणवा ॥ १६ ॥

चउ चरिमे चउत्तिग्गहि, पण पावरणे नवठ निव्वीए ॥ आगारुस्सित्तविवेग, मुत्तु दव्व विगइ नियामठ ॥ १७ ॥

अर्थः—(चरिमे के०) दिवसचरिमना पञ्चखण्डाणाने विषे (चउ के०) चार आगार जाणवा, (अत्तिग्गहि के०) अत्तिग्रहना पञ्चखण्डाणाने विषे (चउ के०) चार आगार जाणवा. (पावरणे के०) प्रावरण एटले वस्स मूकवाना पञ्चखण्डाणाने विषे (पण के०) पांच आगार

११४ पञ्चस्काण जाण्य अर्घसहित.

जाणवा, (नवठ निवीए के०) निवीना पञ्चख्वा
एने विषे नव आगार पण होय अने आठ आ
गार पण होय, तिहां जे पिंरु अने ड्य रूप बेहु
विगडनुं पञ्चख्वाण करे तेइने नव आगार जा
णवा, अने जे एकली (दवविगड के०) ड्यवि
मडमात्रनो (नियमि के०) नियम करे तेने (उ
खिखत्तविवेग के०) उखिखत्तविवेगेणं ए (आगार
के०) आगार तेने (मुत्तु के०) मूकीने बाकीना
(अठ के०) आठ आगार होय ॥ १७ ॥ तेना
यंत्रनी स्थापना आगल करी ठे.

हवे प्रत्येक आगार संबंधी आगारोनां नाम
कही देखामे ठे.

अन्न सह डु नमुकारे, अन्न सह पञ्च
दिसय साहु सब ॥ पोरिसि ठ सडूपोरि
सि, पुरिमडू सत्त समहत्तरा ॥ १८ ॥

हवे प्रत्येक पञ्चख्वाण संबंधी आगारोनां
नाम कही देखामे ठे.

अर्थः—(नमुकारे के०) नवकारसिना पञ्च

स्खाणने विषे एक (अन्न के०) अन्नञ्जणाजोगेणं,
 बीजो (सह के०) सहस्सागारेणं ए (डु के०)
 बे आगार जाणवा. तथा एक (अन्न के०) अन्न
 ञ्जणाजोगेणं, बीजो (सह के०) सहस्सागारेणं,
 त्रीजो (पञ्च के०) पञ्चनकालेणं, चोथो (दिसय
 के०) दिसामोहेणं, पांचमो (साहु के०) साहुव
 यणेणं, षठो (सब के०) सबसमाहिवत्तियागारे
 णं ए (ठ के०) ठ आगार ते (पोरिसि के०)
 पोरिसीना पञ्चख्खाणने विषे जाणवा. तेमज
 (समृपोरिसी के०) सार्द्धपोरिसीना पञ्चख्खा
 णने विषे पण एहिज ठ आगार जाणवा. तथा
 वली एज पोरिसीना ठ आगारने एक (महत्त
 रा के०) महत्तरागारेणं ए आगारे करी (स के०)
 सहित करीयें तेवारे (सत्त के०) सात आगार
 थाय. ते (पुरिमरू के०) पुरिमरू तथा अवरूना
 पञ्चख्खाणने विषे जाणवा ॥ १७ ॥

हवे एकासणा तथा एकलठालाना आगार कहे ठे.

अन्न सहस्सागारिय, आनंटण गुरु
 अ पारि मह सब ॥ एग विअ्रासणि अ

२१६ पञ्चस्काण जाण्य अर्थसहित.

अनु, सग इगठाणे अनट विणा ॥१९॥

अर्थः—एक (अन्न के०) अन्नतृणाप्तोगेणं,
बीजो (सहस्सा के०) सहस्सागारेणं, त्रीजो
(सागारिय के०) सागारियागारेणं, चोथो (आ
नंटण के०) आनट्टणपसारेणं, पांचमो (गुरुअ
के०) गुरुअप्रुठाणेणं, षष्ठो (पारि के०) पारिठ
वणियागारेणं, सातमो (मह के०) महत्तरागा
रेणं, आठमो, (सब के०) सब समाहिवत्तिया
गारेणं, ए (अठनु के०) आठ आगार ते (एग
बिआसणि के०) एकासण अने वियासणना पच्च
खवाणने विषे जाणवा. तथा एज आठमांश्री ए
क (अनुटविणा के०) आनट्टणपसारेणं ए आगार
विना शेष एकासणाने विषे जे कह्या ठे तेज (स
ग के०) सात आगार ते (इगठाणे के०) एकल
ठाणाना पच्चस्काणने विषे होय ॥ १९ ॥ जिहां
जमणा हाथे जमे, मात्र कोलीया लेवानेज हाथ
फेरवे, परंतु अंगोपांगने तो खरज खणवादिकने
कामे पण इलावे नही ते एकलठाणुं जाणवुं १९

पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित. ३१७

द्वे विगइ, नीवि तथा आयंबिलना
आगार कहे ठे.

अन्न सह लेवा गिह, उस्कित्त पमुच्च
पारि मह सवे ॥ विगइ निव्विगए नव, प
मुच्च विणु अंबिले अठ ॥ १० ॥

अर्थः—एक (अन्न के०) अन्नठणान्तोगेणं,
बीजो (सह के०) सहस्सागारेणं, त्रीजो (लेवा
के०) लेवाल्लेवेणं, चोथो (गिह के०) गिहठ सं
सठेणं, पांचमो (उस्कित्त के०) उस्कित्तविवेगेणं,
उठो (पमुच्च के०) पमुच्चमस्किएणं, सातमो (पा
रि के०) पारिठ्ठावणियागारेणं, आठमो (मह
के०) महत्तरागारेणं नवमो (सवे के०) सवस
माहिवत्तियागारेणं, ए (नव के०) नव आगार
ते (विगइ के०) विगइ तथा (निव्विगए के०)
निव्विगइ मली वे पञ्चस्काणने विषे जाणवा, त
था ए नवमांहेथी एक (पमुच्चविणु के०) पमु
च्चमस्किएणं ए आगार विना शेष (अठ के०)
आठ आगार जे विगइ अने नीविना कह्या तेज

११८ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

(अंबिले के०) आयंबिलना पञ्चस्काणने विषे जाणवा. जिहां आम्ल एटले खाटो चोथो रस तेहथी निवर्त्तवुं ते आयंबिल कहीयें, तेना त्रण प्रकार ठे, एक लुदन, बीजो कुडमाष, त्रीजो सा थुआदिक ए त्रण जेदे ठे. अथवा (आचाम्ल के०) नसामणानी पेंरें जिहां अन्नादिक नीरस थइ नि कले तेने आयंबिल कहीयें ॥ १० ॥

हवे नपवासना आगार कहे ठे.

अन्न सह पारि मह सब, पंच खवणे
ठ पाणि लेवाई ॥ अन्न चरिमंगुठाइ, जि
ग्गहि अन्न सह मह सबे ॥ ११ ॥

अर्थः—एक (अन्न के०) अन्नज्वलाजोगणं, बी
जो (सह के०) सहस्लागारेणं, त्रीजो (पारि
के०) पारिधावणियागारेणं, चोथो (मह के०)
महत्तरागारेणं, पांचमो (सब के०) सबसमाहि
वत्तियागारेणं, ए (पंच के०) पांच आगार (ख
वणे के०) नपवासना पञ्चस्काणने विषे जाणवा.
तथा एमां अचित्त पाणी पीये माटे (पाणि के०)
पाणस्सना पञ्चस्काणने विषे लेवेणवा अलेवेण

पञ्चस्काणाम् ज्ञाप्य अर्थसहित. ११९

वा, अन्नेण वा बहुलेवेण वा, ससिन्नेण वा, असिन्ने
 णवा, ए (लेवाई के०) लेपादिक (ठ के०) ठ आगार
 जाणवा, तथा एक (अन्न के०) अन्नत्तणाजोगेणं,
 बीजो (सह के०) सहस्सागारेणं, त्रीजो (मह
 के०) महत्तरागारेणं, चोथो (सवे के०) सब्ब स
 माहिवत्तियागारेणं ए (चउ के०) चार आगार
 ते (चरिम के०) दिवस चरिमना पञ्चस्काणाने
 विषे तथा (अंगुठाइ जिग्गहि के०) अंगुठमुठ्ठि
 सहियादिक अज्जिग्रहना पञ्चख्खाणाने विषे जा
 णवा ॥ ११ ॥

पञ्चस्काणाना आगारोनी संख्याना यंत्रनी स्थापना.

अंक	पञ्चख्खाणनाम	संख्या.	आगारोनां नाम.
१	नोकारसी.	२	अन्न० ॥ सह० ॥
२	पारिसी.	६	अन्न० ॥ सह० ॥ पच्छन्न० ॥ दिसामो० ॥ साहु० सव्व०
३	साहुपारिसी.	६	अन्न० ॥ सह० ॥ पच्छन्न० ॥ दिसामो० ॥ साहु० सव्व०
४	पुरिमह.	७	अन्न० सह० पच्छ० दिसा० साहु० सव्व० महत्त० ॥
५	अवह.	७	अन्न० सह० पच्छ० दिसा० साहु० सव्व० महत्त० ॥

१३० पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

६। एकासणुं.	८ अन्न०सह० सागा०आउ० गुरु० पारि० मह०सव्व०
७। वियासणुं.	८ अन्न०सह० सागा०आउ० गुरु० पारि० मह०सव्व०
८। एकलठाणुं.	७ अन्न०सह० सागारि०गुरु० पारि०मह० सव्व०
९। नीवी.	९ अन्न०सहस्सा०लेवा०गिहत्थ०उत्थित्त० पडुच्च०
१०। विगइ.	९ पारि०महत्त०सव्व०
११। आयंबिल.	८ अन्न०सह०लेवा० गिह०उत्थित्त० पारि० मह०सव्व०
१२। उपवास.	५ अन्न०सह०पारि०मह० सव्व०चोलपट्टा- गार यतिने.
१३। पाणहार.	६ लेवे०अले०अच्छे०बहु०ससित्थे०असित्थे०
१४। अभिग्रह संकेत	४ अन्न० सह० मह० सव्व०
१५। दिवसचरिमं.	४ " " " "
१६। भवचरिमं.	४ " " " "
१७। देसावगासिक.	४ " " " "
१८। समकितना.	६ राया०गणा०बला०देवा०गुरुनि०वित्ति०

इहां उक्कित्तविवेगेणं ए जे आगार ठे, ते आगार पिंरुविगइ आश्रयी ठे, ते पिंरु विगय जणा ववा माटे विगयना जेद कही देखामे ठे. परंतु विगयना जेदो कहेवानुं चार तो आगल आवझे हाल अहीयां तो मात्र पिंरु विगय नलखाववाने

निमित्तेज कहे ठे.

दुध महु मद्य तिलं, चउरो दवविगइ
चउर पिंमदवा ॥ घय गुल दहियं पिसियं,
मस्काण पक्कन्न दो पिंमा ॥२२॥

अर्थ:-एक (दुध के०) दुग्ध, बीजो (महु
के०) मधु त्रीजो (मद्य के०) मद्य एटले मदि
रा अने चोथो (तिलं के०) तैल ए (चउरो के०)
चार (दवविगइ के०) इव्य विगय ठे ए चार ते
ढीलुं विगय होय रस रूप होय, माटे एने रसवि
गय कहीये, अने एक (घय के०) घृत, बीजो (गु
ल के०) गोल, त्रीजो (दहियं के०) दधि एटले
दर्ही अने चोथो (पिसियं के०) पिशित ते मांस
ए (चउर के०) चार विगय जे ठे ते (पिंमदवा
के०) पिंमइव्यरूप रसरूप जाणवा. ए चार पिंम
होय एनुं इव्य कोइ बेला इव्य होय, तथा कोइ
बेला पिंम रूप थीणो पिंम होय. तथा एक (म
खण के०) माखण, बीजो (पक्कन्न के०) प
क्वान ए (दो के०) बे कमाविगय जाणवां. ते
स्वजावें करीने (पिंमा के०) पिंम रूप होय क

२३२ पञ्चस्काण जाप्य अर्थसहित.

ठिन होय, माटे एने पिंरुविगय कहीये. ए दस विगय कक्षां. इहां उखिखत्तविवेगेणं ए आगार जे ठे ते पिंरुविगयनो ठे ते जणाववा माटे आ गाथा कही ॥ २२ ॥

हेवे केटलांएक पञ्चस्काण मांहोमांहे आगार तथा पाठ उच्चार विशेषे करी सरखा ठे. एटले तेना आगार पण मांहो मांहे सरखा ठे, अने पाठ पण सरखो ठे, ते कहे ठे.

पोरिसि सडूमवडुं, डुज्जत्त निविगइ
पोरसाइ समा ॥ अंगुठ मुठि गंठी, सचि
त्त दवाइं जिग्गहिअं ॥ २३ ॥

अर्थ:- (पोरसाइसमा केण) पोरिसि आदें देइने पञ्चख्खाण जे ठे, ते सरखां जाणवां, ए टले एक पोरिसि अने बीजी (पोरिसिस्रुं केण) साई पोरिसि ए बे सरखां जाणवां एटले पोरि सीने साई पोरिसीना पञ्चख्खाणना पाठनो उ च्चार तथा आगार पण सरखा ठे. तेमज पुरि मडू ने (अवरुं केण) अवरुंनुं पञ्चख्खाण पण

सरखुं जाणवुं, तथा एकासणुं अने (डुन्नत के०) द्विन्नक्त एटले बीआसणानुं पञ्चस्काण अने आगार पण सरखा जाणवा, तथा विगइ ने (निविगइ के०) नीविनुं पञ्चखखाण अने आगार पण सरखा जाणवा. तथा (अंगुठ के०) अंगुठसहियं, (मुठि के०) मुठिसहियं, (गंठी के०) गंठिसहियं, (सचित्तदद्याइं के०) सचित्त ड्यादिकनुं पञ्चखखाण एटले सचित्त ड्यादिक एटले सचित्त ड्यादिकना पञ्चखखाण जे देसावगासिक तेमज दिवसचरिमादिनां पञ्चस्काण ए सर्व (ज्निगहियं के०) अग्निग्रह पञ्चस्काण कहेवाय, तेना पण मांहोमांहे पाठ तथा आगार सरखा जाणवा. परंतु कालप्रमाणादिकें तथा स्थानकें तो फेरफार होयज ॥ २३ ॥

हवे ए सर्व आगारोना अर्थ कहे ठे.

विस्सरण मणान्नोगो, सहसागारोसय मुहपवेसो ॥ पञ्चन्नकाल मेहाई, दिसि विवजासु दिसिमोहो ॥ २४ ॥

१३४ पञ्चस्काण जाष्यअर्थसहित.

अर्थः—जे (विस्सरणं के०) विस्मरण अइ जाय ते (अणाजोगो के०) अनाजोगथी आय, एटले पञ्चस्काणनो उपयोग अनाजोग थकी वी सरी जाय, तेवारें अजाणपणे कांइ मुखमां प्र क्हेप करे तो तेथी पञ्चस्काण जंग न थाय. ए प्र थम अणाजोगेणं आगार कह्यो, एनी साथे अन्नठ शब्द जोम्नीयें तेवारे अन्नठणाजोगेणं एवुं नाम आय, माटे तेनुं कारण समजवाने नीचे अर्थ ल खीये ठैये, अन्नठणाजोगेणं एटले अन्यत्र अने अनाजोगात् तिहां अन्यत्र एटले जे आगार कह्यां होय ते आगार वर्जीने बीजा सर्वत्र स्थानके प च्चस्काण पालवानी यत्ना राखवी. अन्नठ ए पद सर्वे आगारें जोम्बुं, एम जाणवुं तथा अनाजो गात् एटले वीसरवाथकी अर्थात् पञ्चस्काणनो उ पयोग वीसरते अजाणतां कांइ मुखमां प्रक्हेप कराइ जाय, पढी पञ्चस्काण सांजरी आवे, तेवारे तरत मुखथकी त्याग करे, तेथी पञ्चस्काण जंग आय नहीं, अथवा अजाणे मुखथकी हेठे उत र्थुं पढी कालांतरे अथवा तुरत स्मरणमां आवे

तोपण पञ्चस्काणनो जंग थाय नही परंतु शुद्ध व्यवहार ठे, तेथी फरी निःशंक न थाय ते माटे यथायोग्य प्रायश्चित्त लेवुं. ए वात सर्व आगारोने विषे जाणवी. माटे आहीं पीठिकारूपे लखी.

बीजो (सहसागारो के०) सहसात्कार ते (सयमुह के०) पोतानी मेले आवी मुखमांहे (पवेसो के०) प्रवेश करे ते जाणवुं. एटले पञ्चस्काण कीधुं ठे तेनो उपयोग तो वीसख्यो नथी, पण कार्य करवाना प्रवर्तनयोग लक्षण सहसात्कारें स्वजावेज पोताना मुखमां कांड प्रवेश अइ जाय. जेम दधि मथतां थकां गंटो उनीने मुखमां पनी जाय, अथवा अन्नादिकनो कण मुखमां पनी जाय, तथा चउविहार उपवास होय, अने वर्षाकालमां मेघनो गंटो मुखमां पनी जाय, तो पञ्चखण ज्ञांगे नहीं.

त्रीजो (पञ्चन्नकाल के०) पञ्चन्नकाल ते कालनी पञ्चन्नता जाणवी. जेम (मेहाइ के०) मेघादि एटले मेघना वादले करीने ठंकाइ गयेला सूर्यनी खबर न पने, तथा आदिशब्दथकी दिग्

२३६ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

दाह, ग्रहादिक, रजोवृष्टि, पर्वत प्रमुख सर्व जाणी लेवुं. तिहां पर्वत अने वादला प्रमुखे अंत रिक्त, सूर्य देखाय नहीं, अथवा रज उरुवे करी न देखाय, तेवारे पोरिसीयादिकना कालनी खबर न परुतां अपूर्ण अथेलीने संपूर्ण अथेली जाणीने, जमवा बेसी जाय तो पञ्चख्वाण जंग न थाय. परंतु जाणवामां आवे तो पढी अर्द्धो जम्यो अ को होय तो पण एमज बेसी रहे, अने पोरिसी आदि पूर्ण थाय, पढी जमे तो जंग न थाय, परंतु हजी पूर्ण अइ नथी, एवुं जाणवामां आवे तो पण अटके नहीं, अने जमे तो पञ्चख्वाण जंग अइ जाय ॥

चोथो (दिसिमोहो के०) दिसामोहेणं ते (दिसिविवक्कासु के०) दिशिना विपर्यासपणाथकी जेवारे दिङ्मूढ अइ जाय, तेवारे पूर्वने पश्चिम करी जाणे अने पश्चिमने पूर्व करी जाणे एम खबर न परुवाथी अपूर्ण पञ्चख्वाणे पण पूर्ण काल अयो जाणीने जमे तो पञ्चख्वाण जंग नहीं, अने दिङ्मोह मटी गया पढी जेवारे जाणवामां

आवे तेवारे पूर्वनी पेठे अर्द्धो जम्यो थको होय तो पण पञ्चख्वाण पूर्ण थाय तिहां सुधी एमज बेशी रहे, अने काल पूरो थया पठी जमे ॥२४॥

साहुवयण नग्घामा, पोरिसि तणु सु
 न्ठया समाहिति ॥ संघाड कऊ महत्तर,
 गहन्न बंदाड सागारी ॥ २५ ॥

अर्थः—पांचमुं (नग्घामापोरिसि के०) नग्घाम पोरिसी एवो (साहुवयण के०) साधुनुं वचन एटले बहुपद्मिपुष्पा पोरिसि एवं सांजलीने जो अपूर्ण पञ्चख्वाणे जमे तो पण पोरिसी जंग न थाय, पठी कोइकना कहेवा उपरथी जाणवामां आवे के इजी लगण पोरिसीनो काल पूर्ण थयो नथी, तेवारे पूर्वोक्त रीते अर्द्धजुक्त रहे, अने पोरिसीनो काल पूर्ण थया पठी जमे ए साहुवयणेषां नामे आगार जाणवो.

बट्टो (तणु के०) शरीर तेनुं (सुठया के०) स्वस्थता जे निराबाध पणुं तेने (समाहि के०) समाधि (इति के०) एम कहिये, एटला माटे ए

३३० पञ्चस्त्राण ज्ञाप्य अर्थसहित.

सर्वसमाह्वित्तियागारेणं कहेवाय, इहां तीव्रशूला
दिक रोग उपने थके, आर्त्त रौडनी सर्वथा निरा
शें जे शरीरनी स्वस्थता ते सर्व समाधि कहीये.
तत्प्रत्ययिक जे कारण ते सर्वसमाधिवर्तिताकार
कहीये. ते समाधिने निमित्ते जे औषध पश्या
दिकनी प्रवृत्तिने विषे अपूर्ण प्रत्याख्याने जमतां
पण पञ्चख्वाण जंग थाय नहीं.

सातमुं (संघाडकळ के०) संघादिकनुं कोइ
कार्य उपने थके वमेरानी आझा पाले, तेने (म
हत्तर के०) महत्तरागार कहीये. ते आवी रीते
के जे पञ्चख्वाण कीधुं ठे, तेनी अनुपालनाथकी
पण जो निर्झरानी अपेक्षाये विचारीये तो महो
टुं निर्झरा लाज हेतु कार्य ठे, अने अन्य पुरुषां
तरे ते कार्य असाध्य ठे, बीजा कोइ पुरुषथी
थाय तेम नथी, एवं कोइ संघनुं तथा आदि शब्द
थकी चैत्य ग्लानादिकना कार्ये प्रयोजन ठे, तेहिज
आगार ते महत्तरागार कहीये. तिहां अपूर्ण काले
जमतां पञ्चख्वाण जंग न थाय.

आठमुं (गिहठ के०) गृहस्थनी नजर पणे,

तथा (बंदाइ के०) सर्पबंदिवानादिकनी नजर पने, तेने (सागारी के०) सागारिआगारेणं क हिये. तिहां आगार एटले घर तेणे करी सहित बे, जे तेने सागारि कहीयें तेनी नजरें देखतां साधुने आहार करवो कडपे नहीं. केम के एथकी प्रव चनोपघातादिक बहु दोषनो संजव थाय, माटे साधुने जमतां थकां जो सागारी आवी पने, अ ने ते जो चल होय, एटले तरत जवावालो होय तो कणोक बेसी रहे, अने तेने स्थिर रहेतो जाणे तो स्वाध्यायादिकना जंगघातकना जयथकी अ न्यत्र जइने तेहिज आसने जमे तो पच्चरुखाण जंग न थाय. ए जेम गृहस्थने सागारी कहीये तेमज जेहनी दृष्टे देखतां अन्न खाइये ते पचे नहीं, तेने पण सागारिक कहीये तथा उपलक्षणो आदि शब्दथकी सर्प, अग्नि, प्रदीप, नरेली, पाणीनी रेल आवे, तथा गृहपातादिक एटले घर परतुं होय, ए आगार पण लेवा. इत्यादिक उप इवोना कारणे अन्यस्थानके जइ जमतां पण प च्चरुखाण जंग न थाय ॥ १५ ॥

३४० पञ्चस्काण जाष्य अर्थसहित.

आनंटण मंगाणां, गुरु पाहुण साहु
गुरुअज्जुघाणां ॥ परिठावण विहि गाहए,
जइण पावण कम्मिपट्टो ॥ २६ ॥

अर्थः—नवमो (अंगाणं के०) पग प्रमुख अंग
तेनुं (आनंटण के०) आकुंचन एटले संकोचवुं
तथा षस्वारवुं ते अणखमते करवुं पने, एटला
माटे एने आनट्टणपसारेणं आगार कह्हीये, तेथी
जमतां थकां कांडक पोतानां आसनादिक चला
यमान, थाय तो पञ्चस्काण जंग न थाय.

दशमो (गुरु के०) पोताना दीक्षागुरु आवे
अथवा कोइ महोटी (पाहुणसाहु के०) प्राहुणो
साधु आवे थके जमतां उठवुं पने तो (गुरुअ
ज्जुघाणां के०) गुरुअज्जुघाणेणं आगार थाय, एटले
ते आवेला आचार्यादिक गुरुनां विनयादिक कर
वा माटे अज्जुघान्नादिक साचववा सारु उठवुं
पने, फरी तेमज बेसीने जमे तो पञ्चस्काण
जंग न थाय ॥

अगियारमो (परिठावण के०) जे अन्न परस

वातुं होय ते (विद्भिर्गृह्ये के०) विधिषु ग्रहण करेलुं होय ते उपवासादिक पञ्चस्काणमां पण लेवुं पणे तेने पारिष्ठावणियागारेणं कहीयें, एटले जे विधिषु करी निर्दोषपणे ग्रहण कर्युं, अने विधिषु वहेची आप्युं होय, पढी अन्य साधुयें विधिषु नुक्त कस्या थकी कांडक आहार उगस्यो ते पारिष्ठापन योग्य थयुं, परंतु ते अधिक आहारने परठवतां दोष उपजे ठे, एवं जाणीने तेहवुं अन्न तथा विगयादिकने गुरुनी आज्ञायें आहार तां पञ्चस्काण जंग न थाय. तिहां एटलुं विशेष जे चतुर्विहार उपवासमांहे पाणीनुं पारिष्ठावणियागारेणं थाय, तथा त्रिविहार उपवासना पञ्चस्काणमां अन्नादिकनुं पारिष्ठावणियागारेणं थाय, परंतु विगयादिकनुं पारिष्ठावणियागारेणं न थाय, अने बीजा सर्व पञ्चस्काणोने विषे थाय. ए आगार यतिने होय परंतु पाठ संलग्न ठे माटे गृहस्थने पण पाठमां कहेवाय ठे.

वारमो (जइण के०) यतिने अर्थें आगार जाणवो ते यतिने अर्थें (पावरण के०) प्रावरण

१४९ पञ्चस्काण जाण्य अर्थसहित.

ना पञ्चस्काणे (कनिपट्टो के०) चोलपट्ट तेहनो
आगार जाणवो, एटले वस्त्र मूकी नग्र थइ बेगो
होय अने गृहस्थ आवे एटले लज्जाने माटे उठीने
चोलपट्ट पहरे, तेने चोलपट्टागारेणं कहीये एथी
पञ्चखवाणजंग न थाय. ए आगार पण यतिने
होय ॥ १६ ॥

खरमिय लूहिअ मोवा, इ लेव संसठ
मुच्च मंमाई ॥ उस्कित पिंम विगई, एं म
स्क्रियं अंगुलीहिं मणा ॥ १७ ॥

अर्थः—तेरमो, प्रथम (खरमिय के०) खर
रुचो होय अने पठी तेने (लूहिअ के०) लुंठी
नांखयो होय एटले खररुचो ते लेप अने लूंग्युं
ते अलेप एवो (मोवाइ के०) मोयो चाटुवो प्र
मुख होय ते (लेव के०) लेवालेवेण आगार
जाणवो, एटले ज्ञोजननुं ज्ञाजन अथवा चाटुवा
प्रमुख होय ते अकल्पनीय एवा विगय अने शाक
प्रमुख अन्नादिके खररुचा होय, पठी ते कनठी
प्रमुखने लूंठीने अलेप कीधां होय, तो पण कांडक

पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित. ३४३

विगयादिक अवयवना सन्नावे सहित ठे; तेवा ज्ञा जने करी आयंबिलादिक पञ्चस्काण वालाने ज मतां लेतां पञ्चख्याण जंग थाय नही.

चौदमो गिहृत्संसृष्टेणं एटले ज्ञक्तदायक गृहस्थसंबंधि विगयादिके वधारादिके (संसृष्ट के०) संसृष्ट एटले मिश्र कीधुं एवं (सुञ्च के०) शा कादिक केरंवादिक तथा (मंदाई के०) मांदादि क ते लगारेक हाथे गोल प्रमुखे चोपरुया कीधा होय, तेने गृहस्थसंसृष्ट कहीये, ते निविना पञ्चस्का णे लेवा कट्टे तथा आयंबिलमां पण किंचिन्मा त्र तैलादिके स्निग्ध हाथे लगामेला एवा मंदा कादिक होय ते पण यतिने लेतां पञ्चस्काण जंग न आय.

पन्नरमो (पिंरु विगईणं के०) पिंरु रूप विगयनुं (उस्कित्त के०) उस्कित्त एटले पाबुं लेवुं एटला माटे एने उस्कित्तधिवेगेणं नामे आ गार कहीये. एटले ए ज्ञाव जे मांदा प्रमुख अन्न तथा पूषिकादिक ऊपर गोल प्रमुख तथा माखणादिक भूक्यां होय, ते फरी पाला तेना

३४४ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

उपरथी उपानी पण लीधा होय एटले ए गोल
माखणादिक जे पिंरु विगय ठे ते एवां ठे, के जे
पदार्थ उपर राखेलां होय, तेने फरी जेवारे तेना
उपरथी पाठां नहरी लइये तेवारे ते निःशेषपणे
एटले बधां पाठां लेवाइ शकाय नही, कांइक पण
रोटला प्रमुखने लागेलां थकांज रही जाय माटे
जेना उपरथी पिंरुविगइ अलग्नी करी लीधी
होय एवा रोटला प्रमुखने विगइना पञ्चस्काण
वालो, जो गृहस्थना घरथी वहोरीने जुंजे, तो
पञ्चस्काणजंग न थाय.

शोलमो (मस्त्रियं के०) मसद्युं (अंगुली
हिं के०) अंगुलीयें करीने (मणा के०) लमा
रेक एटले ए ज्ञाव जे अंगुलियें घृतादिक चोप
नी ते अंगुलीयें चोपनीने मांमा प्रमुख करे तेने
पमुच्चमस्त्रिएणं कहीयें. ते सर्वथा रूक्क एवा मंरु
कादिक होय तेने लगारेक स्नेहवंत सुकुमारता
उपजाववाने अर्थे लहुचूइ प्रमुख अंगुलीयें करी
अहित कीधुं होय ते नीवि पञ्चस्काणमांलेतां प
ञ्चस्काण जंग न थाय, परंतु घृतादिकनी धारायें

पञ्चस्काराण्य ज्ञाप्य अर्थसहित. २४५

करी म्रक्षित करे, तो लेवुं कल्पे नहीं. ए शोल
आगार अशन आश्री कक्षा ॥ १७ ॥

हवे पाणस्सना ठ आगारनो अर्थ कहे ठे.

लेवामं आयमाई, इअर सोवीरमञ्च
मुसिणजलं ॥ धोअण बहुल ससिहं, उ
स्सेइम इअर सिहविणा ॥१७॥दारं॥४॥

अर्थः—प्रथम (लेवामं के०) लेपकृत पाणी
ते कोने कहीर्ये ? के (आयमाई के०) आचा
म्लादि नसामण आदिशब्द थकी आंबली तथा
झरनुं पाणी पण जाणवुं. एटला माटे ए आगा
रनुं नाम लेवेणवा कहीर्ये.

बीजो (इअर के०) इतर एटले पूर्वोक्त लेप
थकी नखटुं अलेपकृत पाणी लेवुं, ते माटे ए आ
गारनुं नाम अलेवेण वा जाणवुं. ते (सोवीरं
के०) सौवीर कांजी धोयण आदिशब्दथी गमूल
जरवाणी प्रमुख जाणवुं.

त्रीजो (अहं के०) अह ते निर्मल पाणी
(नसिणजलं के०) ऊण पाणी एटले त्रिदंभो

३४६ पञ्चस्काण जाण्य अर्थसहित.

त्कालित ऊष्ण जल अथवा बीजुं पण निर्मल पाणी नितरुं फलादिकनुं धोयण जाणवुं एटला माटे अन्नेणवा नाम कहिये.

चोथो (धोअण के०) चोखा प्रमुखना धोयण प्रमुखनुं पाणी तेने (बहुल के०) बहुलेप कहिये एटला माटे एनुं बहुलेवेणवा एवं नाम ठे. ए तंडुलधावनादिक गंडुल पाणी जाणवुं.

पांचमो (ससिद्धं के०) सीथ सहित पाणी ते (उत्सेदम के०) आटाथी खररुचा हाथनुं धोयण एटले उत्सेदिम एवं पिष्टजलनुं नाम ठे एटला माटे ससिद्धेणवा एवं ए आगारनुं नाम ठे.

ठो ए पूर्वोक्त पांचमा ससिद्धेण वा ए आगारथी (इअर के०) इतर ते आटावाला हाथनुं धोयण तेने वस्त्रादिके करी गड्युं होय, तेथी ते (सिद्धविणा के०) सीथ विनानुं जाणवुं, एटले अन्नादिक आटाना दाणाना स्वाद विनानुं आय, एटला माटे तेनुं नाम असिद्धेण वा कहेवाय. ए ठ आगार पाणीना कह्या. तेनी साथे पूर्वे कहेला शोल आगार मेलवीये, तेवारे सर्व मली बावीश

आगारोनी संख्या आय ॥ २८ ॥

अर्हीयां प्रत्येक आगारे वा शब्द मूकेलो ठे ते एक एकथी बीजा बीजामां विशेष देखाम्वा ने माटे ठे, एटले लेपथी अलेप विशेष, अलेपथी अन्न विशेष, अन्नथी बहुलेप विशेष, बहुलेपथी ससिन्न विशेष, ससिन्नथी असिन्न विशेष जाणवो, परंतु लेपादिकनुं पाणी लीये, तो पण उपवासा दिकनो जंग आय नही. इति ज्ञावः ॥ ए प्रकारे अपुनरुक्त एटले फरी न उच्चरीये एवा बावीश आगारोना अर्थनुं व्याख्यान लेशथी देखाम्थुं. ए आगारोना अर्थनुं चोथुं द्वार पूर्ण थयुं. उत्तर बोल चालीश थया ॥

इवे दश विगइना स्वरूपनुं पांचमुं द्वार कहे ठे.

पाण चन चन चन डु डुविह, ठ न्न र्क डुद्दाइ विगइ इगवीसं ॥ ति दु ति च नविह अन्नस्का, चन महुमाई विगइ बार ॥

अर्थः—जे इंडियादिकने पुष्ट करे, मन, वचन अने कायाना योगने अप्रशस्त विकार उपजावे,

१४८ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

ते विगइ कहीये, ते विगइ दश जेदे ठे. तेमांथ्री चार विगइ तो साधु अने श्रावक बेहुने अज्जह्यज ठे. एटले ज्ञक्षण करवा योग्य नथी, अने ठ ज्ञह्य विगइ साधु अने श्रावक बेहुने ज्ञह्य करवा योग्य ठे. माटे एने ज्ञह्य विगइ कहीये, तेना उत्तर जेदे बार थाय ते कहे ठे.

प्रथम दुध विगइ (पण के०) पांच जेदे ठे, बीजी दधि विगइ (चउ के०) चार जेदे ठे, त्री जी घृतविगइ (चउ के०) चार जेदे ठे, चौथी तेल विगइ (चउ के०) चार जेदे ठे, पांचमी गोळविगइ (दु के०) बे जेदे ठे, ठठी पक्वान्नविगइ (दुबिह के०) द्विविध एटले बे जेदे ठे, ए (दुबइ के०) दुग्धादिक (ठ के०) ठ (जस्क के०) ज्ञक्षण करवा योग्य (विगइ के०) विगइ ठे, तेना सर्व मली उत्तरजेद (इगवीसं के०) एकवीस थाय ठे.

हवे चार अज्जह्य विगइना उत्तर जेदे कहे ठे. प्रथम मधु विगइ (ति के०) त्रण जेदे ठे, बीजी भदिरा विगइ (दु के०) बे जेदे ठे, त्रीजी मांस विगइ (ति के०) त्रण जेदे ठे, चौथी माखणवि

गइ (चनुविह के०) चार जेदे ठे. ए (महुमाई के०) मधु आदिक (चनु के०) चार (अन्नस्का के०) अन्नह्य (विगइ के०) विगइ ठे, तेना सर्व मली उत्तर जेद (बार के०) बार थाय ते सर्व ना मपूर्वक आगल कहेशे ॥ २९ ॥

हवे प्रथम ठ ज्ञह्य विगइना एकवीश
जेद व्यक्ते करी कहे ठे.

खीर घय दहि अ तिल्लं, गुरु पक्कन्नं
ठ ज्ञस्क विगइनु ॥ गो महिसी उंठि अय
एलगाण पण दुध अह चनरो ॥ ३० ॥

अर्थः—प्रथम ठ ज्ञह्य विगयनां नाम कहे
ठे. एक (खीर के०) दुध, बीजो (घय के०)
घृत, त्रीजो (दहि के०) दधि, (अ के०) बली
चोथो (तिल्लं के०) तैल, पांचमो (गुरु के०)
गोल, षष्ठो (पक्कन्नं के०) पक्वान्न, ए (ठ के०)
ठ (ज्ञस्कविगइनु के०) ज्ञह्यविगय जाणवा.
एटले ए ठ विगइ जे ठे, ते साधु तथा श्रावकने
ज्ञह्य करवा योग्य ठे, माटे एने ज्ञह्य विगय

३५० पञ्चस्कण जाप्य अर्थसहित.

कह्या, हवे ए ठ न्हय विगयना उत्तर जेदनां नाम कहे ठे.

तिहां प्रथम दूधविगयनुं नाम कह्युं ठे, माटे दूधना उत्तर भेद कही देखामे ठे. एक (गो के०) गायनुं दूध, बीजुं (महिसी के०) जेपनुं दूध, त्रीजुं (नुंठि के०) नुंठमीनुं दूध, चौथुं (अय के०) अजा एटले गालीनुं दूध, पांचमुं (एलगाण के०) एरुका ते गान्नीनुं दूध ए (पण के०) पांच जातिनां (डुड के०) दूध ते सर्व विगई जाणवां, अने शेष मनुष्यणी तथा बीजा पशुआदिकनां जे खीर शाय ठे ते विग इमां गणाय नही. (अह के०) अथ एटले हवे (चनरो के०) चार जातिनुं घृत तथा चार जातिनुं दही कहे ठे ॥ ३० ॥

घय दहिआ उट्टि विणा, तिल सरि
सव अयसि लट्ट तिल चऊ ॥ दवगुम
पिंरुगुमा दो, पकन्नं तिल घय तलियं
॥ ३१ ॥ दारं ॥ ५ ॥

अर्थः—प्रथम (घय के०) घृत जाणवुं, बीजी (दहिया के०) दधि जाणवुं, ए बे विगइना एक (उट्टिविणा के०) उंटनीना दूध विना बाकी चार चार जेद जाणवा. केम के उंटनीनुं दूध जमाय नहीं, माटे ते विना बाकी चार, एक गायना दहीनुं घी, बीजुं जेषना दहीनुं घी, त्रीजुं गालीना दहीनुं घी, अने चोथुं गारुना दहीनुं घी, ए चार जेद घृतना जाणवा, तथा दहीना पण एज चार जेद. एक गायना दूधनुं दही, बीजुं जेषना दूधनुं दही, त्रीजुं गालीना दूधनुं दही अने चोथुं गारुना दूधनुं दही, ए चार दहीना जेद विगइरूप जाणवा.

हवे तेल विगयना चार जेद कहे ठे. एक (तिल के०) तिलनुं तेल, बीजुं (सरिसव के०) सरशवनुं तेल, त्रीजुं (अयसि के०) अलसीनुं तेल अने चोथुं (लट्ट के०) काबरी कसुंधा घान्य खसखसना दाणानुं तेल, ए (तिल्ल के०) तेल विगइना (चक्र के०) चार जेद विगइया ता रूपे जाणवा. अने बीजा एरंमीयानां फूलां,

३५३ पञ्चस्काणं ज्ञाप्यार्थसहितः

दिमोल, मधुकफल, नालियेर, खदिर, शिंशपा
दिक यावत् लाक्षापाकादिक सर्व जातिनां तेल
ते नीवियातां जाणवां.

हवे गोल विगइना बे जेद कहे ठे. एक (द
वगुम के०) इयगोल ते ढीलो राबमीयो रसरूप
गोल जाणवो, बीजो (पिंरुगुमा के०) पिंरु रूप
गोल ते काठो विविध जातिनो गोल जाणवो.
ए (दो के०) बे प्रकारना गोल जाणवा.

हवे (पक्कन्नं के०) पक्कन्न विगइना बे जेद
कहे ठे, तेमां एक तो पूर्वे जे चार जातिनां तेल
कह्यां ठे, तेमां तलयुं होय तेने (तिल्लतलिय
के०) तेलमां तलेलुं पक्कन्न कहिये, बीजुं पूर्वे
जे चार जातिनां घृत कह्यां ठे, तेमां तलयुं होय
तेने (घयतलियं के०) घृतमां तलेलुं पक्कन्न क
हिये. तलियं शब्द बे स्थानके जोरुवो. ए रीते
दूधना पांच, घृतना चार, दहीना चार, तेलनां
चार, गोलना बे अने पक्कन्नना बे, मली एकवी
श जेद जेदय विगयना कह्या. ए विगयना ना
मनुं पांचमुं चार पूर्ण थयुं. उत्तर बोल पञ्चास थया।।

पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित. २५३

हवे ए जह्य विगयना निवीयाता त्रीश कराय
ठे तेना जेदोनुं ठहुं चार कहे ठे.

पयसाडि खीर पेया, वलेहि दुधट्टि
दुध विगइगया ॥ दस्क बहु अप्प तंडुल
तच्चुत्रांबल सहिअ दुधे ॥ ३२ ॥

अर्थः—प्रथम दूधना पांच निवियाता आय ते
कहे ठे. एक (दस्क के०) डाख अने टोपरादिक
नाखीने दूध रांध्युं होय तेने (पयसामि के०)
पय सानी कहिये, बीजुं (बहुतंडुल के०) घणा
चोखा नांखीने दूध रांध्युं होय तेने (खीर के०)
खीर कहिये, त्रीजुं (अप्पतंडुल के०) अल्पतंडु
ल एटले थोडा चोखा नांखीने दूध रांध्युं होय
तेने (पेया के०) पेया कहिये, चोथुं (तच्चुत्र
के०) ते चोखाना चूर्ण करी सहित एटले ते चो
खानो आटो लाक ज्ञाषाये फूकरणुं कहे ठे, ते
नांखीने, दूध पचाव्युं होय, रांध्युं होय तेने (अ
वलेहि के०) अवलेहिका कहिये, पांचमुं (अंबि
लसहिअदुधे के०) खाटो रस करी आठ कांजी

१५४ पञ्चस्काण जाष्य अर्थसहित.

प्रमुख खटाशे सहित दुध ऊष्ण करे, अथवा ए लोक जाषाये दूधमां खटाश होय, तेमाटे एने फे दरी कहे ठे, अथवा त्रण दिवस प्रसूत गोडुग्ध ब लही बलहटां ते (दुळ्ही के०) दुळ्ही कहीये, ए पांच (दुळ के०) दुग्धना (विगङ्गया के०) विकृतिगता एटले निवियाता जाणवा, जेदांतरे, एना पण बीजा जेदो धाय ठे ॥ ३२ ॥

इवे घृतविगड तथा दहीविगडना पांच पांच निवियाता कहे ठे.

निप्रांजण वीसंदण, पकोसहि तरिय किट्टि पकघयं ॥ दहिए करंब सिहरिणि,
सल्लवण दहि घोल घोलवमा ॥ ३३ ॥

अर्थः—एक पकान्न तड्या पढी उतरयुं जे बलेलुं घृत तेने (निप्रांजण के०) निप्रांजण एटले निप्रांजन घृत, पकान्ननुं तलण घृत कहीये, बीजुं दहीनी तरी अने धान्यनी कणक बेहु एकठा मेलवीने नीपजाव्युं जे डव्य विपेश ते कुल्लरी इति जाषा सपादलक देश प्रसिद्ध ते (वीसंदण के०) विसंदन

एटले विस्पंदन कहीये, त्रीजुं (पक्कोसहितरिय के०) पक्कोषधितरित एटले औषधिने घृत साथे पचावीये तेनी नपर जे घृतनी तरिका वले ठे, एवं कूरिया सरिखुं घृत पचीने आय, ते घीनी नपरली तरी कहीये, चोथुं घृतनो मेल नतरे तेने (किट्टि के०) घृतनो मेल ते कीटुं कहीये, पां चमुं (पक्कघयं के०) पाकुं घृत ते औषधिये प चावेलुं घृत जाणवुं, खयर आमलादिक ब्राह्मी प्र मुख औषधिये करी पचाव्युं होय ते जाणवुं एना जेदांतर घणा आय.

हवे दहीना पांच निवियाता कहे ठे. प्रथम (दहिए के०) दहीने विषे नदन एटले कूर एक वुं मेलवीने कीधुं ते दधि सीधोरो इत्यादि लोक ज्ञाषाये कहे ठे, तेने (करंब के०) करंबो कही ये, बीजुं खांरु नांखीने हाथथी मथन करेलुं द हीं तथा खांरुयुक्त बांधेलुं दहीं तेने (सिहरिणी के०) शिखरिणी कहीये, त्रीजुं लूणना कण नां खीने मथेलुं वस्त्रे अणगळ्युं जे दहीं, ते (सलव णदहि के०) लवणसहित दधि कहीये, चोथुं लु

३५६ पञ्चस्काण जाष्य अर्थसहित.

गमाथी ठाणेलुं मथेलुं दहीं तेने (घोल के०) घो
लेलुं दहीं कहीये, पांचमुं दहींना घोलयुक्त वटक
करवां कांजीवमां, दहींवमां तथा दहीं ठाणीने
तपावे, पढी मांहे वमां नांखे, तेने (घोलवमा
के०) घोलवमां कहीये, इहां विवेकीने एटलुं वि
शेष के जिहां विदलयुक्त करवुं पमे, तिहां दहीं
तथा ठास जे वमामांहे नांखवी होय तेने ऊष्ण
करी नांखीये तेवारे श्रावकने ज्ञरुण करवा योग्य
थाय, अन्यथा घोलवमां बावीश अज्ञरुयमां ग
णाय ते ज्ञरुण करवा योग्य नथी. अकल्पनीय
ज्ञाणवां ॥ ३३ ॥

इवे तेल तथा गोल विगडना पांच पांच
निवीयाता कहे ठे.

तिलकुट्टी निप्रंजणा, पक्कतिल पक्कुस
हितरिय तिल्ल मली ॥ सकर गुलवाणाय
पा, य खंम अधकठिय इस्कुरसो ॥३४॥

अर्थः—प्रथम (तिलकुट्टी के०) तिल तथा
गोल कूटीने खांमीने एकठां करिये, ते तिलवट

कहीये, बीजुं तड्या पक्वान्नाथी उतरेलुं दाजेलुं बलेलुं तेल एटले पक्वान्नुं तलण जाणवुं, अथ वा केरी प्रमुखादिकना सरसीयादिक तेल ते (निप्रंजण के०) निप्रंजण एटले निर्जन जाणवुं, त्रीजुं सर्व औषधवाला तेल एटले लाक्षा दिक ड्यथी पकावेलां तेलने (पक्कतिल के०) औषधपक्व तेल कहिये, चोथुं तेलमांहे नारायणादिक औषधी पचाव्या पठी औषध उपर तरी वले ते (पक्कुसहितरिय के०) पक्वौषधिथी तरित तेल एटले पक्वौषधिथी वलेली तरि कहिये. पांचमुं (तिद्धमल्ली के०) तेलनी मली एटले तेलनो मेल कीटी जाणवी. ए पांच नीवियाता तेलना जाणवा. एना पण जेदांतरे घणा जेदो थाय.

इवे गोळना नीवियाता कहे ठे. एक (सकर के०) साकर मिश्री, बीजो (गुलवाणय के०) गोलवाणी तथा रांधेलुं गलमाणुं अखात्रीजे कराय ठे ते देश प्रसिद्ध ठे, त्रीजो (पाय के०) गोलनी पांति ते पाकगुरु जेणे करी खाजादिक लेपीये ठैये एने मालवादिक देशने विषे काकवपांति एम ज्ञाप्याये

१५८ पञ्चस्काण ज्ञाप्यअर्थसहित.

कहे ठे, चौथो (खंरु के०) खंरुनी सर्वजाति,
पांचमो (अधकठिय इस्करसो के०) अर्धो काठे
लो इक्षु एटले सेलनी तेनो रस, ए पांच नीवि
याता गोलना जाणवा. एना पण जेदांतर घणा
थाय ठे ॥ ३४ ॥

हवे कर्माविगडना पांच नीवियाता कहे ठे.

पूरिअ तव पूआ विय, पूअ तत्रेहतु
रिय घाणाई ॥ गुलहाणी जल लप्पसि,
य पंचमो पूतिकय पून ॥ ३५ ॥

अर्थ:- (पूरिअतवपूआ के०) पूख्यो एटले ठां
क्यो सर्व तावमो ठे जेणे एवा पूडला उपर (वि
अपूअ के०) बीजो पुरुलो तली काढीये, ते बीजो
पुरुलो नीवीयातो जाणवो, एटले घृतादिके पूरित
एवो जे तवो तेने विषे एक पूपें करी पूख्यो सम
स्त तवो तेहमां एक वार तली, वली तेहिज पूपि
कादिक पर्पटकादिके अपूरित स्नेह एवा तवामां
बीजी वार तथा त्रीजी वार हेपवीने तली काढीये
जे पक्वान ते निवीयातुं जाणवुं.

बीजुं (तन्नेह के०) तेथी अन्य एटले त्रण घाण तली काढ्या पढी नपरांत बीजुं घृत ह्येपव्युं नथी एवं जे तवामांहेलुं मूलगुं घृत तेहि त्रण घाणनां तलणमांहे तड्या जे अने (तुरियघाणाइ के०) चोथ्रा घाणवा आदिक ते सर्व बीजुं नीवीयातुं जाणवुं, तथा त्रीजुं (गुलहाणी के०) गोलघाणी करवी, ते त्रीजुं निवीयातुं जाणवुं.

चोथुं सुकुमारिकादिक काढ्या पढी एटले पक्वान्न तली काढ्या पढी नूदृत जे घृतादिक एटले वधेलुं जे घृतादिक तेणे करी खरमेला जे तको तेने विषे पाणी साथे रांधी एवी जे लापसी गहूंनुं नरण गोलनुं पाणी घृतादिके जेलीने सी जव ठे, एने मरुदेशे प्रसिद्धपणे लापसी तथा लहगट्टु कहे ठे ते (जललप्पसिअ के०) जललापसी निवीयातुं जाणवुं. एटले तावमीनी चीगट टालवा सारु मांहे लोट नांखी पाणी साथे लापसी करीये ते जाणवी. (पंचमो के०) पांचमुं (पुत्तिकयपून के०) पोतकृत पूरलो ते घृत तेले खरमेला एवा स्नेहदिग्ध तवाने विषे गुमादिकनुं

१६० पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

पोतुं आपी गळ्या पुन्हा करे ठे, एटले पक्वान्न तड्या पढी खरमुचा तावना मांहे गोळादिकनुं पोतुं देइने पुढलो साजवीये ते निवीयातुं जाणवुं ॥ ए ठ ऋक विगयना त्रीश निवीयाता कह्या.

जिहां घी अने तेलमां पाणीनो ज्ञाग आवे ते नीवियाता तड्या चणादि सर्व जाणवा, अने जे कमाइमांहेथी घी तथा तेल उपर फरी वले नही, चिलमिळाट न आय एवुं तळेलुं होय, ते पण विगयातुं नही कहेवाय. इत्यादिक परंपरा गत लेवानो विचार बहु प्रकारे ठे, ते गज्जसमाचा रीगत प्रसंगथी योगादिकमांहे कळपाकळप विज्ञागे लखीये ठेये.

लहचूर्ण, पूषिकादि, पोतकृतपूपक, वेरुमी, तद्दिनकृत करंब, घोल, फूल, वधारित पूरण, व धारिका, पटीरुमी, मथित अगलित तक्रादिक, 'कस्मिन्नपि योगे' कोइ पण योगने विषे न कल्पे अनेरी योग विना निवीमां कल्पे.

लह्मिगुं, ठोठरा, वधारिक वनां, धारवनां, साज्यपक्व खीचनी, सेवतिका, वधारित चणका

षच्चरुखाणं ज्ञाप्य अर्थसहित. २६१

दिक, उत्तराध्ययन योगने विषे आचारांग मध्यगत सप्तसप्तकाध्ययनने विषे चमरोद्देशक अनुज्ञा या वत् जगवतीयोगने विषे न कल्पे, बीजा सर्व योगमध्ये कल्पे.

अने पढोगरी, फूंकरणुं, उकलधुं, वाशी करं ब, तिलवटी, कुल्लर, निवीयातां, विगइ, गांठीया ना घारा, दलिया, गुंदविना मगीयादि, औषधा दि, मोदक, पेटक, खंमा, सितावर, सोलां, वासी, गुरुपाक, गुंदपाक, बगर तड्यां कांकरियां, अनु त्कालित इक्षुरस, दिनत्रयावधि प्रसूत गोदुग्ध, ब लहट्टी, अंगारार्थी उत्तारी आज्यादि मिश्रित खी चर्मी तथा सेवइका पाढला दिवसनी पचावेली, तिलवटी, पर्पटकादि, गुमादिके मिश्रित न करेली तिलवटी, इत्यादिक नीवीयातां श्रीआवश्यक, द शवैकालिक, उत्तराध्ययनादि सर्व योगने विषे प्रायः कल्पे. एवो विचार प्रसंगथी जाणवा माटे ल ख्यो ठे ॥३५॥

३६२ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

द्वे गिहत्संसृष्टेण ए आगारथकी नीवीनां पञ्च
स्काणमांहे जे नीवियातां साधुने कळपे, ते
संसृष्ट इव्य कह्ये, ते संसृष्ट इव्य
जाणवाने कहे ठे.

डुध दही चउरंगुल, दव गुम घय तिल्ल
एग भतुवरिं ॥ पिंमगुल मस्काणाणं, अहा
मलयं य संसठं ॥ ३६ ॥

अर्थः—(डुध के०) डुध अने (दही के०) दधि
मांहे कूर प्रमुख नाखीये एटले दूध दहीं मिश्रि
त कुरादिक होय, ते जो दूध तथा दहीं कुरथी
(चउरंगुल के०) चार अंगुल उपर चमे तेने सं
सृष्ट इव्य कह्ये, ते नीवियातुं नीवीमां कळपे
एटले ज्ञात रोटी उपर दूध, दहीं, चार अंगुल प्र
माण उंचुं चरुचुं होय, तो नीवीप्रमुख मांहे साधुने
कळपे अने चार अंगुलथी अधिक पांच आदिक
अंगुलना प्रारंजथी जेवारे उंचुं चमे, तेवारे ते
विगड जाणवुं. माटे ते न कल्पे.

अने (दवगुम के०) इव्यगोल एटले ढीलो

नरम गोळ अने (घय के०) घृत (तिद्ध के०)
तेल ए त्रणे ज्यां सुधी (जत्तुवरिं के०) जक्त
जे ज्ञात अथवा रोटी ते उपरे (एग के०) एक
अंगुल प्रमाण नुंचां चढ्यां होय त्यां सुधी संसृष्ट
इव्य कहेवाय, एटले नीवियातुं कहेवाय, ते लेवुं
कडपे अने बीजा अंगुलथी प्रारंजीनेनुंचा चरुता
देखाय, तेवारे विकृत इव्य एटले विगयइव्य जा
णवां, ते लेवां कडपे नहीं.

(पिंरुगुल के०) पिंरुगोल एटले काठा गोल
साथे (मस्कराणां के०) मसळ्युं जे चूरमुं प्रमु
ख तेमांहे (अद्दामलयं के०) आर्झम्लक एटले
शण पीलूना महोर ते समान नहाना कणीया
ना जेवा प्रमाणवाला एवा गोलना बहु खंरु रहे,
तो पण तेने (च के०) वली (संसठं के०) सं
सृष्ट इव्य कहिये. ते नीवीयातामांहे लेवा कडपे
परंतु एथी महोटा खंरु गोलना रहे तो ते विकृ
तिगत जाणवा, ते कडपे नहीं ॥ ३६ ॥

१६४ पञ्चस्काण जाष्य अर्थसहित.

हवे वली एहिज नीवियातानुं स्वरूप दर्शाववा
कांश्क विशेष कहे ठे.

दव्वहयविगइ विगइ, गयं पुणो तेण तं
हयं दव्वं ॥ उद्धरिए तत्तमिय, उक्किठ दव्वं
इमं चन्ने ॥ ३७ ॥

अर्थः—(दव्व के०) इय्य जे कलम शाली चो
खा प्रमुख तेणे (हय के०) हणी निर्वोर्य करी
एवी जे क्षीरादिक (विगइ के०) विगइ तथा
कणिकादिके हणी एवी जे घृतादिक विगइ तेने
(विगइगयं के०) विकृतिगत एटले नीवियातुं
कहीये. (तेण के०) ते कारण माटे (पुणो के०)
वली ते तंडुलादिके हण्युं एवुं जे विकृतिगत (तं
के०) तेने (हयं दव्वं के०) हत इय्य कहीये.
तथा सूखनी तावनामांहेथी (उद्धरिए के०) उ
द्धया पठी एटले सूखनी काहानी लीधा पठी
नगरयुं जे घृत (तत् के०) ते टाहासुं थया पठी
तेमां लोट नांखीने हलाविये (तम्मिय के०) ते
घृत तावना हेगे उतास्त्रा पठी (उक्किठदव्वं के०)

उत्कृष्ट इव्य कहेवाय एटले विगय जाणवुं (इमं चने के०) एम अनेरा आचार्य कहे ठे. इति गाथार्थः ॥ ३७ ॥

इहां जावार्थ ए ठे जे अन्न प्रमुख इव्ये विग इना पुज्जल हएया, तेवारे विगयनो स्वाद फरी गयो, तेथी ते नीवीयातुं कहेवाय. परंतु विगइ तथा निवृत्तिक न कहेवाय, एटला माटे ते नी वीना पञ्चस्काण वालाने लेवी कळपे.

अने सुकुमारिकादिक सुखनीने तावनामां हेथी काढया पढी नगरचुं जे घृतादिक तेने विषे चुला उपर ठते अग्निसंयोगथी तपे थके तेमांहे हेपव्युं जे कणिकादिक दल प्रमुख तेने उत्कृष्ट इव्य कहीये, ते विकृतिगत जाणवुं. ते केम के ? चूरिम पूर्वे कनाह विगइ थई जग्न कणिका कीधी ते ऊष्ण घृत गोल परस्परे इव्य हत अशने पढी ते कणिका हेप करी मोदक बांध्या एवुं जे चूर मादिक ते विकृतिगत जाणवुं, पण विगय सम जवी नहि, एनुं नाम उत्कृष्ट इव्य जाणवुं. एम केटलाएक आचार्य कहे ठे. नामांतरे गीतार्थान्नि

१६६ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

प्राये तो एम के जो चुल्हाना माथाथी नुतख्या पढी शीत थया केमे जे कणिकादिक हेषवीये, ते तथाविध पाकाजावथी विकृतिगत कहीये, अ न्यथा परिपक्व विशेष थये द्रव्यगत कहीये, पण विगड़ तथा निर्विकृतिक न कहीये, एवं व्याख्या न प्रवचनसारोक्षारवृत्तिना अग्निप्रायथी लख्युं ठे, पण तिहां एम कह्युं ठे, जे सुधियें जली परें विचारवुं, जे माटे निर्विकृतिक अनेक जेदे ठे. ते ब हुश्रुतनी आचरणा परंपराथी जाणवां ॥ ३७ ॥
हवे केटलीएक वस्तुनां नाम उत्तम ड्य कहां ठे,
ते देखामे ठे.

तिल सकुलि वरसोलाई, रायणांबाई
दस्कवाणाई ॥ मोली तिह्नाईया, सरसुत्तम
दध लोवकमा ॥ ३८ ॥

अर्थः—(तिल के०) तेलथी नीपनी एवी (स कुलि के०) तिल सांकली तथा खारेक, टोपरां, सिंगोरां प्रमुख नाहोलाना हारमा तेने (वरसो लाई के०) वरसोलां कहीये, अने आदिशब्दथकी

साकर खांरुना विकार साकरीया षापम, नालि केर, खांरु, कातली, पाक, सर्व मेवा प्रमुख, राजदना आदिक, तथा (रायण के०) रायण (अं बाइ के०) आंवादिक एटले आम्नादिक फल सर्व अचित्त कल्यां पाकादिके नीपजाव्यां मधुकादिकनां, नालिकेरादिकनां, (दस्कवाणाई के०) द्राखवाणी प्रमुख, नालेरवाणी प्रमुख (मोलीतिह्नाईया के०) मोली,तेल, आदि शब्दशकी नालिकेर, सरशव,प्रमुखनुं तेल, एरंरु प्रमुखनुं तेल जाणवुं. अस्कोमादिक मेवा हलवा प्रमुख ए सर्व (सरसुत्तमदव के०) सरस उत्तम इव्य कहिये तथा एने (लेवकमा के०) लेपकृत पण कहिये. ए नीवीमां कल्पनीय जाणवां ॥ ३७ ॥

इवे ए सर्व पदार्थ कारणे लेवां कल्पे, पण सहज पणे रसगृध्रताये लेवां कल्पे नहीं, ते कहे ठे.

विगङ्गया संसन्ना, उत्तमदवाइ निव्वि गङ्गयंमि ॥ कारणजायं मुत्तुं, कप्पंति न च्चुत्तुं जं वुत्तं ॥ ३८ ॥

अर्थः—एक (विगङ्गया के०) विकृतिगता

३६८ पञ्चस्काण जाष्य अर्थसहित.

एटले दूध प्रमुख विगइथी उत्पन्न थया जे नीवी
याता जे संख्याये त्रीश पूर्वे कहा ठे ते, बीजा
(संसठा के०) संसृष्ट ड्य जे करंबादिक, मग
दल, पापनी पिंदादिक, त्रीजा (उत्तम द्वाइ
के०) उत्तम ड्यादिक ते तिलसांकली, साकर,
मेवादिक सरसोत्तम ड्य जे पूर्वे कही आख्या
ते ए त्रण प्रकारनी वस्तु ते (निद्विगइयंमि के०)
नीवीना पञ्चस्काणने विषे कोइ (कारणजायं
के०) कारणजातं एटले पुष्टालंवन विशेष प्रयो
जनरूप वातादिक कारण (मुत्तुं के०) मूकीने,
साथुने (न्तुत्तुं के०) जोगववुं लेवुं (न के०)
नहीं (कप्पंति के०) कल्पे. जेने जावजीव सुधी
ठ विगयनां पञ्चस्काण होय, किं वा तत्राविध वि
शेष तपे उजमाल होय, किंवा वैयावच्च करवाने
उजमाल होय, ज्ञानादिकनो उद्यमी होय, तेवारे
शरीरे ग्लानादिक निमित्ते औषधादिक कारणे ले
वां कल्पे, अन्यथा कारणविना लेवां कल्पे नही.
(जं के०) जेमाटे (वुत्तं के०) कह्युं ठे, ते आगली
गाथाये कहे ठे. ॥ ३९ ॥

विगडं विगड् ज्जीन, विगड्गयं जो
अ जुंजए साहू ॥ विगई विगड् सहावा,
विगई विगडं बला नेई ॥ ४० ॥

अर्थः—(विगडं के०) दूध प्रमुख जे विगड् ठे
ते प्रत्ये अने (विगड्गयं के०) विकृति गत जे
ह्रीरादिक त्रिविध ड्व्य नीवीयाता कह्या ठे ते
प्रत्ये (विगड् के०) विगति एटले विरुद्धगति ते
नरक, तिर्यंच, कुदेव, कुमाणसत्व रूप जे माठी
गतियो ठे तेनाथकी (ज्जीन के०) ज्जीती राखतो
पूटले बीहीतो अथवा संयम ते गति अने तेनो प्र
तिपह्नी जे असंयम ते विगति जाणवी. तेवी विरु
द्धगतिथकी बीहितो एवो (जो के०) जे (अ
के०) वली (साहू के०) साधु ते (जुंजए के०)
जुंजे एटले खाय ते साधुने (विगई के०) विगड्
ते (विगडं के०) विगति जे नरकादिकनी विरुद्ध
गति तेने विषे (बला के०) बलात्कारे एटले ते
साधु जो पण दुर्गतिमां जवाने नथी वांढतो तो
पण बलात्कारे तेने माठी गति प्रत्ये (नेई के०)

३७० पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

पहोंचामे. ते (विगई के०) विगई केदेवी ठे ? तो के (विगईसहावा के०) विकृति स्वज्ञाव, एटखे विकार नुपजाववानो ठे स्वज्ञाव ठे जेने एवी ठे. केम के ए विकृत ते अवश्य शब्दादिक कामज्ञोग ने वधारे एवी ठे, माटे कारण विना विगयादिक न लेवां, अने श्रावकने पण निवी प्रमुखने पञ्चस्काणे कोइ महोटा कारण विना तथा विशेष तप विना नीवियाता लेवा कल्पे नहि, एनो विस्तार श्रीआ वश्यकनिर्युक्तिनी वृत्तिथी तथा प्रवचनसारोद्धार नीवृत्तिआदिक ग्रंथथी जाणवो. आंहीं संक्षेप मात्र लख्यो ठे ॥ ४० ॥

इवे चार अज्ञहय विगय ठे, तेना उत्तरज्ञेद कहे ठे.

कुत्तिय मत्तिय ज्ञामर, महु तिहा कठ पिठ मद्य डुहा ॥ जलथल खग मंस तिहा, घय व मस्काण चउ अज्ञस्का ॥४१॥ दारं ॥६॥

अर्थः—तिहां प्रथम मधु विगयना ज्ञेद कहे ठे. एक (कुत्तिय के०) कुत्तां वगतरां जंगल मध्ये थाय ठे. तथा वर्षाकाले विशेष थाय ठे,

तेहनं मध, बीजुं (मन्त्रिय के०) माखीनुं मध,
 अने त्रीजुं (ज्ञामर के०) ज्ञमरानुं मध एवं
 (तिहा के०) त्रण प्रकारनुं (महु के०) मधु
 एटले मध जाणवुं, तथा एक (कठ के०) काष्ठ
 ते धान्नी प्रमुख काठथी महुनादिकथी नीपन्थुं
 मद्य, बीजुं (पिठ के०) पिष्ट ते ज्वारप्रमुखना
 आटादिकथी नीपनी मदिरा ए (मद्य के०) मद्य
 एटले मदिरा ते (डुहा के०) वे प्रकारनी जाणवी.
 हवे मांसना जेद कहे ठे. एक (जल के०) जल-
 चर जीव जे मत्स्यादिक तेनुं. बीजुं (शल के०)
 थलचर जीव जे द्विपदचतुष्पदादिक तेनुं, त्रीजुं
 (खग के०) खेचर जीव जे पक्षीयादिक तेनुं, ए
 (तिहा के०) त्रिधा एटले त्रण प्रकारनुं (मंस के०)
 मांस जाणवुं, तथा (घयव्व के०) घृतवत् एटले
 जेम घृत, गाय त्रैष गाम्नी अने ढाली ए चार
 प्रकारे कह्युं तेम (मस्काण के०) माखण पण ए
 हज चार प्रकारनुं जाणवुं, पण एटलुं विशेष ठे
 जे माखण ठे, ते सर्व (चञ्जअज्ञस्का के०) चारे
 प्रकारनुं अज्ञह्यज ठे. अने घृत जे ठे, ते चारे

३४३ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

प्रकारनुं ऋण्य विगयमां कहुं ठे, जेमाटे बोज अइ खटासे चलित रसपणुं पामीये एवी एक म दिरा, बीजुं गसथी बाहेर नीकल्युं एवं माखण, त्रीजुं जीवित शरीरथी अलगुं थयुं एवं मांस, रुधिर तेपण एमज जाणवुं, तथा चोथुं मधुपु माथी उपन्युं मधु, ए चारे पदार्थोने विषे अंतर मुहूर्त्तमध्ये असंख्याता बे इंडिय जीव उपजे, तेमां मांसपेशी मध्ये तो पक्क तथा अपक्व तथा अग्नि उपरे पच्यमान एवो थको पण तेमांहे अ संख्य बैंडिय तथा पंचेंडिय तथा निगोद जीव अनंता पण पोते पोतानी मेले उपजता कह्या ठे, तेमाटे ए चार विगय जे ठे, ते सर्वथा अन्न द्य वर्जनीय कही ठे. ए त्रीश निविगइनुं बडुं चार पूर्ण थयुं. उत्तर बोल ८० थया ४?

हवे पञ्चस्काणना बे ज्ञांगानुं सातमुं

चार कहे ठे.

पञ्चस्काणना बे जेदे ठे, एक मूलगुणरुप अने बीजुं उत्तर गुणरुप तिहां साधुने मूलगुण ते पांच महाव्रत अने उत्तरगुण ते पिरुविशुद्ध्या

दिक जाणवां, तथा श्रावकने मूलगुण ते पांच अणुव्रत अने उत्तरगुण ते त्रण गुणव्रत अने चार शिक्षाव्रत जाणवां, तिहां सर्व पञ्चस्काणादिक तेहना ज्ञांगा जे रीते थाय, ते रीते कहे ठे.

तेमां सर्व उत्तरगुण पञ्चस्काण अनागतादिक दश प्रकारे पूर्वे कल्यां, अने देशोत्तर गुण पञ्च स्काण सात प्रकारे—ते त्रण गुणव्रत अने चार शिक्षाव्रत मली थाय, तथा वली एक इत्वर अने बीजुं यावत्कथिक, ए बे जेदे उत्तरगुण अत्या ख्यान तेमां साधुने इत्वरगुण पञ्चस्काण ते कां इक अजिग्रहादिक जाणवां, अने यावत्कथिक ते पिंरविशुद्ध्यादिक तथा अजियंत्रितादिक जे डार्जे क्हादिके पण अजग्र होय—जंग न थाय, ते सर्व यावत्कथिक जाणवां, अने श्रावकने तो इत्वर ते चार शिक्षाव्रतादिक ठे. अने यावत्कथिक त्रण गुणव्रतादिक ठे. ते श्रावक बे जेदे ठे, एक अवि रति सम्यग्दृष्टि ते केवल सम्यग्दर्शन युक्त कृष्ण श्रेणिकादिकनी परे जाणवा, अने बीजा विरति सम्यग्दृष्टि ते वली बे जेदे एक साजिग्रही अ

१७४ पञ्चकाण जाप्यअर्थसहित.

ने बीजा निरजिग्रही.

ते वली विज्ञज्यमान थका आठ जेद थाय, ते केवी रीते? तो के एक दुविध त्रिविध, बी जो द्विविध द्विविध, त्रीजो द्विविध एकविध, चोथो एकविध त्रिविध, पांचमो एकविध द्विविध, षठो एकविध एकविध, ए ष ज्ञांगा पांच व्रत आश्रयी थाय, अने कोइएक उत्तरगुणमांहेलुं को इएक व्रत लीये, ते सातमो ज्ञांगो जाणवो, अने आठमो ज्ञांगो कोइ नियम मात्र नज लीये ते जाणवो. ए रीते पुर्वोक्त पांच अणुव्र तादिकने तेने ष ज्ञांगे गुणीये तेवारे त्रीश जंग थाय, तेनी साथे एक उत्तरगुणनो ज्ञांगो मे लवीये, तेवारे एकत्रीश भांगा थाय, तेनी साथे वली कोइ नियम मात्र व्रत न लीये, तेनो एक ज्ञांगो मेलवीये तेवारे बत्रीश जेदे श्रावक सम्य गूदर्शनी शंका कांक्षादि रहित अमूढदृष्टिपणे जाणवा. इत्यादिक जेदनी वक्तव्यता बहु ठे, पण इहां मुख्यताये जगणपञ्चास ज्ञांगा थाय, ते ज्ञांगा गाथाना अर्थे कहे ठे.

मण वयण काय मणवय, मणतणु वय
तणु । तजोगि सग सत्त ॥ कर कारणुमइ डु
तिजुय, तिकालि सीयाल जंगसयं ॥४१॥

अर्थः—एक प्राणातिपातादिकने (मण के०)
मने करी न करुं, बीजो (वयण के०) वचने
करी न करुं, त्रीजो (काय के०) कायाये करी
न करुं, चोत्रो (मणवय के०) मन अने वचने
करी न करुं. पांचमो (मणतणु के०) मन अने
कायाये करी न करुं, षष्ठो (वयतणु के०) वच
न अने कायाये करी न करुं, सातमो (तिजो
गि के०) मन, वचन अने काया, ए त्रणे योगे
करी न करुं, ए एक संयोगी (सग के०) सा
त ज्ञांगा थया.

ते सात ज्ञांगा (कर के०) करवा. आश्रयी
जाणवा. तेमज (सत्त के०) सात भांगा (कर
के०) कराववा आश्रयी जाणवा, अने सात ज्ञांगा
(अणुमइ के०) अनुमति आपवाना एटले अनु
मोदन देवाना पण जाणवा.

३७६ पञ्चकाण ज्ञाप्य अर्थसहित.

ते आवी रीते केः—प्राणातिपातादिकने एक मने करी न करावुं, बीजो वचने करी न करावुं, त्रीजो कायाये करी न करावुं, चोथो मन अने वचने करी न करावुं, पांचमो मन अने कायाये करी न करावुं, षष्ठो वचन अने कायाये करी न करावुं, सातमो मन, वचन अने कायाये करी न करावुं. ए सात कराववाना ज्ञांगा कहा. हवे सात अनुमोदवाना कहे ठे. एक प्राणातिपातादिकने मने करी न अनुमोडुं, बीजो वचने करी न अनुमोडुं. त्रीजो कायाये करी न अनुमोडुं, चोथो मन अने वचने करी न अनुमोडुं, पांचमो मन अने कायाये करी न अनुमोडुं, षष्ठो वचन अने कायाये करी न अनुमोडुं, सातमो मन, वचन अने कायाये करी न अनुमोडुं, ए सात ज्ञांगा अनुमोदन देवाआश्री कहा, ए सात करवाना, सात कराववाना अने सात अनुमोदवाना मली एकवीश ज्ञांगा थया.

हवे (इति जुअ के०) द्विक त्रिक योग सहित सात सात ज्ञांगा करीये, ते आवी रीते के

एक प्राणातिपातादिकने मने करी न करुं, न करावुं. बीजो वचने करी न करुं, न करावुं, त्रीजो कायाये करी न करुं न करावुं. चोथो मन अने वचने करी न करुं, न करावुं, पांचमो मन अने कायाये करी न करुं, न करावुं, षष्ठो वचन अने कायाये करी न करुं, न करावुं, सातमो मन, वचन अने काया, ए त्रणे करी न करुं, न करावुं, ए करवा कराववा आश्री सात जेद कहा. तथा एक प्राणातिपातादिकने मने करी न करुं, न अनुमोडुं, बीजो वचने करी न करुं, न अनुमोडुं, त्रीजो कायाये करी न करुं, न अनुमोडुं, चोथो मन अने वचने करी न करुं न अनुमोडुं, पांचमो मन अने कायाये करी न करुं न अनुमोडुं, षष्ठो वचन अने कायाये करी न करुं, न अनुमोडुं, सातमो मन वचन अने काया, ए त्रणे करी न करुं, न अनुमोडुं, ए सात जंग, न करवा, तथा न अनुमोदवा आश्री कहा. तथा एक प्राणातिपातादिकने मने करी न करावुं, न अनुमोडुं, बीजो वचने करी न करावुं, न अनुमोडुं, त्री

३७७ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

जो कायाये करी न करावुं, न अनुमोडुं, चोथो मने करी वचने करी न करावुं, न अनुमोडुं, पांचमो मने करी कायाये करी न करावुं, न अनुमोडुं, षष्ठे वचने करी कायाये करी न करावुं, न अनुमोडुं, सातमो मन, वचन अने कायाये करी न करावुं, न अनुमोडुं, ए न कराववा न अनुमोदवा आश्री सात जंग कह्या. एम सात न करवा न कराववा आश्री अने सात न करवा न अनुमोदवा आश्री तथा सात न कराववा न अनुमोदवा आश्री. एवं सर्व मली त्रिकसंयोगे एक वीश जंग थया. तेनी साथे पूर्वोक्त एक संयोग ना एकवीश मेलवतां, बहेंतालीश जंगां थया.

हवे त्रिक संयोगे सात जंग थाय, ते कहे ठे. एक प्राणातिपातादिकने मने करी न करुं, न करावुं अने न अनुमोडुं, बीजो वचने करी न करुं, न करावुं अने न अनुमोडुं, त्रीजो कायाये करी न करुं, न करावुं अने न अनुमोडुं, चोथो मन अने वचने करी न करुं, न करावुं अने न अनुमोडुं, पांचमो मन, अने कायाये करी न क

हं, न करावुं, अने न अनुमोडुं, ठगे वचन अने कायाये करी न करुं, न करावुं अने न अनुमोडुं. सातमो मन, वचन अने कायाये करी न करुं, न करावुं अने न अनुमोडुं, ए त्रिकसंयोगी सात ज्ञांगा थया. ते पूर्वोक्त बहेंतालीश साथे मेलवतां सर्व मली नुगणपचास ज्ञांगारूप ते अणुव्रत, गुणव्रत अने अग्निग्रहादिकना जेद उपजे, तेने (तिकालि के०) त्रण काल ते अतीत, अनागत अने वर्तमान, ए त्रण काले करी गुणीये, तेवारे (सीयालजंगसयं के०) एकशोने सुमतालीश (१४७) ज्ञांगा थाय. माटे जे एटला ज्ञांगा जाणे, ते पञ्चस्काणनो कुशल कहीये. यडुक्तं ॥ सीयालं जंगसयं, जस्स विसुद्धिं होइ उवलं ॥ सो खलु पञ्चस्काणे, कुशलो सेसा अकुसलाय ॥ १ ॥ इति ॥ एना विशेषे ज्ञांगा षड्जंगीना श्रावकना व्रत संबंधी थाय ते कहे ठे. गाथा ॥ तेरसकोमी सयाइं, चुलसीइं जुयाइं बारसय लस्का ॥ सत्तासीइ सहस्सा, दोय सया तह डुर प्रहिया ॥ १ ॥ तेरशे कोमाकोमी, चोरासी को

१८० पञ्चस्काण ज्ञाण्य अर्थसहित.

मी, बारलाख सत्यासी हजार बशे ने बे आय.
एमज नवजंगीना नवाणुं हजार नवशे ने नवाणुं
कोमी, उपर नवाणुं लाख, नवाणुं हजार, नवशे
ने नवाणुं एटला ज्ञांगा थाय. एए ए एए एए
एए ए एए एमज एकवीश जंगी तथा नगण
पञ्चास जंगीना विशेष ज्ञांगा थाय, ते सर्व आ
घश्यकबृहृत्तिथी, तथा दीपिकाथी तथा प्रवच
नसारोद्धारवृत्तिथी, तथा श्रावकव्रतजंगप्रकरणवृ
त्तिथी, तथा देवकुलिकाथकी जाणवा. ते पञ्चस्का
णानो कुशल होय, तेषे विचारवा.

हवे ए पञ्चस्काणनुंज स्वरूप कहे ठे.

एयं च उत्तकाले, सयं च मण वयण
तणूहिं पालणियं ॥ जाणगजाणग पासि,
त्ति जंग चउगे तिसुअणुणा ॥ ४३ ॥
॥ दारं ॥ ७ ॥

अर्थः—(एयं च के०) ए पूर्वोक्त वली (उत्त
काले के०) उत्तकाल जे पोरिसीयादिक काल

पञ्चस्काण ञ्नाष्य अर्थसहित. १७१

प्रमाण रूप ते (सयं च के०) पोतानी मेळे जे
वी रीते बोड्युं होय—यथोक्तरूपे जे जंगादिके लीधुं
होय, ते जंगादिके (मणवयणतणूहिं के०) मन,
वचन अने कायाये करी (पालणियं के०) पा
लवा योग्य ते (जाणगजाणग पासि के०) जाण
अजाण्या पासि करे (इत्ति के०) एम (जंगचनुगे
के०) जंगचतुष्के एटले चार ञ्नांगाने विषे करे;
तेमां (तिसुअणुसा के०) पहेला त्रण ञ्नांगाने विषे
अनुज्ञा एटले आज्ञा ठे एटले ए पञ्चस्काणने क
रवा कराववा रूप चनुजंगी आय ते कहे ठे. एक
पञ्चस्काणनो करनार शिष्य पण जाण होय,
अने बीजो पञ्चस्काण करावनार गुरु पण जाण
होय, ए प्रथम जंग शुद्ध जाणवो. बीजो पञ्चस्का
ण करावनार गुरु जाण होय अने पञ्चस्काण क
रनार शिष्य अजाण होय, ए बीजो ञ्नांगो पण
शुद्ध जाणवो. त्रीजो पञ्चस्काण करनार शिष्य
जाण होय अने पञ्चस्काणनो करावनार गुरु अ
जाण होय, ए त्रीजो ञ्नांगो पण शुद्ध जाणवो.
चौथो पञ्चस्काण करनार शिष्य अने पञ्चस्काण क

१८२ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

रावनार गुरु, ए बेहु अजाण होय, ते चोथो ज्ञांगो अशुद्ध जाणवो. ए रीते चार ज्ञांगामांहेची त्रण ज्ञांगे पञ्चस्काण करवानी आज्ञा ठे, अने चोथा ज्ञांगाने विषे आज्ञा नथी ॥ ए मूलगुण, उत्तरगुणरूप पञ्चस्काणनुं सातमुं चार अयुं. उत्तर जेद व्याशी अया ॥ ४३ ॥

हवे पूर्वोक्त ज्ञांगादिके विचारीने पण जेम संयमयाग हीन थाय नही, ते रीते पञ्चख्वाण कीधुं अकुं पण ठ प्रकारनी शुद्धिये करी सफल थाय, माटे पञ्चख्वाणनी ठ विशुद्धिनुं आठमुं चार कहे ठे.

फासिय पालिय सोहिय, तिरिय किं द्विय आराहिय ठ सुधं ॥ पञ्चस्काणं फा सिय, विहिणोचिय कालि जं पतं ॥४४॥

अर्थः—एक (फासिय के०) फासित एटले पञ्चख्वाण फरइयुं, बीजुं (पालिय के०) पालित एटले पञ्चख्वाण पाळ्युं, त्रीजुं (सोहिय के०) शोन्नित एटले पञ्चख्वाण शोन्नाव्युं, चोथुं

पञ्चख्खाण ज्ञाप्य अर्थसहित. १८३

(तिरिय के०) तीर्ण एटले पञ्चख्खाण तीर्युं,
पांचमुं (किट्टिय के०) कीर्त्तित एटले पञ्च
ख्खाण कीर्त्त्युं, ठहुं (आराहिय के०) आराधि
त एटले पञ्चख्खाण आराध्युं ए (ठ सुद्धं के०)
ठ प्रकारे शुद्धे करी शुद्ध एवं (पञ्चख्खाणं के०)
पञ्चख्खाण, फलदायक होय. हवे ए ठ विशु
द्धिना अर्थ कहे ठे.

तिहां प्रथम सम्यक् प्रकारे (विहिणोचिय
कालि के०) विधिये करी उचित काले एटले उ
चितवेलाये (जं पत्तं के०) जे पञ्चख्खाण प्राप्त
थ्युं एटले सूर्योदयथी पहेलां पञ्चख्खाण उचि
तकाले जे पाम्युं, एटले जे पञ्चख्खाण कीधुं, ते
यावन्मात्र जेटला काल लगण ग्रहण कर्युं, ता
वन्मात्र तेटला काल लगे पहेंचाम्बुं तेने (फा
सिय के०) फरश्युं कहीये ॥ ४४ ॥

पालिय पुण पुण सरियं, सोहिय गु
रुद्धत सेस ज्ञोयणउ ॥ तिरिय समहिय
कालो, किट्टिय ज्ञोयण समयसरणे ॥४५॥

१८४ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

अर्थः—बीजुं ज्यां लगे पञ्चख्खाण पूरुं न थाय, तिहां लगे (पुणपुण के०) वारं वार उप योग देइने सावधानताये (सरियं के०) संज्ञा र्युं जे महारे अमुक पञ्चख्खाण आज्जे ठे, ए रीते पञ्चख्खाणने स्मरणमां राखबुं, ते (पालि प के०) पार्युं कहीये.

त्रीजुं (सोहिय के०) शोन्नित एटले शो ज्ञाव्युं, ते आहारादिक लाव्या होइये ते प्रथम (गुरुदत्त के०) गुर्वादिकने निमंत्री आपीने पढी (सेस के०) शेष र्युं होय जे (ज्ञोयणन के०) ज्ञोजन तेने पोते लेवाथकी एटले पञ्चस्काण कीधुं ठे ते पूरण थया पढी ते वस्तु लावी पहुँ ला गुरुने आपी पढी पोते वावरे ते (सोहियं के०) पञ्चख्खाण शोज्ञाव्युं कहीये. चोथुं (स महियकालो के०) समधिककाल ते पञ्चस्काण नो काल पूर्ण थया पढी पण थोमो अधिक काल लगे पढ्खीने सबुर करीने पढी पञ्चस्काण पारे, तेने (तिरिअ के०) पञ्चख्खाण तिरित एटले तीर्युं कहीये. पांचमुं (ज्ञोयणसमय के०) ज्ञो

जनना समयने विषे ज्ञोजननी वेलाये (सरणे के०) संज्ञारबुं जे फलाणुं अमुक पञ्चस्काण इतुं, ते आज महारुं पूर्ण अयुं ठे. हवे अज्ञान करुं ? आरोगुं ? निस्तरुं ? इत्यादिक विनय ज्ञा पा साचवीने जमबुं, तेने (किट्टिय के०) पञ्च स्काण कीर्त्युं कहीये ॥ ४५ ॥

इअ पन्निअरिअं आरा, हियं तु अ हवा ठ सुद्धि सदहणा ॥ जाणण विणाय णु ज्ञासण, अणुपालण ज्ञावसुद्धति ॥ ॥ ४६ ॥ दारं ॥ ७ ॥

अर्थः—ठहुं (इअ के०) ए सर्व प्रकारे करी (पन्निअरियं के०) प्रतिचरितं एटले आचर्युं जे पञ्चस्काण एटले ए सर्व प्रकारे संपूर्ण निश्चाये पमान्युं निराशंसपणे श्रीजिनाज्ञा पालन पूर्वक संयमयात्रा निर्वाहक षट्कारण साधनपूर्वक अ प्रमादपणे महोटा कर्मक्षयने कारणे अयुं तेने (आराहियं के०) आराधितं एटले आराध्युं क हिये (अहवा के०) अथवा प्रकारांतरे करी

३७६ पञ्चस्काण जाप्य अर्थसहित.

(तु के०) वली पण पञ्चस्काणनी (ठसुद्धि के०) ठ शुद्धि प्रकारांतरे बीजी ठे ते कहे ठे. प्रथम सम्यग्दर्शनी श्रद्धावंतना मुखशी पञ्चस्काण करवुं, अने निःशंकता आचारयुक्त शुद्ध सदहणा पूर्वक करवुं, एटले करेला पञ्चस्काण उपर शुद्ध जाव होय ते (सदहणा के०) सदहणा शुद्धि जाणवी, बीजी पञ्चस्काणने ड्य, क्षेत्र, काल अने जावथी जाणीने तथा मूल उत्तरगुणे जेद जंगादिके जाणीने वली जाणनी पासे पञ्चस्काण करे, ते (जाणण के०) जाणवापणं ए बीजो अधिकार शुद्ध जाणवो. त्रीजी सुज्ञानादिक आचारसंयुक्त अतिचार अविधि रहित गुरुनी पासे वांदणां देवा प्रमुख विनय साचवीने पञ्चस्काण करवुं, ते (विणय के०) विनयशुद्धि जाणवी. चोथी गुर्वादिक कहेता होय ते प्रत्ये आगारादिकनुं पोते ज्ञांखवुं, एटले गुरु पञ्चस्काण करावे, अने पाठलथी पोते आगार नञ्चरे, ते (अनुज्ञापण के०) अनुज्ञापणशुद्धि जाणवी. पांचमी निराशंसपणे रूढी रीते पाले, जो विषम ज्ञय

कष्ट आवी उपजे तो पण दृढ रहे, परंतु पञ्चस्का
ण जंग न करे, पञ्चस्काणथी चूके नहीं, ते (अ
णुपालण के०) अनुपालणा शुद्धि जाणवी. बढी
पूर्वोक्त सर्वप्रकारथी निर्झरारूप इहलोक परलोक
नी वांगारहितपणे आशंकादि दोषे करी रहित ते
(ज्ञावसुद्धि के०) ज्ञावशुद्धि ठे. इत्ति एटले एम
जाणवुं. ए ठ शुद्धि पण समस्त सर्वे पञ्चख्खाणोने
विषे जाणवी. एम जंग्गादि विशुद्धिना विस्तारनां
बीजक ग्रंथांतरथी जाणवां. एटले ए आठमुं ठ
शुद्धिनुं द्वार थयुं॥ उत्तर बोल अठाशी थया॥४६॥

हवे पञ्चख्खाणनुं फल बे प्रकारे थाय, तेनुं
नवमुं द्वार कहे ठे.

पञ्चस्काणस्स फलं, इह परलोएय होइ
डुविहं तु ॥ इहलोए धम्मिद्धाई, दामन्नग
माइ परलोए ॥ ४७ ॥ दारं ॥ ए ॥

अर्थः—(पञ्चख्खाणस्सफलं के०) पञ्चख्खा
णनुं फल ते (इहपरलोएय के०) इह लोक तथा
परलोक आश्री (डुविहं तु के०) बे प्रकारनुं व

१८८ पञ्चस्वाण ज्ञाप्य अर्थसहित.

ली (होइ के०) होय, तेमां कोइएक प्राणीने इ हलोके एज जवमां तुरत फल थाय, अने कोइए कने परलोके एटले परजवे फल थाय, तिहां (इ हलोए के०) आ लोकआश्रयी तो (धम्मिल्लार्इ के०) धम्मिलादिकनो दृष्टांत वसुदेवहिंन्दीग्रंथशी जाणवो, एटले धम्मिल्ले उत्तरगुण पञ्चख्वाण चारित्ररूप ठ महीना पर्यंत आयंबिल प्रमुख तप कर्युं, तेथी तेहीज जवे घणी लब्धि उपनी, शरी रना मल मूत्र सर्व औषधरूप थयां, राजसंपदा जोगवी मोक्षपदवी पान्यो, अने (परलोए के०) परलोकनेविषे एटले परजवमां (दामन्नगमाइ के०) दामन्नकादि प्रमुखना एटले दामनक भा मे व्यवहारीयाना बेटानो दृष्टांत श्रीआवश्यक निर्युक्तिप्रमुख ग्रंथथकी जाणवो. एटले पञ्चख्वा ण फलनुं नवसुं द्वार थयुं. उत्तर बोल नेवुं थया ॥ ४७ ॥

एमां आ जव आश्रयी पञ्चख्वाणना फल संबन्धी धम्मिल्लकुमारादिकनो दृष्टांत कह्यो ठे, तेनी कथा संक्षेपथी लखवी जोइये, परंतु ए

धम्मिल्लनो रास उपाइ गयो ठे, तेमां एमनी संपूर्ण कथा घणा सज्जनोने वांचवामां आवी गयेली ठे, माटे आंही लखी नथी, जे सज्जनोने वांचवानी अजिलाषा होय तेमणे रास वांची लेवो.

अने परजवे दामन्नकादिकने फल थयुं ठे ते दामन्नकनो दृष्टांत संक्षेप मात्रे लखीये ठैये:—राजपुर नगरे एक कुलगर रहेतो हतो, तेनो जिन दास श्रावक मित्र हतो, तेनी संगतथी कोइक दिवसे साधु पासो गयो, त्यां मत्स्यना मांसनो नियम लीधो, अनुक्रमे दुर्जिह्ण थयुं, तेवारे घणा लोक मत्स्याहारी थके शालिकादि पुरुषे बलात्कारे इह समीपे आणयो, तिहां ते जालमां नाखेला मत्स्यने जोइने मूकी आपे. एम त्रण दिवस सुधी बलात्कार कराव्यो, तेवारे एक मत्स्यनी पांख त्रूटी देखी बलात्कारे तेथी निवर्त्यो, पढी अणसण लेइ मरण पामी राजगृह नगरे शेठनो पुत्र थयो, दामन्नक नाम दीधुं, ते आठ वर्षनो थयो तेवारे तेनुं कुल मरकीना रोगथी मरण पाम्युं, उच्चिन्न थयुं, तेवारे ते दामन्नक कोइ

३९० पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

सागरदत्त व्यवहारीने घरे दुःखित शको रह्यो. एकदा साधुनुं युगल ज्ञिहाने अर्थे ते व्यवहारीने घेर आव्युं, तिहां ते बालकने देखीने परस्पर साधु बोड्या जे ए बालक ए घरनो स्वामी अशे, ते प्रहन्नप्रवृत्ति घरना अधीशे जाणी तेवारे अम र्षपणे करी ते बालकने मारवा ज्ञणी अंत्यजने आप्यो, तेणे अज्ञिज्ञान देखामवा निमित्ते तेनी टचली अंगुली ह्नेदी परं तेने नीर्तिषय ज्ञय देखा नी परहो काढ्यो, पढी ते बालक अनुक्रमे नाठो शको ते शेठनुं जिहां गोकुल ठे, ते ग्रामे आव्यो, तिहां ते गोकुलना स्वामीये तेने स्वरूपवान् तथा विनीत देखी पुत्रपणे थाप्यो, यौवन पाम्यो. पढी अनुक्रमे केटलाएक वर्षांतरे तिहां सागर दत्त शेठ आव्यो, तेणे तेने देखीने नुलख्यो, ते वारे कोइ कार्यनुं निमित्त करी लेख लखीने आप्यो, तेमां शेठे पोताना पुत्रने लख्युं जे एने विष आपजो. एवो लेख आपी पोताने नगरे मोकड्यो, ते श्रांत शयो शको नुद्यानमांहे काम देवना प्रासादे आवी सूतो, तिहां वरार्थिनी एवी

पच्चरुखाण ज्ञाप्य अर्थसहित. १९१

शेठनी पुत्री कामदेव पूजवा आवी, तिहां तेणे तेने सूतो देखी कागलमां पोताना पिताना अ कर देखी कागल वांब्यो, तेमां विष देवानुं ल ख्युं जोइने पोतानुं नाम विषा ठे तेथी तेनी इ ङक थइ मनमां विचार्युं जे महारा पिताये सुं दर स्वरूपवान् जाणी वर मोकळ्यो ठे, पण विष देजो एवुं लख्युं ठे ते महारा पिता कागल ल खतां जूली गया ठे. विषाने स्थानके विष लखाइ गयुं ठे, अने कामदेवे पण महारा उपर प्रसन्न थ इने ए वर मुऊने आप्यो, माटे कागलमां विष लख्युं हतुं, तिहां विषा देजो. एम कन्याये अंजन शलाकाये लखीने पाठो लेख तेने ठेकाणे मूकी दीधो. अनुक्रमे ते घेर आव्यो, तिहां तरत लग्न लेइ कन्या परणावीने जामाता कीधो. एवी वात सांजलीने शेठ घरे आव्यो. क्रोधाध्मांत थको केह वा लागो जे मातृपूजन निमित्ते पाणि ग्रहण मां गलिक वधाववा ज्ञणी जमाइने मोकळो, अने शेठे मारवा सारु अत्यंजने संकेत कराव्यो हतो. हवे ते मातृपूजन निमित्ते जाय एटलामां विकालवेला

३९२ पञ्चस्काण जाण्य अर्थसहित.

जाणी नवपरणीत हतो, माटे शेठनो पुत्र कहेवा लाग्यो के तमारीवती हुं मातृपूजन करवा जाठ बुं, एम कही ते गयो, एटलामां वच्चे रस्तामां अं त्यजे तेनो संकेत जाणी ते शेठना पुत्रने जमाइ समजी मारी नांख्यो. ज्ञवितव्यताथी बलवत्तर कोइ नथी. पढी ते पुत्रमरणनुं वृत्तांत सांजलीने हृदयस्फोट थइ शेठ पण मरण पाम्यो. अनुक्रमे घरनो स्वामी दामन्नक थयो. रुषिज्ञाषित वचन अन्यथा न थाय.

अनुक्रमे एकदा पाठले पहोरे पाहरी देतो ते णे एक मंगल पाठक गाथा कही. तद्यथा ॥ अणु पुंखमावहंतावि, अन्नन्ता तस्स बहु गुणा हुंति ॥ सुह उक्ककम्म पुंस्तो, जस्स कयंतो वहाइ पस्कं ॥ १ ॥ ए गाथानो अर्थ सांजली एक लहनुं दान दीधुं, एम त्रण वार कथा सांजली त्रण लह दान दीधुं. राजाये ते वात सांजलीने पोतानी पासे ते णाव्यो. पढी सर्व वीतक वात राजा आगल क ही, राजा हर्ष पाम्यो थको तेने नगरशेठनी पद वीये स्थाप्यो. एकदा गुरु आव्या सांजली वांदवा

गयो, तिहां धर्मदेशना सांज्ञली अने पुरातन ज्ञव मत्स्य मांस पञ्चस्काणादिक सर्व सांज्ञर्युं, बोधिलाज्ञ पाम्यो, धर्मानुष्ठान साचवी देवलोके गयो. तिहांथी महाविदेहमां सुकुलमां उपजशे, तिहां बोधिलाज्ञ पामी चारित्र लही केवलज्ञान पामी परंपराये मोक्षसुख पामशे, अने केटलाएक तेहीज ज्ञवे सिद्धि पामे. ए बे प्रकारे फलनुं न वसुं द्वार अयुं ॥

एटले सर्व मूलगुण प्रत्याख्यान सर्व उत्तरगुण प्रत्याख्यान तथा अज्ञिग्रहादिक देश उत्तरगुण पण होय, अने श्रावकने देश मूलगुण प्रत्याख्यान ते अणुव्रत तथा देश उत्तर गुण प्रत्याख्यान ते गुणव्रत अने शिक्षाव्रत जाणवां. ते वली बे बे जेदे एक इत्वर ते त्रणकालि अनाग तादि पञ्चस्काण मूल उत्तर गुण पञ्चस्काण अने देश उत्तरगुण पञ्चस्काण ते शिक्षाव्रतादि तथा देशे मूलगुण पञ्चस्काण अने सर्वेथी उत्तरगुण पञ्चस्काण अने मूलगुण क्रियारूपे एवं पञ्चस्काण धम्मिद्धादिकने जाणवुं. इत्यादिक पञ्चस्काणना

३६४ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

जंग विकल्प घणा ठे, ते गुरुना विनयशी जाणीये, माटे यथागृहीत जंगे पञ्चस्काण आराधवां, तेनुं गमन संपूर्णद्वाराये कहे ठे ॥ ४७ ॥

हेवे ग्रंथ समाप्ति अर्थे गाथा कहे ठे.

पञ्चस्काणमिणं से, विष्णु ज्ञावेण जिणवरुद्धिं ॥ पत्ता अणंत जीवा, सासय सुस्कं आणावाहं ॥ ४८ ॥

॥ इति प्रत्याख्यानज्ञाप्यं संपूर्णम् ॥

अर्थ:- (पञ्चस्काणं के०) पञ्चस्काण ते (५ एं के०) ए यथोक्त कहुं ते प्रत्ये (ज्ञावेण के०) ज्ञावे करीने एटले ज्ञावसहित, श्रद्धाये करी निःशंकित सम्यग्दर्शन सहित जे रीते (जिणवर के०) जिनेश्वर जगवाने ज्ञान क्रिया सहित न जयनयसम्मत (उद्धिं के०) कहुं ठे, प्रकाश्यं ठे ते प्रकारे एवा गुणधारण रूप पञ्चस्काणने (सेविष्णु के०) सेवीने, आदरीने, पालीने त्रिकात्पेक्षायै (अणंत जीवा के०) अनंत जीव

पञ्चस्काण्य ज्ञाप्य अर्थसहित. ३६५

ज्वयप्राणी ते (सासयसुरकं के०) शाश्वतां सुर
(अणाबाहं के०) अनाबाध् अव्याबाध निरा
बाध, एटले नथी कोइ बधा जिहां एवं जे मो
हस्थानक ते प्रत्ये (पत्ता के०) पाम्या, पाम्मे
ठे, अने पामशे. ॥ ४८ ॥

॥ इति ज्ञाप्यत्रयं बालावबोधसहितं समाप्तम् ॥

॥ अथ उपदेशरत्नकोशः ॥

उवएसरयणकोसं नासिअनीसेस
ल्लोगदोगच्चं ॥ उवएसरयणमालं वुच्चं न
मिऊण वीरजिणं ॥ १ ॥

अर्थः—(नासिअनीसेसल्लोगदोगच्चं) नाश
कर्या ठे समस्त लोकनां दारिच्य जेणे एवा (वी
रजिणं) वीर जिनने (नमिऊण) नमस्कार
करिने (उवएसरयणमालं) उपदेश रूप रत्ननी
माला ठे जेने विषे एवा (उवएसरयणकोसं)
उपदेश रूप रत्नना जंकारने (वुच्चं) हुं कहीअ.

२६ पञ्चकाण जाण्य अर्थसहित.

जीवदयाइं रमिऊइ इंदियवग्गो दमि
ऊइ सया वि ॥ सच्चं चेव चविऊइ धम्म
स्स रहस्समिणामेव ॥ ५ ॥

अर्थः—(जीवदयाइं) जीव दयाने विषे
(रमिऊइ) रमण करीये. (इंदियवग्गो) इंडि
योना समुहने (दमिऊइ) दमन करीये. (स
च्चं) सत्यने (चेव) निश्चे (चविऊइ) बोलीये
(इणामेव) आज (धम्मस्स) धर्मनुं (रहस्सं)
रहस्य तत्त्व ठे. ॥ ५ ॥

सीलं न हु खंमिऊइ न संवसिऊइ
समं कुसीलेहिं ॥ गुरुवयणां न खलिऊइ
जइ नऊइ धम्मपरमत्तो ॥ ३ ॥

अर्थः—(सीलं) शीयल व्रतने (हु) निश्चे
(न खंमिऊइ) न खंन करीये. (कुसीलेहिं)
कुशीलिया (समं) साथे (न संवसिऊइ) न
वास करीये. (गुरुवयणां) गुरुना वचनने (न
खलिऊइ) न उल्लंघन करीये. ए प्रकारे (जइ)
यतिए (धम्मपरमत्तो) धर्मनो परमार्थ (न

ऊइ) जाणवो. ॥ ३ ॥

चवलं न चंकमिऊइ विरइऊइ नेव
उप्रमो वेसो ॥ वंकं न पलोइऊइ रुढा वि
जणंति किं पिसुणा ॥ ४ ॥

अर्थः—(चवलं) चपलताए (न चंकमिऊइ)
न चालीये. (उप्रमो) उद्भट (वेसो) वेष
(नेव) नहिज (विरइऊइ) धारण करीये.
(वंकं) वांकी दृष्टिए (न पलोइऊइ) न जोई
ये. तो (रुढा वि) क्रोध पामेला एबा पण (पि
सुणा) चामोयान (किं) शुं (जणंति) कहे
कही शके ? ॥ ४ ॥

नियमिऊइ नियजीहा अविआरिअं
नेव किऊए कऊं । न कुलक्रमो अ लुप्पइ
कुविन किं कुणइ कलिकालो ॥ ५ ॥

अर्थः—(नियजीहा) आपणी पोतानी जी
हाने (नियमिऊइ) नियममां राखीये (अवि
आरिअ) अविचार्युं (कऊं) कार्य (नेव) नहीं
ज (किऊए) करीए (अ) वली (कुलक्रमो)

१९८ पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

कुलाचारने (न लुप्पइ) न लोपीये. तो (कु
विउ) कोप पामेलो एवो (कलिकालो) कली
काल (किं) शुं (कुणइ) करे-करी शके ? ५

मम्मं न उ लविज्जइ कस्स वि आलं
न दिज्जइ कया वि ॥ को वि न उक्कोसि
ज्जइ सज्जाणमग्गो इमो दुग्गो ॥ ६ ॥

अर्थः—कोईने (उ) वली (मम्मं) मर्म व
चन (न लविज्जइ) न कहीये. (कस्स वि)
कोईने (कया वि) कदापि (आलं) कलंक
(न दिज्जइ) न दर्शये (को वि) कोईने (न उ
क्कोसिज्जइ) आक्रोश न करीये. (इमो) अ
(सज्जाणमग्गो) सज्जननो मार्ग (दुग्गो) दुर्ग-
किल्हा समान ठे. अर्थात् ते कोईथी पराजव पा
मे नहीं ॥ ६ ॥

सव्वस्स उवयरिज्जइ न पम्हसिज्जइ पर
स्स उवयारो । विहलं अवलंबिज्जइ उव
एसो ए स विउसाणं ॥ ७ ॥

अर्थः—(सव्वस्स) सर्वने (उवयरिज्जइ) उप

कार करीये. (परस्स) परनो (उवयारो) उप
कार (न पम्हसिऊइ) न विसारीये. (विहलं)
दुःखीने (अवलंबिऊइ) अवलंबन आपोये. (ए
स) आ (उवएसो) उपदेश (विनसाणं) वि
दानोनो ठे ॥ ७ ॥

को वि न अप्रत्तिऊइ किऊइ कस्स
वि न पत्तणात्तंगो । दीणं न य जंपिऊइ
जीविऊइ जाव जीअलोए ॥ ८ ॥

अर्थः—(को वि) कोईनी (न अप्रत्तिऊइ)
अन्यर्थना—प्रार्थना करीये नहीं. (कस्स वि)
कोईनी (पत्तणात्तंगो) प्रार्थनानो त्तंग (न कि
ऊइ) न करीये. (य) वली (दीणं) दीन व
चन (न जंपिऊइ) न बोलीये. (जाव) ज्यां
सुधी (जीअलोए) जीवलोकने विषे (जीवि
ऊइ) जीवीये त्यां सुधी ॥ ८ ॥

अप्पा न पसंसिऊइ निंदिऊइ दुऊणो
वि न कया वि ॥ बहु बहुसो न हसिऊइ
लप्पइ गुरुअत्तणं तेण ॥ ९ ॥

३०० पञ्चस्काण ज्ञाप्य अर्थसहित.

अर्थः—(कया वि) कदापि (अप्पा) आत्मानि (न पसंसिज्जइ) प्रशंसा न करीये. (डुज्जणो वि) दुर्जननी पण (न निंदिज्जइ) निंदा न करीये. (बहु) घणु (बहुसो) घणी वार (न हसिज्जइ) न हसीये. (तेण) तेषी करीने (गुरुअत्तणं) मोटाईपणुं (लप्रई) पामीये. ए

रिउणो न वीससिज्जइ कया वि वंचिज्जए न वीसत्तो ॥ न कयग्घेहिं हविज्जइ एसो नायस्स नीसंदो ॥ १० ॥

अर्थः—(रिउणो) शत्रुनो (न वीससिज्जइ) विश्वास न करीये. (कया वि) कदापि (वीसत्तो) विश्वासुने (न वंचिज्जए) ठेतरीये न हि (कयग्घेहिं) कृतघ्न एटले कर्या कामना हणनारा (न हविज्जइ) न अईये. (एसो) आ (नायस्स) न्यायनो (नीसंदो) मार्ग ठे. १०

रच्चिज्जइ सुगुणो सु बल्लइ राउ न नेह वज्जे सु ॥ किज्जइ पत्त परिस्का दस्काण इमो अ कसवट्ठो ॥ ११ ॥

अर्थः—(सुगुणेषु) सारा गुणीने विषे (र
 च्चिक्कइ) राजी थईये. (नेहवक्कसु) साचा स्नेह
 रहित पुरुषोने विषे (रात्त) राग (न वझइ)
 न बांधीये. (पत्तपरिक्का) पात्रनी परीक्षा (कि
 क्कइ) करीये. (इमो अ) आ ज (दस्काण)
 माह्या पुरुषोनी (कसवट्टो) कसोटीनो पत्तर ठे.??

नाकक्कमायरिक्कइ अप्पा पामिज्जए
 न वयणिज्जे ॥ न य साहसं चइज्जइ उ
 प्रिज्जइ तेण जगहत्तो ॥ १५ ॥

अर्थः—(अकक्कं) अकार्यने (न आयरिज्ज
 इ) आचरीये-अथवा आदरीये नहीं. (अप्पा)
 आत्माने (वयणिज्जे) निंद्य वचनादिकमां (न
 पामिज्जए) न पामीये. (य) वली (साहसं)
 साहस (साहसिकपणा) ने (न चइज्जइ) न
 तजीये. (तेण) तेथी (जगहत्तो) जगतमां
 हाथ (उप्रिज्जइ) उत्तो राखीये ॥ १५ ॥

वसणे वि न मुज्झिज्जइ मुच्चइ माणो
 न नाम मरणे वि ॥ विहवस्सए वि वि

३०९ पञ्चकाण जाप्य अर्थसहित.

ज्जइ वयमसिधारं खु धीराणां ॥ १३ ॥

अर्थः—(वसणे वि) व्यसन-दुःखमां पण (न मुज्झिज्जइ) न मुंझाइए (मरणे वि) मरण आय तो पण (नाम) कोमल आमंत्रणने विषे ठे. (माणो) धर्मनुं बहुमान (न मुच्चइ) न मू कीये. (विहवस्सए वि) लहमीनो क्खय अये ठेते पण (दिज्जइ) दान दईये. एवं (धीराणां) धी र पुरुषोनुं (असिधारं) खम्मणी धार जेवुं (व यं) व्रत ठे (खु) निश्चे ॥ १३ ॥

अइनेहो न वहिज्जइ रूसिज्जइ न य पिये वि पयदिहं । वध्दारिज्जइ न क्खली जलंजली दिज्जइ डुहाणां ॥ १४ ॥

अर्थः—(अइनेहो) अति स्नेह (न वहिज्जइ) न वहन करीये-न धरीये. (य) वली (पिये वि) प्रिय माणस उपर पण (पइदिह) निरंतर (न रूसिज्जइ) रोष न करीये. (कली) कजीयो (न वध्दारिज्जइ) वधारीये नहीं. ए रीते (डुहाणां) दुःखोने (जलंजली) जलांजली दइए ॥ १४ ॥

न कुसंगेण वसिज्जइ बालस्स वि
धिप्पए हिअं वयणं ॥ अनयात्त निवट्ठि
ज्जइ न होइ वयणिज्जया एवं ॥ १५ ॥

अर्थः—(कुसंगेण) कुसंगीनी साथे (न व
सिज्जइ) न वसीये. (बालस्स वि) बालकथकी
पण (हिअं) हितकारी (वयणं) वचन (धि
प्पए) ग्रहण करीये. (अनयात्त) अन्यायशी
(निवट्ठिज्जइ) निवर्तन पामीये. (एवं) एम
करवाशी (वयणिज्जा) वचनीयता एटले निंदा
(न होइ) न होय ॥ १५ ॥

विहवे वि न मच्चिज्जइ न विसीइ
ज्जइ असंपयाए वि ॥ वट्ठिज्जइ समज्जावे
न होइ रणरणइ संतावो ॥ १६ ॥

अर्थः—(विहवे वि) वैज्जवने विषे पण (न
मच्चिज्जइ) न माचीये-न गर्व करीये. (असंप
याए वि) संपत्ति रहित पणामां पण (न वि
सीइज्जइ) विषाद-खेद न करीये. (समज्जावे)
समताने विषे (वट्ठिज्जइ) बर्तीये. तो (स्पर

३०४ पञ्चस्काण जाप्यअर्थसहित.

णइ) सारा माठा योगमां (संतावो) संताप
(न होइ) न होय ॥ १६ ॥

वन्निज्जइ त्तिच्चगुणो न परुस्कं न य
सुअस्स पच्चस्कं ॥ महिला उ नोत्तया वि
हु न नस्सए जेण माहप्पं ॥ १७ ॥

अर्थः—(त्तिच्चगुणो) नृत्य-चाकरना गुण (प
रुस्कं) परोक्षपणे (न वन्निज्जइ) न वखाणीये.
(य) वली (सुअस्स) पुत्रना गुण (पच्चस्कं)
प्रत्यक्षपणे (न) न वखाणीये (उ) परंतु (म
हिला) स्त्रीना गुण (उत्तया वि) बन्ने प्रकारे
पण-परोक्ष के प्रत्यक्षपणे पण (न) वखाणीये
(हु) निश्चे (जेण) जेथी (माहप्पं) पोतानुं
माहात्म्य-मोटाईपणुं (न नस्सइ) नाश न पामे.

जंपिज्जइ पिअवयणां किज्जइ विण
उ अ दिज्जए दाणां ॥ परगुणगहाणां कि
ज्जइ अमूलमंतं वसीकरणां ॥ १८ ॥

अर्थः—(पिअवयणां) प्रिय वचन (जंपि
ज्जइ) बोलीये. (विणउ) विनय करीये. (दा

णं) दान (दिज्जए) दर्शए. (अ) बली (पर
गुणगहणं) परना गुणानुं ग्रहण (किज्जइ) क
रीये. ए (अमूलमंतं) अमूढ्य मंत्र (वसीकरणं)
वशीकरणो ठे ॥ १८ ॥

पञ्चावे जंपिज्जइ सम्माणिज्जइ खलो
वि बहुमज्जे ॥ नज्जइ सपरविसेसो सयल
ढा तस्स सिज्जंति ॥ १९ ॥

अर्थः—(पञ्चावे) प्रस्तावे-योग्य समये (जं
पिज्जइ) बोलीये. (बहुमज्जे) घणा माणसोनी
मध्ये (खलो वि) खल माणसनुं पण (संमा
णिज्जइ) सन्मान करीये. (सपरविसेसो) पो
तानो अने परनो विशेष-जेद (नज्जइ) जाणी
ये. तो (तस्स) ते माणसने (सयलढा) स
कल अर्थो (सिज्जंति) सिद्ध आय ठे ॥१९॥

मंतंताण न पासे गम्मइ नइ परग्गहे
अबीएहिं ॥ पम्बिन्नं पालिज्जइ सुकुली
णत्तं हवइ एवं ॥ २० ॥

अर्थः—(मंतंताण) मंत्र तथा तंत्रने (न पासे) न जोइए (अबीयेहिं) बीजा विना-ए कला (परग्गहे) पर घेर (नइ गम्मइ) न ज ईए. (पन्निवन्नं) प्रतिपन्न-अंगीकार करेलुं (पा लिऊइ) पालीये. (एवं) एम करवाथी (सुकुली एत्तं) सारुं कुलीनपणुं (इवइ) थायठे ॥१०॥

जुंजइ जुंजाविऊइ पुत्तिऊ मणोगयं
कहिज्ज सयं ॥ दिऊइ लिऊइ उचिअं
इत्तिज्जइ जइ थिरं पिम्मं ॥ ११ ॥

अर्थः—(जइ) जो (थिरं) स्थिर एवा (पिम्मं) प्रेमने (इत्तिऊइ) इत्तिए तो मित्रने घेर (जुंजइ) ज्ञोजन करीये. (जुंजाविऊइ) तेने ज्ञोजन करावीये (मणोगयं) मनमां रहेलो विचार (पुत्तिज्ज) पूगीये अने (सयं) आपणे पोते (कहिऊ) कहीये (उचिअं) योग्य वस्तु (दि ऊइ) दर्इए अने (लिऊइ) लईये. ॥ ११ ॥

को वि न अणमन्निऊइ न य गधि
ऊइ गुणेहिं निअएहिं । न विम्हउ वहि

ऊइ बहुरयणा जेणिमा पुहवी ॥ २२ ॥

अर्थः—(को वि) कोईने पण (न अवम
निऊइ) अपमान न करीये (य) वली (निअ
एहिं) पोताना (गुणेहिं) गुणोए करीने (न
गधिऊइ) गर्व न करीये (विम्हन) विस्मय (न
वहिऊइ) न वहन करीये (जेण) जे कारण
माटे (इमा) आ (पुहवी) पृथ्वी (बहुरयणा)
बहु रत्नवाली ठे. ॥ २२ ॥

आरंजिऊइ लहुअं किऊइ कज्जम
हंतमवि पन्ना ॥ न य उक्करिसो किऊइ
लप्रइ गुरुअत्तणं जेण ॥ २३ ॥

अर्थः—प्रथम (लहुअं) नानुं काम (आरं
जिऊइ) आरंज करीये (पन्ना) पत्नी (क
ज्जमहंतं) मोटुं कार्य (अवि) पण (किज्ज
इ) करीये (य) वली (उक्करिसो) उत्कर्ष
(न किज्जइ) न करीये (जेण) जेथी (गु
रुअत्तणं) गुरुत्व—मोटाई (लप्रइ) पामीये ॥२३॥

झाइऊइ परमप्पा अप्पसमाणो गणि

ऊइ परो । किऊइ न राग दोसो ठिन्नि
ऊइ तेण संसारो ॥ २४ ॥

अर्थः—(परमप्पा) परमात्मानुं (झाइऊइ)
ध्यान करीये (अप्पसमाणो) आपणा आत्मा
सामान (परो) परने (गणिज्जइ) गणीये.
(राग दोसो) राग अने द्वेष (न किज्जइ)
न करीये. (तेण) तेथी करीने (संसारो) संसार
(ठिन्निज्जइ) ठेदीये. ॥ २४ ॥

उवएसरयणमालं जो एवं ठवइ सुटु
निअकंठे । सो नर सिवसुहलब्धीवत्त
यत्ते रमइ सच्चाइं ॥ २५ ॥

अर्थः—(एवं) ए प्रकारे (जो) जे माणस
(उवएसरयणमालं) उपदेश रूप रत्ननी माला
ने (सुटु) सारी रीते (निअकंठे) पोताना कं
ठने विषे (ठवइ) स्थापन करे ठे. (सो)
ते (नर) माणस (सिवसुहलब्धीवत्तयत्ते)
शिव सुख रूपी लक्ष्मीना वक्तुःस्थलने विषे
(सच्चाइं) स्वेच्छा श्री (रमइ) रमे ठे. ॥ २५ ॥

एत्रं पञ्चमजिणोसर, सूरिवयणगुंफर
 म्मिअं वहउ । ञव जणो कंठगयं, वि
 उलं उवएसमालमिणं ॥ २६ ॥

अर्थः—(एत्रं) ए प्रकारे (पञ्चमजिणोसर
 सूरिवयणगुंफरम्मिअं) पद्म जिनेश्वर सूरिना
 वचननी रचनावद्दे करीने रमणिक एवी (वि
 उलं) विस्तीर्ण (इणं) आ (उवएसमालं)
 उपदेश मालाने (ञवजणो) ञव्य जन (कंठ
 गयं) कंठगत (वहउ) वहन करो अर्थात् कंठे
 धारण करो. ॥ २६ ॥ इति ॥

॥ इति उपदेशरत्नकोशः समाप्तः ॥

॥ अथ श्रीरत्नाकरपंचविंशिका

प्रारभ्यते ॥

श्रेयःश्रियां मंगलकेलिसद्म, नरेन्द्रदे
वेन्द्रतांघ्रिपद्म । सर्वज्ञ सर्वातिशयप्रधान,
चिरं जय ज्ञानकलानिधान ॥ १ ॥

अर्थः—(श्रेयःश्रियां) मोक्षरूपी लक्ष्मीना
(मंगलकेलिसद्म) मांगलिक क्रीडाना गृह स
मान (नरेन्द्रदेवेन्द्रतांघ्रिपद्म) राजानु अमे दे
वेन्द्रोवमे नमस्कार कराया ठे चरण कमल जेना
एवा वली (सर्वातिशयप्रधान) सर्व-चोत्रीश
अतिशये करीने प्रधान एवा वली (ज्ञानकलानि
धान) केवलज्ञाननी कलाना जंमार एवा (स
र्वज्ञ) हे सर्वज्ञ प्रभु ! (चिरं) चिरकाल सुधी
(जय) जय पामो ॥ १ ॥

जगत्त्रयाधार कृपावतार, दुर्वारसंसार
विकारवेद्य । श्रीवीतराग त्वयि मुग्धजावा,
द्विज्ञ प्रज्ञो विज्ञपयामि किंचित् ॥१॥

अर्थः—(जगत्त्रयाधार) त्रण जगत्तना आधा
रञ्जुत एवा वली (कृपावतार) कृपाने माटे ठे
अवतार एटले जन्म जेनो एवा वली (दुर्वारसं
सारविकारवैद्य) दुःखे करी वारी शकाय एवा
संसारना विकारनो नाश करवामां वैद्य समान
वली (विद्वा) विशेष ज्ञानवंत एवा (श्रीवीतरा
गप्रज्ञो) हे वीतराग प्रज्ञु ? (त्वयि) तमारे विषे
(मुग्धज्ञावात्) मुग्धपणा थकी (किंचित्)
कांईक (विद्वापयामि) हुं विनंति करुंहुं ॥ २ ॥

किं बाललीलाकलितो न बालः, पि
त्रोः पुरो जलपति निर्विकल्पः । तथा य
थार्थं कथयामि नाथ, निजाशयं सानुशय
स्तवाग्रे ॥ ३ ॥

अर्थः—(बाललीलाकलितः) बालकनी क्री
माए करीने युक्त अने (निर्विकल्पः) विकल्प
रहित एवो (बालः) बालक (पित्रोः) मा बा
पनी (पुरः) पासे सत्य वचनने (किं) शुं ?
(न जलपति) नथी बोलतो अर्थात् बोले ठे ज.

३१९ श्री रत्नाकरपंचविंशिका.

(तथा) तेवी रीते (नाथ) हे नाथ ! (सानु शयः) पश्चात्तापे करी सहित एवो हुं (तव) तमारी (अग्रे) आगल (निजाशयं) मारा-पो ताना अग्निप्रायने (यथार्थं) सत्य रीते (कथ यामि) कहुं तुं ॥ ३ ॥

दत्तं न दानं परिशीलितं च, न शालि शीलं न तपोऽन्नितप्तम् । शुन्नो न ज्ञावो ऽप्यन्नवन्नवेऽस्मिन्, विन्नो मया ज्ञांतमहो मुधैव ॥ ४ ॥

अर्थः—(विन्नो) हे प्रन्नु ? (मया) में (दानं) दान (न दत्तं) दीधुं नथी. (च) वली (शालि) सुंदर एवं (शीलं) शीयल व्रत (न परिशीलितं) पाड्युं नथी. वली (तपः) तप (न तप्तं) तप्युं (कर्तुं) नथी. वली (शुन्नः) शुन्न एवो (ज्ञा वः) ज्ञाव (अपि) पण (न अन्नवत्) थयो नथी. (अहो) अहो ! (अस्मिन्) आ (न्नवे) संसारमां (मुधैव) फोमटज (ज्ञांतं) मारावन्ने ज्ञमायुं ठे—हुं ज्ञम्यो तुं ॥ ४ ॥

दग्धोऽग्निना क्रोधमयेन दष्टो, दुष्टेन
लोत्तारख्यमहोरगेण । ग्रस्तोऽग्निमानाजग
रेण माया, जालेन बद्धोऽस्मि कथं नजे
त्वाम् ॥ ५ ॥

अर्थः—हुं (क्रोधमयेन) क्रोध रूपी (अग्नि
ना) अग्निवदे (दग्धः) बल्लेलो (अस्मि) हुं.
वली (दुष्टेन) दुष्ट एवा (लोत्तारख्यमहोरगेण)
लोत्त रूपी मोटा सर्पवदे (दष्टः) मंखाएलो
हुं. वली (अग्निमानाजगरेण) अग्निमान रूपी
अजगरवदे (ग्रस्तः) गळाएलो हुं. वली (माया
जालेन) माया रूपी जाळवदे (बद्धः) बंधाये
लो हुं. तेषी (त्वां) तमने (कथं) शी रीते
(नजे) हुं नजुं ? ॥ ५ ॥

कृतं मयामुत्र हितं न चेह, लोकेऽपि
लोकेश सुखं न मेऽञ्जुत् । अस्माद्दशां
केवलमेव जन्म, जिनेश जज्ञे नव पूर-
णाय ॥ ६ ॥

अर्थः—(लोकेश) हे लोकना ईश ? (मया)

३१४ श्री रत्नाकरपंचविंशिका.

में (अमुत्र) परलोकने विषे (च) तथा (इह)
आ (लोकेऽपि) लोकने विषे पण (हितं) हि
तकारी कार्य (न कृतं) कर्तुं नथी तेशी (मे)
मने (सुखं) सुख (न अज्ञूत्) न अयुं तो
(जिनेश) हे जिनेश ? (अस्माद्दशां) अ
मारा जेवानो (जन्म) जन्म (केवलं) केवल
(ज्ञवपूरणाय एव) ज्ञवोने पूरण करवा माटे
ज (जज्ञे) अयो ठे. ॥ ६ ॥

मन्ये मनो यन्न मनोऽज्ञ वृत्त, त्वदास्य
पीयूषमयूखलाज्ञात् । द्युतं महानंदरसं क
ठोर, मस्माद्दशां देव तदश्मतोऽपि ॥ ७ ॥

अर्थः—(मनोऽज्ञवृत्त) सुंदर ठे आचरण जेनुं
एवा (देव) हे देव ? (यत्) जे कारण माटे
(अस्माद्दशां) अमारा जेवानुं (मनः) मन
(त्वदास्यपीयूषमयूखलाज्ञात्) तमारा मुख
रूपी चंडना लाज्जशी (महानंदरसं) मोटा आ
नंदना रसने (न द्युतं) ड्युं नही (तत्) ते कारण
माटे अमारुं मन (अश्मतोऽपि) पढरशी पण
(कठोरं) कठोर ठे एम (मन्ये) हुं मानुं ठुं. ॥७॥

त्वत्तः सुदुःप्राप्यमिदं मयाप्तं, रत्नत्रयं
 जूरिन्नवन्नमेण । प्रमादनिडावशतो गतं
 तत्, कस्याग्रतो नायक पूत्करोमि ॥ ८ ॥

अर्थः—(मया) मे (जूरिभवन्नमेण) घणा
 न्नवमां न्नमण करवाए करीने (त्वत्तः) तमारा
 थकी (इदं) आ (सुदुःप्राप्यं) अति दुःप्राप्य
 (रत्नत्रयं) रत्नत्रयीने (आप्तं) मेळवी हती
 (तत्) ते (प्रमादनिडावशतः) प्रमाद अने नि
 डावा वशथी (गतं) जती रही तो (नायक)
 हे नायक ! (कस्य) कोनी (अग्रतः) आगळ
 (पूत्करोमि) हुं पोकार करुं ? ॥ ८ ॥

वैराग्यरंगो परवंचनाय, धर्मोपदेशो ज
 नरंजनाय । वादाय विद्याध्ययनं च मेऽज्जु
 त्, कियद्ब्रुवे हास्यकरं स्वमीश ॥ ९ ॥

अर्थः—(मे) मारो (वैराग्यरंगः) वैराग्यनो
 रंग (परवंचनाय) परने ठेतरवा माटे (धर्मोप
 देशः) धर्मनो उपदेश (जनरंजनाय) लोकने
 रंजन करवा माटे (च) अने (विद्याध्ययनं)

३१६ श्री रत्ताकरपंचविंशिका.

विद्यानो अत्र्यास (वादाय) वाद विवादेने माटे
(अन्नूत्) थयो. (ईश) हे ईश ! (स्वं) माहं
पोतानुं (हास्यकरं) हास्यकारक-कृत्यादिक (कि
यत्) केटलुंक (ब्रुवे) कहुं ? ॥ ए ॥

परावादेन मुखं सदोषं, नेत्रं परस्त्रीजन
वीक्षणोऽन । चेतः परापाय विचिंतनेन, कृतं
ज्ञविष्यामि कथं विज्ञोऽहम् ॥ १० ॥

अर्थः—में (परापवादेन) परनिंदावदे (मुखं)
मुखने, (परस्त्रीजनवीक्षणोऽन) परनी स्त्रीजने
जोवावदे (नेत्रं) नेत्रने, (परापायविचिंतनेन)
परनुं माहुं चिंतववावदे (चेतः) चित्तने (सदो
षं) दोषवाळुं (कृतं) कथुं. तो (विज्ञो) हे वि
ज्ञो ? (अहं) हुं (कथं) शी रीते (ज्ञविष्या
मि) अईश ?-माहं शुं अशे ? ॥ १० ॥

विमंबितं यत्स्मर घस्मरार्ति, दशाव
शात्खं विषयान्धलेन । प्रकाशितं तन्न
वतो हियैव, सर्वरु सर्व स्वयमेव वेत्सि ॥११॥

अर्थः—(विषयांधलेन) विषयोमां अंध अये

ला एवा में (स्मरघस्मशार्तिदशावशात्) काम
 देव रूपी जहकनी पीरानी दशाना वशथी
 (यत्) जे (स्व) मारा आत्माने (विरुंबित)
 विरुंबना पमानी (तत्) ते (वज्रतः) आपनी
 पासे (हिया एव) लज्जाथी ज (प्रकाशितं)
 में प्रकाश कर्युं ठे. केमके (सर्वरु) हे सर्वज्ञ !
 (स्वयमेव) तमे पोते ज (सर्व) सर्व (वेत्ति)
 जाशो ठो. ॥ ११ ॥

ध्वस्तोऽन्यमंत्रैः परमेष्ठिमंत्रः, कुशास्त्र
 वाक्यैर्निहतागमोक्तिः । कर्तुं वृथा
 कर्म कुदेवसंगादवांति हि नाथ मति
 च्रमो मे ॥ १२ ॥

अर्थः—में (अन्यमंत्रैः) बीजा मंत्रोए करीने
 (परमेष्ठिमंत्रः) परमेष्ठि मंत्र (ध्वस्तः) नाश
 पमारयो (कुशास्त्र वाक्यैः) कुशास्त्रनां वाक्योये
 करीने (आगमोक्तिः) आगमनां वचनो (निह
 ता) हणी नांख्यां अर्थात् न सांज्ञळ्या अने
 (कुदेवसंगात्) कुदेवना संगथी (कर्म) कर्मने

३१८ श्री रत्नाकरपंचविंशिका.

(वृथा) फोगट (कर्तुं) करवाने (अवांठि)
वांठयुं ते सर्व (नाथ) हे नाथ ! (मे) मारो
(मतिन्नमः) मतिनो विन्नम ठे (हि) निश्चे.

विमुच्य दृग्लक्ष्यगतं ज्वंतं, ध्याता
मया मूढधिया हृदन्तः । कटाक्षवह्नीजग
ज्जीरनाज्जी, कटीतयीयाः सुदृशां विलासाः

अर्थः—(मूढधिया) मूढ बुद्धिवाळा (मया)
मैं (दृग्लक्ष्यगतं) दृष्टि लक्ष्यमां आवेला एवा
(ज्वन्तं) आपने (विमुच्य) मूकीने (हृदन्तः)
हृदयमां (सुदृशां) स्त्रीयोना (कटाक्षवह्नीजग
ज्जीरनाज्जीकटीतटीयाः) कटाक्ष, स्तन, गंज्जीर
नाज्जी तथा कटी तटना (विलासाः) विलासोनुं
(ध्याताः) ध्यान कर्युं ठे. ॥ १३ ॥

लोल्लेक्षणावक्त्रनिरीक्षणोऽन, यो मानसे
रागलवो विलग्नः । न शुद्धसिद्धांतपयोध
मध्ये धौतोऽप्पगात्तारक कारणं किम् १४

अर्थः—(लोल्लेक्षणावक्त्रनिरीक्षणेन) चपल
नेत्रवाळी स्त्रीयोनां मुख जोवाथी (मानसे)

मारा मनमां (यः) जे (रागलवः) रागनो
 लेश (विलग्नः) लागेलो ठे, ते (शुद्धसिद्धान्त
 पयोधिमध्ये) पवित्र सिद्धान्त रूषी समुड्मां
 (धौतोऽपि) धोया ठतां पण (न अगात्) गयो
 नहीं तो (तारक) हे तारनार प्रज्नु ! (किं का
 रणं) तेनुं शुं कारण ? ॥ १४ ॥

अंगं न चंगं न गणो गुणानां, न नि
 र्मलः कोऽपि कलाविलासः । स्फुरत्प्रज्ञा
 न प्रभुता च कापि, तथाप्यहंकारकदर्थि
 तोऽहम् ॥ १५ ॥

अर्थः—मारुं (अंगं) शरीर (चंगं) सुंदर (न) नथी,
 वली (गुणानां) गुणोनो (गणः) समूह (न)
 नथी. वली (निर्मलः) निर्मळ एवो (कोऽपि) कोई
 पण (कलाविलासः) कलानो विलास (न)
 नथी (च) वली (स्फुरत्प्रज्ञा) स्फुरायमान ठे कांति
 जेनी एवी (कापि) कांई पण (प्रज्नुता) प्रज्नुता
 (न) नथी. (तथापि) तो पण (अहं) हुं (अहंका
 रकदर्थितः) अहंकारथी कदर्शना पामेलो ठुं॥१५॥

आयुर्गलत्याशु न पापबुद्धिर्गतं वयो
नो विषयाज्जिज्ञाषः । यत्नश्च त्रैषज्यविधौ
न धर्मे, स्वामिन्महामोहविम्वना मे ॥१६॥

अर्थः—(मे) माहं (आयुः) आयुष्य (आशु)
शीघ्रताथो (गलति) जाय ठे, पण (पापबुद्धिः)
पापनी बुद्धि (न) जती नथी. वली (वयः)
वय (गतं) गयुं, पण (विषयाज्जिज्ञाषः) विष
योनी इज्ञा (न) गई नहीं. (च) वली (त्रैष
ज्यविधौ) औषधनी विधिमां (यत्नः) यत्न कर्यो,
पण (धर्मे) धर्ममां (न) यत्न कर्यो नहीं, ते
सर्व (स्वामिन्) हे स्वामिन् ! (महामोहविम्व
वना) मोटा मोहनी विटंबना ठे. ॥ १६ ॥

नात्मा न पुण्यं न ज्ञवो न पापं, मया
विटानां कटुगीरपीयम् । अधारि कर्णे
त्वयि केवलार्के, परिस्फुटे सत्यपि देव
घिङ्गाम् ॥ १७ ॥

अर्थः—(देव) हे देव ! (केवलार्के) केवल
ज्ञान रूपी सूर्य समान (त्वयि) तमे (परि

स्फुटे) अति प्रगट (सत्यपि) उतां पण (आत्मा) आत्मा-जीव (न) नथी, (पुण्यं) पुण्य (न) नथी, (ज्ञवः) जन्म (न) नथी तथा (पापं) पाप (न) नथी. (इयम्) एवी (विटानां) नास्तिक लोकोनी (कटुगीः) कटु बाणी (अपि) पण (मया) में (कर्णे) कर्णने विषे (अधारि) धारण करी. माटे (मां) मने (धिक्) धिक्कार ठे ॥ १७ ॥

न देवपूजा न च पात्रपूजा, न श्राद्धर्मश्च न साधुधर्मः । लब्ध्वापि मानुष्यमिदं समस्तं, कृतं मयारण्यविलापतुल्यम् ॥१८॥

अर्थः—(मया) में (देवपूजा) देवनी पूजा (न) न करी, (च) वली (पात्रपूजा) पात्रनी पूजा (न) न करी (श्राद्ध धर्मः) श्रावकनो धर्म (न) न पाल्यो. (च) वली (साधुधर्मः) साधुनो धर्म (न) न पाढ्यो, (इदं) आ (मानुष्यं) मनुष्य ज्ञव (लब्ध्वा) पामीने (अपि) पण (समस्तं) सर्व (अरण्यविलापतुल्यं) अ

३२२ श्री रत्नाकरपंचविंशिका.

रण्यमां करेला विलापनी बराबर (कृतं) कर्तुं.

चक्रे मया सत्स्वपि कामधेनु, कल्पद्रु
चिन्तामणिषु स्पृहार्तिः । न जैनधर्मे स्फुट
शर्मदेऽपि, जिनेश मे पश्य विमूढजावम् ॥

अर्थः—(मया) में (असत्सु) असत्य एवा
(कामधेनुकल्पद्रुचिन्तामणिषु) कामधेनु, कल्प
वृक्ष अने चिन्तामणि रत्नने विषे (अपि) पण
(स्पृहार्तिः) वांगानी पीना (चक्रे) करी. प
रंतु (स्फुटशर्मदे) प्रगट सुख आपनार एवा
(अपि) पण (जैनधर्मे) जैन धर्मने विषे (न)
वांग करी नहीं. माटे (जिनेश) हे जिनेश्वर !
(मे) मारा (विमूढजावं) मूढपणाने (पश्य)
तमे जुन ॥ १९ ॥

सद्भोगक्षीला न च रोगकीला, धना
गमो नो निधनागमश्च । दारा न कारा न
रकस्य चित्ते, व्यचिन्ति नित्यं मयकाधमेन ॥

अर्थः—(अधमेन) अधम एवा (मयका)
में (नित्यं) हमेशां (चित्ते) चित्तमां (सद्भो

गलीला) सारा सारा ज्ञोगनी लीला (व्यचिंति) चिंतवी, (च) पण (रोगकीला) रोग रूपी खीलो (न) चिंतव्यो नहीं. (धनागमः) धननी प्राप्ति चिंतवी. (च) पण (निधनागमः) मरणनी प्राप्ति (नो) चिंतवी नहीं. (दारा) स्त्री चिंतवी, पण (नरकस्य) नरकनुं (कारा) कारागृह (न) चिंतव्युं नहीं ॥ १० ॥

स्थितं न साधोर्हृदि साधुवृत्तात्, परोपकारान्न यशोऽर्जितं च । कृतं न तीर्थोद्धरणादिकृत्यं, भया मुधा हारितमेव जन्म ॥

अर्थः—(मया) में (साधुवृत्तात्) सारा आचरणशी (साधोः) साधु पुरुषना (हृदि) हृदयमां (न स्थितं) रहेवायुं नशी. वली (परोपकारात्) परोपकार करवाशी (यशः) यश (न अर्जितं) उपार्जन कर्यो नशी. (च) वली (तीर्थोद्धरणादिकृत्यं) तीर्थनो उद्धार विगरे कार्य (न कृतं) कर्युं नशी. तेशी (जन्म) जन्म (मुधा) फोगट (हारितं) गुमाव्यो ठे (एव) निश्चे ॥११॥

वैराग्यरंगो न गुरुदितेषु, न दुर्जनानां

३१४ श्री रत्नाकरपंचविंशिका.

वचनेषु शान्तिः। नाध्यात्मलेशो मम कोऽपि
देव, तार्यः कथंकारमयं ज्ञवाब्धिः ॥ ११ ॥

अर्थः—(मम) मने (गुरुदितेषु) गुरुना
बचनोने विषे—वचनोवद्धे (वैराग्यरंगः) वैराग्य
नो रंग (न) अयो नहीं. (दुर्जनानां) दुष्ट ज
नोनां (वचनेषु) वचनोने विषे (शान्तिः) शान्ति
(न) अई नहीं. वली (कोऽपि) काई पण (अ
ध्यात्मलेशः) अध्यात्मनो लेश (न) अयो नहीं.
तो (देव) हे देव ! (अयं) आ (ज्ञवाब्धिः)
ज्ञवसागर (कथंकारं) शी रीते (तार्यः) मारे
तरबो ? ॥ ११ ॥

पूर्वे ज्ञवेऽकारि मया न पुण्य, मागा
मिजन्मन्यपि नो करिष्ये । यदीदृशोऽहंमम
तेन नष्टा, भूतोद्भवद्वाविज्ञवत्रयीश ॥ १३ ॥

अर्थः—(मया) में (पूर्वे) पूर्व (ज्ञवे) ज्ञवमां
(पुण्यं) पुण्य (न अकारि) कर्युं नशी, अने
(आगामिजन्मनि) आबता जन्मने विषे
(अपि) पण (नो करिष्ये) करीश नहीं. (यत्)

जे कारण माटे (अहं) हुं (ईदृशः) एवो तुं.
(तेन) ते कारणशी (ईश) हे ईश ! (मम)
मारा (जूतोद्भवज्जाविज्जवत्रयी) जूत, वर्तमान,
अने जविष्य ए त्रणे जवो (नष्टा) नाश पास्या.

किं वा मुधाहं बहुधा, सुधाजुकू, पूज्य
त्वदग्रेचरितं स्वकीयम् । जटपामि यस्माच्ची
जगत्स्वरूप,निरूपकस्त्वं कियदेतदत्र ॥२४॥

अर्थः—(वा) अथवा तो (सुधाजुकूपूज्य)
हे देवोना पूज्य ! (त्वदग्रे) तमारी पासे (अहं)
हुं (स्वकीयं) माहं पोतानुं (चरितं) चरित्र
(बहुधा) बहु प्रकारे (किं) शुं (जटपामि)
कहं ? (यस्मात्) जे कारण माटे (त्वं) तमे
(त्रिजगत्स्वरूपनिरूपकः) त्रण जगतना स्वरू
पनुं निरूपण करनारा ठो, तेथी (अत्र) अहि-
तमारे विषे (एतद्) आ—माहं चरित्र (कियत्)
शुं मात्र ठे ? ॥ २४ ॥

दीनोद्धारधुरंधरस्त्वदपरो, नास्ते मदन्यः
कृपापात्रं नात्र जने जिनेश्वर तथाप्येतां न
याचे श्रियम् । किं त्वर्हन्निदमेव केवलमहो

३२६ श्री रत्नाकरपंचविंशिका.

सद्बोधिरत्नं शिवश्रीरत्नाकर मंगलैकनिलय
य श्रेयस्करं प्रार्थये ॥ ५५ ॥

अर्थः—(जिनेश्वर) हे जिनेश्वर ! (त्वदप
रः) तमाराश्री बीजो कोइ (दीनोद्धार धुरंधरः)
दीन लोकनो उद्धार करवामां धुरंधर (नास्ते)
नथी, अने (मदन्यः) माराश्री बीजो कोई
(अत्र) आ (जने) लोकमां (कृपापात्रं) कृ
पानुं पात्र (न) नथी, (तथापि) तो पण
(एतां) आ-प्रत्यक्ष (श्रियं) लक्ष्मी-धनने
(न याचे) हुं मागतो नथी. (किं तु) परंतु
(शिवश्री रत्नाकर) मोक्ष लक्ष्मीना सागर स
मान अने (मंगलैकनिलय) मंगलना अद्वितीय
स्थान रूप एवा (अद्बो अर्हन्) हे अर्हन् देव ! (के
वलं) फकत (इदं) आ (श्रेयस्करं) कल्याणकारी
(सद्बोधिरत्नं) सारा बोधि-रत्न सम्यक्त्वनी
(एव) ज (प्रार्थये) हुं प्रार्थना करुं. आ श्लो
कमां “ श्री रत्नाकर ” शब्दवत्ते स्तुति कर्ताए
पोतानुं “ रत्नाकर सूरि ” एवुं नाम पण सूचव्युंठे.

॥ इति श्रीरत्नाकरपंचविंशिका समाप्ता ॥

शुद्धिपत्रिका.

पृष्ठ.	लीटी.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३	१०	तिहुगद्द	तिहुग्गद्द
५	४	इगसीइ	इगसीह
७	११	बीजुं	बीजी
७	१५	चोथो	चोथी
११	१	अग्गदारे	अग्गदारे
११	१५	पुंजवा	पुंजवा
१४	१२	त्रीजुं	त्रीजो
२२	७	जब्ब	जब्ब
२५	१०	हब्बेहिं	हब्बेहिं
२५	१४	मांहोमांहो	मांहोमांहे
२६	११	पहोचाने	पहोंचाने
२७	५	जब्ब	जब्ब
२७	१५	पब्बणा	पब्बणा
३७	७	समकेत	समकित
४७	१	जेयन	जेयन
५४	१३	नमोहुण	नमुहुणं

पृष्ठ.	लीटी.	अशुद्ध.	शुद्ध.
५४	१५	पय	पयपय
५५	१६	सिद्धाए	सद्धाए
६०	११	हू	०
६०	११	प्प,	प्प, वे,
६१	१७	लिं	द्धिं
७०	१४	अठवायाइ	अठावयाइ
७५	१०	जें	जं
७७	ए	जणवो	जाणवो
७७	१४	आचारणा	आचरणा
७८	६	सुष्टु	सुष्टु
७८	१८	वंद लिङ्ग	वंदनीय
८३	७	पजवाथी	जजवाथी
८६	१८	साधवी	साध्वी
९०	३	चाला	चाळा
९०	१७	जोव	जोवे
९१	ए	पश्चीश	पच्चीश
९१	१७	कहेवा	केहवा

पृष्ठ.	खीटी.	अशुद्ध.	शुद्ध.
ए३	११	वदण	वंदण
ए५	१६	शुण्णदध	शुण्णदध
१०५	७	विधि	विधिथी
१०६	१	गोत्र	थोत्र
१०८	१६	करवी जाणवी	करवी ते जाणवो
१३०	८	चोथी	चोथो
१३४	१७	करवानी	करवाने
१३६	११	ज्येष्ठ	ज्यंष्ठ
१३७	८	कणमाणे	कुणमाणे
१३८	११	पणऊई	पणंऊई
१४०	ए	अलोचना	आलोचना
१५५	१४	काठवानी	काचवानी
१५८	१४	अज्जियाने	अज्जिमाने
१५८	१६	जाणवा	जाणवो
१६१	५	ज वांदणां	जे वांदणां
१७०	ए	बहुसो	बहुसु
१७०	१९	आवस्सियाइं	आवस्सयाइं

पृष्ठ.	लीटी.	अशुद्ध.	शुद्ध.
१७१	१ए	अणुन्नवणा	अणुन्नवणा
१७३	३	वटए	वट्टए
१७३	५	वंदण	वंदणा
१७४	५	तुम	तुमम्
१७४	१५	ज्ञानता	ज्ञातना
१७४	१७	होय	होय तो
१७७	३	आलाबवा	आलापवा
१८४	६	राइन्	राइयं
१८४	१२	संदिसानं	संदिसाहु
२०८	१५	रई	रई
२०८	१६	याई	याई
२२०	७	अने	अने जे
२२०	१२	जे०	के०
२२२	७	आगर	आगार
२४ए	१५	पक्कानं	पक्कनं
२६२	७	य	च
२८२	८	याग	योग

पृष्ठ. लीटी.	अशुद्ध.	शुद्ध.
३९४	७ आणाबाहं	अणाबाहं
३९५	३ वधा	वाधा
३०२	१५ पइदिह	पइदिहं
३०३	९ वयणिङ्गा	वयणिङ्गया
३०८	५ सामान	समान
३०८	१६ बह्यले	वह्यले
३१५	१ प्राप्प	प्राप्य
३१५	१३ ध्ययनं	ध्ययनं
३१६	७ विज्ञो	विज्ञो
३१६	१६ शात्खं	शात्स्वं
३१६	१७ सर्वरु	सर्वरु
३१७	१ शार्ति	रार्ति
३१७	४ वज्रतः	ज्रवतः
३१८	५ हदन्तः	हृदन्तः
३१८	६ कटीतयी	कटीतटी
३१८	१६ धौ तोऽप्य	धौ तोप्य

વિકાસિ.

સર્વ સદ્ગુહસ્થોને સુવિદિત છે કે, શ્રી મેસાણા યશો-વિજયજી જૈન સંસ્કૃત પાઠશાળા, આજ નવ વર્ષથી સ્કોલ-વામાં આવી છે, જેમાં સર્વ અભ્યાસીઓને માટે, સ્વામા પી-વાની તથા પુસ્તક વિગેરેની સવડ હોવાથી આત્માર્થી, પાર-ર્થી, અને સ્વાર્થી, વિદ્યાર્થીઓ, નિર્વિઘ્ને પોતાના હેતુ પ્રાર પાડી શકે છે, વઢી મુનિ મહારાજાઓને પણ અભ્યાસની અનુકૂળતા ઁંચા પ્રકારની મઢી શકે છે, કારણ કે અત્રે ન્યાય, વ્યાકરણ, અને સર્વ ધર્મ પ્રકરણોના અનુભવી અધ્યાપકો રાસવામાં આવ્યા છે. અભ્યાસીઓ તૈયાર થયા પછી તેમને લાયકાત મુજબ પરીક્ષક તથા નાના મોટા ગા-મોના અધ્યાપકોની જગ્યા આપવામાં આવે છે. પરીક્ષકો પોતાના કામ સાથે ઉપદેશ દ્વારા નવી નવી પાઠશાળાઓ સ્કોલાવે છે. સર્વ ગામોની પાઠશાળાઓમાં જોડતાં પુસ્તકો તથા જરૂર જણાય તો શાળાના સ્વર્ચમાં પણ કેલવળી સ્વા-તામાંથી મદદ આપવામાં આવે છે. તેથી શિક્ષકો તૈયાર કરવાનો ઉદ્યમ શીઘ્રતાથી ચાલે છે, જેને માટે હાલમાં વિદ્યાર્થી ઓની સંખ્યા અઢ્ઢાવીશ છે. તેઓમાં થોડા સિવાય વીજા સર્વ કર્મગ્રંથનો અભ્યાસ કરે છે. વધારે શિક્ષકોની તથા પરીક્ષ-કોની જરૂરીયાત હોવાથી નવા યોગ્ય વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા વધતી જાય છે. તેથી આ કમિટિના મેમ્બરોને આશા છે કે આવા અઢ્ઢિતીય સ્વાતાને મદદ આપવા ધનિકના ધનનો સહયોગ કરે.

લી. જૈનશ્રેયસ્કર મંડલના સેક્રેટરી.

શા. વેણીચંદ સુરચંદ.

મેસાણા-યશોવિજયજી જૈનપાઠશાળા.